

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Årsredovisning 2017

Länsstyrelsen – en samlande kraft

Sverige är indelat i 21 län och varje län har en länsstyrelse och en landshövding. Länsstyrelsen är regeringens ombud i länet och ska både förverkliga den nationella politiken och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen är alltså en viktig länk mellan länets kommuner och dess invånare å ena sidan och regeringen, riksdagen och de centrala myndigheterna å den andra sidan.

Årsredovisning 2017

Länsstyrelsen i Västmanlands län

Diarienummer: 111-4819-17

Kontaktperson: Åsa Sars

Foto: Länsstyrelsen, Scandinav bildbyrå,

Försvarmakten, Camilla Zilo

Innehåll

Landshövdingen har ordet.....	3
Länsstyrelsen i korthet	9
Länsstyrelsens vision och verksamhetsidé.....	11
Organisation	12
Resultatredovisning.....	13
Övergripande samordningsuppdrag	15
Övrig förvaltning	24
Trafikföreskrifter	25
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor.....	26
Regional tillväxt.....	34
Infrastrukturplanering	45
Hållbar samhällsplanering och boende.....	47
Energi och klimat	53
Kulturmiljö	61
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar.....	75
Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd.....	90
Lantbruk och landsbygd	121
Fiske	132
Folkhälsa	135
Jämställdhet.....	141
Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter	148
Integration.....	154
Organisationsstyrning.....	159
Personaluppgifter	166
Året i siffror	170
Tabell A – Verksamhetskostnader 2015–2017 Tkr.....	170
Tabell B - Verksamhetskostnader 2017.....	171
Tabell C – Årsarbetskrafter 2015–2017.....	173
Tabell D – Representation.....	174
Tabell E – Lokaler	175
Tabell F – Redovisning av ärenden 2017	176
Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2017	178
Tabell H – Handläggningstider	180
Finansiell redovisning	185

RESULTATRÄKNING (TKR).....	185
BALANSRÄKNING.....	186
Anslagsredovisning.....	188
Noter till resultaträkningen.....	193
Noter till balansräkningen.....	201
Bilaga	210
Regleringsbrev 2017, uppdrag som inte redovisas i årsredovisningen	210

Landshövdingen har ordet

Ett historiskt år

2017 blev ett riktigt händelserikt år för Västmanlands län, där länets anrika historia påminde sig gång på gång. 2017 var ett jubileumsår för Västmanland, framförallt för länets största kommun Västerås. Vi firade 500 år sedan Martin Luther spikade sina 95 teser på porten till slottskyrkan i Wittenberg men med Västerås domkyrka i centrum för reformationsfirandet. Vid reformationsriksdagen i Västerås år 1527 drev Gustav Vasa igenom att Sverige skulle lämna katolicismen och bli ett protestantiskt land.

Under året hade vi många fler jubilarer att fira. Både matkedjan ICA och klädkedjan H&M som grundades i Västmanland firade 100-års respektive 70-årsjubileum.

Västmanland är ett attraktivt område för företagsetableringar. Vår glädje och vårt firande slutade dock inte bara kring historiska händelser, utan vi kunde även fira med anledningen av beslut om två viktiga etableringar. Företaget Northvolt beslutade under 2017 att förlägga sin forskningsanläggning för litiumjon batterier till Västerås. Etableringen väntas medföra 300–400 nya jobb på sikt. Länsstyrelsen deltog aktivt i den tidiga samrådsprocessen för både den större produktionsanläggningen och forskningsanläggningen, där Västerås nu är den utpekade lokaliseringsorten för den sistnämnda.

Även Företaget Amazon Web Services, AWS, som en del av Amazon.com, en av världens största nätbutiker bland annat med molnbaserade plattformstjänster beslutade att etablera en av sina tre svenska datacentraler och den femte europeiska i Västerås och de andra två svenska datacentralerna etableras i Eskilstuna och Katrineholm. Tre städer som tillsammans ska bli en av bolagets totalt 16 regioner i världen. Länsstyrelsen medverkade i det förberedande arbetet och miljöprovningen kring dessa etableringar.

I Västmanland finns flera historiska byggnader. Under 2017 fick jag nöjet att på Länsstyrelsens vägnar byggnadsminnesförklara både Braheholmen i Fläcksjön i Sala kommun, en unik byggnad som uppfördes 1807–1808 som ett minne av Axholms slott som fanns på platsen på 1600-talet och Brategården i kulturresevatet Bråfors. Under året hann vi även fatta beslut om att byggnadsminnesförklara Bultlokalen i Hallstahammars kommun, en byggnad i ny klassicistisk stil och en symbol för början av brukets storhetstid med stor betydelse för arbetarrörelsen.

I länet finns flera fina naturreservat och många är mycket välbesökta, både fysiskt och på internet. I Hälleskogsbrännan har mer än 10 000 fordon passerat den fordonsräknare som sitter vid en av infartsvägarna till området. Hälleskogsbrännan är länets största naturreservat, bildat 2015 efter den stora skogsbranden 2014. Ett omfattande arbete är nerlagt för att motsvara förväntningarna på information och tillgänglighet till Sveriges i moderna tiders största brandfält. Syftet är att besökarna ska kunna besöka och uppleva området och den brända skogen på olika sätt. En 300 meter lång funktionsanpassad ramp är byggd och ett utkikstorn med utsikt över skogen har färdigställts. I början av rampen är ett uteklassrum iordningställt där länets skolor kan ha undervisning.

Att Västmanland som ett tekniklän med energi och handel som bas attraherar och lockar till sig intressenter, visade sig inte bara genom nyetableringar, utan även genom många ambassadörsbesök. Representanter för USA, Kina, Österrike, Guatemala m.fl. valde att besöka Västmanland med målet att lära känna länet och etablera kontakt med företagare i länet.

Arbetsmarknadsläget

Arbetsmarknadsläget utvecklades i positiv riktning under 2017, även om arbetslösheten fortfarande ligger på en relativt hög nivå. Arbetslösheten uppgick i december 2017 till 9,2 procent av arbetskraften, vilket är något lägre än motsvarande månad 2016. Den sjunkande arbetslösheten omfattar däremot inte alla arbetslösa. Omkring 80 procent av de arbetslösa i länet tillhör grupper som har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden, hit hör förgymnasialt utbildade, äldre än 55 år, utomeuropeiskt födda samt personer med någon form av funktionsnedsättning. Glädjande är att antalet lediga platser ligger på fortsatt höga nivåer och att antalet varsel är fortsatt förhållandevis lågt.

Bred samverkan i länet för hållbar utveckling

Länsstyrelsens ansvar spänner över en mängd olika verksamhetsområden. Att kunna se till helheten och göra avvägningar så att den verksamhet som bedrivs bidrar till de globala målen för hållbar utveckling enligt Agenda 2030 är en viktig uppgift. Samverkan bidrar till denna utveckling och det finns också en god vilja till samverkan inom länet så att olika aktörer i samhället kan vara med och bidra till en mer hållbar utveckling.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har genom att bilda ett antal samverkansråd formaliserat samverkansarbetet för hållbar utveckling i länet: Miljö- och klimatrådet, Integrationsrådet samt Jämställdhetsrådet. Jag ser det som en riktig förmån att i egenskap av Landshövding kunna leda arbetet i alla dessa råd tillsammans med övriga chefer och medarbetare på Länsstyrelsen.

Inom Miljö- och klimatrådet där, förutom Länsstyrelsen, ett 90-tal nyckelpersoner från olika samhällsaktörer, kommuner, Region Västmanland, Mälardalens högskola och organisationer är representerade, har vi enats om visionen att Västmanlands län år 2030 ska vara en miljö- och klimatförebild. Engagemanget i rådet med ett 40-tal olika organisationer från både privat och offentlig sektor är stort. Tre övergripande mål och 23 delmål ska bidra till förverkligandet av visionen och föra länets miljöarbete framåt. Målen utgår från FN:s hållbarhetsmål, de nationella miljömålen och det klimatpolitiska ramverket.

Under året har inom ramen för Miljö- och klimatrådet och efter ett remissförfarande hos rådets organisationer, beslut fattats om att driva 14 projekt under 2018 och 2019. Projekten som har fokus på bättre miljö- och klimat i länet kommer att drivas framåt under ledning av olika aktörer i länet. Projektet *Incitament för energieffektivisering* syftar till att lyfta in energifrågor i miljötillsynen i små och medelstora företag. Projektet *Fossilfria transporter i östra Mellansverige* syftar till att stödja kommunerna i omställning till fossilfria transporter i den egna verksamheten, men också till att effektivisera transportarbetet. *Framtidens sol* är ett projekt med syfte att få små och medelstora företag att installera sol.

Länets integrationsråd är ett strategiskt forum för samverkan kring mottagande och etablering av nyanlända och ensamkommande barn. Rådet har under året fokuserat på områdena hälsa, arbete och sysselsättning samt bosättning. Ensamkommande barn har en

utsatt ställning. Rådet har därför beslutat att en handlingsplan kring barn som försvinner ska tas fram för ett gemensamt angreppssätt kring hur länets olika aktörer tillsammans ska kunna förhindra att fler ensamkommande barn försvinner.

Jämställdhetsrådet bildades i februari 2017 och består av höga beslutsfattare. Rådet utgör ett gediget nätverk för att jämställdhetspolitiken ska kunna genomföras på regional nivå. Fyra fokusgrupper har bildats utifrån de fyra områdena *jämställd ekonomi, jämställd utbildning, jämställd hälsa* och *mäns våld mot kvinnor ska upphöra*. Dessa grupper har deltagit i framtagandet av en ny strategi för jämställdhetsintegrering i länet. Under året har också en ny länsstrategi om det sjätte jämställdhetspolitiska målet, att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, tagits fram.

Kommunerna är centrala aktörer inom klimatanpassningsarbetet och Länsstyrelsen har haft en studiecirkel för de klimatansvariga inom länets kommuner. Syftet har varit att alla kommuner i länet ska ha ett samlat dokument om klimatanpassning. Vid årets slut hade i stort sett alla kommuner någon typ av strategiskt dokument inom detta område.

Under året har Länsstyrelsen tagit fram en skyfallsanalys för hela länet samt uppdaterat tidigare framtagna faktablad för varje kommun. Faktabladen beskriver kortfattat klimatrelaterade risker som översvämning, skyfall, ras, skred och erosion för varje kommun.

Att ha fokus på hållbar utveckling är ledstjärnan för Länsstyrelsen i Västmanlands län. Därför ser vi mycket positivt på FN och regeringens fokus på de 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Med anledning av detta och utifrån regeringsuppdraget kring Agenda 2030 startade Länsstyrelsen under året ett gemensamt arbete under ledning av en styrgrupp bestående av Länsstyrelsens ledningsgrupp för att skapa ett gemensamt internt engagemang men även för att samordna arbetet med Agenda 2030 i länet och hos olika aktörer i Västmanland. Sammanställningen över alla Länsstyrelsens verksamheter som togs fram under året för att identifiera beröringspunkter visade på en tydlig koppling mellan Länsstyrelsens breda uppdrag och alla de 17 globala målen.

Social hållbarhet

Under året färdigställdes en regional ANDT-strategi. Strategin har ett tydligt jämställdhets- och barnperspektiv och är en viktig grund för det fortsatta arbetet inom folkhälsoområdet.

Inom ramen för Länsstyrelsens regeringsuppdrag, Regionala samordning av brottsförebyggande arbete har Länsstyrelsen arbetat med att kartlägga och inventera de aktörer som arbetar inom området samt hur samverkan fungerar på lokal och regional nivå. Detta har varit av stor vikt för det fortsatta arbetet.

Länsstyrelsen har även deltagit i det nationella arbetet kring våldsbejakande extremism, vilket har bidragit till kompetensutveckling och fokus på denna viktiga fråga i länet.

Ökad efterfrågan på bostäder kräver sektorsövergripande arbete

Att Västmanland är ett attraktivt län visas även i en ökande befolkning och med en växande efterfrågan på bostäder. Länsstyrelsen har under året genomfört en bostadsmarknadsanalys som visar att det råder bostadsbrist i större delen av länet och att bristen ökat i delar av kommunerna utanför huvudtätorterna. Bristen har särskilt ökat för resurssvaga grupper sedan tidigare års analyser.

Det ökade bostadsbyggandet har medfört ett ökat tryck på kulturmiljöfrågorna som tar ett allt större utrymme i samhällsbyggnadsprocessen. Till detta kommer ett ökat antal miljöåtgärder, exempelvis restaurering av vattendrag och sanering av förorenad mark.

För att skapa ett mer hållbart samhälle med attraktiva och innovativa lösningar leder Länsstyrelsen i samverkan med många andra aktörer projektet ”Solenergi i samhällsplanering”. Målet med projektet är att ge Västmanlands kommuner mer kunskap och kompetens om hur de kan stimulera en ökad användning av förnyelsebar energi i form av solenergi genom planering enligt Plan- och bygglagen (2010:900). Även om projektet är inriktat på Västmanlands kommuner deltar även kommuner från andra län. De kommuner som medverkar i projektet är Hallstahammar, Arboga, Surahammar, Kungsör, Västerås, Sala, Örebro, Strängnäs, Håbo, Heby och Katrineholm. Under året arrangerades seminarier med bland andra kommunala politiker, planerare och arkitekter i syfte att öka användningen av solenergilösningar i samband med planering av exempelvis bostäder.

Eftersom planeringen för bostadsbyggande innefattar flera olika sektorsövergripande frågor har Länsstyrelsen en viktig roll för att på ett rättssäkert och samtidigt lösningsorienterat sätt kunna göra avvägningar. Det interna samarbetet inom myndigheten är därmed viktigt.

Natur och miljö

Att bevara natur och miljö och samtidigt möjliggöra utveckling i länet är en del i den avvägning som Länsstyrelsen gör. Många av länets naturreservat är mycket välbesökta, både fysiskt och på webben. Beslut har fattats om fem nya naturreservat under året: Kuggenäs i Arboga, Ulvsbomuren i Surahammar, Baggå och Örtjärnsskogen i Skinnskatteberg och Rödmossen i Norbergs kommun. Länsstyrelsen har handlagt totalt 39 lokala naturvårdsprojekt och betalat ut 1 856 143 kronor. Ett av projekten syftar till att bekämpa de invasiva växterna jätteloka i Västerås kommun och sjögull i Västerås, Kungsörs och Eskilstuna kommuner.

Under verksamhetsåret har det varit ett stort inflöde av många stora och komplexa prövningsärenden enligt 9 och 11 kap. miljöbalken. Prövningsprocessen för många av dessa ärenden kommer att fortgå även under 2018. Länsstyrelsen genomförde under året även ett omfattande arbete kopplat till omklassning av länets miljöfarliga verksamheter och de verksamhetskoder som ligger till grund för prövningsavgifterna. I Länsstyrelsens löpande arbete inom tillsyn och tillsynsvägledning genomfördes även kommunuppföljning där kommunernas efterlevnad av kraven i miljötillsynsförordningen och tidigare avvikelser behandlades.

Länsstyrelsen driver även det omfattande EU-projektet LIFE IP Rich Waters. Här deltar 34 olika verksamheter, nationella myndigheter, länsstyrelser, kommuner, vattenorganisationer, universitet samt ideella organisationer i 20 olika delprojekt. Projektet syftar till att förbättra vattenkvaliteten i Norra Östersjöns vattendistrikt. Projektet omfattar en tidsperiod av 7,5 år och en projektkostnad på 30 miljoner euro. Ett annat projekt Länsstyrelsen i Västmanland samordnar är LIFE Taiga där kontrollerade bränningar på över 2 000 hektar barrskog ska genomföras i redan skyddade områden i 14 län i Sverige.

Landsbygdsutveckling

Under året fortsatte Länsstyrelsen sitt arbete kring landsbygdsutveckling och djurskydd, bland annat genom fortsatt arbete med Landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsen bedömer att

landsbygdsstöden har bidragit till en positiv utveckling i länet. Ett flertal arbetstillfällen har skapats och jordbrukets beroende av fossila bränslen har minskat. Stöd har också beviljats till nya stallar, vilket har ökat välfärden för produktionsdjur. Ekologiska djurbesättningar har prioriterats. Budgeten för bredband utgör nästan 40 procent av den totala budgeten för landsbygdsutveckling i länet. Med hjälp av urvalskriterier rangordnas ansökningar om stöd genom ett poängsystem. På så sätt konkurreras ut ansökningarna och de som får högst poäng beviljas stöd. För stöd till bredband kan Länsstyrelsen konstatera att de nationella urvalskriterierna gynnar stora projekt på bekostnad av mindre projekt med färre anslutna hushåll. Länsstyrelsen har beviljat ett bredbandsprojekt under 2017 på sammanlagt 7,4 miljoner kronor. Det innebär att 95 procent av länets budget har bokats upp för perioden 2014–2020. Cirka 18 miljoner kronor har utbetalats till sex bredbandsprojekt.

Därutöver startade Länsstyrelsen tillsammans med Region Västmanland och Lantbrukarnas Riksförbund ett gemensamt arbete kring framtagande av en livsmedelsstrategi för Västmanland. Arbetet utgår ifrån fyra fokusområden: viltmat, länets mat, krismat som är ett viktigt område för civilt försvar samt upplevelsemat. Strategin beräknas vara klar under 2018.

Ökat fokus på civilt försvar

Under 2017 blev vi genom händelserna på Drottninggatan i Stockholm den 7 april återigen påmind om samhällets sårbarhet och behovet av en god krisberedskap. Den mer oroliga omvärlden märks även i Västmanland. En förutsättning för att förbereda sig är att analysera samhällets risk- och sårbarhetsområden och att arbeta systematiskt för att motverka riskerna. Det som är viktigt är att ha en utvecklad samordning mellan myndigheter och andra ansvariga aktörer. I Västmanland finns sedan december 2016 en ny överenskommelse mellan parterna i länet, den s.k. U-Sam-överenskommelsen, som tydliggör samverkan och ansvarsfördelning före, under och efter en samhällsstörning. Målet är att skapa naturliga kontaktvägar och arbetssätt och att arbeta för att förebygga att en samhällsstörning uppstår. Parterna i överenskommelsen är länets kommuner, Region Västmanland, räddningstjänstförbunden, Polisen, Försvarmakten, SOS Alarm, Sveriges Radio P4 Västmanland och Länsstyrelsen.

Under 2017 har stort fokus lagts vid civilt försvar och höjd beredskap och i början av året arrangerades en heldagsutbildning om påverkanskampanjer, cyberattacker och informationssäkerhet. För att utveckla det civila försvarets förmåga har kompetenshöjande aktiviteter genomförts och insatser för att utveckla det civil-militära samarbetet. Länsstyrelsen har även deltagit i flera övningar som Försvarmakten arrangerat. Under den stora försvarmaktsövningen Aurora genomförde Länsstyrelsen en intern övning där vi i länsledningen tillsammans med delar av myndigheten diskuterade Länsstyrelsens roll som högsta civila totalförsvarsmyndighet. Stort fokus har lagts vid kompetenshöjande aktiviteter samt att utveckla samarbetet och förmågan att möta utmaningarna med civilt försvar. Länsstyrelsens arbete med informationssäkerhet har intensifierats under 2017. Policies, riktlinjer och rutiner har reviderats.

Medarbetare i en kunskapsintensiv organisation

Länsstyrelsens viktigaste resurs är alla kompetenta medarbetare. Ett fortsatt aktivt arbete har bedrivits med förebyggande insatser inom arbetsmiljö och hälsa, som till exempel tidig rehabilitering, kontinuerlig ergonomisk rådgivning, samt systematisk uppföljning av sjukfrånvaron. Sjukfrånvaron ligger fortfarande på den lägsta nivån i förhållande till hela

länsstyrelsekollektivet, även om den har ökat marginellt jämfört med förra året. Sjukfrånvaron för 2017 är 2,8 procent, jämfört med 2,6 procent 2016. Flera friskvårds- och hälsofrämjande aktiviteter har genomförts under året, bland annat en medarbetardag med inriktning på balansen i tillvaron, samt medarbetarens eget ansvar för sin hälsa.

Under året intensifierade vi arbetet kring verksamhetsmålstyrning samt arrangerade flera personalaktiviteter för att skapa större delaktighet i verksamhetens utveckling. Därutöver genomfördes en del satsningar för Länsstyrelsens funktionsledare och enhetschefer i syfte att stärka dessa i sina roller. Vidare startade vi ett tvärsektoriellt verksamhetsutvecklingsarbete med fokus på fyra verksamhetsområden: omvärld, verksamhetsprocesser, effektivitet och medarbetarskap. Med anledning av detta fick fyra avdelningschefer tillsammans med varsin grupp bestående av funktionsledare, i uppdrag att kontinuerligt arbeta med att ta fram förbättringsområden med målet att utveckla och stärka Länsstyrelsen ytterligare.

Ekonomi i balans

Länsstyrelsen har en mycket komplex finansiering med förvaltningsanslag, dispositionsrätter och projektmedel. Ekonomi är också en del i Länsstyrelsens målstyrningsprocess och målkort. Länsstyrelsen har en strukturerade god intern styrning och kontroll med löpande tertialuppföljningar under året. Under 2017 lyckades Länsstyrelsen genomföra verksamheten inom givna ekonomiska ramar. Införandet av ett nytt arbetssätt med rätt att disponera andra myndigheters anslagsposter via dispositionsrätter har varit positivt för Länsstyrelsens möjligheter att planera och driva verksamheten framåt.

Nöjda brukare och intressenter

Västmanlands län fick höga betyg i årets brukarundersökning och ett högt sammanvägt nöjdindex, som var 70 i jämförelse med snittet på 65 för hela länsstyrelsekollektivet. I Västmanlands län undersöktes 14 verksamheter. Resultatet var generellt bra. Det övergripande resultatet visar att Västmanland har många styrkor att bevara, till exempel att kunderna får ett bra bemötande och återkoppling på inkomna ärenden samt att personalen upplevs ha bra kompetens.

Avslutning

Jag vill passa på att framföra ett varmt tack till chefer och medarbetare på Länsstyrelsen samt olika regionala och kommunala samverkansparter för deras insatser och för att genom ett stort engagemang ha möjliggjort ett spännande och lyckat år 2017.

Mino Akhtarzand
Landshövding i Västmanlands län

Länsstyrelsen i korthet

Nedan redovisas en sammanfattning av Länsstyrelsen ur tre perspektiv – verksamhet, medarbetare och ekonomi.

Verksamhet

Verksamhet*	2017	2016	2015
Inkomna och initiativärenden (st)	10 624	6 192	6 295
Beslutade ärenden (st)	13 627	6 013	6 210
Utgående ärendebalans (st)	3 111	1 234	1 209
Ej beslutade ärenden äldre än två år (st)	469	123	170

* Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöden, betesstöd samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. För år 2016 kunde inte utbetalningar av stöd redovisas, enbart ansökningar om stöd.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringsystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöd- direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd samt landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för fiske (VÅS 622) avseende åren 2015–2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015–2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

Kommentar till tabellen verksamhet

Ej beslutade ärenden äldre än två år består till stor del av ärenden där det är långa handläggningstider, exempelvis bildande av naturreservat, LONA-projekt.

Där finns också ”fråga-väckt” ärenden inom kulturmiljö som inte varit möjliga att prioritera.

Medarbetare

Medarbetare	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter (st)	147,2	150,6	154,4
– varav kvinnor	103,3	101,1	99,7
– varav män	43,8	49,3	54,7
Total sjukfrånvaro (%)	2,8	2,6	2,7
– varav kvinnor	3,6	3,0	3,2
– varav män	1,0	1,7	1,7
Personalomsättning nyanställda, tillsvidareanställda (%)	18,8	6,4	7,1
Personalomsättning avgångna, tillsvidareanställda (%)	10,4	7,2	9,7

Kommentar till tabellen medarbetare

Länsstyrelsen har en fortsatt låg sjukfrånvaro. För att förebygga ohälsa arbetar Länsstyrelsen med förebyggande insatser, tidig rehabilitering, kontinuerlig ergonomiska rådgivning samt systematisk uppföljning av sjukfrånvaron.

Personalomsättningen för nyanställda tillsvidareanställda har ökat markant. Denna ökning beror på nya uppdrag till Länsstyrelsen, inte i form av avgångna och pensionsavgångar. Länsstyrelsen ser positivt på de nya uppdragen och särskilda insatser har genomförts för introduktion av de nyanställda.

Ekonomi

Ekonomi	2017	2016	2015
Verksamhetsintäkter (tkr)	203 374	187 852	187 893
- varav anslag (tkr)	109 443	114 155	116 925
- varav bidrag (tkr)	68 459	61 222	65 131
- varav avgifter och övrigt (tkr)	25 472	12 475	5 837
Verksamhetskostnader (tkr)	203 184	188 039	188 688
- varav kostnader för personal (tkr)	101 989	102 198	102 322
- varav kostnader för lokaler (tkr)	9 758	10 037	9 163
- varav övriga kostnader (tkr)	91 437	75 804	77 202
Lämnade bidrag och transfereringar (tkr)	60 294	62 135	78 413
Förvaltningsanslag av totala intäkter (%)	59	61	58
OH-kostnad av total kostnad (%)	31,09	31,03	28,21
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	55	53,1	50,9

Kommentar till tabellen ekonomi

Verksamhetsintäkterna är högre 2017, vilket huvudsakligen hänger samman med EU-projektet LIFE IP Rich Waters som startade 2017.

Det har inte skett några stora förändringar i verksamheten under året som har påverkat ekonomi. Personalkostnader och lokalkostnader ligger på samma nivå som föregående år.

Länsstyrelsens vision och verksamhetsidé

Länsstyrelsens vision:

Vi samverkar för att utveckla ett hållbart Västmanland för nuvarande och kommande generationer.

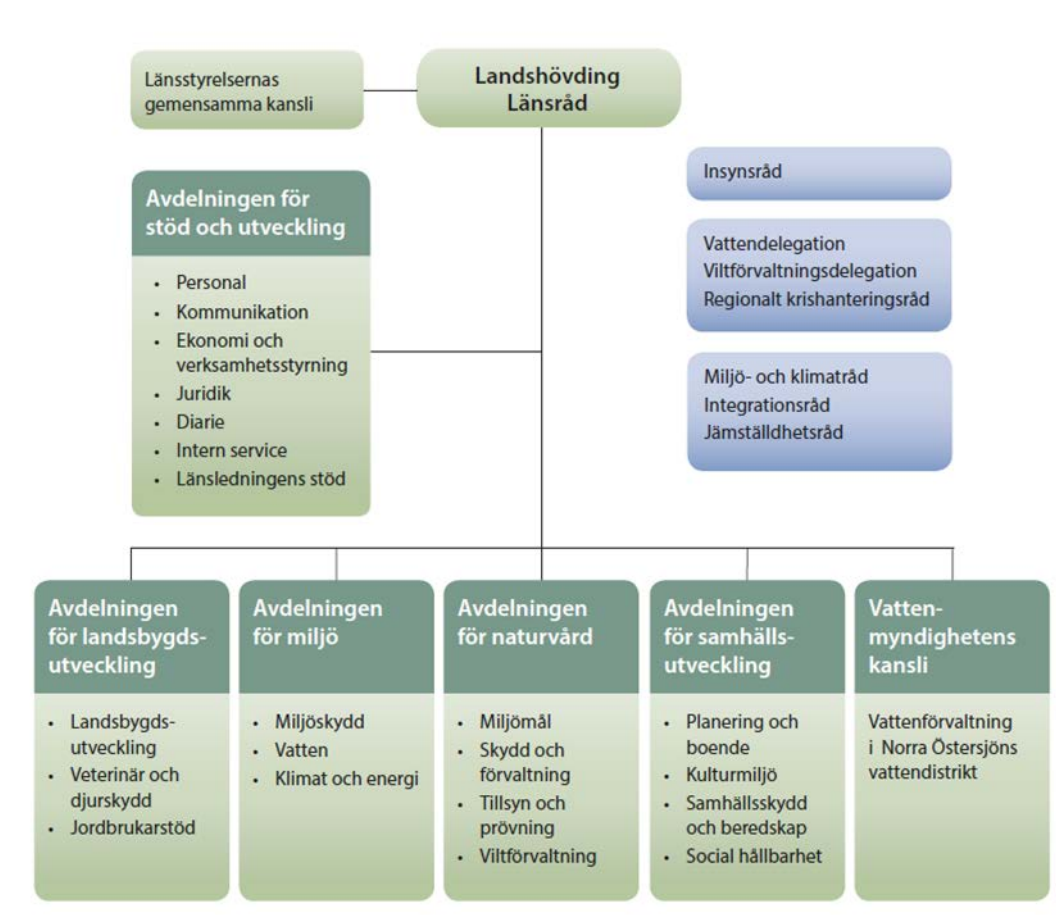
Övergripande mål:

Länsstyrelsen ska:

- Ha goda relationer med uppdragsgivare, samverkansparter och invånare.
- Vara lösningsorienterad och samtidigt garantera en rättssäker myndighetsutövning.
- Ha effektiv verksamhet med ekonomi i balans.
- Ha ett öppet arbetsklimat med engagerad och kompetent personal.
- Vara drivande för en hållbar utveckling i länet.

Organisation

Länsstyrelsens organisation per 31 december 2017.

Organisation

Länsstyrelsen var under 2017 organiserad i sex avdelningar. Vid Länsstyrelsen fanns också ett insynsråd och två delegationer. Till organisationen hörde också fyra råd: Regionalt krishanteringsråd, Miljö- och klimatråd, Integrationsråd samt Jämställdhetsråd, samtliga med landshövdingen som ordförande. Länsstyrelsen är också värdlän för länsstyrelsernas gemensamma kansli. Länsstyrelsens ledning har under 2017 bestått av landshövding Mino Akhtarzand samt länsråd Ulrica Gradin.

Ledningsgrupp

I ledningsgruppen ingick under året landshövding (ordförande), länsråd, avdelningschefer samt personalchef.

Resultatredovisning

Resultatredovisningens ordningsföljd följer den av länsstyrelserna gemensamt beslutade verksamhets- och ärendestrukturen (VÄS) som används för länsstyrelsernas ärende- och ekonomiredovisning.

Varje verksamhetsområde inleds med tabeller där utvecklingen av årsarbetskrafter, verksamhetskostnader, ärendehantering och bidragsutbetalningar presenteras samt i förekommande fall utfall av brukarundersökningar. Vissa verksamhetsområden är sammanslagna då de har ett tydligt samband. Tabellerna följs av kommentarer till de redovisade värdena, en samlad bedömning av verksamhetsområdets sammantagna resultat, samt kommentarer till andra väsentliga prestationer och resultat inom sakområdet. Därefter följer åiterrapporteringen av de uppdrag som följer av länsstyrelseinstruktionen samt av de regleringsbrevsuppdrag som ska åiterrapporteras i årsredovisningen och som avser det aktuella verksamhetsområdet.

De flesta belopp i resultatredovisningen är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser. Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. I årsredovisningar från år 2014 och tidigare är årsarbetskraften baserad på 1 760 timmar.

Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Årsredovisningsmallgruppen har haft en dialog med Finansdepartementet och enats om att regleringsbrevsuppdrag som rapporterats direkt till ett specifikt departement eller verk inte ska redovisas i årsredovisningen för att undvika dubbelrapportering.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

I regleringsbrevet för 2017 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

”Vid redovisning av länsstyrelsernas uppgifter som avses i 2 § första - tredje styckena förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.

Vad gäller fördelningen av verksamhetens totala intäkter och kostnader i resultatredovisningen enligt 3 kap. 2 § jämfört med 3 kap. 1 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt

anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län. Detta innebär ett undantag från kravet att redovisa intäkter.”

Ny länsstyrelseinstruktion

Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion upphävdes 2017-11-01 och ersattes av Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. ÅR-mallen för år 2017 utgår likafullt från den upphävda förordningen (2007:825) inklusive de upphävda tilläggen 5 § p. 9 (Förordning (2017:222)) samt 6 § p. 13 (Förordning (2017:250)). Skälen härför är att länsstyrelserna har arbetat utifrån den upphävda förordningen större delen av året, samt att den nya förordningen enligt Finansdepartementets ambition inte skall innebära någon ändring i sak. Slutligen hänvisas också till den upphävda förordningen i gällande Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende länsstyrelserna (ändringsbeslut 2017-06-29).

Övergripande samordningsuppdrag

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 2 §

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den.

Förordning (2008:1346).

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar

Länsstyrelsen arbetar aktivt för att de nationella målen och de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030 ska få genomslag i länet. Läget i länet i relation till nationella mål bildar utgångspunkt för inriktning och prioritering av Länsstyrelsens insatser och preciseras i verksamhetsplaneringen. Under 2017 har arbetet omfattat ett brett fält av målområden, med en rad aktiviteter knutna till nationella mål. Många aspekter är inarbetade i det dagliga arbetet och beaktas i all kärnverksamhet. Inom Länsstyrelsen finns flera tvärspektoriella arbetsgrupper inom bland annat fysisk planering, infrastrukturplanering samt energi- och klimatfrågor. Syftet med dessa grupperingar är att tillsammans med olika aktörer i länet kunna anlägga ett helhetsperspektiv på särskilt prioriterade frågor.

Länsstyrelsen har beslutat om en vision och verksamhetsidé som tillsammans bildar utgångspunkt för att utveckla myndighetens styrning, planering och verksamhetsuppföljning. Det innebär att Länsstyrelsen prioriterar insatser och aktiviteter för en gynnsam utveckling av länet samt arbetar med att skydda och bevara sådant som är av värde och nytta för medborgare och natur.

Under året har det bland annat resulterat i:

- Fem nya naturreservat med skydd av värdefull skog, en regional kulturarvsstrategi är under framtagande.
- Förutsättningarna för bostadsbyggande har förstärkts i dialog med kommunerna.
- En ny regional ANDT-strategi har beslutats.

- Arbete med regional livsmedelsstrategi pågår, med syfte att öka livsmedelsproduktionen i länet för att ge fler jobb, en levande landsbygd och förutsättningar för en bättre krisberedskap.
- Strategi för civilt försvar är framtagen.
- Strategi för jämställdhetsintegrering för länet 2018–2020 har beslutats.
- Nya samarbetsformer har utvecklats i syfte att samordna av mottagandet nyanlända.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Utvecklingen i länet är beroende av ett bra samarbete mellan Länsstyrelsen och aktörer i länet samt omvärlden. Det har skett i den breda samverkan som Länsstyrelsen har haft med kommunerna, Region Västmanland, andra statliga myndigheter, näringslivet och olika typer av organisationer. Länsstyrelsen verkar för att samordna olika samhällsintressen genom ett antal samverkansråd för att möjliggöra utveckling i länet.

I syfte att få helhetsperspektiv och ett sektorsövergripande arbete har landshövdingen bildat tre samverkansråd i länet. Ett *miljö- och klimatråd*, ett *integrationsråd* och ett *jämställdhetsråd*. Rådets ledamöter är en högnivågrupp som fattar strategiska inriktningsbeslut i länsövergripande frågor så att respektive politikområde får genomslagskraft på länsnivå. Ledamöterna representerar kommunerna, Region Västmanland, statliga myndigheter, näringsliv, fackförbund och civilsamhälle.

Utöver de dessa tre råd har Länsstyrelsen sammankallat kommunstyrelseordförandena i länets kommuner, ordföranden i landstingsstyrelsen, numera regionstyrelsen, samt länets riksdagsledamöter till möten två gånger per år. Partnerskapet har sedan starten kallats för SUV som står för *Samordning för utveckling* av Västmanlands län och leds av landshövdingen. Länsstyrelsen sammankallar också till *samverkansrådet för statliga myndigheter*. Syftet med rådet är att bidra till en tydligare och effektivare statlig förvaltning i länet. Under 2017 har temaområdena varit: kompetensförsörjning, infrastruktur, digitalisering samt brottsbekämpning. Ett resultat av denna statliga samverkan under 2017 är t.ex. att det har bildats ett nätverk för kompetensförsörjning.

Vattendelegationen har haft fem möten under året, varav ett med samtliga vattendelegationer. Huvudfokus på sammanträdena har varit information och diskussion om samrådsunderlag för åtgärdsprogram och reviderade miljökvalitetsnormer för vissa miljögifter. Fokus har ytterligare varit på miljökvalitetsnormer för kraftigt modifierade vatten kopplade till vattenkraft.

För redovisning av viltförvaltningsdelegationen hänvisas till kapitlet Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd, redovisning av regleringsbrevsuppdrag 1.23.

Det regionala krishanteringsrådet, som består av de högsta beslutsfattarna eller tjänstemännen i U-Sam-samarbetet har haft två möten under året. Krishanteringsrådet leds av landshövdingen. Se vidare kapitlet Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar och redovisning av regleringsbrevsuppdrag 1.21, st. 1.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Insatser för att främja länets utveckling

Genom de samverkansråd som Länsstyrelsen har tillsatt har arbetet för hållbar utveckling i länet formaliserats. Råden beskrivs ovan samt under respektive sakområde.

Under 2014 inledde Länsstyrelsen ett arbete med att ta fram indikatorer för att följa utveckling inom insatsområdena i det regionala utvecklingsprogrammet.

Resultatet redovisades vid en RUP-konferens i juni 2016 samt vid en RUP-konferens i juni 2017. Nedan ges en kort sammanfattning av utvecklingen inom insatsområdena.

1. God livsmiljö

- Befolkningen i Västmanland ökar starkare än målet på 2 000 invånare per år fram till 2020. Under 2017 ökade invånarantalet med totalt 3 466 personer, den största ökningen på 10 år. Länsbefolkningen uppgår nu till 271 095 invånare. Befolkningen ökade i alla kommuner utom i Fagersta och Surahammar. I Västerås kommun bor nu 150 134 personer.
- I den enkät som länets kommuner redovisar till Boverket anger samtliga att det råder brist på bostäder.
- Andelen flyktingar som är sysselsatta två år efter mottagandet ökar.
- I länet nås endast ett fåtal av de nationella miljömålen fram till 2020.
- Det finns en ökad upplevd ohälsa bland unga flickor i länet.

2. Rätt kompetens

- Det är fortfarande en stor andel elever som inte når behörighet till gymnasiet, medan en allt större andel söker sig vidare till högskolan.
- Arbetslösheten sjunker i länet och antalet lediga platser ökar.
- Många företag och organisationer har svårt att rekrytera den kompetens de behöver.

3. Dynamiskt näringsliv

- Produkter som tillverkas i Västmanland är efterfrågade, men en svag konjunktur i andra länder har en begränsande inverkan på exporten.
- Antalet företagsetableringar i länet ökar.
- Antalet nystartade företag minskade i både länet och riket i sin helhet.

4. Effektiva kommunikationer

- Antalet resor med kollektivtrafik ökade kraftigt, liksom resorna med andra trafikslag. Andelen kollektivtrafikresor är därför oförändrad.
- Tillgängligheten till omgivande storregionala stadskärnor är oförändrad.
- Tillgången till bredband för företag och hushåll har förbättrats.

5. Hållbar energianvändning och klimatanpassning

- I Västmanland produceras alltmer solceller samtidigt som energieffektiviseringen ökar i ekonomin.
- Produktionen av biogas fortsatte öka.
- Klimatpåverkande utsläpp minskar i länet.

6. Stark regional identitet

- Allt fler upptäcker Västmanland, vilket avspeglas i ökade logiintäkter.
- Antalet kulturbesök per person ökar i länet.
- Västmanlänningarna har fått större tillgång till värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Händelser som inträffat i länet

Länsstyrelsen har överlämnat det regionala utvecklingsansvaret till Region Västmanland fr.o.m. 1/1 2017. Överlämnandet har skett i positiv anda och Länsstyrelsen har ett fortsatt bra samarbete med Region Västmanland inom olika områden. Samverkan sker bland annat genom partnerskapsmötet SUV (Samverkan för utveckling av Västmanlands län som beskrivs ovan i detta kapitel) och i de samverkansråd som Länsstyrelsen leder (Miljö- och klimatrådet, Integrationsrådet samt Jämställdhetsrådet) och i en mängd andra sammanhang, bl.a. inom ramen för Agenda 2030 samt framtagande av en ny regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län.

Inför försvarsmaktsövningen Aurora 17 skedde flera samverkansmöten med Försvarsmakten och alla kommuner i länet. En övning genomfördes den 19 september då länets aktörer fick träna på att lämna lägesbilder till Länsstyrelsen, utifrån aktuellt läge i respektive organisation vid två olika klockslag. Länsstyrelsen sammanställde sedan dessa lägesbilder och delade dem med aktörerna via WIS. Under övning Auroras genomförande ordnade Länsstyrelsen, tillsammans med Försvarsmakten två studiebesök, ett på staben i Arboga och ett studiebesök för Logistikbataljonens verksamhet som bedrevs på flera platser i Västerås kommun. Vid studiebesöket deltog även kommunernas beredskapssamordnare och den av Militärregion Mitt utsedde samverkansofficeren för Västmanland.

Västerås har valts ut av företaget Northvolt som platsen för företagets forskningsanläggning avseende litiumjonbatterier. Planen är att forskningsanläggningen ska stå klar 2019 och på sikt bedöms anläggningen kunna sysselsätta 300–400 personer. Företagets produktionsanläggning kommer att ligga i Skellefteå, vilket blev utfallet efter en lång process och många olika avvägningar där Västerås länge var med i processen som en av två alternativa lokaliseringar. Länsstyrelsen har aktivt deltagit under den inledande samrådsprocessen för både Northvolts produktionsanläggning respektive forskningsanläggning. Länsstyrelsen har under ett tidigt skede i samrådsprocessen bevakat allmänna intressen och stöttat verksamhetsutövaren för att identifiera problemställningar, lyfta fram alternativa lösningar och erhålla en samsyn på vad som behöver beaktas i tillståndsansökan och den miljökonsekvensbeskrivning som upprättats för verksamheten.

Amazon Web Services, AWS, är en del av Amazon.com, som är en av världens största nätbutiker. Verksamheten tar fram molnbaserade plattformstjänster. Företag som exempelvis IKEA, Telenor och Volvo använder sig av dess tjänster. AWS finns i bland annat USA, Kanada, Brasilien, Indien, Japan och Kina. År 2014 öppnades ett kontor i

Stockholm. Under 2017 lanserades en så kallad "Infrastructure Region" i Sverige som kommer att öppna under 2018 och som ska utgå från Stockholm. Totalt tre datacenter ska öppnas parallellt i Västerås, Eskilstuna och Katrineholm. Eskilstuna, Katrineholm och Västerås ska bli en av bolagets totalt 16 regioner i världen med maximal hastighet för molnkunder. Satsningen i regionen är den femte i Europa och den första i Sverige. Även här har Länsstyrelsen deltagit aktivt under hela miljöprövningsprocessen för att bevaka allmänna intressen och för att stötta verksamhetsutövaren under den tidiga samrådsprocessen. Detta så att tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivningen för verksamheten beaktar de allmänna intressen som identifierats under samrådet.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den.

Förstärkt alkohol- och tobakstillsyn

En tillsynsplan för 2017 har tagits fram under året har tillsyn genomförts i fem av länets tio kommuner. Arbetet har också omfattat löpande granskning av inkomna beslut från kommunerna samt råd och stöd till kommuner i frågor som rör alkohol- och tobakslagen. Under året har samtliga länsstyrelser fått ett utökat uppdrag att förstärka sitt tillsynsarbete enligt tobakslagen. Länsstyrelsen i Västmanland har valt att göra en kartläggning av förekomsten av rökning på länets skolgårdar. Länsstyrelsen har även gjort en sammanställning av aktuella metoder och arbetssätt som visat sig framgångsrika för att minska tobaksbruket.

Miljöbalken

Tillsyn har bedrivits enligt Länsstyrelsens tillsynsplan för 2017. Till grund för tillsynsplanen ligger en behovsutredning. Tillsynen ska redovisas separat till Naturvårdsverket senast den 15 februari 2018 enligt regleringsbrevsuppdrag 3.19.

Länsstyrelsen har genomfört fyra kommunbesök i syfte att följa upp hur kommunerna lever upp till kraven i miljötillsynsförordningen. Uppföljningen är en fortsättning på det arbete som Länsstyrelsen påbörjade under 2015–2016. Kommunerna har hanterat de avvikelser som Länsstyrelsen meddelade under 2016 på ett tillfredsställande sätt.

Länsstyrelsen har under året fortsatt med en särskild satsning för att stärka länets kommuner vad gäller strandskyddstillsyn. Satsningen innebär att Länsstyrelsen tillsammans med två kommuner årligen genomför en gemensam strandskyddstillsynskampanj där kommunerna får praktisk vägledning direkt i fält. Satsningen upplevs som mycket positiv hos kommunerna som efter deltagande har kommit igång med att bedriva egen strandskyddstillsyn. Under 2017 har Skinnskattebergs kommun och Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning för Norbergs och Fagersta kommuner deltagit i kampanjen. Under 2018 kommer Surahammars och Hallstahammars kommuner delta.

Seveso

Länsstyrelsen har genomfört tillsyn i enlighet med tillsynsplan för sevesotillsyn. Tillsynen har inneburit tillsynsbesök vid verksamheter på både hög och låg kravnivå. Alla anläggningar på högre nivå har fått tillsynsbesök 2017. Granskning av säkerhetsrapporter, anmälningar och handlingsprogram har genomförts allt eftersom handlingar har inkommit. Aktiviteter utöver den operativa tillsynen har varit samverkan med andra län, samverkansträff med länets räddningstjänster och miljöbalkshandläggare, upprättande av

beslut om årlig tillsynsavgift för alla sevesoverksamheter samt revidering av alla verksamheters tillsynsprogram, vilket bland annat innebär en bedömning av de olika anläggningarnas behov av tillsynsintervall.

Lagen om allmänna vattentjänster

Länsstyrelsen har under 2016 begärt in underlag från kommunerna om de områden där det kan finnas behov av tillsyn. Utifrån underlaget har Länsstyrelsen gjort en viktning och fått fram en prioritering över de aktuella områdena per kommun. Underlaget ska i första hand presenteras för kommunerna. Länsstyrelsens avsikt är att kommunerna ska använda underlaget vid framtagande och revidering av VA-planer. Det finns olika skäl för kommunerna att se över de olika områdena, dels i syfte att minska övergödningen, dels utifrån behovet av en hållbar dricksvattenförsörjning. Underlaget kommer även att användas i Länsstyrelsens planering av tillsynen. Tillsynen ska redovisas separat till Havs- och vattenmyndigheten senast den 30 mars 2018 enligt regleringsbrevsuppdrag 3.20.

Tillsynsvägledning Plan- och bygglagen

Länsstyrelsen har under året deltagit i två länsstyrelsegemensamma träffar om tillsyn. Vid träffarna deltog även Boverket. Under året har Länsstyrelsen påbörjat arbetet med att ta fram en ny tillsynsvägledningsplan. Arbetet har bland annat inneburit en utvärdering av genomförda aktiviteter som Länsstyrelsen genomfört utifrån planen från 2015, som ligger till grund för revideringen. Kommunernas plan- och bygglovshandläggare, samt byggnadsinspektörer har under året bjudits in till träffar på Länsstyrelsen för att utbyta information och erfarenheter.

Djur och livsmedel

Vid djurskyddskontroller som görs till följd av anmälan har Länsstyrelsen börjat arbeta efter "Rutin för handläggning av anmälningsärenden" som tagits fram av länsstyrelserna gemensamt. Andelen kontroller utan anmärkning har i år sjunkit till 30 procent. En utvärdering av det nya arbetssättet kommer att göras i början av 2018. Under året har länets ridskolor kontrollerats i ett ridskoleprojekt. Tyngdpunkten vid kontrollerna har varit hästarnas närmiljö som stallbyggnader och luftkvalitet.

Under året har en handläggare arbetat motsvarande 25 procent i projektet "Djur och våld". Arbetet bidrar till kunskaps- och metodutveckling för att upptäcka våldsutsatta barn och vuxna i anslutning till Länsstyrelsens djurskyddsarbete. Under 2017 har fler livsmedelskontroller gjorts än planerat. Målet är att minst 2 procent av verksamheterna ska kontrolleras genom ett riskbaserat uttag och under 2017 utfördes totalt 47 kontroller varav 31 var riskbaserade (3,5 procent), resterande kontroller var inom tvärvillkorskontrollen.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.1

Länsstyrelserna ska bidra till att statlig verksamhet på regional nivå är samordnad och ligger till grund för hållbara och långsiktiga helhetslösningar för Sverige och den offentliga förvaltningen.

Samordning av statlig verksamhet

Länsstyrelsen arbetar med statlig och regional samordning inom i stort sett samtliga sina verksamhetsområden. Under vår återrapportering av Länsstyrelseinstruktion 2§ ger vi flera exempel på hur vi har arbetat med sådan samordning. Vårt samordningsuppdrag är en kärna i vår verksamhet. Redovisning av sådant arbete återfinns därför även under respektive sakområde i årsredovisningen.

Regleringsbrevsuppdrag 1.2

Länsstyrelserna ska bidra till genomförandet av Agenda 2030. Länsstyrelserna ska också bistå regeringen (Finansdepartementet) i arbetet med Agenda 2030.

Agenda 2030 i fokus

För att förstärka arbetet med Agenda 2030 i Västmanland har länsledningen beslutat att arbetet med målen inom Agenda 2030 ska ske samordnat och följas upp av en styrgrupp som består av Länsstyrelsens ledningsgrupp. Samordningen är viktig för att underlätta återrapporteringen till regeringen på ett bra sätt.

Hållbar utveckling är en ledstjärna för Länsstyrelsen och under året har en sammanställning tagits fram över alla Länsstyrelsens verksamheter och hur de sorterar in under vart och ett av de 17 globala målen för hållbar utveckling enligt Agenda 2030. Kartläggningen visar på bredden i myndighetens uppdrag där det pågår betydelsefulla aktiviteter inom i alla globala mål. Länsstyrelsen är en viktig kugge bland statliga myndigheter som i samverkan med en stor bredd av andra aktörer i samhället kan vara med och göra skillnad och bidra till en mer hållbar utveckling.

Det övergripande syftet med arbetet är att Länsstyrelsen ska bidra till arbetet med de globala målen. Länsstyrelsen kan genom Miljö- och klimatrådet, Integrationsrådet samt Jämställdhetsrådet initiera och driva aktiviteter och delprojekt i bred samverkan med andra aktörer i länet enligt de globala målen och Agenda 2030.

Det övergripande målet är bidra till en hållbar utveckling i hela världen genom att vara pådrivande, sätta upp mål och följa upp arbetet med genomförandet av Agenda 2030. Målet är att öka det tvärssektoriella arbetet internt inom Länsstyrelsen, men även externt i länet. Till målet hör också att bistå regeringen (Finansdepartementet) i arbetet med Agenda 2030.

Ett utvecklingsarbete pågår om hur myndigheten i sin verksamhetsplanering och uppföljning ska koppla till målen enligt Agenda 2030.

Länsstyrelsen har i samverkan med Naturvårdsverket och Tillväxtverket att bjudit in till en nationell konferens i Västerås i mars 2018. Konferensen är en av tre heldagskonferenser som genomförs på olika platser i landet.

Regleringsbrevsuppdrag 1.3

Länsstyrelserna ska arbeta för att inom sina verksamhetsområden bidra till att uppfylla regeringens mål för digitalisering om en enklare vardag för medborgare och företag, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

Digitalisering för en enklare vardag och en öppnare förvaltning

Länsövergripande samverkan för det länsstyrelsegemensamma utvecklings- och förvaltningsarbetet

Länsstyrelsen i Västmanland är världän för länsstyrelsernas gemensamma kansli. Kansliet har i uppgift att stärka det länsövergripande samarbetet och stödja länsstyrelserna i det gemensamma utvecklings- och förvaltningsarbetet. Kansliets huvuduppdrag är att skapa förutsättningar för en effektiv gemensam utveckling och förvaltning av de gemensamma IT-stöden.

Länsstyrelserna har under 2017 ytterligare förstärkt och förbättrat den länsövergripande samverkan. Arbetet sker i nära samarbete med den gemensamma IT-avdelningen. Gemensamma utvecklingsinitiativ genomförs utifrån en gemensam målbild och målkarta. Utgångspunkten är att förenkla kontakten för individen och samhället, uppträda ensat, effektivisera länsstyrelsernas interna arbete samt att skapa drivkraft i att utveckla tillsammans.

Under året har bland annat följande utvecklingsinitiativ genomförts/startats upp:

- Nytt systemstöd för lönegarantiärenden (slutleverans under 2018).
- Nytt handläggarstöd för kulturmiljöprocesser (i samverkan med Riksantikvarieämbetet, levereras 2018).
- Ny gemensam extern webb (slutlevereras 2018).
- Projekt för samordning av nya dataskyddsförordningen (levereras 2018).
- Program för kontinuitet och resiliens (3-års program).
- Teknisk förstudie för anslutning till Mina meddelande (slutrapport 2017).

Användandet av digital teknik

Under 2017 har elektronisk signering införts på Länsstyrelsen kring planärenden när det gäller yttranden och beslut. Detta innebär att hela processen avseende kommunal fysisk planering fram till lagakraftvunnen detaljplan nu kan ske digitalt. Införandet av elektronisk signering har fallit ut väl och har minskat tidsåtgången kring signering av beslut.

Nya länsstyrelsen.se

I maj 2018 lanseras Nya länsstyrelsen.se, en extern webbplats för alla 21 länsstyrelser med både nationellt och regionalt innehåll. Utvecklingen av webbplatsen är ett resultat av länsstyrelsernas gemensamma webbstrategi som beskriver hur vi strategiskt och övergripande ska arbeta med vår webbnärvaro för att kunna erbjuda den service våra brukare kräver och behöver samt nå den effektivitet vi eftersträvar internt.

Den nya webbplatsen tas fram inom ramen för projektet Nya länsstyrelsen.se som satte igång i januari 2017 och har som mål är att skapa en extern webbplats som är användbar, tillgänglig, effektiv och förtroendeskapande. Projektet tar fram en webbplats som utgår från

brukarnas behov och för att kunna göra det har vi gått igenom vad brukarna är mest intresserade av och hur de beter sig på våra webbplatser. Svaret är att brukarna vill kunna få rätt och tillgänglig information och utföra ärenden genom enkla e-tjänster som anpassar sig till mobiltelefoner och surfplattor.

Projektets övergripande syfte är att genom den nya externa webbplatsen bidra till att länsstyrelserna kan möta de behov och utmaningar som den digitala utvecklingen innebär och därmed uppfylla regeringens mål för digitalisering.

Övrig förvaltning

Volymer och kostnader för verksamhet 20* och 21*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,7	1,8	1,8
Årsarbetskrafter kvinnor	0,8	0,8	0,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,70	1,70	1,67
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	8 018	6 021	4 413
Andel av totala verksamhetskostnader (%)			
Antal ärenden, inkomna och upprättade	633	606	609
Antal beslutade ärenden	645	618	601
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	4	1
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	298	-267	325

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Antalet årsarbetskrafter har inte ökat väsentligt och inte heller ärendemängden har ökat mellan åren. Kostnaderna har ökat väsentligt då utvecklingsarbete genomförts.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 206, Stiftelser (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 207, Lönegaranti (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 218, Jakt och viltvård ¹⁾	65

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 218 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 63.

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Länsstyrelsen har för denna verksamhet ett nöjdindex på 65, vilket är två enheter högre än genomsnittligt nöjdindex för samtliga länsstyrelser. Styrkor som lyfts fram i undersökningen är bland annat tillgänglighet, svarstid, information och vägledning. Förbättringsområden är till exempel information på den externa webbplatsen. Resultatet kommer att användas som underlag till förbättringsarbete och beslutade aktiviteter ingår i verksamhetsplanen för 2018.

Samlad bedömning av resultat

Tillsyn gällande kameraövervakning har skett i enlighet med gällande tillsynsplan.

Länsstyrelseinstruktion

9

Länsstyrelseinstruktion 4 §

1. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också de allmänna valen.

Under året har inget allmänt val hållits. Förberedelser för val 2018 har inletts.

Trafikföreskrifter

Volymer och kostnader (avser verksamhet 25*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	1,0	1,0	0,5
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,65	0,69	0,33
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 121	1 078	811
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,61	0,59	0,43
Antal ärenden, inkomna och upprättade	101	110	131
Antal beslutade ärenden	101	107	141
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Antalet årsarbetskrafter har inte förändrats sedan förra året. Ärendemängden är ungefär lika stor. Ingen väsentlig förändring har skett av kostnaderna.

Samlad bedömning av resultat

Ärendena avseende trafikföreskrifter har hanterats väl under året. Ärendemängden gällande tävling på väg är fortsatt stor och hanteras främst under vår- och sommarsäsong. Ett proaktivt arbete görs för att förenkla för tävlingsarrangörer och för att få in ansökan med bättre framförhållning.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 28*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,1	0,8	0,6
Årsarbetskrafter kvinnor	7,6	6,6	7,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	5,23	4,93	5,19
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	9 439	8 864	9 950
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	5,15	4,87	5,28
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 266	1 345	1 448
Antal beslutade ärenden	1 274	1 327	1 444
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	1	2
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Under 2017 har cirka 100 färre anmälningsärenden kommit in till Länsstyrelsen jämfört med 2016, vilket är en förklaring till lägre antal ärenden 2017.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 281, Livsmedelskontroll ¹⁾	84
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 282, Djurskydd (tillstånd § 16 Djurskyddslagen) ²⁾	74
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 28 231, Djurstallar (förprovning) ³⁾	68
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 283, Smittskydd ⁴⁾	84
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 284, Allmänna veterinära frågor ⁵⁾	68
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 285, Foder och animaliska biprodukter ⁶⁾	68

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 281 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 17 deltagande länsstyrelser är 60.

²⁾ Nöjdindex för verksamhet 282 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 70.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 28 231 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 20 deltagande länsstyrelser är 65.

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 283 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 15 deltagande länsstyrelser är 75.

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 284 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 15 deltagande länsstyrelser är 65.

⁶⁾ Nöjdindex för verksamhet 285 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 12 deltagande länsstyrelser är 60.

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Länsstyrelsen har för de undersökta verksamheterna enligt tabellen ovan ett högt nöjdindex på 84, 74, 68, 84, 68 samt 68, vilket för samtliga delverksamheter är högre än

genomsnittligt nöjdindex för samtliga länsstyrelser. Styrkor som lyfts fram i undersökningen är bland annat bra bemötande, information och vägledning. Ett förbättringsområde är till exempel tillgänglighet via telefon. Resultatet kommer att användas som underlag till förbättringsarbete och beslutade aktiviteter ingår i verksamhetsplanen för 2018.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen bedömer att de mål som var uppsatta för året inom området har uppfyllts. Stort fokus har lagts på att börja arbeta efter den nationellt framtagna nya rutinen för anmälningsärenden inom djurskyddet. Arbetet har gått bra och det nya arbetssättet har medfört att fler normalkontroller av animalieproduktionens djur har kunnat göras och att andelen obefogade anmälningskontroller har minskat. Tillsynen av djurhälsopersonal har under året fokuserats på hygienkontroller och läkemedelsförskrivning som ett led i arbetet med att minska spridning av antibiotikaresistenta bakterier. Länsstyrelsen har gjort fler kontroller av länets livsmedelsföretag än som var planerat. Få avvikelser har noterats, dessa har följts upp och blivit åtgärdade, vilket innebär att kontrollen haft avsedd effekt.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Djurskydd

Länsstyrelsen i Västmanland genomförde under året 392 djurskyddskontroller. Av dessa var 209 planerade kontroller (normalkontroller) och 90 kontroller efter anmälan. Länsstyrelsen har genom det uppfyllt målet för 2017 om minst lika många normalkontroller som anmälningskontroller som finns i den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan. Av normalkontrollerna var 13 fullständiga tvärvillkorskorskontroller, vilket motsvarar den andel som årligen ska kontrolleras.

Enligt 2017 års uppgifter har Västmanland cirka 2 385 kontrollobjekt och målet är att 10 procent av dem ska granskas årligen. Länsstyrelsen har under året kontrollerat 10,9 procent av det totala antalet kontrollobjekt och 13,2 procent av de 1255 kontrollobjekten som har livsmedelsproducerande djur.

Vid djurskyddskontroller som görs till följd av anmälan har Länsstyrelsen börjat arbeta efter "Rutin för handläggning av anmälningsärenden" som tagits fram av länsstyrelserna gemensamt. Andelen kontroller utan anmärkning har i år sjunkit till 30 procent, vilket inte riktigt är i nivå med målet på 20 procent, men länsstyrelsen har sänkt nivån från förra årets 48 procent kontroller utan anmärkning. Det nya arbetssättet har inneburit att fler ärenden handläggs administrativt i form av informationsbrev eller brevväxling och telefonsamtal med djurägarna. Målet under året har varit att bättre utnyttja personalens tid utan att djurskyddet i länet blir lidande, att handläggningen ska gå snabbare, att färre kontroller ska vara utan anmärkning och att mer tid finns till normalkontroller. En utvärdering av det nya arbetssättet kommer att göras i början av 2018.

Under året har länets ridskolor kontrollerats i ett ridskoleprojekt. Tyngdpunkten vid kontrollerna har varit hästarnas närmiljö som stallbyggnader och luftkvalitet.

Den planerade kontrollen har varit riskbaserad och uttag av kontroller har gjorts i riskklassificeringsmodellen "SToRK". Länsstyrelsens kontrollarbete verifieras genom

parallellkontroller och under året har en handläggare kontrollerats. Kontrollen visade att handläggaren arbetade efter de riktlinjer och rutiner som finns.

Under året har en handläggare arbetat motsvarande 25 procent i projektet "Djur och våld". Arbetet är en del i djurskyddsarbetet och har bedrivits tillsammans med Social hållbarhet, Avdelningen för samhällsutveckling, med projektstöd från Socialstyrelsen. Arbetet bidrar till kunskaps- och metodutveckling för att upptäcka våldsutsatta barn och vuxna i anslutning till Länsstyrelsens djurskyddsarbete. Länsstyrelsen i Västmanland har under året spridit kunskaperna till andra länsstyrelser via möten och konferenser och har tagit fram en handbok i ämnet.

Länsstyrelsen har haft två möten med representanter från Lantbrukarnas Riksförbund och två möten med Polisen. Vid dessa möten har olika aktuella frågeställningar diskuterats, t.ex. omhändertagande av djur och länsstyrelsens kontrollverksamhet. Syftet och resultatet har varit att utbyta erfarenheter och att nå ökad samsyn.

Länsveterinär har deltagit i och diskuterat djurskydd och etik i två kurser riktade till veterinärer och djursjukskötare.

Förprovning

Förprovning av djurstall

Djurstall ska godkännas av Länsstyrelsen ur djurskydds- och djurhälsosynpunkt innan det tas i bruk. Under 2017 har 27 beslut gällande förprovning av djurstall hanterats varav ett par större ny- och ombyggnationer för djurslagen nöt, häst och gris har inkommit. Länsstyrelsen har under 2017 utfört cirka 17 besiktningar av nya byggnadsåtgärder samt slutbesiktningar av äldre ärenden.

Förprövarhandläggaren i Västmanland har under 2017 haft rollen som objektspecialist för förprovningen i Länsstyrelsernas nationella förvaltningsobjekt Landsbygd och djur och även representerat förprövarhandläggarna i 282-referensgruppen, som är en arbetsgrupp under chefsnätverket för djurskydd, livsmedel och veterinära frågor, 28-nätverket. I 282-gruppen ingår de personer som valts att ingå i Rådet för djurskyddskontroll samt objektspecialisterna för djurskydd och förprovning från förvaltningsorganisationen. Arbetet inom förvaltningsobjektet har bland annat bestått av utbildningsinsatser, uppdatering av mallar och utveckling av Innerdörren, som är en samarbetsyta med handläggare för förprovning. Hösten har inneburit arbete med att ta fram en aktivitetsplan för 2018 års förvaltningsarbete gällande förprovning.

Livsmedel

Måluppfyllelse för de specifika målen i livsmedelskontrollen i Västmanland

Länsstyrelsen bedömer att de specifika mål som fanns i nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan 2017 uppfylls av myndigheten vad det gäller att följa uppsatt plan, kontrollera relevanta krav, kontrollera samtliga branscher, prioritera hög riskklass samt att följa upp kontrollen och se till att avvikelser åtgärdas. Länsstyrelsen har inte följt planen vad gäller uppdatering och genomgång av registret i Primör som planerat på grund av att det saknats resurser för detta. Flera nya branscher som fisk, jordgubbsodling och biodling har kontrollerats under året, vilket följer Länsstyrelsens plan för att alla branscher i länet ska få kontroll under en femårsperiod. När en ny bransch kontrolleras första gången utförs kontrollen av två handläggare för kalibrering. Under 2017 har fler kontroller gjorts än

planerat där målet är att minst 2 procent av verksamheterna ska kontrolleras genom ett riskbaserat uttag. Under 2017 utfördes totalt 47 kontroller varav 31 var riskbaserade (3,5 procent) och resterande kontroller var inom tvärvillkorskontrollen.

Länsstyrelsens kontrollplan för 2017 har tagit hänsyn till den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan och den nya målstrukturen med myndighetsövergripande mål, effektmål och operativa mål. I Västmanland är spannmålsodling den största produktionsinriktningen och Länsstyrelsen har arbetat med den del av operativt mål 12 som gäller inventering av torkanläggningar. Totalt har 14 anläggningar inventerats och rapporterats in till Livsmedelsverket. Kontroller av torkanläggningar har skjutits till 2018 i avvaktan på ett eventuellt nationellt projekt.

Länsstyrelsen har följt kontrollplanen vad gäller kontroll av foder, totalt har 37 kontroller utförts varav 16 tvärvillkorskontroller. Vid samtliga kontroller kontrolleras alla relevanta krav enligt EU-lagstiftningen.

Länsstyrelsen har som en del i uppdraget att samordna livsmedelskontrollen genomfört två möten för länets livsmedelsinspektörer. Vid båda mötena deltog en representant från Livsmedelsverket samt smittskyddsläkare och smittskyddssköterska. Förutom information från Livsmedelsverket har inspektörerna informerat varandra om planering av kontrollen, intressanta ärenden och resultat av olika projekt som bedrivits ute i kommunerna. Det är en viktig del för att dela kunskap och skapa samsyn kring olika delar i kontrollen, speciellt för de kommuner som bara har en livsmedelsinspektör. Ett förslag för mer samverkan är att se till att alla inspektörer årligen går med på kontroll i en annan kommun enligt ett rullande schema för att öka samsyn och ge tillfälle att utbyta erfarenheter.

Arbetet med revisioner av den lokala livsmedelskontrollen sker efter en femårsplan och under 2017 har Länsstyrelsen följt planen och påbörjat två fullständiga revisioner samt avslutat de båda revisioner som påbörjades hösten 2016. Vid revisionerna har en skuggkontroll utförts med medverkan av en sakkunnig livsmedelsinspektör från Livsmedelsverket. Skuggkontroll innebär att revisionsteamet följer med den reviderade kommunens inspektör på en kontroll ute i fält för att se att de rutiner de har följs i praktiken. I en av de reviderade kommunerna noterades ett flertal avvikelser bland annat gällande mål för kontrollen, kompetens, planering och rutiner. En åtgärdsplan kommer att begäras in under 2018. I den andra reviderade kommunen sågs endast mindre avvikelser, för övrigt fungerade livsmedelskontrollen bra. Vid revisionerna tas alltid frågan om samverkan mellan kommuner upp till diskussion och även Statskontorets förslag till stärkt livsmedelskontroll genom ökad kommunal samverkan har diskuterats. För närvarande finns inga planer hos någon av de reviderade kommunerna att öka samverka genom att gå ihop med en annan kommun.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 4 §

2. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar.

Tillsyn över veterinärers verksamhet

Länsstyrelsen ska kontrollera djurhälsopersonalen i länet för att nå målet om att en bra och säker djurvård ges och att en god djurhälsa uppnås. I begreppet djurhälsopersonal ingår, förutom veterinärer, legitimerade djursjukskötare, legitimerade och godkända tandläkare, sjuksköterskor och sjukgymnaster samt godkända hovslagare. Kontrolluttag görs efter riskbedömning och efter anmälan. Inga anmälningar inkom 2017.

Under 2017 gjordes 3 fysiska kontroller fördelat på 2 veterinärer och 2 legitimerad djursjukskötare. Länsstyrelsen har även gjort dokumentationskontroller av samtliga 15 veterinärer med villkorad läkemedelsanvändning avseende livsmedelsproducerande djur, haft ett tillsynsprojekt där förskrivningen av läkemedel innehållande kinoloner och tredje eller fjärde generationens cefalosporiner kontrollerats och i ett hygienprojekt kontrollerat bashygien hos djurhälsopersonalen vid ett större djursjukhus. Totalt har 25 kontroller av djurhälsopersonal gjorts 2017. Vid kontroll av den villkorade läkemedelsanvändningen uppmärksammades inga brister. Vid kontroll av antibiotikaförskrivningen upptäcktes inga brister och vid hygienkontrollen uppmärksammades inte heller några brister.

Kontroller av läkemedel på gård samordnas oftast med annan kontroll som djurskyddskontroll eller primärproduktionskontroll. Under året gjordes kontroll på 6 gårdar, vilka visade få avvikelser vad gäller förskrivning, val av, förvaring och hantering av läkemedel. Mindre brister i dokumentationen har noterats, dessa har oftast åtgärdats omgående. Basal vårdhygien har kontrollerats på 2 anställda på ett större djursjukhus där det kunde konstateras att man har god kunskap om och väl följer riktlinjer och krav.

Ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Länsstyrelsen följer fortlöpande sjukdomsläget i länet främst genom att följa rapporteringar från Statens veterinärmedicinska anstalt och Jordbruksverket. Länsstyrelsen har under året fortsatt arbetet med att revidera epizootiplanen.

Länsstyrelsen arrangerade 2017 de årliga Länsveterinärdagarna med 32 deltagande länsveterinärer och representanter från 10 olika företag och myndigheter. Dessa dagar är det tillfälle på året då samtliga länsveterinärer har möjlighet att träffas för att få gemensam information och kunna diskutera frågeställningar och bedömningar av ärenden inom de olika områden som hanteras på länsstyrelserna. Det är viktigt för att se till att arbetet blir enhetligt i landet. Bland annat deltog Jordbruksverket som talade om länsstyrelsernas informationsplikt vid misstanke om epizooti respektive reglerad zoonos. De höll även i diskussioner gällande kontroll och rapportering av hygien och hygienplaner samt deltog i diskussionen om kontroll av villkorad läkemedelsanvändning för mjölkproducenter. Andra myndigheter som deltog var Livsmedelsverket och Nationellt centrum för djurvälstånd (SCAW). Dagarna är också ett forum för länsveterinärer att sprida kompetens till varandra genom att de som deltagit i kurser eller drivit projekt redovisar viktiga insikter.

Länsveterinärer har föreläst för veterinärer och djursjukskötare på Veterinär Vårdhygienförenings årliga konferens. Föreläsning och efterföljande diskussion handlade om Länsstyrelsens syn på djursjukhusens och djurklinikernas vårdhygienarbete.

Epizootisjukdomar

Länsveterinären deltog under hösten i en epizootiövning anordnad av Länsstyrelsen i Södermanlands län. Syftet var att ge förbättrade förutsättningar att klara av en kris orsakad av ett utbrott av epizootisk sjukdom, förbättra samverkan mellan länen och ta lärdom av hur andra utbrott hanterats.

Ett fall av misstänkt epizootisk sjukdom på fisk, Spring Viremia of carp, har utretts av Länsstyrelsen och Statens veterinärmedicinska anstalt. Under våren insjuknade och dog en del inplanterad karp, men viruset kunde inte isoleras från de döda fiskarna och misstanken kunde därför inte bekräftas.

Zoonoser

Salmonellaläget och djurägarnas provtagning hos värphöns och slaktkyckling följs genom de provtagningsrapporter som kommer in till Länsstyrelsen. Under 2017 har endast ett fall av salmonella på katt rapporterats. Det är en låg siffra jämfört med 2016 då det var ett rekordhøgt antal, 27 fall. Normalt brukar det röra sig om 5–7 fall per år.

Ett fall av Leptospiros hos hund rapporterades under hösten. Det förekom ett antal fall relativt samtidigt på flera ställen i landet men ingen gemensam smittkälla identifierades. För övrigt har ett fall av MRSA, Meticillinresistent Staphylococcus aureus, liksom ett fall av MRSP, Meticillinresistent Staphylococcus Pseudointermedius på hund konstaterats

Anmälningspliktiga sjukdomar

Under året har 3 indexfall av kvarka rapporterats. Länsveterinär har deltagit i en nationell grupp vars syfte är att ta fram en rutin med riktlinjer för hantering av smitta vid klinisk misstanke och konstaterade fall av kvarka samt stödmaterial till praktiserande veterinärer och djurägare. Ett förslag till rutin presenterades för länsstyrelsernas 28-nätverk i december. Rutinen kommer att skickas på remiss till alla länsstyrelser i början av 2018. Länsveterinär har även föreläst om hur Länsstyrelsen arbetar med anmälningspliktiga sjukdomar som kvarka för praktiserande veterinärer.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.5

Länsstyrelserna ska redovisa en övergripande bedömning av måluppfyllelsen för de specifika målen för livsmedelskontrollen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse för de enskilda målen.

Måluppfyllelse enligt Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan

Länsstyrelsen bedömer att de specifika mål som fanns i nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan 2017 uppfylls av myndigheten vad det gäller att följa uppsatt plan, kontrollera relevanta krav, kontrollera samtliga branscher, prioritera hög riskklass samt att följa upp kontrollen och se till att avvikelser åtgärdas. Länsstyrelsen har inte följt planen vad gäller uppdatering och genomgång av registret i Primör som planerat på grund av att det saknats resurser för detta.

Regleringsbrevsuppdrag 1.6

Länsstyrelserna ska redovisa en övergripande bedömning av måluppfyllelsen för de specifika målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan. För djurskyddskontrollen avses de specifika mål som Statens jordbruksverk och länsstyrelserna har satt upp och för kontrollen av foder och animaliska biprodukter och den kontroll som bedrivs enligt förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur m.m. och lagen (2006:806) om provtagning på djur m.m. avses de specifika mål länsstyrelsen har satt upp. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse för de enskilda målen.

Djurskyddskontroll

Länsstyrelsen har för djurskyddskontrollen uppnått målet i den nationella kontrollplanen om att utföra minst lika många normalkontroller som anmälningskontroller och målet om kontroll av 10 procent av kontrollobjekten. Antalet obefogade anmälningskontroller var 30 procent av det totala antalet anmälningskontroller och Länsstyrelsen uppnådde därmed inte målet om 20 procent.

Länsstyrelsen Västmanland började 2017 att arbeta efter den nya länsstyrelsegemensamma rutinen för anmälningsärenden i syfte att sänka andelen obefogade kontroller och öka andelen administrativa kontroller för att få mer tid till normalkontroller. Länsstyrelsen sänkte 2017 andelen obefogade kontroller från senaste årens 48 procent och gjorde fler normalkontroller och arbetet för ökad träffsäkerhet vid anmälningskontroller har på så sätt haft effekt.

Foder

Länsstyrelsens kontrollplan för foder utgår från den nationella kontrollplanen. Målet för kontrollen av foder uppnåddes och fler kontroller än planerat utfördes. Målet gällande animaliska biprodukter uppfylldes inte då området prioriterades ner på grund av resursbrist. Det medförde att deltagandet i det nationella projektet fick skjutas upp till 2018.

Måluppfyllelse

Länsstyrelsens mål gällande kontroll av husdjur och djurhälsa uppfylldes i stort, området återrapporteras i detalj till Jordbruksverket. Antalet planerade kontroller inom hygienområdet uppnåddes inte på grund av resursbrist.

Tabell 1.1: Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (Regleringsbrevsbilaga)

Länsfakta	2017	2016	2015
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	24	19	16
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	5,3	5,4	6,0
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll	0,4	0,5	0,4
<i>varav</i> Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,2	0,2	0,2
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktionen	0,1	0,0	0,0
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter.	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister

Kommentar till Tabell 1.1 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (Regleringsbrevsbilaga)

Tillsynen av djurhälsopersonal har koncentrerats till de veterinärer som använder villkorad läkemedelsanvändning (ViLA) och till ett projekt om bashygien på en smådjursklinik och ett projekt om läkemedelsförskrivning. Kontrollen av insamling och transport av animaliska biprodukter har prioriterats ned men diskussioner om hur förvaring och transport fungerar har förts med kommuner och representanter för lantbrukarna.

Regional tillväxt

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 30*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	5,2	4,8
Årsarbetskrafter kvinnor	0,2	5,4	5,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,13	6,99	6,60
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 400	15 524	14 451
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,31	8,53	7,66
Antal ärenden, inkomna och upprättade	6	132	148
Antal beslutade ärenden	5	174	118
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	1	6
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	7 376	32 067	36 471

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Ansvar för det regionala tillväxtarbetet lämnades över till Region Västmanland årsskiftet 2016/2017. Utgångspunkten för Länsstyrelsens arbete är det regionala utvecklingsprogrammet "Mångfaldsdriven tillväxt" för Västmanlands län 2014–2020 (RUP) och dess underliggande insatsområden.

Samlad bedömning av resultat

Inom området regional tillväxt arbetar nu Länsstyrelsen främst med samverkan med Region Västmanland och andra regionala aktörer. Bidragsutbetalningarna och verksamhetskostnader är höga på grund av avslutade projekt och slutredovisningar som reglerats under året mellan Länsstyrelsen och Region Västmanland.

Ärendemängden har minskat till följd av verksamhetsövergången.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Utifrån de uppdrag Länsstyrelsen har kvar, knyts verksamhetsområdena regional tillväxt och landsbygdsutveckling närmare varandra. Framtagande av en regional livsmedelsstrategi är den största prestationen under året. Arbetet med strategin kommer fortgå under 2018 och resultatet av arbetet kommer att följas flera år framöver.

Resultat från övriga projekt bedöms i slutredovisningar av projekten och inga nuvarande projekt har slutredovisats under 2017.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

7. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att förenkla för företag.

Se redovisning av RB-uppdrag 3.55.

Regleringsbrevsuppdrag 1.11

Berörda länsstyrelser ska redovisa exempel på områden, inom den regionala tillväxtpolitiken, där samverkan sker mellan länsstyrelsen och den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret i länet och hur denna samverkan har utvecklats. Detta innefattar särskilt genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020, inklusive territoriellt samarbete avseende insatser inom det tematiska området Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer.

Samverkan med Region Västmanland

Det regionala utvecklingsprogrammet ”Mångfaldsdriven tillväxt” för Västmanlands län 2014–2020 (RUP) och dess underliggande insatsområden är den fastställda strategin för arbetet med långsiktig hållbar tillväxt, innovationskraft och näringslivsutveckling i länet.

Samverkan sker med Region Västmanland inom flera områden, vilket redovisas nedan.

Framtagande av kommande RUS

Länsstyrelsen samverkar med Regionen i framtagandet av en ny Regional utvecklingsstrategi som driver Västmanlands utveckling mot satta mål. För att möjliggöra detta föreslås strategin få ett innehåll bestående av en vision för Västmanlands län, mål för länet och slutligt långsiktiga prioriteringar. Dessa tre ska kopplas samman i en tydlig mållogik för att säkra genomförandet av det regionala tillväxtarbetet i syfte att uppnå en hållbar regional tillväxt och utveckling. En viktig utgångspunkt är det hållbarhetsperspektiv där social hållbarhet är målet, ekonomin medlet och ekologin sätter ramarna. Det är också viktigt att beskrivning om genomförandeprocessen och hur uppföljning, utvärdering och lärande ska ske ingår i strategin.

Framtagande av regional livsmedelsstrategi

Länsstyrelsen i Västmanland har sedan årsskiftet inlett arbetet med att ta fram en regional livsmedelsstrategi för Västmanland. Syftet är att öka livsmedelsproduktionen i länet för att ge fler jobb, en levande landsbygd och förutsättningar för en bättre krisberedskap.

Länsstyrelsen kommer ta hänsyn till frågor som miljö, klimat, viltmat och regelförenklingar i sitt fortsatta arbete. Arbetet med strategin ska genomföras i samverkan med olika berörda parter. Lantbrukarnas Riksförbund och Region Västmanland utgör tillsammans med Länsstyrelsen styrgrupp för arbetet.

Den övergripande målsättningen är att en större andel av den mat vi äter idag behöver produceras inom vårt eget närområde. Det ger fler arbetstillfällen på landsbygden och det bidrar till en ökad hållbarhet när det gäller till exempel djurhållning, antibiotikaanvändning och ekologiskt odlade grödor. Mer närodlat är också en viktig del av en bättre beredskap

och därmed en ökad trygghet. Det innebär att importen av mat kan minska. Länsstyrelsen satsar därför nu på att i bred samverkan arbeta fram en livsmedelsstrategi för Västmanland.

Enligt Jordbruksverket importerar Sverige ungefär dubbelt så mycket jordbruksprodukter och livsmedel som exporteras, dessutom en hel del produkter som direkt konkurrerar med den svenska produktionen. Vi svenskar blir dock mer och mer intresserade av innehållet i maten och var den kommer ifrån, vilket ökar efterfrågan på lokalt och ekologiskt producerad mat. Kortare transportsträckor innebär också en miljövinst för samhället.

Turism är en växande bransch och upplevelser i samband med mat är alltmer efterfrågat. Det ger möjligheter för länet att öka antalet besök och övernattningar vilket i sin tur ger fler jobb.

Jämställd regional tillväxt

Länsstyrelsen i Västmanland beviljades 5 200 000 kr av Tillväxtverket för att under perioden 2016-10-04 och 2018-11-08 arbeta med projektet ”Jämställd regional tillväxt”. När det regionala utvecklingsansvaret fördes över till Region Västmanland 1 januari 2017 följde även projektmedel och ansvar för genomförande av projektet med till regionen. Huvudsyftet med projektet är att åstadkomma en förändring av styrningen av några av de strukturer som styr och arbetar med regional tillväxt i Västmanland, så att de blir jämställdhetsintegrerade och har intersektionella perspektiv, där så anses angeläget. Ett annat syfte är att stärka organisationernas analyskapacitet avseende dessa frågor. Projektet har tre prioriterade målsättningar. Prio 1 berör styrdokumentet Länstransportplan 2018–2029, handlingsplaner utifrån Regional gång- och cykelstrategi 2018–2020 samt handlingsplan utifrån Regional digital agenda 2018-2020. Prio 2 avser handlingsplan för Affärsplan Västmanland samt att ta fram målbilder avseende jämställdhet och integration för kommande RUP/RUS. Prio 3 handlar om planering och genomförande av regionalfondsprojekt i Östra Mellansverige där arbetsprocesser för initiering och genomförande av regionalfondsprojekt ska jämställdhetsintegreras och gemensamma arbetsprocesser för detta tas fram i samverkan med regionalt utvecklingsansvariga regioner i Östra Mellansverige och Tillväxtverkets enhet i Örebro. Länsstyrelsen i Västmanland är representerat i styrgrupp och i projektarbetet.

Regleringsbrevsuppdrag 1.12

Berörda länsstyrelser ska beskriva hur användningen av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt bidrar till att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och, i förekommande fall, de territoriella samarbetsprogrammen.

Användning av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Med medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder kan Länsstyrelsen medfinansiera regionala projekt och medfinansiering av EU-projekt. Finansieringen är uttryck för Länsstyrelsens prioriteringar och genomförande av regionala och nationella program och strategier. Finansiering via anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder gör det möjligt att bidra till den regionala tillväxtpolitiken samt nå målbilden i länets regionala utvecklingsprogram (RUP). RUP utgör grunden för länets prioriteringar och följs årligen upp via mål och indikatorer.

Projekt som finansierats med medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under året är:

- Framtidens solen i Östra Mellansverige.
- Bergslagssatsningen Kultur & Turism, etapp 4B.
- Biogas XPOSE 2015–2018.
- Nedre Dalälvens utvecklings AB.

Beslutat projekt under 2017:

Affärsutveckling i tillväxtorienterade hästrelaterade företag.

Regleringsbrevsuppdrag 3.55

Länsstyrelserna ska fortsätta förenklingsarbetet för att det ska bli enklare att starta och driva företag. Särskilt fokus ska vara på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt.

Länsstyrelserna ska redovisa insatser kring hur man enligt 5 § punkt 7 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion förenklar för företag. Av redovisningen ska framgå:

en redogörelse för företagens nöjdhet gällande tillgänglighet, svarstid, bemötande och handläggningstid utifrån den länsstyrelsegemensamma brukarundersökningen samt arbetet med särskilda insatser för att förbättra dessa områden,

en uppföljning av de av länsstyrelserna utvalda fyra ärendetyperna förprovning av djurstallar, samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, miljöprövningsdelegationernas provning av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. samma balk och anmälan om ändring av tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet,

mål och måloppfyllelse för handläggningstid för de utvalda ärendetyperna samt motivering till avvikelser, samt hur den förväntade handläggningstiden kommuniceras till företag när ett nytt ärende inleds inom de utvalda ärendetyperna.

För ärenden om provning av miljöfarlig verksamhet ska redovisningen avse den totala handläggningstiden (median) och hur länsstyrelsen i procent uppfyllt regeringens mål (regeringsbeslut den 1 december 2011 [S2011/10 148/SFÖ m.fl.] med uppdrag till vissa länsstyrelser) om att ansökan ska beslutas inom 180 dagar från det att ärendet är komplett.

Uppdraget ska redovisas i årsredovisningen av samtliga länsstyrelser i de delar där det är tillämpligt. Länsstyrelsen i Kronobergs län ska samordna redovisningen. Uppgifterna ska redovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 31 mars 2018.

Förenklingsarbete

Länsstyrelsen arbetar fortlöpande med att informera om aktuell lagstiftning, vilka tillstånd och samråd samt ansökningar som berör länets företagare. Målsättningen är att arbeta förebyggande genom att i god tid erbjuda både skriftlig och muntlig information samt dialog kring aktuella frågor och ärenden. Den externa webbplatsen är en viktig kanal för kommunikation kring dessa frågor. Åtgärder som exempelvis genomförts för att underlätta för företag är att erbjuda tidiga samråd så kallade församråd och besök på Länsstyrelsen.

Vid ansökan om förprovning erbjuds besök för att gemensamt föra en dialog kring ärendet. Ansökan går igenom och den sökande får snabb respons på om det är något i ansökan som måste kompletteras.

Inom den verksamhet som berör miljöfarlig verksamhet sker en nära dialog och rådgivning till berörda företag via telefon eller på möten kring aktuella tillstånds- och tillsynsfrågor under hela året. Frågan om en ändring är anmälningspliktig eller ej diskuteras oftast innan en anmälan lämnas in till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen arbetar med vägledning på många olika sätt till exempel genom utbildningar för andra organisationer så som länets kommuner, så att de i sin tur kan svara på frågor och vara behjälpliga.

Den förväntade handläggningstiden kommuniceras till företag på Länsstyrelsens webbplats och i samband med kontakter när ärendet inleds t.ex. som återkoppling på ärende som kommit in via e-post eller vid samtal och möten.

Resultat brukarundersökning 2017

Årets brukarundersökning visar generellt ett mycket gott omdöme från länets företagare. Västmanlands län fick det högsta nöjdindex (NI) inom målgruppen företag, resultat NI 74 jämfört med snittet för alla län som var NI 65. I vårt län ingick totalt 14 verksamheter i undersökningen och resultatet var ett högre NI än genomsnittet för alla undersökta verksamheter. Resultatet visar att Västmanland har många styrkor att bevara så som till exempel att kunderna får ett bra bemötande, personalen upplevs som kompetenta och återkoppling på inkomna ärenden. Några av de förbättringsområden som framkom i undersökningen där vi behöver komma längre var telefoni och tillgänglighet samt GIS-tjänster som är lätta att använda.

När det gäller samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken (VÄS 525) var resultatet NI 71. Det är högre än genomsnittligt NI för deltagande länsstyrelser. Styrkor som lyfts fram i undersökningen är bland annat bra bemötande, information och vägledning. Förbättringsområden är till exempel tillgänglighet via telefon och GIS-tjänster som är enkla att använda.

Förprovning av djurstallar (VÄS 28231) ingick i årets brukarundersökning och resultatet var mycket gott, NI blev 68. Det är högre än snittet för deltagande länsstyrelser. Styrkor som lyfts fram i undersökningen är bland annat bra bemötande, information och vägledning. Förbättringsområden är till exempel tillgänglighet via telefon.

Tillståndsprovningar vid miljöprovning delegation (VÄS 55111) handläggs inte av Västmanlands län och det finns inget resultat från årets brukarundersökning vad gäller anmälningsärende gällande ändring av tillståndspliktig verksamhet (VÄS 5558) att dra några slutsatser från.

ÅR-verifikationer (utskrifter från externa webben):

Information om förprovning djurstallar och förväntade handläggningstider:

<http://www.lansstyrelsen.se/Vastmanland/Sv/lantbruk-och-landsbygd/djurhallning/forprovning-av-djurstallar/Pages/forprovning.aspx>

Broschyr om samråd enligt 12 kap 6 § Miljöbalken, inkl. info om handläggningstider:

<http://www.lansstyrelsen.se/Vastmanland/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/verksamheter-med-miljopaverkan/Infoblad%20samrad%20A4.pdf>

Utbildning om tillsyn på miljöfarlig verksamhet med tillstånd enligt 9 kapitlet miljöbalken:

<http://www.lansstyrelsen.se/Vastmanland/Sv/kalender/2017/Sidor/handlaggartraff-om-miljofarlig-verksamhet.aspx?keyword=samrad>

Brukarundersökning 2017:

<G:\Gemensamma mappar\Projekt Brukarundersökning\Brukarundersökning 2017>

Tabell 1. Särskilda insatser 2016 (RB 3.55).

VÄS	Särskilda insatser för att förenkla för företag med anledning av resultatet i brukarundersökningen 2016	Beskriv resultatet av insatserna
282 Ansökan om förprovning av djurstall	Exempel på åtgärder som genomförts för att underlätta för företag är att erbjuda besök på Länsstyrelsen vid ansökan om förprovning för att gemensamt föra en dialog kring ärendet. Ansökan går igenom och den sökande får snabb respons på om det är något i ansökan som måste kompletteras. Länsstyrelsen arbetar fortlöpande med att informera om aktuell lagstiftning, vilka tillstånd och samråd samt ansökningar som berör länets företagare. Målsättningen är att arbeta förebyggande genom att i god tid erbjuda både skriftlig och muntlig information och att ge en bra service.	
525 Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	Exempel på åtgärder som genomförts för att underlätta för företag är att erbjuda tidiga samråd s.k. församråd. Länsstyrelsen arbetar fortlöpande med att informera om aktuell lagstiftning, vilka tillstånd och samråd samt ansökningar som berör länets företagare. Målsättningen är att arbeta förebyggande genom att i god tid erbjuda både skriftlig och muntlig information samt dialog kring aktuella frågor och ärenden.	
555 Anmälan ändring tillståndspliktig verksamhet	Inom den verksamhet som berör miljöfarlig verksamhet sker en nära dialog och rådgivning till berörda företag via telefon eller på möten kring aktuella tillstånds- och tillsynsfrågor under hela året. Länsstyrelsen arbetar med tillsynsvägledning till miljöförvaltningarna hos kommunerna i länet, så att de i sin tur kan svara på frågor och vara behjälpliga i sin tillsyn. Under 2017 genomfördes en utbildning om att bedriva tillsyn på tillståndsprövade verksamheter, se verifikat ovan. Målsättningen är att arbeta förebyggande genom att i god tid erbjuda information.	

Kommentar till tabell 1: Särskilda insatser 2016 (RB 3.55)

Länsstyrelsen arbetar målmedvetet med att förenkla för företag genom tydlig information och serviceinriktad dialog.

Tabell 2. Särskilda insatser 2017 (RB 3.55).

VÄS	Särskilda insatser för att förenkla för företag med anledning av resultatet i brukarundersökningen 2017	Beskriv förväntat resultat
282 Ansökan om förprovning av djurstall	Fortsatt arbete på samma sätt som 2016. Det är långsiktigt arbete.	
525 Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	Fortsatt arbete på samma sätt som 2016. Det är långsiktigt arbete.	
555 Anmälan ändring tillståndspliktig verksamhet	Inom den verksamhet som berör miljöfarlig verksamhet sker även fortsättningsvis en nära dialog och rådgivning till berörda företag via telefon eller på möten kring aktuella tillstånds- och tillsynsfrågor under hela året. Länsstyrelsen arbetar med tillsynsvägledning till miljöförvaltningarna hos kommunerna i länet så att de i sin tur kan svara på frågor och vara behjälpliga i sin tillsyn.	

Kommentar till tabell 2: Särskilda insatser 2017 (RB 3.55)

Länsstyrelsen fortsätter arbetet med att utveckla en god dialog med våra målgrupper och sökanden, både genom personliga kontakter och via Länsstyrelsens webbplats.

Brukarundersökningens nöjdindex visar på ett gott resultat, över snitt av alla län. (Se vidare resultat av Brukarundersökning inom kapitlet Organisationsöversyn.)

Tabell 3. Handläggningstider (RB 3.55).

Handläggningstider 2017				
VÄS	Mål	Mål- upp- fyll- else (%)	Motivering till eventuell avvikelse	På vilket sätt kommuniceras den förväntade handläggningstiden till företag
282 Ansökan om förprövning djurstall	56	81	Av de fem ärenden där beslutet har överskridit 56 dagar har fyra blivit beslutade inom 59 dagar och det längsta inom 64 dagar. Under 2017 har framförallt de ärenden som inkommit omfattat större byggnationer än tidigare år varav en längre handläggningstid erfordrats.	Den förväntade handläggningstiden kommuniceras till företag på Länsstyrelsens webbplats. I den återkoppling som skickas ut till sökande i och med att ett förprövningsärende inkommit till Länsstyrelsen redovisas även den beräknade handläggningstiden. Återkoppling skickas normalt ut inom 5 arbetsdagar. Vid eventuell fördröjning av handläggningstid, kontaktas den sökande via telefon.
525 Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	42	75	Handläggningstiden mäts från att ärendet kommer in till Länsstyrelsen. I de fall ett inkommet samråd behöver kompletteras, hanteras ärendet inom 42 dagar efter att ärendet är komplett. I dessa fall visas avvikelse från målhandläggningstiden. Under 2017 har flera större fiberärenden tagit mycket lång tid att komplettera, vilket är orsaken till avvikelsen. Länsstyrelsen bedömer att 42 dagar har hållits efter att ärendena är kompletta.	I samband med Länsstyrelsens återkoppling till verksamhetsutövaren om det inkomna ärendet informeras densamme om att svar kommer inom 6 veckor efter att ärendet är komplett. Denna information finns även i Länsstyrelsens samrådsblankett.
551 Prövning miljöfarlig verksamhet, 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc)	180			
555 Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	80	Eftersom fokus i första hand inte ligger på handläggningstid bedömer Länsstyrelsen att resultatet är bra.	I dialog med tillsynsobjekten (företagen) diskuteras hur prioriteringen av inkomna ärenden och dess handläggning ska ske. Detta för att prioritera de mest aktuella ärendena för företaget.

Kommentar till tabell 3: Handläggningstider (RB 3.55)

Det finns tydliga förklaringar till varför måluppfyllelsen under året inte är enligt plan.

Resultatet av brukarundersökningen visar att kommunikationen med sökande är tydlig och servicen uppfattas som god.

551 är koncentrerad verksamhet och handläggs av annan Länsstyrelse.

Tabell 4. Handläggningstider, median, för de fyra ärendetyperna år 2012-2017 (RB 3:55).

Handläggningstider, median ¹⁾						
Ärendetyp	ÅR					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
282 - Ansökan om förprovning djurstall	36	15	28	11	9	45
525 - Samråd enligt 12 kap 6 § Miljöbalken	27	27	33	27	34	27
551 - Prövning miljöfarlig verksamhet, 9 kap Miljöbalken (konc)						
555 - Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	-	150	²	12	³	⁴

¹⁾ Medianen redovisas ej om färre än 10 ärenden

²⁾ För VÅS 282 och 551 beräknas handläggningstid från komplett datum (utom år 2012 då det beräknades från in/uppdatum)

Källa: Årsredovisningar 2012-2013 samt rapport Handläggningstider ur Platina 2014-2017.

Kommentar till tabell 4: Handläggningstider, median, för de fyra ärendetyperna år 2012-2017 (RB 3:55)

282 - Ansökan om förprovning djurstall

De ärende som kommit in under 2017 har gällt större byggnationer än tidigare år, vilket kräver en längre handläggningstid. Det som även kan påverka handläggningstiden är hur spritt ansökningarna kommer in under året. Kommer det många större ansökningar tätt är risken större att handläggningstiden blir längre. I alla ärenden, förutom de som rör väldigt små byggnadsförändringar, skickas information till kommunen. Kommunen får normalt tre veckor på sig att återkoppla till Länsstyrelsen med synpunkter på ärendet. Även om ett ärende räknas som komplett (alla nödvändiga handlingar finns med i ansökan) kan sökande komma med förändringar som kräver att Länsstyrelsen måste ta ett nytt ställningstagande. Görs detta sent i handläggningen kan det förlänga handläggningstiden.

555 - Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet.

Länsstyrelsen kan konstatera att handläggningstiden efter 2013 är kort för dessa ärenden. Få ärenden ingår i statistiken från och med 2014 och bedömningen är att dessa ärenden antagligen har varit okomplicerade eftersom handläggningstiden är så kort.

Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2007–2013 (Regleringsbrevsbilaga)

Strukturfondsadministration	Anslag (5:1)	Övrig finansiering	Årsarbetskrafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	0	198	0
varav förvaltande myndighet	0	0	0
varav attesterande myndighet	0	0	0
varav kontroller i territoriella program	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2007–2013 (Regleringsbrevsbilaga)

Den kostnad som uppstått under denna period, skall föras om till programperioden 2014-2020.

Tabell 3.2: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014–2020 (Regleringsbrevsbilaga)

Strukturfondsadministration	Anslag (5:1)	Övrig finansiering	Årsarbetskrafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	0	9	0
varav förvaltande myndighet	0	0	0
varav attesterande myndighet	0	0	0
varav kontroller i territoriella program	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell 3.2: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014–2020 (Regleringsbrevsbilaga)

Den kostnad som uppstått under året är en administrativ kostnad för service av utbetalning av arvoden till ledamöter i partnerskapet. Denna administrativa service är reglerat i avtal mellan Länsstyrelsen och Regionförbundet Sörmland fram till år 2020.

Infrastrukturplanering

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 34*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	1,2	0,6
Årsarbetskrafter kvinnor	0,4	2,4	3,1
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,31	2,42	2,41
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	597	4 798	5 127
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,33	2,64	2,72
Antal ärenden, inkomna och upprättade	33	52	34
Antal beslutade ärenden	38	53	28
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	2
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	333	219	480

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Antalet årsarbetskrafter har minskat avsevärt i förhållande till föregående år. Detta beror på verksamhetsövergången till Region Västmanland vid årsskiftet 2016/2017 av infrastruktur kopplat till det regionala utvecklingsansvaret. Minskningen av verksamhetskostnader är i linje med verksamhetsövergången.

Samlad bedömning av resultat

Den strategiska infrastrukturplaneringen överfördes från Länsstyrelsen till Region Västmanland vid årsskiftet 2016/2017, vilket medförde att flera av de uppgifter inom infrastukturområdet som Länsstyrelsen ansvarat för nu utförs av Region Västmanland. Länsstyrelsen har en fortsatt viktig roll i arbetet kring den fysiska planeringen av infrastruktur.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länstransportplan

Ansvar för länstransportplanen är en av de uppgifter som flyttat över till Region Västmanland. Länsstyrelsen har ingått i arbetsgruppen, tillsammans med regionen och länets kommuner i processen för framtagande av den nya länstransportplanen som ska gälla för perioden 2018-2029.

Planen har varit utsänd på remiss under 2017 och Länsstyrelsen har lämnat yttrande över planförslaget.

Kontakter och samråd om vägplaner och löpande ärendehantering

Länsstyrelsen har även avgett remissyttrande avseende förslag till nationell plan för transportsystemet 2018-2029.

Länsstyrelsen har löpande yttrat sig och tagit ställning till inkomna ärenden rörande den fysiska planeringen i infrastrukturärenden. Tvärsektoriell samverkan kring ärendena sker genom bland annat plansamråden (se redovisning av Hållbar samhällsplanering och boende), samt i en intern väg- och järnvägsgrupp med representanter från avdelningarna för samhällsutveckling, miljö och naturvård.

Hållbar samhällsplanering och boende

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 40* och 41*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	2,0	1,9	2,1
Årsarbetskrafter kvinnor	4,6	2,9	2,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	4,54	3,15	2,86
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	8 045	5 977	8 265
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	4,39	3,28	4,38
Antal ärenden, inkomna och upprättade	685	437	289
Antal beslutade ärenden	558	341	264
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	12	6	14
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Andelen årsarbetskrafter för verksamhetsområdet har ökat med motsvarande tre tjänster. Verksamhetskostnaderna har ökat i paritet med ökningen av antalet tjänster. Det beror på tillsättningar inom området stöd till boende (41*) till följd av satsningen på bostadsstöd.

Andelen ärenden har ökat väsentligt under 2017 jämfört med 2016. Det beror dels på att antalet ärenden inom bostadsstöd har ökat väsentligt till följd av de satsningar som har genomförts på bostadsstöd för solceller och bostadsstöd för ny- och ombyggnad. Antalet detaljplaneärenden har också ökat väsentligt under 2017 jämfört med 2016 och 2015. Orsaken är att kommunerna har tagit fram fler planer i syfte att möta bostadsbristen som nu finns i alla länets kommuner.

Antalet ärenden som är äldre än 2 år har ökat jämfört med 2016. Ärendetypen är bostadsstöd för solceller, vilka är beroende av fördelning av medel från Energimyndigheten. Länsstyrelsen påverkar därmed inte genomförandet av dessa ärenden.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens samlade bedömning av sakområdet hållbar samhällsplanering är att uppställda mål nås. Trots en ökning när det gäller detaljplaneärenden har uppsatta handläggningstider hållits och myndigheten bidragit med samlad bedömning utifrån statens intressen. Resultatet är väl underbyggda planer där alla intressen är sammanvägda. Det innebär att myndigheten bidrar till att verka för att behovet av bostäder tillgodoses utifrån samtliga hållbarhetsaspekter. Arbetet bidrar också till måluppfyllelsen avseende de globala hållbarhetsmålen inom Agenda 2030. Framför allt berörs det elfte globala målet, Hållbara städer och samhällen. Stödhanteringen till bostadsstöd visar också ett gott resultat. Även i detta avseende bidrar myndighetens rådgivning, information och handläggning av bostadsstödsärendena till att behovet av bostäder tillgodoses i länet.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har inom området hållbar samhällsplanering och boende under 2017 arbetat utifrån samma övergripande mål som föregående år. Länsstyrelsen ska bidra till:

- Väl underbyggda planer där alla intressen är noggrant sammanvägda.
- Utvecklingen av den fysiska planeringen i länet genom att tillföra underlag, stöd och tillhandahålla en arena för samverkan.
- En fungerande bostadsmarknad i hela länet.

För att nå målen har en rad aktiviteter genomförts under året, varav de viktigaste anges nedan.

Kontakter och samråd om fysiska planer

Länsstyrelsen har löpande yttrat sig, gjort avvägningar och tagit ställning till hur kommunala översikts- och detaljplaner, koncessionsärenden och infrastrukturplaner förhållit sig till Länsstyrelsens bevakningsområden och prövningsgrunder utifrån plan- och bygglagen. Länsstyrelsen ger också kommunerna vägledning utifrån de allmänna och enskilda intressena som finns i 2 kapitlet plan- och bygglagen (PBL) under planprocessens gång.

Tillsammans och/eller i samarbete med länets kommuner och andra statliga myndigheter tar Länsstyrelsen fram regionala planeringsunderlag som kan användas i den kommunala planeringen med översiktsplaner, detaljplaner, områdesbestämmelser och riktlinjer för bland annat bostadsförsörjning.

Länsstyrelsen i Västmanland har veckovisa möten som kallas plansamråd, där handläggare och sakområdesexperter träffas sektorsövergripande för att lyfta aktuella planer och frågeställningar. Till plansamråden bjuds också kommuner in eller har möjlighet att delta på eget initiativ. Trafikverket och Lantmäterimyndigheten får löpande inbjudningar till plansamråden. Länsstyrelsens roll att samordna statens intressen innebär att andra statliga verk och myndigheter har inkluderats som remissinstans vid behov för detaljplaner. När kommunerna initierar samråd om, eller granskning av en översiktsplan eller fördjupad översiktsplan, bjuder Länsstyrelsen alltid in berörda statliga myndigheter till samordning av statens synpunkter.

Ett länsstyrelseinternt seminarium har genomförts kring hur miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten behandlas i den fysiska planeringen. Seminariet har initierats av och genomförts inom ramen för projektet LIFE IP Rich Waters, inom norra Östersjöns vattendistrikt. Seminariet visade på behov av ett sektorsövergripande och kompetenshöjande arbete inom MKN för vatten inom länsstyrelserna. Om det blir en fortsättning på seminariet med exempelvis workshops är ännu inte fastlagt.

Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet enligt tillsynsvägledningsplanen från mars 2015. Länsstyrelsen har under året deltagit i två länsstyrelsegemensamma träffar om tillsyn. Vid träffarna deltog även Boverket. Träffarna har bland annat bidragit till erfarenhetsutbyte om tillsynsvägledningsarbetet, som kan nyttjas vid framtagandet av den nya tillsynsvägledningsplanen.

Under året har Länsstyrelsen påbörjat arbetet med att ta fram en ny tillsynsvägledningsplan. Arbetet har bland annat inneburit en utvärdering av genomförda aktiviteter utifrån planen från 2015 och en omvärldsanalys som ligger till grund för revideringen.

Plan- och byggträff

Kommunernas plan- och bygglovshandläggare samt byggnadsinspektörer har under året bjudits in till en träff på Länsstyrelsen för att utbyta information och erfarenheter. Under 2017 genomfördes också en gemensam plan- och byggträff, där 8 av länets kommuner fanns representerade. Under årets träff har Länsstyrelsen valt att prioritera angelägna frågor för kommunerna och valt teman som hantering av riksintressen kopplade till kulturmiljö, strandskydd, aktuella ändringar och utredningar kopplade till plan- och bygglagen samt lagen om allmänna vattentjänster. Vid träffen presenterades Geodatakatalogen med GIS-underlag i syfte att öka användningen av de digitala planeringsunderlag som Länsstyrelsen tillhandahåller. Årets träff var informativ och byggde främst på föredragningar, men innehöll också kortare diskussioner om vad som är på gång i länet. Träffen med dess innehåll uppskattades av deltagarna. Det framkom också önskemål om att utforma fortsatta plan- och byggträffar för mer diskussion och i form av workshops. Detta är något Länsstyrelsen tar med sig inför planering av kommande träffar. Under 2018 planeras minst en plan- och byggträff med länets kommuner.

Överklagade lov och förhandsbesked

Ärendehantering ska genomföras på ett rättssäkert och effektivt sätt. Länsstyrelsen har under året arbetat med att lämna stöd till handläggning av överklagade bygglov och enligt upprättade rutiner. Målen för handläggningstiderna uppfylls.

Prövning av detaljplaner enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har under året överprövat ett kommunalt beslut att anta en detaljplan enligt 11 kap. 10 § PBL. Länsstyrelsen har genom tidig dialog och vägledning bidragit till rättssäkra planprocesser.

GIS

De särskilda kvalitetssäkringsinsatserna av Länsstyrelsens gemensamma geodata som inleddes föregående år har fortsatt under 2017 och är på väg att avslutas. Insatserna under 2017 har kopplats till den externa lanseringen av länsstyrelsernas geodatakatalog.

När det gäller extern samverkan kan i övrigt nämnas medverkan i planeringen och genomförandet av seminariet ”GIS och kris – att använda kartor och geodata vid samhällsstörningar”. Majoriteten av deltagarna kom från Västmanlands län och ett fåtal kom utanför länet. Det var en blandning av personer som arbetar med GIS, samhällsskydd och beredskap eller som informatörer. Syftet med dagen var att upplysa och informera om hur GIS kan användas som ett verktyg vid en kris samt information om var det går att hitta geodata från olika myndigheter. Seminariet avslutades med en workshop som resulterade i diskussioner och underlag för hur GIS ska användas vid kris. Många av deltagarna uttryckte på olika sätt att seminariet passade väl in i pågående eller planerat arbete med att integrera GIS i krisberedskapen i den egna organisationen. Efter seminariet har Länsstyrelsen, Lantmäteriet och Västerås stad träffats för att hitta former för hur dessa frågor kan föras vidare i befintliga nätverk, både inom krisberedskap och inom GIS. Inom länsstyrelsernas interna samverkan svarade Västmanlands län under första halvåret för ordförandeskapet vid de regelbundna GIS-samordnarmötena. Detta har krävt resurser, men också bidragit till kunskapsutveckling och en bra överblick över länsstyrelsernas arbete med geografisk information.

Länsstyrelsen har inom utbildningsverksamheten genomfört två introduktioner till WebbGIS¹, planering för grundkurs i ArcMap² samt införande av månadsvisa mejlutskick med GIS-tips. I övrigt består GIS-insatserna till stor del av kontinuerlig geodataförvaltning och olika former av GIS-stöd till verksamheter.

Inträde på bostadsmarknaden

Fokus för uppdraget ”Inträde på bostadsmarknaden” har under 2017 varit särskilda grupper, där bland andra ungdomar, studenter, äldre, nyanlända, funktionsnedsatta ingår, i enlighet med den nationella planen. Resultaten har utgjort underlag till bostadsmarknadsanalysen. I och med detta uppdrag har frågorna implementerats tvärsektorielt på Länsstyrelsen.

Regional analys av bostadsmarknaden

Boverkets årliga enkät, Bostadsmarknadsenkäten, besvarades av alla kommuner i länet. Enkäten bildar underlag för Länsstyrelsen årliga bostadsmarknadsanalys. Årets analys visade att det råder fortsatt brist på bostäder i större delen av länet och att bristen ökat i de delar av kommunerna ligger utanför huvudtätorterna.

Sedan föregående år har antalet kommuner med aktuella riktlinjer för bostadsförsörjning som uppfyller kraven i förordningen ökat från tre till sex. En sjunde kommun har riktlinjer under framtagande. Länsstyrelsen har deltagit i samråd under framtagandet av kommunernas riktlinjer under året och utvecklat samverkansformer inom Länsstyrelsen för

---

¹ WebbGIS är ett internetbaserat kartverktyg för alla länsstyrelseanställda.

² ArcMap är det GIS-program som Länsstyrelsen jobbar i vid mer avancerade bearbetningar av kartmaterial

att utveckla den rådgivande rollen som Länsstyrelsen har kring bostadsförsörjning, vilket har lett till en kvalitetshöjning av samrådsyttrandena.

Under framtagandet av bostadsmarknadsanalysen bjöds kontaktpersoner från respektive kommun i länet in till ett dialogmöte som komplement och förtydligande till bostadsmarknadsenkäten. Detta bidrog till förståelse kring svar från bostadsmarknadsenkäten samt en möjlighet att belysa skillnader och trender i ett lokalt kontra regionalt perspektiv.

I årets analys framgick att befolkningen och bostadsbyggandet ökar i länet, att bostäder behövs för alla i länet och att samverkan kring frågorna kan fortsätta att utvecklas. Bostadsmarknadsanalysen redovisades, enligt uppdraget i regleringsbrevet, till Boverket i juni 2016.

Bostadsseminarium

Under hösten genomförde Länsstyrelsen ett seminarium om bostadsbyggande med temat ”Vem bygger vi för?”. Syftet var att belysa särskilda grupper och resurssvaga kopplat till bostadsmarknaden i Västmanland. Målgruppen för seminariet var styrande politiker, kommunchefer och strateger, chefer från andra myndigheter och Region Västmanland, Sveriges byggindustrier och chefer från näringslivet. Seminariet innefattade presentationer om bland annat regeringens arbete med frågan, lägesbild från kommuner i länet, aktuell forskning inom området och alternativa hyressättningsstrategier. Totalt deltog cirka 50 personer i seminariet. Seminariet resulterade bland annat i ett tydliggörande kring att behovet av bostäder inte är detsamma som efterfrågan på en viss typ av bostad. Efterfrågan av en viss typ av bostad kan vara lågt, trots att behovet av bostäder fortsatt är högt, beroende bland annat på ekonomiska förutsättningar.

Även långsiktiga konsekvenser av bostadsbyggande konkretiserades vilket är något att ha med sig i den tidiga planeringen vid bland annat bostadsbyggnadsprojekt.

Statliga stöd för ökat bostadsbyggande och energiproduktion

Länsstyrelsen har under 2017 handlagt stöd för solcellsanläggningar, lagring av egenproducerad el, nyproduktion av äldre- och hyresbostäder samt stöd för renovering och energieffektivisering.

Under året har cirka 25 ansökningar inkommit kring stöd för nybyggnation av bostäder samt renovering och energieffektivisering. Länsstyrelsen har under 2017 beviljat stöd som beräknas generera omkring 450 nya hyresbostäder. Länsstyrelsen har under året bjudit in fastighetsägare för information och diskussion kring stöden. Under året har Länsstyrelsen tagit initiativ till dialog med Hyresgästföreningen om bland annat normhyror. Syftet har varit öka förståelsen mellan myndigheten och Hyresgästföreningen eftersom att Hyresgästföreningen har en roll i processen kring investeringsstödet för hyresbostäder.

Under året har antalet inkomna ärenden avseende solenergi ökat från 2016 års nivå om runt 162 till 186 under 2017. Antalet ansökningar har ökat i en snabbare takt än vad medel fördelas till länen, trots att medlen ökats under året. Behovet av medel i slutet av 2017 är cirka 45 miljoner kronor.

Länsstyrelsen leder projektet ”Solenergi i samhällsplanering”. Målet med projektet är att ge Västmanlands kommuner mer kunskap och kompetens om hur de kan stimulera en ökad

användning av förnyelsebar energi i form av solex genom planeringen enligt Plan- och bygglagen (2010:900). Syftet är att skapa ett mer hållbart samhälle med attraktiva och innovativa lösningar. Även om projektet är inriktat på Västmanlands kommuner deltar även kommuner från andra län. De deltagande kommunerna i projektet är Hallstahammar, Arboga, Surahammar, Kungsör, Västerås, Sala, Örebro, Strängnäs, Håbo, Heby och Katrineholm. Under året arrangerades seminarier med bland andra kommunala politiker, planerare och arkitekter i syfte att öka användningen av solenergilösningar i samband med planering av t.ex. bostäder.

Praktikanter

Under hösten har Länsstyrelsen haft två praktikanter från Karlstads universitet i 10, respektive 20 veckor. Bland annat har utbytet resulterat i arbeten om hur Länsstyrelsen kan fortsätta att utveckla sitt arbete inom jämställdhet och trygghet i planprocessen.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

9. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att behovet av bostäder tillgodoses. Förordning (2017:222).

Behovet av bostäder

Länsstyrelsen har under året utarbetat förslag utifrån ändringen i Länsstyrelseinstruktionen. Länsstyrelsen kommer arbeta mer framåtriktat gentemot kommunerna under 2018 och framåt. En av insatserna som skett under 2017 var bostadsseminariet med temat "Vem bygger vi för?" Under året har också Länsstyrelsen bidragit till den länsstyrelsegemensamma avrapporteringen avseende regleringsbrevsuppdrag 3.13b.

Länsstyrelsen har ett internt forum där sektorsövergripande frågor diskuteras kontinuerligt inom ramen för fysisk- och samhällsplanering, ett s.k. plansamråd. En av de frågor som behandlas vid dessa veckovisa möten är byggandet och planerandet av bostäder. För att utveckla Länsstyrelsens verksamhet utifrån Länsstyrelseinstruktionens 5 § 9 p. kommer plansamråden under 2018 att utvecklas för att tydligare belysa frågan kring Länsstyrelsens sektorsövergripande roll när det gäller att verka för att behovet av bostäder tillgodoses.

Inom integration pågår ett sektorsövergripande samarbete kring bosättning inom ramen för den regionala överenskommelsen (RÖK) som undertecknades av länets kommuner, Landstinget Västmanland (numera Region Västmanland), Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan och dåvarande Västmanlands Kommuner och Landsting (VKL) 2015. (Se vidare kapitlet Integration nedan.)

Energi och klimat

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 42*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,4	1,2	1,5
Årsarbetskrafter kvinnor	2,1	1,7	0,3
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,34	1,92	1,18
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 017	4 002	2 263
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,74	2,20	1,20
Antal ärenden, inkomna och upprättade	58	57	25
Antal beslutade ärenden	37	41	22
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	2
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	975	70	113

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Årsarbetskrafter och verksamhetskostnader

Tabellen anger att årsarbetskrafter var högre än föregående år, både antalet kvinnor och män har ökat. Detta till följd av att Länsstyrelsen anställt personal för att kunna genomföra regeringens satsning inom klimatområdet och för att fullfölja de projekt för vilka Länsstyrelsen sökt och beviljats medel.

Verksamhetskostnad

Verksamhetskostnaderna byggs upp av den utökade personalstyrkan, men också av de övriga kostnader som de pågående projekten innehåller i form av konsultkostnader, lokalhyra, tryck, resor etc. Verksamhetskostnaderna innehåller inga investeringar.

Antal ärenden

Den överväldigande majoriteten ärendena utgörs av ärenden inom Klimatklivet. Länsstyrelsen yttrar sig över ansökningar, delrapporter och slutrapporter. Ärendebalansen avspeglar datum för ansökningar och rapporter visavi den respit Länsstyrelsen har för att avge yttrande.

Bidragsutbetalningar

Länsstyrelsen är huvudman för projektet *Fossilfria och effektiva transporter i Östra Mellansverige*. Hela beloppet under bidragsutbetalningar härrör till det projektet.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens bedömning är att uppdrag inom Energi och klimat fullföljts väl. Detta har skett genom att utföra de preciserade uppgifter som ålagts Länsstyrelsen. I hög utsträckning har uppdragen fullföljts genom egeninitierade aktiviteter, varav flera med stöd av medel som sökts och erhållits utöver den finansiering som tillhandahålls genom dispositionsrätt.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Övergripande

Länsstyrelsens arbete med energi- och klimat följer den klimatstrategi som beslutades 2014. Klimatstrategin för Västmanland omfattar begränsad klimatpåverkan och energiomställning respektive klimatanpassning. Detta har rönt uppskattning, då frågorna för många av de mottagande parterna handhas inom samma del av organisationen och i flera fall av samma person. Ett sammanhållet klimatarbete innebär således ofta gemensamma insatser och projekt över hela klimatspektret. Det har också inneburit flera samordningsvinster, såväl personellt som ekonomiskt för Länsstyrelsen.

Miljö- och klimatrådet bildades av landshövdingen 2016 med syfte att få en bättre regional samverkan samt för att skapa en övergripande plattform för att driva på och skapa engagemang i hållbarhetsarbetet bland länets aktörer. I rådet samverkar företrädare för länets myndigheter, kommuner, näringsliv, organisationer och akademi som genom sin verksamhet har stor betydelse för länets miljöutveckling. Rådet består för närvarande av omkring 40 ledamöter; vilka har ledande roller inom sina respektive organisationer. Till rådet kopplas även företrädare för miljöförbund, nätverk och ideella organisationer. Inom rådets olika grupperingar engageras totalt ungefär 75 personer.

Rådet ska vara en förstärkande kraft i miljö- och klimatarbetet där organisationer och nätverk ska kunna få stöd att genomföra sitt miljö- och klimatarbete. På motsvarande sätt ska rådet även stötta initiativ som tar tillvara de affärsmöjligheter som den globala omställningen till ett hållbart samhälle erbjuder.

Under 2017 har rådet arbetat fram 14 projektförslag som dess medlemmar ska initiera under 2018. Exempelvis så kommer Region Västmanland, Mälarenergi, VafabMiljö och Bombardier Transportation att vara projektledare för några av projekten. Engagemanget i rådet är stort och möjliggör en bred förankring av energiomställningsarbetet i länet.

I korta drag kan årets insatser sammanfattas enligt nedan (projekten beskrivs mer utförligt längre fram i detta kapitel):

- Arbete i länets Miljö- och klimatråd med framförallt framtagande av projekt och fördelning mellan rådets medlemmar av ansvar för dessa.
- Handläggning av Klimatklivet och insatser för att sprida kunskap om och skapa intresse för denna finansieringsform.
- Drift av ett antal större projekt.
  - *Incitament för energieffektivisering*, Projektet syftar till att lyfta in energifrågor i miljötillsynen i små och medelstora företag. Projektet leds av Länsstyrelsen i Västmanlands län och i projektet medverkar också Länsstyrelsen i Örebro län.
  - *Fossilfria transporter i Östra Mellansverige*: ett projekt som omfattar 17 kommuner i tre län. Syftet är att stödja kommunerna i omställning till fossilfria transporter i den egna verksamheten, men också att effektivisera transportarbetet.
  - *Framtidens solel* med syfte att få små och medelstora företag att installera

solel.

- *Sol i planering* som syftar till att ge kompetenshöjning och skapa intresse för att redan i planeringsprocessen skapa förutsättningar för solel. Projektet omfattar tio kommuner i fyra län. I Västmanlands län medverkar kommunerna: Hallstahammar, Surahammar, Sala, Arboga, Kungsör och Västerås.

Under 2018 har det specifika energi- och klimatarbetet, som tidigare år, bedrivits utifrån de indelningar och prioriteringar som klimatstrategin anger. Nedanstående redovisning följer därför klimatstrategins rubricering.

Bygga bo

Mål: Bebyggelsen ska vara energieffektiv för att minska klimatpåverkan

Länsstyrelsen har under året utvecklat hanteringen av klimataspekter i planhandläggningen inom myndigheten. En viktig slutsats har varit betydelsen av att skapa förutsättningar för solel tidigt i planeringsprocessen. Detta har bland annat framkommit som ett resultat av projektet Sol i planering. Projektet vänder sig till tjänstemän och politiker inom planområdet samt arkitekter (både plan- och byggarkitekter) inom kommuner. Dessa är identifierade som viktiga aktörer i planeringsprocessen. Inom projektet har frågor om lagstiftning, teknik, gestaltning, men också ekonomiska aspekter av solel varit i fokus.

Transporter

Mål: Minskad energianvändning och klimatpåverkan från transporter

Länsstyrelsen är huvudman för projektet *Fossilfria transporter i Östra Mellansverige*. Projektet vänder sig till 17 kommuner i Västmanlands, Uppsala och Södermanlands län samt region Uppsala. Det omfattar både kommunernas egna fordon och allt transportarbete de upphandlar. Projektet genomförs i samverkan med Biogas Öst och Länsstyrelsen i Södermanland.

Sedan 2017 finns en kartläggning för laddinfrastruktur och rekommendationer för framtida utbyggnad på plats som grund för fortsatt arbete.

Industri och företag

Mål: Företagens verksamhet ska ha en låg klimatpåverkan

Det nationella projektet Incitament för energieffektivisering genomförs gemensamt för Örebro och Västmanlands län. Projektet leds av Länsstyrelsen i Västmanlands län. Det syftar till att lyfta in energiomställningsfrågor i samband med miljötillsyn i små och medelstora företag och omfattar i huvudsak två delar.

- 1) Utbildning om energifrågor, lagstiftning motivationsteknik för medarbetare inom kommuner och länsstyrelser som arbetar med miljötillsyn.
- 2) Företagsbesök med rådgivning kring hur man kommer igång med energiomställning. Målgruppen utgörs av de små och medelstora företag som har miljötillsyn.

Projektet *Framtidens solet* genomförs av Länsstyrelsen i Västmanlands län och Energikontoret Mälardalen. Inom projektet vänder man sig till små och medelstora företag för att skapa intresse för installation av solet.

Konsumtion

Mål: Minska klimatbelastningen från de produkter som konsumeras

Länsstyrelsen har ett nära samarbete med Förbundet Agenda 21. Förbundet består av 80 medlemmar (samtliga kommuner i länet, Region Västmanland, företag, politiska partier och ideella organisationer). Länsstyrelsen är representerad i förbundets styrelse. Såsom föregående år har Länsstyrelsen deltagit i flera av förbundets aktiviteter, framför allt i ett stort folkbildningsprojekt, *Svett & Watt idrott*, som handlar om att öka kunskapen om förnybar energi, minska energianvändningen samt utsläppet av växthusgaser. Projektet omfattar idrottsfastigheter och arbetsmaskiner, men även transporter till och från träning/tävling och beteendeförändringar. I projektet ingår att ta fram utbildningsmaterial, genomföra utbildningar för vuxna och unga inom idrottsrörelsen. Projektet genomförs i samverkan med Västmanlands Idrottsförbund och finansieras via Klimatklivet. Genom att projektet vänder sig till att stort antal aktörer har det varit en viktig kontaktyta gentemot potentiella sökande till Klimatklivet.

Förnyelsebar energi

Mål: Ökad produktion av förnyelsebara energilag ska ge lägre utsläpp av klimatpåverkande gaser

Projektet *Fossilfria transporter i Östra Mellansverige* syftar till att skapa större efterfrågan på förnybara drivmedel. Detta sker genom att stötta kommunerna till att ställa om fordonsflottan till förnyelsebara drivmedel och i frågor om upphandling av transporttjänster, exempelvis färdtjänst.

Länsstyrelsen medverkar även i projektet *Biodriv Öst*. Projektet syftar till att samla alla aktörer i Uppsala, Stockholms, Västmanlands, Södermanlands, Östergötlands och Örebro län som vill öka andelen förnybara bränslen, bland annat för att de ska utgöra ett nätverk. Målgruppen utgörs av såväl offentliga som privata aktörer.

Länsstyrelsen har i enlighet med Klimatklivsförordningen samt Naturvårdsverkets och Länsstyrelsen egna riktlinjer handlagt ärenden inom Klimatklivet. Ett stort arbete har även ägnats åt att göra Klimatklivet känt för potentiella sökande. Detta har skett genom informationsmöten, deltagande på några mässor, företagarfrukostar, brevutskick till cirka 4000 företag, helsidesannonser i Agenda 21:s tidning Gröna Draken (som når samtliga länets hushåll) och deltagande vid möten med för Klimatklivet relevanta aktörer, så som lantbrukare. För dem som har uttryckt intresse och önskar söka Klimatklivet, har därefter ordnats mindre möten för att diskutera specifika projektidéer och mer detaljerat om hur ansökningsförfarandet går till. Länsstyrelsen har även spridit exempel från genomförda projekt. I många fall har Länsstyrelsen sökt direktkontakt med större aktörer, exempelvis kommunernas energi- och klimatrådgivare, Företagarna, Järnvägsklustret och olika bostadsrättsföreningar. Massutskick och information vid större möten har gjort Klimatklivet mer känt, men det som fått bäst genomslag är när Länsstyrelsen träffat företagare och andra organisationer. Det är Länsstyrelsens bedömning att detta genererat ett antal ansökningar, samt att de flesta av dem som sökt upp Länsstyrelsen för besök och rådgivning kring en

ansökan gjort det till följd av en föregående direktkontakt. Länsstyrelsen kommer därför att prioritera detta arbetssätt framgent.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

8. Länsstyrelsen ska samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat. Förordning (2013:815).

För denna redovisning hänvisas till åiterrapporteringen av uppdrag 1.16, nedan.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.16

16. Länsstyrelserna ska redovisa insatser med anledning av uppgiften att samordna det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet. Med utgångspunkt från de regionala handlingsplanerna för klimatanpassning ska det i redovisningen ingå vilka insatser som görs på länsstyrelsen och hos kommunerna i länet, vilken effekt länsstyrelsen bedömer detta får för länets anpassning till ett förändrat klimat samt hur det fortsatta arbetet ska bedrivas. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:10 Klimatanpassning under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Kommuner

Länsstyrelsen haft en studiecirkel i klimatanpassning för kommunerna där de klimatanpassningsansvariga vid länets samtliga kommuner har deltagit. Detta har bidragit till att etablera ett nätverk med de kommunala tjänstemännen i länet som ansvarar för klimatanpassning. Länsstyrelsen håller samman detta nätverk. Studiecirkeln har bland annat omfattat diskussioner om en mall för kommunal förstudie/handlingsplan avseende klimatanpassning samt expertseminarier som anpassats efter kommunernas önskemål. Syftet har varit att samtliga länets kommuner ska ha tagit ett samlat grepp om klimatanpassning genom att bland annat ta fram ett strategiskt dokument. Två av länets tio kommuner uppgav vid årets slut att de har någon typ av samlat dokument om klimatanpassning, ytterligare fem kommuner arbetar med att ta fram ett sådant. De som återstår har diskuterat betydelsen av politiskt mandat och betydelsen av att tydliggöra fördelarna. En kommun lyfte förtjänsten med kostnadsanalys (och möjligen även nyttoanalys) liknande den modell som Klimatanpassningsutredningen presenterade. Länsstyrelsen ser som sin uppgift att vidare uppmärksamma denna fråga.

Två av länets kommuner har, tillsammans med Länsstyrelsen, medverkat i ett pilotprojekt drivet av SMHI. Syftet var att ta fram en handlingsplan/strategi för klimatanpassning, enligt en modell som SMHI utvecklat till ett webbaserat verktyg (en av de ingående aktiviteterna var en skyfallsövning för kommunernas politiker och högre tjänstemän). Dessa två kommuner kommer under januari att ta ställning till hur arbetet ska fortskrida efter projektets avslut. Länsstyrelsen vill lyfta fram projektet som synnerligen lyckat och har för avsikt att arbeta vidare med denna modell i länets övriga kommuner. Modellen kommer att publiceras under början av 2018.

Miljöfarlig verksamhet

Under 2017 har Länsstyrelsen arrangerat aktiviteter för företag med tillstånd för miljöfarlig verksamhet. Bland annat genomfördes ett seminarium där representanter från samtliga verksamhetsutövare för länets A- och B-anläggningar bjöds in. Cirka fyrtio av dessa deltog.

Seminarier handlade om klimatrelaterad riskexponering, hur denna kan analyseras med hjälp av det material Länsstyrelsen tillhandahåller samt hur tillsyn och prövning kan påverkas. Vid seminariet presenterades goda exempel på bland annat miljökonsekvensbeskrivningar med beskrivningar av klimatrelaterad riskexponering. Ett ytterligare inslag var den exponering för klimatrelaterade risker som den tillståndspliktiga verksamheten är exponerad för utanför länet, exempelvis i leverantörsled. Några av de exempel på sådan riskexponering som redovisades härrörde från företag i Västmanland.

Västmanland är ett exportintensivt län och en del av produktionen i länet är beroende av exempelvis strategiska insatsvaror. Riskexponeringen i leverantörsled är då av intresse, eftersom den även ger en bild av den regionala ekonomins robusthet. Exempel finns då industri drabbats av produktionsstopp till följd av utebliven inleverans på grund av naturolyckor.

Underlag

Under året har ytterligare underlag tagits fram om klimatanpassning, bland annat en skyfallsanalys som omfattar hela länets yta samt en uppdatering av de kommunala faktabladen utifrån den senaste klimatanalysen för länet. Faktabladen beskriver kortfattat klimatrelaterade risker som översvämning, skyfall, ras, skred och erosion för varje enskild kommun.

Mot bakgrund av vattenbristen under sommaren 2017 arrangerade Länsstyrelsen en informationsträff med lägesinformation och föreläsningar om grundvatten, nederbörd och torka. Målgruppen var framförallt dricksvattenproducenter, beredskapssamordnare, VA-bolag. Denna typ av information efterfrågades av dessa parter. Men den var också av värde för media som kunde rapportera om läget i länet på ett vederhäftigt sätt.

Under året har en sårbarhetsanalys gjorts av kommunal och statlig transportinfrastruktur avseende klimatrelaterad riskexponering. Analysen är tillgängliggjord genom WebbGIS och visar den fysiska exponeringen för översvämning, skyfall, ras, skred och erosion och är av så god upplösning att den kan användas för exempelvis planering enligt PBL eller i beredskapsplanering.

En översvämningsskartering av Norbergsån har påbörjats. Denna har efterfrågats av kommunen, som dragit slutsatsen om behovet en sådan skartering i samband med sitt arbete med klimatanpassning. Kommunen har färsk erfarenheter av höga flöden, då bland annat kommunhusets läge med avseende på risken för höga flöden kom att uppmärksammas.

Länsstyrelsen fäster stor vikt vid att allt klimatrelaterat underlag som tas fram presenteras i WebbGIS. Länsstyrelsen har även tagit fram instruktionsfilmer som visar hur WebbGIS kan användas. WebbGIS är ett mycket uppskattat och användarvänligt verktyg, utan krav på speciella förkunskaper eller särskild programvara. Det är av stort värde att geografisk information för klimatanpassning kan presenteras under former som säkerställer att alla som berörs kan använda detta verktyg. Exempel på användare som har nytta av WebbGIS är kommunala tjänstemän och politiker, försäkringsbolag, men även skolor och utbildningsväsende. Materialets lättillgänglighet bidrar även till ökad medvetenhet om klimatfrågor.

Projekt och samverkan

Länsstyrelsen är huvudman för projektet Life IP Rich Waters. Delprojektet C3, Arbogaån, är inriktat på klimatanpassning (flödeshantering genom landskapsplanering) och under året har kontakter tagits med berörda aktörer för kartläggning av behov och förutsättningar för ekosystemtjänster i både befintligt och förändrat klimat. Detta har väckt intresse hos Svartåns vattenråd. Ett projekt med landskapsperspektiv för administration av flöde och närsaltbelastning i ett förändrat klimat förbereds nu i samverkan med Länsstyrelsen. Utöver samverkan med länets kommuner kan nämnas samverkan med försäkringsbransch och vattenråd/-förbund. Denna samverkan leder till uppstart av nya projekt, som ovan. Men den

är också av värde för att skapa engagemang för och åtaganden kring klimatanpassning. Man har exempelvis från försäkringsbranschen efterfrågat medverkan från Länsstyrelsen vid vissa sammankomster och man använder också Länsstyrelsens underlag.

Samlad bedömning (RB 1.16)

Kommunerna är centrala aktörer i klimatanpassningsarbetet. Av redogörelsen framgår att många av Länsstyrelsens insatser haft direkt eller indirekt nytta för länets kommuner. Samtliga kommuners berörda förvaltningar känner nu till Länsstyrelsens underlag om klimatanpassning, som framförallt finns tillgängligt genom WebbGIS.

Samtliga kommuner har medverkat i den studiecirkel som redovisas. Detta tillsammans med SMHI-projektet ovan har medfört att alla kommuner i varierande utsträckning tagit sig an frågan om klimatanpassning. För de kommuner som redan hade kommit igång med sitt klimatanpassningsarbete, har Länsstyrelsen bidragit med kompletterande underlag. Alla kommuner har nu en utpekad person som ansvarar för klimatanpassning. För den regionala samverkan är detta av stort värde. Dessa personer har genomgått Länsstyrelsens studiecirkel. De har efterfrågat att verksamheten fortsätter samt att Länsstyrelsen stärker det regionala klimatanpassningsnätverket genom att hålla regelbundna träffar, ordna studiebesök, fortsätta med studiecirkelverksamhet och vidga kretsen i nätverket med fler aktörer. Detta avser Länsstyrelsen hörsamma. Länsstyrelsens arbete har också bidragit till att samtliga kommuner har integrerat klimatanpassning i sina risk- och sårbarhetsanalyser, om än i varierande utsträckning. De kommunala faktabladet om klimatrelaterade risker som Länsstyrelsen tagit fram och uppdaterat har väsentligen bidragit till detta under året.

Fortsatt arbete

I det fortsatta arbetet prioriterar Länsstyrelsen länets kommuner och att samtliga ska ha tagit ett samlat grepp om klimatanpassning. För detta ändamål har behovet av kostnads-/nyttoanalyser uppmärksamats, varför Länsstyrelsen avser att ta fram sådana och föreslå en metod för det. Vidare kommer miljöfarlig verksamhet (både pågående och avslutad) att ges stor uppmärksamhet genom både utredningar och vägledning.

Kulturmiljö

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 43*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,2	0,2
Årsarbetskrafter kvinnor	7,4	8,0	9,0
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	5,05	5,46	5,97
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	11 841	11 879	11 183
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	6,46	6,53	5,93
Antal ärenden, inkomna och upprättade	841	854	810
Antal beslutade ärenden	844	854	914
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	8	9	10
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	130	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Årsarbetskrafter

Årsarbetskrafterna har minskat med motsvarande 0,8 årsarbetskrafter under året. Det beror dels på en vakans där ersättningsrekryteringen genomförs först under 2018, dels på att 0,25 procent motsvarande en resurs inom kulturmiljöområdet deltar i det tvärsektorielle arbetet på Länsstyrelsen. Andra sakområden där kulturmiljö deltar är framför allt inom Hållbar samhällsplanering och boende (40*), Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52*) och Vattenverksamhet (53*). Verksamhetskostnaderna är i paritet med föregående år.

Antal ärenden

Den totala mängden ärenden inom kulturmiljöområdet är något färre än föregående år. Även den totala mängden fornminnesärenden har minskat något i förhållande till föregående år. Det beror på att metallsökarärendena har blivit färre till följd av nya föreskrifter inom området. De nya föreskrifterna ställer högre krav på den sökande, vilket har resulterat i färre ansökningar.

Fornminnesärenden som rör samråd där fornlämningar berörs av olika typer av ingrepp till följd av förändringar i landskapet (nybyggnation, ledningsdragningar o.s.v.) har ökat under 2017 med cirka 7 procent. Orsakerna är liksom föregående år, ökat byggande i tätorterna och avstyckningar på landsbygden, byggnation av vägar, bredbandsutbyggnad, skärpta kommunala krav på avloppsanläggningar, markförläggning av luftledningar, metallsökare med mera.

Antalet ärenden rörande byggnadsminnen och bidrag till byggnadsvård är oförändrat i förhållande till år 2016. Antalet ärenden som rör kyrkliga kulturminnen har minskat med

45 procent. Föregående års ökning av ärenden gällande kyrkliga kulturminnen kunde härledas till reformationsåret 2016. Under 2017 var antalet ärenden att jämföra med 2016.

Utbetalningen av bidragsmedel från Länsstyrelsen avser ett bidrag till Westmannastiftelsen för arbete på plåttaket på Ängsö slott.

Handläggningstider

Målet att 90 procent av Länsstyrelsens ärenden inom ärendegrupperna ansökan till ingrepp till fornlämning (43111), avverkningsärenden (4313) och kyrkliga kulturminnen (4331) ska vara beslutade inom angiven tid uppnås enbart för avverkningsärenden (4313). Fokus har under året legat på att klara uppsatta mål för handläggningstiderna. Handläggningstiderna för fornlämningsärenden (43111) har dock förbättrats avsevärt i förhållande till föregående år. För drygt 79 procent av dessa ärenden uppnås handläggningstiden. Det är värt att notera att för dessa ärendegrupper finns inte länsstyrelsegemensamma mål uppsatta och målen varierar mycket mellan de olika länsstyrelserna. Länsstyrelsen i Västmanland har högt uppsatta mål för ovanstående ärendegrupper vilket innebär att 90 procent av ärendena ska vara beslutade inom 56 dagar.

När det gäller målformuleringen för ärenden inom gruppen 43111, Ansökan om ingrepp i fornlämning, är den vagt formulerad och det är osäkert vad som följs upp. Detta är framfört till det länsstyrelsegemensamma arbetet med LISA-mål. Inom gruppen finns många uppdragsarkeologiska ärenden och dessa är långvariga processer.

Antal ej beslutade ärenden äldre än två år utgörs huvudsakligen (5 stycken) av ansökningar om byggnadsminnesförklaring respektive revidering av befintligt byggnadsminnesbeslut. Dessa ärenden är ofta komplicerade och kräver lång handläggningstid för att bland annat kunna utreda de kulturhistoriska värden en anläggning har samt för att ta fram förslag till skyddsbestämmelser som alla berörda kan enas kring. Länsstyrelsen i Västmanland arbetar sedan en tid tillbaka aktivt med att avsluta äldre ärenden gällande byggnadsminnesförklaringar. Med hänvisning till förändringar i personalstyrkan under senare delen av år 2017, fick ärendena gällande fråga väckt om byggnadsminne nedprioriteras till förmån för den dagliga löpande ärendehantering. Detta innebär att Länsstyrelsen inte hade möjlighet att avsluta alla ärenden enligt plan

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 431, Fornminnen ¹⁾	71
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 432, Byggnadsminnen ²⁾	75
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 433, Kyrkliga kulturminnen ³⁾	77
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 434, Byggnadsvård ⁴⁾	73
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 435, Fornminnes- och kulturlandskapsvård ⁵⁾	-

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 431 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 67.

²⁾ Nöjdindex för verksamhet 432 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 66.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 433 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 20 deltagande länsstyrelser är 67.

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 434 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 17 deltagande länsstyrelser är 69.

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 435 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 12 deltagande länsstyrelser är 75.

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Länsstyrelsen har för dessa verksamheter ett högt nöjdindex på 71, 75, 77 samt 73, vilket för samtliga delverksamheter är högre än genomsnittligt nöjdindex för samtliga länsstyrelser. Styrkor som lyfts fram i undersökningen är bland annat bra bemötande, information och vägledning. Ett förbättringsområde är till exempel tillgänglighet via telefon. Resultatet kommer att användas som underlag till förbättringsarbete och beslutade aktiviteter ingår i verksamhetsplanen för 2018.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens samlade bedömning av resultatet av årets kulturmiljöarbete är att kulturmiljöfrågorna tar allt större utrymme i samhällsbyggnadsprocessen. Trycket på kulturmiljöfrågorna har ökat på grund av att behovet av bostäder ska tillgodoses, tillgången till infrastruktur samt ett ökat antal miljöåtgärder (t.ex. restaurering av vattendrag och sanering av förorenad mark). Det innebär att Länsstyrelsen är en allt mer efterfrågad samarbetspart för att kulturmiljövärden ska kunna beaktas och tillvaratas i samhällsplaneringen. Det ställer därmed höga krav på en effektiv och rättssäker hantering och det är av stor vikt att det finns fortsatt fokus på ensade processer och rutiner. Här har digitalisering en viktig roll. Myndigheten har deltagit i ”Utvecklade handläggarprocesser för kulturmiljöområdet” med framtagande av ett handläggarstöd – allmänt handläggarstöd kulturmiljö (ASK).

De nationella kulturmiljöpoliska målen har varit i fortsatt fokus för Länsstyrelsens regionala arbete. Målen bildar en naturlig utgångspunkt för kulturmiljöarbetet i länet. Länsstyrelsen har under året fortsatt att utveckla kulturmiljöarbetet med inriktning mot de nationella målen. Många aspekter är inarbetade i det dagliga arbetet och beaktas i handläggning, projekt och övriga insatser. Det är av stor vikt att de nationella målen för det statliga kulturmiljöarbetet är kända för kulturarvsaktörerna i länet. Därför har myndigheten under 2017 fortsatt arbetet med att i samverkan med dessa aktörer, såsom kommuner, Region

Västmanland och ideella föreningar ta fram en gemensam strategi för kulturarvsarbetet. Länsstyrelsen bedömer också att fokus på de nationella kulturmiljöpolitiska målen bidrar till att uppnå de globala hållbarhetsmålen för Agenda 2030.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Under 2017 har Länsstyrelsen arbetat efter de regionala effektmål som formulerats med utgångspunkt i de nationella målen. Årsredovisningen utgår från dessa effektmål och redovisar exempel på insatser som kopplar till målen.

Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas.

Effektmål: I Västmanland är kulturarvet tillgängligt. De kulturhistoriska värdena tas tillvara i samhällsutvecklingen. Med utgångspunkt i länets kulturarv bidrar Länsstyrelsen till ökad turism som främjar regionens sysselsättning och tillväxt.

Bergslagssatsningen – Kultur och turism

Bergslagssatsningen – Kultur och turism drivs i samverkan mellan länsstyrelserna i Örebro, Värmland, Dalarna, Gävleborg och Västmanland, Riksantikvarieämbetet, Intresseföreningen Bergslaget samt företrädare för turistorganisationer i respektive län. Målet för satsningen är att, med utgångspunkt i Bergslagens industriarv, bidra till ökat besöksantal i Bergslagen och främja regionens sysselsättning och tillväxt. Länsstyrelsen bedömer att satsningen har förbättrat förutsättningar för en långsiktigt hållbar förvaltning och utveckling av kulturarvet i Bergslagen. Bergslagssatsningen bidrar till att främja kommunernas kulturmiljöarbete då samtliga insatser syftar till att göra kulturarvet tillgängligt och att kulturhistoriska värdena ska tas tillvara i samhällsutvecklingen.

Bergslagssatsningen som stöds med medel från både anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder och anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård har för den sista och avslutande etappen fram till 2018 erhållit EU-medel från Tillväxtverket. Den sammanlagda budgeten omfattar 17 miljoner kronor. De aktuella Bergslagshistoriska centrumen för Västmanlands del är Norbergs bergslag med Världsarvet Engelsbergs bruk (Bergslagens medeltidsmuseum), Sala silvergruva samt Ekomuseum Bergslagen.

Forn- och landskapsvård

Fornvården genomförs i samverkan med kommuner, markägare, föreningar och andra berörda aktörer. Årets arbete har fokuserat på tillgängliggörande av prioriterade fornlämningsmiljöer. Detta för att möjliggöra att alla invånare i Västmanland ska ha tillgång till en fornlämningsmiljö för att kunna tillgodogöra sig de fysiska spåren i landskapet som präglats av historien. Exempel på åtgärder som har genomförts under året är visningar av fornlämningar inom naturreservatet Hälleskogsbrännan i Norberg och Sala, visningar av hällristningarna i Häljesta, Köping, samt vårdåtgärder inom Björksta Bronsåldersbygd Västerås, Stora Rytterne kyrkoruin, Västerås och Rosshyttan, Sala. I samverkan med avdelningen för naturvård har skyltar tagits fram till Ridö Skeppsgård inom naturreservatet Ridö-Sundbyholmsarkipelagen.

Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön

Effektmål: Länsstyrelsen ska i samverkan med berörda aktörer bidra till största möjliga kulturmiljönytta gällande såväl förvaltning, tillgänglighet som kunskap

Kulturmiljövårdsanslaget

Länsstyrelsen i Västmanland har för år 2017 förfogat över 11,5 miljoner kronor från kulturmiljövårdsanslaget. Medlen har använts till att vårda, informera om och förbättra tillgängligheten till länets kulturhistoriska miljöer. Åtgärderna bidrar till att kulturarvet bevaras, används och utvecklas. Länsstyrelsen arbetar aktivt med att belysa en mångfald av kulturmiljöer och för att skapa ökad förståelse och delaktighet i kulturmiljöarbetet för att därigenom öka möjligheten till att bevara, använda och utveckla det västmanländska kulturarvet. Länsstyrelsen försöker i möjligaste mån samordna insatserna med andra utgiftsområden i syfte att förmera bidragsmedlen och nå största möjliga kulturmiljönytta av åtgärderna. Det innebär bland annat att insatser som på olika sätt främjar tillgängliggörandet av kulturarvet prioriteras bland ansökningarna till kulturmiljövårdsanslaget.

Den största delen av de tilldelade bidragsmedlen har, liksom tidigare, fördelats till vård av bebyggelse. Inom denna insats har Länsstyrelsen de största anspråken på bidragsmedel. En tydlig trend när det gäller bidragsgivning till byggnadsvård är att en allt större del av bidragsmedlen fördelas till ett fåtal kostsamma restaureringsprojekt avseende byggnadsminnen. Här kan nämnas exempel som Strömsholms kanal, Sala Silvergruva, gamla apotekshuset i Köping och Karmansbo smedja. Under 2017 lämnade Länsstyrelsen särskilda bidragsmedel för att renovera kajen i Borgåsund i Västerås kommun som är en del av Strömsholms kanal. Kanalen mynnar ut i Mälaren vid Borgåsund. Kanalen var en lösning på brukens stora transportproblem under slutet av 1700-talet. I samband med kanalens uppförande etablerades en hamn i Borgåsund för utsklippning av järnet från Berslagen. I dag utgör hamnen en gästhamn. Borgåsund har cirka 25 000 besökare varje år, vilket gör den till den mest besökta platsen längs Strömsholms kanal. Strömsholms kanal har ett omfattande vård- och underhållsbehov. Länsstyrelsen och kanalbolaget för en kontinuerlig dialog kring prioriteringar inför byggnadsvårdsinsatser. Genom att prioritera kanalen i det årliga särskilda äskandet till Riksantikvarieämbetet bidrar Länsstyrelsen till bevarande och utvecklande av ett av länets mest betydelsefulla besöksmål. En del av det kulturhistoriska värdet för Strömsholms kanal utgörs av att kanalen är i bruk för allmänheten under turistsäsongen, varför insatser är helt nödvändiga för att säkra kanalens fortlevnad. Länsstyrelsen verkar tillsammans med kanalbolaget och andra regionala aktörer för att kanalen ska vara en levande kulturmiljö i Bergslagen och att kanalmiljön ska vara öppen och tillgänglig för allmänheten.

Länsstyrelsen har utvecklat det tidigare riktade ekonomibyggnadsbidraget till ett bidrag som omfattar alla former av överloppsbyggnader eller mindre byggnader såväl i stadsmiljö som på landsbygden. Det rör sig framför allt om byggnader med kulturhistoriskt värde som saknar formellt skydd, men är av stor betydelse för avläsbarheten av ett kulturhistoriskt sammanhang i den omgivande miljön. Satsningen för med sig att både ägare, förvaltare och allmänhet får förbättrade kunskaper om och ökad förståelse för en bredd av länets kulturarv. Därmed skapas ökade möjligheter att med begränsade medel bevara, använda och utveckla kulturarvet.

Bidragsgivningen för året har följt treårsplanen för kulturmiljövårdsanslaget för åren 2016–2018 som Länsstyrelsen har tagit fram.

Satsning på kompetenshöjning hos länets byggnadsminnesägare

Landshövdingen bjuder varje år in länets byggnadsminnesägare till ett möte på Västerås slott där aktuella frågor kring förvaltningen av byggnadsminnen diskuteras. Temat för årets byggnadsminnesdag var säkerhet. Det omfattade frågor kring det byggda kulturarvet som rör riskhantering och försäkring, däribland förebyggande åtgärder för byggnadsminnen avseende stöld och brand. Temadagen är ett led i Länsstyrelsens arbete med att tillsammans med byggnadsminnesägarna förbättra tillgängligheten till våra byggnadsminnen på olika sätt. Under eftermiddagen berättade en företrädare från Riksantikvarieämbetet om myndighetens arbete med katastrofberedskap och restvärdesräddning.

Byggnadsminnesägarna fick ta del av Riksantikvarieämbetets arbete med riskhantering och kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Ett inslag var också information om försäkringar av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och möjligheter att söka stöd för säkerhetsåtgärder.

Förvaltning och utveckling av kulturreseptatet Bråfors Bergsmansby

Årets insatser i kulturreseptatet Bråfors har varit inriktade på mark- och byggnadsvård samt att genom olika åtgärder öka tillgängligheten i och till reservatet. Under året har olika skötselåtgärder för landskapet genomförts. Sly och örtvegetation har hållits efter med betesdjur och manuella röjningar. De flesta av byggnaderna ingår i en löpande byggnadsvårdsöversyn. Kulturreseptatet har under året varit öppet för besökare.

För att ytterligare öka tillgängligheten till reservatet så att fler besökare får tillgång till den mångfald av kulturmiljöer som finns i länet har Bråfordsdagarna genomförts för andra året i rad. Arrangemanget samordnades med Ekomuseum Bergslagens aktivitetsvecka järnrutten. I samband med invigningen av Bråfordsdagarna och järnrutten invigdes byggnadsminnet Brategården. Under dessa två dagar i juli visades kulturreseptatet med öppna guidningar för vuxna samt riktade familjevisningar. Visningarna hade olika teman som hur livet var på en bergsmansgård under äldre tider, järntillverkningen vid hyttan, de unika målningarna i huvudbyggnadens festsal samt träd och vilda blommor. Därutöver erbjöds aktiviteter som hästslåtter och fårvallning. Under dagarna besökte cirka 700 personer reservatet. Med stöd från Länsstyrelsen anordnade Ansgarskyrkan en bussresa till Bråfordsdagarna för asylsökande, från framför allt Afghanistan boende i Surahammar och Norberg. Ett 40-tal personer deltog.

Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser

Effektmål: Länsstyrelsen väcker engagemang och tar tillvara intresset för människans historiska betydelse i landskapet. Kulturmiljöarbetet leder till ett inkluderande samhälle där alla är delaktiga.

Bergslagens ruinlandskap

Inom den regionala satsningen Bergslagens ruinlandskap har vårdåtgärderna inriktats på Trummelsbergs bruk i Fagersta kommun. Den förbättrade tillgängligheten till kulturmiljön genom såväl förbättrad information som fysiska åtgärder ökar förutsättningarna för Trummelsberg att utgöra en källa till kunskap, bildning och upplevelser. Att satsa på besöksmål som Trummelsberg i denna del av länet kan också bidra till att utveckla

landsbygden. Länsstyrelsen har under året beställt framtagandet av en långsiktig förvaltnings- och skötselplan för Trummelsbergs bruk, inklusive banvallen mellan Västansjö och Trummelsberg. Planen kommer att präglas av en helhetssyn på landskapet och visa på hur denna kulturmiljö kan tas tillvara i samhällsutvecklingen. Målsättningen med de åtgärder som redovisas i planen ska vara att kunna visa på det funktionella sambandet som finns mellan de olika lämningarna i Trummelsberg. Arbetet med planen ska stämmas av under arbetets gång med projektets olika intressenter såsom kommunen, markägare, ideell förening och Länsstyrelsen. Planen ska utformas så att den kan vara ett konkret stöd i det fortsatta arbetet med att förvalta och tillgängliggöra miljön vid Trummelsbergs bruk.

Projektet Bergslagens ruinlandskap omfattar även insatser i kulturmiljöerna Högfors bruk och Landforsen i Norbergs kommun. Med anledning av detta har Länsstyrelsen träffat bland annat kommunen, Ekomuseum Bergslagen och arrendator för att diskutera hur vi tillsammans kan utveckla dessa miljöer och vilka gemensamma strategier som behöver tas fram för ett långsiktigt hållbart arbete.

Informationsinsatser om kulturmiljöer i länet

Länsstyrelsen genomför varje år flera aktiviteter för att lyfta fram länets fornlämningar och de senaste resultaten av den uppdragsarkeologi som bedrivs i länet. Ett gott exempel är den temadag som varje år anordnas i samarbete med Västmanlands läns museum om nyvunnen kunskap genom årets arkeologiska undersökningar. Årets tema var Arkeologi i Västmanland, vilket var ett mycket uppskattat arrangemang som lockade ett 50-tal besökare. Andra uppmärksammade insatser var visningar av hållristningarna i Häljesta, Köpings kommun samt två guideade turer för att visa brandområdet ur ett historiskt perspektiv. Sammanlagt deltog cirka 50 personer som fick ta del av brandområdets historia.

Under året har två byggnadsminnen invigts: Braheholmen i Sala och Brategården i Norberg. Invigningarna lockade många deltagare och engagerade civilsamhället. Att uppmärksamma och arrangera invigningar av nya byggnadsminnen ger Länsstyrelsen en utmärkt plattform för att sprida kunskap om länets kulturarv och förmedla resultatet av Länsstyrelsens kulturmiljöarbete.

Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja en helhetssyn på förvaltning av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Effektmål: Kulturmiljöernas värden beaktas och tillvaratas i samhällsbyggnadsprocessen. Arbetet ska bidra till en bättre samhällsplanering som innebär att kulturmiljöer bevaras, används och utvecklas.

Länsstyrelsens huvudsakliga verksamhet präglas av en omfattande ärendehandläggning. Verksamheten bidrar till måluppfyllelsen när det gäller det regionala effektmålet. Det välutvecklade tvärsektoriella arbetet inom Länsstyrelsen beskrivs vidare under redovisning för regleringsbrevsuppdrag 1.17.

Ärendeprocesser inom kulturmiljöområdet

Länsstyrelsen deltar aktivt i länsstyrelsernas projekt *Utvecklade handläggarprocesser inom kulturmiljöområdet*. En representant från Länsstyrelsen i Västmanland deltar som verksamhetsexpert för den del av utvecklade handläggarprocesser som gäller samtliga steg i

den uppdragsarkeologiska processen. Länsstyrelsen i Västmanlands län ingår även i referensgruppen gällande bidragshanteringen. Syftet är att effektivisera länsstyrelsernas ärendehandläggning inom kulturmiljö, bland annat genom att utveckla handläggarstöd och ensa praxis. Målsättningen med projektet är att skapa en enkel, rättssäker och transparent process samt att effektivisera det interna arbetet på länsstyrelserna. Projektet har ett tydligt kundperspektiv som i förlängningen verkar för att kulturmiljövärden beaktas och tas till vara i samhällsbyggnadsprocessen.

Exempel på årets ärendehandläggning

Länsstyrelsen har under året avslutat tre ärenden gällande fråga väckt om byggnadsminnesförklaring. Två nya byggnadsminnen inrättades: Bultlokalen i Hallstahammar och Brategården inom kulturreseptatet Bråfors bergsmansby i Norberg. I och med dessa beslut har Västmanlands län 51 byggnadsminnen. Länsstyrelsen har löpande prövat om ändring av byggnadsminnen. Ett av de mer tidskrävande och medialt uppmärksammande objekten är byggnadsminnet Ångkraftverket i Västerås där Länsstyrelsen bidragit till omvandling och utveckling av en nedlagd industrimiljö till ett högklassigt hotell och besöksmål. Detta är ett gott exempel på hur utveckling av en kulturmiljö bidrar till historiskt betydelsefulla byggnaders bevarande.

Länsstyrelsen har arbetat löpande under året med tillståndsprövning av de kyrkliga kulturminnena samt följt upp och samverkat med kyrkans aktörer i redan pågående projekt. En av de mer omfattande tillståndsprövningarna har gällt förändringarna i Västerås domkyrka med anledning av det besökscenter som skapas i kyrkan. Länsstyrelsen samverkar regelbundet med stiftet och den regionala samrådsgruppen i frågor som rör den kyrkoantikvariska ersättningen samt i frågor som rör den långsiktiga förvaltningen av kyrkorna.

Ärendemängden som rör kulturmiljöer, medräknat interna samråd, har ökat med anledning av ökat tryck på bostadsbyggandet och förbättrad infrastruktur. Detta ytrar sig i ovanligt många samråd gällande till exempel bredbandsförläggning, förhandsbesked om bygglov och planärenden. När det gäller samråden kring bredbandsförläggningar innebär de en utmaning i fråga om tid och resurser då ansökningarna kräver omfattande kompletteringar och uppföljning av handläggare. Trots informationsträffar med verksamhetsutövare om ansökningsförfarandet sker ingen märkbar förbättring på området. Samma situation råder i flera län. Detta kan i förlängningen innebära att fornlämningar kommer till skada eller grävs bort utan att åtgärderna har prövats av Länsstyrelsen. Detta kan leda till förlust av vårt kulturarv.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.17

Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheten, inom de olika delarna av verksamheten, verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen. Länsstyrelserna ska analysera och redovisa utvecklingsmöjligheter för det tvärsektoriella samarbetet vad gäller bl.a. värdering av kulturmiljö i olika processer och hur kulturmiljöperspektivet i miljö kvalitetsmålen omhändertas. Länsstyrelserna ska särskilt redogöra för arbetet med att överbrygga eventuella konflikter mellan naturvårdsintressen och kulturmiljöintressen vid hantering av småskalig vattenverksamhet.

Länsstyrelserna ska redovisa hur hela myndigheten, inom de olika delarna av verksamheten, verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen.

Inom Länsstyrelsen tillvaratas kulturmiljöperspektiven i så gott som alla ärenden som rör samhällsplanering och förändrad markanvändning.

En stor del av Länsstyrelsens kulturmiljöarbete utgörs av handläggning av ärenden avseende förändringar i landskapet. Det finns etablerade arbetsgrupper och samrådsrutiner för flera olika sakområden där kulturmiljökompetens deltar för att säkra att kulturmiljön ska tas till vara i samhällsbyggnadsprocessen. En av dessa grupper är restaureringsgruppen där frågor kring vattenanknutna miljöer behandlas och flera intressen ska tillgodoses. Som ett stöd i dessa processer har Länsstyrelsen tagit fram kunskapsunderlag för vattenanknutna kulturmiljöer. God kunskap om de kulturhistoriska värdena medför att kulturmiljövården på ett konstruktivt sätt kan delta i samråd kring vattenförbättrande åtgärder och deras konsekvenser. Därmed säkerställs att värdefulla miljöer inte påverkas negativt i samband med restaureringar av vattendrag och vattenförvaltningens arbete med åtgärdsplaner.

Ett annat exempel på väl etablerad samverkan är Länsstyrelsens arbete med hållbar samhällsplanering där kulturmiljöperspektiven ingår som en självklar aspekt. Medarbetare från kulturmiljöområdet deltar vid behov på Länsstyrelsens träffar med kommunernas plan- och bygglovshandläggare, vilka anordnas av Länsstyrelsens planhandläggare. På dessa träffar diskuteras aktuella frågor, lagändringar och specifika temaområden som till exempel kulturmiljöfrågor. Under året har bland annat Länsstyrelsens pågående arbete med riksintresseöversyn tagits upp.

Länsstyrelsen har varje vecka plansamråd där representanter från Länsstyrelsens alla verksamheter träffas för att diskutera aktuella planfrågor med syfte att lägga grund för en god dialog tidigt i processen. Ibland bjuds också kommunala tjänstemän in för att berätta om aktuella ärenden. Detta är ett viktigt forum för att kulturmiljöfrågorna ska inkluderas i samhällsbyggnadsprocessen. I samband med att Länsstyrelsen lämnar synpunkter på kommunernas planförslag upplyser Länsstyrelsen om befintliga kulturmiljöunderlag och de kända kulturhistoriska värden som planerna berör. Kommunerna uppmärksammas också på kända kulturhistoriska värden som inte finns med i befintliga kulturmiljöunderlag.

Länsstyrelsen har också ofta en tidig dialog med berörd kommun inför ett detaljplanearbete kring hur de planerade markanspråken kan komma att beröra fornlämningar.

Inom Länsstyrelsen samverkar representanter från Länsstyrelsens kulturmiljöfunktionen med avdelningen för landsbygdsutveckling angående bidragsinsatserna för att utveckla kulturarvet i länet.

Representanter från Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion deltar aktivt i arbetet med uppdragen kring Grön infrastruktur och Friluftsliv. Även i arbetet med skyddad natur ingår kulturmiljöperspektiven som en viktig utgångspunkt i arbetet. Det leder till att kulturmiljöaspekterna beaktas och tas tillvara i planerade åtgärder. Ett gott exempel är det lyckade samarbetet med naturreservatet Aspentorp i Sala. Här har naturvård och kulturmiljö tillsammans hittat lösningar för att tillgängliggöra områdets höga kulturmiljö- och naturvårdsvärden genom skyltning och vandringsleder.

Länsstyrelserna ska analysera och redovisa utvecklingsmöjligheter för det tvärsektoriella samarbetet vad gäller bl.a. värdering av kulturmiljö i olika processer och hur kulturmiljöperspektivet i miljö kvalitetsmålen omhändertas.

Länsstyrelsen har många välfungerande samarbeten internt och det tvärsektoriella arbetet är väl utvecklat. Metodutveckling behövs dock för hur olika sakområdets intressen vägs mot varandra i skilda processer och prövningar i den fysiska planeringen och i samband med miljöåtgärder. Under året har ett utvecklingsarbete innefattande hela Länsstyrelsen initierats av länsledningen som rör kartläggning och analys av verksamhetsprocesser. Parallellt pågår processutveckling av prövning av vattenverksamhet inom restaureringsgruppen för vatten. En utmaning med processen för prövning av vattenverksamhet är att det inte finns stöd i processen för hur olika allmänna intressen ska värderas och vägas samman i Länsstyrelsens samlade bedömning inför prövning. Utvecklingsarbetet pågår kontinuerligt i varje ärende. Det skulle vara önskvärt att lagstiftningen gav vägledning i frågan.

Kulturmiljöperspektivet i miljö kvalitetsmålen

De nationella kulturmiljömålen och miljö kvalitetsmålen kompletterar varandra väl och bildar tillsammans en plattform för ett ändamålsenligt kulturarvsarbete, vilket i sin tur bidrar till ett hållbart samhälle. Företrädare för kulturmiljöfunktionen deltar i främst i myndighetens miljömålsarbete genom uppföljning- och indikatoruppdatering. Samtidigt bidrar stor del av den löpande verksamheten inom kulturområdet till måluppfyllelsen i miljö kvalitetsmålen när det gäller kulturmiljöaspekterna. Detta gäller framför allt *Levande sjöar och vattendrag, God bebyggd miljö, Levande skogar* och *Ett rikt odlingslandskap*. Se vidare redovisning av länsstyrelseinstruktion 5 a § i kapitlet Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd nedan.

Länsstyrelserna ska särskilt redogöra för hur man arbetar för att överbrygga eventuella konflikter mellan naturvårdsintressen och kulturmiljöintressen vid hantering av småskalig vattenverksamhet

Länsstyrelsen arbetar aktivt med att överbrygga konflikter mellan naturvårdsintressen och kulturmiljöintressen. Arbetet bedrivs inom ramen för en tvärsektoriell arbetsgrupp för restaurering av vatten. Processerna för att skapa fria vandringsvägar vid exempelvis dammar är ofta tidskrävande, eftersom många intressen behöver vägas samman. Den interna samverkan gällande åtgärder i vattendrag är omfattande och väl utvecklad och syftar till att säkerställa att allmänna intressen, t.ex. kulturmiljövärden beaktas och att den negativa påverkan som planerade åtgärder kan medföra minimeras.

Det går ofta att hitta kompromisser genom att exempelvis bygga faunapassager. På så sätt kan kulturmiljöns värden tillgodoses samtidigt som den biologiska mångfalden förbättras. Det behövs dock förbättrade juridiska och ekonomiska styrmedel för att det ska vara möjligt att tillgodose kulturmiljövärdena vid småskalig vattenverksamhet. Det gäller framför allt i de fall där fastighetsägarna saknar moderna tillstånd och ekonomiska resurser för att genomföra de åtgärder som är förknippade med en tillståndsprövningsprocess. När fastighetsägarna saknar de ekonomiska förutsättningar som krävs i samband med den juridiska processen, reduceras möjligheten att hitta lösningar som gynnar både naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

Regleringsbrevsuppdrag 1.18

Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheten strategiskt verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen i samverkan med lokala och regionala aktörer samt nationella myndigheter. Samspelet och dialogen avseende kommunala och regionala kulturmiljöunderlag, handlingsplaner och strategier, inklusive de regionala kulturplanerna och de regionala utvecklingsstrategierna, ska särskilt belysas.

Arbetet med de nationella kulturmiljömålen i samverkan med lokala och regionala aktörer

Länsstyrelsen driver tillsammans med Västmanlands läns museum ett utvecklingsarbete med att ta fram en kulturarvsstrategi för länet. Arbetet tar sin utgångspunkt i de nationella kulturmiljöpolitiska målen och Riksantikvarieämbetets vision för kulturmiljöarbetet fram till år 2030. Målet är att i bred samverkan med regionala kulturarvsaktörer identifiera ett antal värdefulla fokusområden för kulturarvsarbetet i länet och hur ett strategiskt arbete kan leda till resultat inom dessa. Syftet är att kulturarvet i Västmanland ska vara inkluderande, tillgängligt och angeläget för de som bor och verkar i länet samt för besökare. Tre workshops har genomförts under året:

- Kulturarv som drivkraft för näringslivsutveckling
- Kulturarv som resurs i samhällsbyggnadsprocessen
- Kulturarv för inkludering och social hållbarhet

På workshoparna har en bred representation av länets aktörer deltagit som till exempel Region Västmanland, Hembygdsförbundet, studieförbunden, arkiv, Västmanlands teater, Västmanlands hemslöjd samt flera olika förvaltningar inom länets kommuner, såväl kommunala museer som näringslivsutveckling och plan – och byggförvaltning.

Kommunala och regionala kulturmiljöunderlag, handlingsplaner och strategier

Förbättrade kunskapsunderlag inom hela kulturmiljöområdet, såväl övergripande som kategoriinventeringar, är ett av flera betydelsefulla verktyg för att kulturarvet ska kunna bevaras, användas och utvecklas samtidigt som människor får ökad kunskap och förståelse och därmed ökade möjligheter att vara delaktiga i kulturmiljöarbetet. Aktuella och ändamålsenliga kunskapsunderlag är också en förutsättning för att förvaltningen av landskapet ska präglas av en helhetssyn där kulturmiljön tas tillvara och ses som en positiv tillgång i samhällsutvecklingen.

Länsstyrelsen arbetar aktivt med att på flera olika sätt främja kommunernas kulturmiljöarbete. Länsstyrelsen har under året fortsatt samarbetet med Västmanlands läns museum och flera kommuner för att aktualisera och förnya de kommunala planeringsunderlagen avseende bebyggelse och landskap. Årets insatser har bland annat omfattat arbeten i Västerås, Hallstahammars, Skinnskattebergs och Sala kommun. Projektet är uppbyggt som ett trepartssamarbete mellan Länsstyrelsen, aktuell kommun och Västmanlands läns museum.

Det finns behov av ett nytt kunskapsunderlag kring kulturhistoriska värden i Västerås innerstad. Länsstyrelsen, Västmanlands läns museum och Västerås stad har därför inlett ett samverkansprojekt för att genomföra byggnadsinventeringar i Västerås centrum, med särskilt fokus på att få ökad kunskap om modernismens bebyggelse. I Hallstahammars kommun har arbetet fortsatt med att ta fram ett aktuellt kunskapsunderlag gällande bebyggelsen i tätorten. I Sala kommun har arbetet med de kommunövergripande bebyggelseinventeringarna med kulturhistorisk värdering fortsatt. Skinnskattebergs kommun har påbörjat ett arbete med att ta fram ett uppdaterat kunskapsunderlag avseende kommunens kulturmiljöer. Länsstyrelsen avser att under kommande treårsperiod avsluta pågående projekt kring förnyade planeringsunderlag. Därefter ska Länsstyrelsen utvärdera genomfört arbete och ta fram en handlingsplan för hur vi framöver ska stödja kommunernas kulturmiljöarbete och hur finansieringen ska se ut.

Under år 2017 har Länsstyrelsen genomfört en pilotstudie avseende översynen av tre riksintressen i Västerås kommun: Svartåns dalgång med Skultuna bruk, Irsta och Svanå. I dessa områden finns bland annat ett ökat exploateringsbehov för bostadsbyggande. Översynen har som avsikt att ge ett bättre och användbart planeringsunderlag i kommande samhällsplanering. Det kan också bli aktuellt att Länsstyrelsen föreslår att befintliga riksintressen ska revideras. Ett förnyat och mer tillgängligt planeringsunderlag ger samtidigt ökade möjligheter för människor att delta i samhällsbyggnadsprocessen och skapar förståelse för länets kulturarv.

Tabell 4.1: Kulturmiljö (Regleringsbrevsbilaga)

Länsfakta kulturmiljö	2017-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	9 204	9162	9114
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen	51	49	47
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturmiljölagen	68	68	68
Riksintresseområden för kulturmiljövården, antal	26	26	26
Riksintresseområden för kulturmiljövården, yta (ha)	35 229	35 229	35 229
Kulturresevat, antal	2	2	2
Kulturresevat, yta (ha)	473	473	473
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	60,0	60,0	60,0

Källa:

Fornlämningar – Fornminnesinformationssystemet (FMIS) (www.fmis.raa.se)

Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen

Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader

Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård

Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat

Andel kommuner med kulturmiljöprogram - Miljömålsportalen, indikator ”Planering kulturmiljö”

Kommentar till Tabell 4.1: Kulturmiljö (Regleringsbrevsbilaga)

Vid beräkningar av antalet nya fornlämningar har Riksantikvarieämbetets statistik över antal fornlämningar som fanns registrerade i respektive län den 13 december 2017 använts. Enligt samma statistik har 42 nya fornlämningar registrerats i Västmanland. Varje huvudobjekt, det vill säga ett gravfält, räknas som en lämning. Att antalet registrerade fornlämningar har ökat sedan föregående år beror på att nya fornlämningar har påträffats vid arkeologiska utredningar som har genomförts i länet under året. Under 2017 fattades beslut om två nya byggnadsminnen Bultlokalen i Hallstahammar och Brategården inom kulturresevatet Bråfors bergsmansby i Norberg.

Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö (Regleringsbrevsbilaga)

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2017	2016	2015
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	11 527	11 401	11 262

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, Riksantikvarieämbetets handläggarsystem KÄLLA

Kommentar till Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö (Regleringsbrevsbilaga)

Länsstyrelsen har för år 2017 tilldelats bidragsmedel i paritet med år 2016. Den största delen av de tilldelade bidragsmedlen har, liksom tidigare, fördelats till vård av bebyggelse. Inom denna insats har Länsstyrelsen de största anspråken på bidragsmedel. Här kan nämnas exempel som Strömsholms kanal, Sala Silvergruva, gamla apotekshuset i Köping och Karmansbo smedja. Under året lämnade Länsstyrelsen särskilda bidragsmedel för att renovera kajen i Borgåsund i Västerås kommun som är en del av Strömsholms kanal.

Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 45*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,0	0,9	5,2
Årsarbetskrafter kvinnor	4,1	4,0	6,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,46	3,27	7,75
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	8 272	7 166	20 848
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	4,52	3,94	11,06
Antal ärenden, inkomna och upprättade	120	136	120
Antal beslutade ärenden	118	130	106
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	5
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 002	0	1 781

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Antalet årsarbetskrafter ligger på samma nivå som 2016. Viss personalomsättning har skett under året, men de medarbetare som slutat har kunnat ersättas. Under 2017 har funktionen enbart varit bemannad med tillsvidareanställd personal. Den ökade verksamhetskostnaden kan delvis härledas till att det tillfördes medel på ramanslaget för Civilt försvar från 30 juni 2017. En annan del kan tillskrivas den utbildnings- och övningsverksamhet som genomförts där länsstyrelseanställda har deltagit och därigenom erhållit kompetensutveckling.

Länsstyrelsen bedriver verksamhet som till del finansieras via Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och anslaget 2:4 Krisberedskap. Dessa medel får dock inte användas för att bidra till Länsstyrelsens OH-kostnader, vilket försvårar för Länsstyrelsens totala ekonomi.

Balansen mellan inkomna och beslutade ärenden är god.

Det ärende som är över två år och som inte är beslutat är ett projekt som löper över en fyraårsperiod. Diarierutiner och projektets längd och innehåll gör att ärendet kommer att vara öppet tills det är avslutat och slutredovisat. Detta kommer ske i februari 2019.

Under året gjordes en utbetalning på 1 001 627 kr till Surahammars kommun för deras kostnader under Skogsbranden juni-augusti 2015. Finansieringen har skett med ett anslagssparande som myndigheten hade rätt till att disponera enligt en ändring av regleringsbrevet för 2017.

Samlad bedömning av resultat

Det har bedrivits en omfattande verksamhet under året, främst kopplad till att fortsätta utvecklingsarbetet inom U-Sam (U-Sam= Krisberedskapssamverkan i Västmanland) för att stärka kommunernas och länets samlade förmåga till krisberedskap och civilt försvar. Stort fokus har lagts vid att utveckla det civil-militära samarbetet och att utveckla förmågan att möta utmaningarna med civilt försvar. De utbildningar och övningar som har genomförts, både internt och externt (via krisberedskapssamarbetet U-Sam i länet) har till stor del haft fokus på civilt försvar och totalförsvar.

Länsstyrelsen har deltagit i ett antal övningar som Försvarsmakten har arrangerat, bland annat Celtic Bear, ASSÖ 17, Aurora samt Gråzon Anders. I samband med övning Aurora genomfördes en intern övning på Länsstyrelsen där ett 30-tal medarbetare deltog. Bedömningen är att den verksamhet som har genomförts har utvecklat länets förmåga att möta en samhällsstörning. Genom den omfattande utbildnings- och övningsverksamheten som har bedrivits under året i U-Sams regi har kunskapsnivån inom området höjts för de personer som verkar i länet. Eftersom många av de som deltagit i utbildningarna har positioner på beslutande nivå, har detta bidragit till att öka genomslagskraften i frågorna.

Inom ramen för U-Sam finns också en särskild arbetsgrupp som diskuterar frågor inom civilt försvar. Gruppen består av kommunernas och Region Västmanlands beredskapssamordnare samt Försvarsmakten. Under året har gruppen fokus dels varit fortbildning, dels att påbörja arbetet med en regional grundsyn utifrån nationella styrningar. Vid ett av gruppens möten informerade Totalförsvarets rekryteringsmyndighet (TRM) om krigsplaceringar. Flera kommuner i länet har därefter påbörjat arbetet med att krigsplacera personal. Även säkerhetsskyddsfrågor har diskuterats och ett par kommuner har upprättat en säkerhetsskyddsanalys.

Det interna arbetet som har bedrivits på Länsstyrelsen kopplat till säkerhet samt risk- och sårbarhetsanalyser har ökat medvetenheten om risker samt att var och en har ett eget ansvar för att bidra till en ökad säkerhet. Detta bidrar sammantaget till en på sikt fungerande säkerhetskultur.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Informationssäkerhet och säkerhetsarbete

Arbetet med informationssäkerhet har intensifierats under 2017, policys, riktlinjer samt rutiner har reviderats och beslutats för myndigheten. För att öka kunskapen inom informationssäkerhetsområdet har medarbetare deltagit i utbildning som SIS (Swedish Standards Institute) hållit i. Den har bestått av tre block:

- Grunder i informationssäkerhet – steg 1 enligt ISO 27000.
- Grunder i informationssäkerhet – steg 2 enligt ISO 27000.
- Att införa ett ledningssystem för informationssäkerhet (LIS).

Arbetet med att stärka informationssäkerheten inom myndigheten har delvis bedrivits integrerat med förberedelsearbetet kring GDPR³.

Säkerhetsarbetet bedrivs integrerat med informationssäkerhet och säkerhetsskydd inom Länsstyrelsen.

Inträffade händelser som inneburit krishantering

Förmågan att hantera akuta händelser prövades två gånger under 2017. Vid det första tillfället, i samband med lastbilsattacken i Stockholm den 7 april, sammankallades berörda

---

³ GDPR står för General data protection regulation och är det nya EU-direktivet (Dataskyddslagen) som ersätter dataskyddsförordningen i maj 2018.

inom länet (U-Sam, tillika länets Inriktnings- och samordningsfunktion, ISF) till en telefonkonferens för att upprätta beredskap att stödja om behov uppkom, men också för att analysera händelsens eventuella påverkan på Västmanland. En uppföljande konferens hölls på lördagen den 8 april.

Det andra tillfället var den 28 maj, i samband med en brand i oljehamnen i Västerås. Även om enbart Västerås kommun var drabbad såg kommunen ett syfte i att sammankalla U-Sam (ISF) för att informera och få en lägesbild. Dessutom aktiverade kommunens krisledning ett VMA (viktigt meddelande till allmänheten) på grund av att giftig rök spreds över staden.

Båda dessa händelser har utvärderats och resultatet har delgivits det regionala krishanteringsrådets medlemmar. Utifrån vad som framkommit har mallar, rutiner samt tekniska plattformar m.m. reviderats. Under hösten har Länsstyrelsen, tillsammans med U-Sam-aktörerna genomfört en övning i att använda Skype som kommunikationsmedel som komplement till traditionell telefonkonferens. U-Sam har sammankallats för att möjliggöra en snabb och effektiv hantering av konsekvenserna av en händelse. Ledordet är att hellre sammankalla en gång för mycket än en gång för lite. Genom att U-Sam sammankallas kan resurser fördelas och inriktningsbeslut om agerande kan tas. Förhållningssättet utgår från konceptet "Gemensamma grunder för samverkan och ledning".

Tjänsteman i beredskap (TiB)

TiB-verksamheten har utvecklats under 2017. En förändring är att TiB är nåbar via RAKEL istället för personsökare. I samband med övergången till RAKEL har exempelvis också TiB-pärmen som innehåller rutiner/checklistor/kontakter uppgraderats till att ligga på en digital plattform, men den är speglad även analogt för robusthetens skull.

Omvärldsbevakning sker löpande och varje vecka genomförs omvärldsbevakningsmöten med U-Sam. Det är Länsstyrelsens TiB som håller i dessa möten. Minnesanteckningar skrivs och delas både via WIS och via mejl till medlemmarna i Regionala krishanteringsrådet via mail. Omvärldskonferenserna ger möjlighet till att både stämma av och utvärdera händelser som inträffat under föregående vecka samt fånga upp signaler/dela information om eventuellt kommande kända händelser.

Under sommarhalvåret har grundvattenläget följts upp via de ordinarie omvärldsbevakningskonferenserna. Länsstyrelsen har dock inte betraktat grundvattenläget som en kris utan lägesrapporter har inhämtats via ordinarie rapporteringskanaler. Genom att vattenläget har varit en stående punkt på omvärldsbevakningsmötena har tillfälle givits för aktörerna att lyfta denna fråga om någon aktör känt behov av samordning eller samverkan.

Omvärldsbevakningsmötena skedde fram till den 30 november via RAKEL. Från och med den 1 december används omväxlande Skype och RAKEL.

Medarbetare från Länsstyrelsen har deltagit i grundutbildning för nya TiB:ar som anordnas av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. TiB:arna har även deltagit i de utbildningar som anordnats inom ramen för U-Sam-samarbetet (Se redovisning av regleringsbrevsuppdrag 1.21, under rubriken AG utbildning och övning.) En medarbetare har utbildats i stabs- och ledningsmetodik.

Länsstyrelsen har deltagit i det regeringsuppdrag som Strålsäkerhetsmyndigheten fick 2015 (M2015/03597/Ke). Utifrån uppdraget har nya beredskapszoner för Westinghouse fastställts

och ett arbete har bedrivits med att utveckla beredskapsplanen för Westinghouse som är en kärnteknisk anläggning. Antagande av ny beredskapsplan förväntas ske under 2018.

Krisberedskapsveckan 2017

För att öka människors beredskap inför samhällskriser genomfördes den första Krisberedskapsveckan i Sverige 8–14 maj. På Länsstyrelsen och runt om i Västmanland genomfördes olika kampanjaktiviteter under veckan.

Material och information publicerades på kommunernas och Länsstyrelsens webbplatser parallellt med aktiviteter ute i länet.

Temat för krisberedskapsveckan var "Vad skulle du göra om din vardag vändes upp och ner" och aktiviteterna som genomfördes var formade utifrån denna frågeställning.

Länsstyrelsen genomförde följande aktiviteter:

- Föreläsning om Länsstyrelsens roll och ansvar vid höjd beredskap.
- Informationskampanj i Länsstyrelsens cafeteria och reception.
- Utbildning och övning i Gemensamma grunder för ledning och samverkan vid samhällsstörningar.
- Informationskampanj på Erikslunds shoppingcenter i samarbete med Västerås stad.

Den nationella kampanjen genomfördes för första gången 2017. Länsstyrelsen Västmanland hade en representant i MSB:s referensgrupp för kampanjen, vilket gav möjlighet att påverka kampanjens innehåll och ta hem information till länet. Länsstyrelsen drev kampanjen i två olika spår, dels internt till Länsstyrelsens egen personal, dels externt till media och allmänhet. Genomslaget i media och sociala medier var bra, bland annat intervjuades beredskapsdirektören två gånger i P4 Västmanland och av Länstidningen⁴ Därigenom nåddes en bred allmänhet av budskapen. Budskapet nådde också fram till Länsstyrelsens medarbetare internt genom de aktiviteter som genomfördes under veckan.

Satsning på kompetenshöjning om säkerhet hos länets byggnadsminnesägare

Landshövdingen bjuder varje år in länets byggnadsminnesägare till ett möte på Västerås slott där aktuella frågor kring förvaltningen av byggnadsminnen diskuteras. Temat för årets byggnadsminnesdag var säkerhet. Det omfattade frågor kring det byggda kulturarvet som rör riskhantering och försäkring, däribland förebyggande åtgärder för byggnadsminnen avseende stöld och brand. Temadagen är ett led i Länsstyrelsens arbete med att tillsammans med byggnadsminnesägarna förbättra tillgängligheten till våra byggnadsminnen på olika sätt. Under eftermiddagen berättade en företrädare från Riksantikvarieämbetet om myndighetens arbete med katastrofberedskap och restvärdesräddning. Byggnadsminnesägarna fick ta del av Riksantikvarieämbetets arbete med riskhantering och kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Ett inslag var också information om försäkringar av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och möjligheter att söka stöd för säkerhetsåtgärder.

---

⁴ Taltidningens målgrupp är de som har en läsnedsättning.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.20

Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder de har vidtagit för att:

utveckla och stärka tillsynen över kommunerna enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, samt

utveckla arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser så att analyserna i större utsträckning kan utgöra underlag för beslut om åtgärder inom länsstyrelsernas olika verksamheter.

Länsstyrelserna ska också redovisa resultatet av detta arbete.

Tillsyn enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

I Västmanland finns två länsövergripande avtal om räddningstjänstssamverkan med kommuner i Södermanlands respektive Uppsala län. Det finns också ett räddningstjänstförbund som verkar i Västmanlands län men har huvudorten i Dalarnas län. I ambitionen att utveckla, stärka samt likrikta tillsynen har Länsstyrelsen även medverkat vid tillsynen på räddningstjänster utanför länets gränser som har ett operativt samarbete med länets räddningstjänster.

Tillsynen har utförts enligt plan, med undantag av Västra Mälardalens Kommunalförbund som flyttats fram till 2018 på grund av att det har varit svårt att hitta ett tillfälle då politikerna har kunnat delta. Flera datum har föreslagits, men i avsaknad av politikerrepresentation så har tillsynsbesöket ställts in av Länsstyrelsen. Detta eftersom Länsstyrelsen ställer krav på att ansvariga ska delta. Länsstyrelsen har arbetat efter den upprättade tillsynsplanen samt kompletterat med regelbundna räddningschefsmöten. Därigenom får Länsstyrelsen en god bild av räddningstjänsternas förmåga att fullgöra de uppgifter de är ålagda enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Sammantaget anser Länsstyrelsen att kommunerna i huvudsak uppfyller lagens krav på likvärdigt och tillfredsställande skydd mot olyckor.

Länsstyrelsen har även genomfört granskning av den årliga uppföljning som utförs av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap av kommunens arbete enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

För att stärka och utveckla förmågan att utföra tillsyn deltar också Länsstyrelsen i nätverket ÖSAM-LSO. Nätverket består av handläggare för LSO-frågor vid länsstyrelserna i Gotlands, Stockholms, Södermanlands, Värmlands, Västmanlands, Uppsala, Örebro och Östergötlands län. Nätverket har sex sammankomster per år för att utbyta erfarenheter inom tillsynsområdet. Nätverket tar även fram metodstöd med tips och frågor kopplat till olika delar inom tillsynsområdet. Vidare deltar Länsstyrelsen i de två årliga LSO-konferenser som anordnas av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Utveckla arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser

Den interna risk- och sårbarhetsanalysen är en del i utvecklingsarbetet för att i större utsträckning få risk- och sårbarhetsanalysen att utgöra underlag för beslut om åtgärder inom Länsstyrelsens olika verksamheter.

Arbetet med risk- och sårbarhetsanalys bedrivs i projektform på uppdrag av länsrådet. Projektet påbörjades under senare delen av 2017 och fortgår med avslut under mars 2018. För uppgiften har Länsstyrelsen använt FORSA-metoden⁵ samt utgått från Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2016:7).

I analysen har kritiska beroenden, vilka tillgångar myndigheten har i form av personal och material samt vilka resurser som måste anskaffas, identifierats. Analysen kommer att utgöra underlag för att upprätta planer för kontinuitetshantering samt utgöra underlag till åtgärdsförslag i syfte att öka förmågan att förebygga, förhindra och hantera olika risker och oönskade händelser. Den kommer också att ligga till grund för inriktning av övningar och utbildningar inom Länsstyrelsens interna säkerhet- och krisberedskapsarbete.

Analysen har ökat medvetenheten och kunskapen hos Länsstyrelsens beslutsfattare, verksamhetsansvariga och medarbetare om vilka hot, risker och sårbarheter som finns mot organisationens samhällsviktiga verksamheter.

Den övergripande risk- och sårbarhetsanalysen fungerar som underlag till fördjupade analyser och utgör grund för andra analyser, exempelvis säkerhetsskyddsanalys. Delar av analysen bidrar även med underlag till Länsstyrelsens verksamhet med samhällsplanering.

---

⁵ FORSA är Totalförsvarets forskningsinstitutets modell för risk- och sårbarhetsanalys

Regleringsbrevsuppdrag 1.21, st. 1

Länsstyrelserna ska redovisa hur arbetet med att utveckla krisberedskapen regionalt och lokalt fortskrider och vilka resultat som har uppnåtts. Länsstyrelserna ska särskilt beskriva vilka åtgärder som vidtagits för att stödja, samordna och följa upp kommunernas arbete med krisberedskap.

U-Sam - Krisberedskap i Västmanland

I december 2016 skrevs en ny överenskommelse under för samverkan kring krisberedskap (U-Sam-överenskommelsen) av länets högsta beslutsfattare och arbetet med att utveckla krisberedskapen lokalt och regionalt bedrivs i enlighet med denna överenskommelse.

I U-Sam ingår samtliga kommuner i länet, Region Västmanland, Polismyndigheten, SOS Alarm Sverige AB, Sveriges Radio P4 Västmanland, Södra Dalarnas räddningstjänstförbund, Västra Mälardalens kommunalförbund, Mälardalens brand- och räddningsförbund, Försvarsmakten samt Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Även andra aktörer kan, utifrån behov, ingå i den samverkan som sker genom U-Sam före, under och efter en samhällsstörning.

Regionalt krishanteringsråd

Krishanteringsrådet, som består av de högsta beslutsfattarna eller tjänstemännen i U-Sam-samarbetet har haft två möten under året. Krishanteringsrådet leds av landshövdingen.

Vid ett av tillfällena bjuds även representanter för näringsliv, centrala myndigheter och civilsamhället in för att få information om arbetet med krisberedskap i Västmanlands län. Vid rådsmötet i december var temat "Samhällets säkerhet - hur kan vi tillsammans bygga totalförsvarsförmåga" och 90 personer deltog.

Effekten av att rådet träffas är att viktiga krisberedskapsfrågor lyfts och diskuteras, samordning av olika frågor kan ske och kunskapen öka.

Styrgrupp U-Sam

Styrgrupp U-Sam är den arena där samverkansfrågor lyfts och bereds. Representanter i styrgruppen ska ha mandat att företräda egen myndighet/organisation. Styrgrupp U-Sam leds av Länsstyrelsens beredskapsdirektör. Styrgruppen har sammanträtt fem gånger under året samt genomfört en intern kunskaphöjande workshop kring samverkan. Vid det första konstituerande mötet beslutades om vilka arbetsgrupper och nätverk som ska finnas under U-Sam.

Under Styrgrupp U-Sam finns fem arbetsgrupper (AG):

- AG Utbildning och övning.
- AG Kriskommunikation.
- AG Civilt försvar.
- AG Samband.
- AG CBRN-E (kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosiva ämnen).

Arbetsgrupperna arbetar på styrgruppens uppdrag och ska ha en bred representation för att uppnå bästa resultat. Deltagarna förväntas bidra aktivt för att uppnå arbetsgruppens mål.

Styrgruppen har under hösten genomfört en workshop om samverkan med en forskare från Uppsala universitet som studerar just samverkan. Resultatet av dagen var ett antal förbättringsförslag för U-Sam och dessa kommer att omhändertas i planeringen inför kommande års verksamhet.

AG Utbildning och Övning

Samtliga genomförda utbildningar och övningar har utvärderats och följts upp och den aktörsgemensamma utbildnings- och övningsplanen har reviderats inför 2018. Resultatet av utbildningsverksamheten är dels att kompetensen för både organisationen och den enskilde medarbetaren höjs, dels att det getts tillfälle att testa mallar, rutiner och riktlinjer som kan bidra till förbättringar.

De genomförda utbildningarna inom framför allt informationssäkerhet, påverkanskampanjer och civilt försvar har bidragit till att höja kunskapsnivån och därmed även förmågan, hos de aktörer som ingår i U-Sam och regionala krishanteringsrådet.

För att utveckla krisberedskapen på regional och lokal nivå har följande utbildningar och övningar genomförts under år 2017:

Påverkanskampanjer, cyberhot och intrång

Syftet med utbildningen var att höja kunskapen och medvetenheten hos deltagarna gällande säkerhetsskydd, informationssäkerhet och informationspåverkan. Till syftet hörde också att skapa en förståelse hos deltagarna för kraven enligt säkerhetsskyddslagen och föreskriften från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap om informationssäkerhet och vad som behöver göras för att nå upp till lagkraven.

Målet var att deltagarna ska:

- Ha ökad kunskap om vilka åtgärder som behöver vidtas för att kunna leva upp till säkerhetsskyddslagens krav.
- Ha en ökad förståelse för vikten av ett systematiskt informationssäkerhetsarbete.
- Ha förståelse och kunskap om det komplexa informationssamhälle vi lever i och ha ökad medvetenhet om vikten av källkritik.

Målgruppen var politiker, kommunchefer, myndighetschefer, personalchefer, övriga förvaltningschefer, jurister, beredskapssamordnare/motsvarande, säkerhetssamordnare/motsvarande, myndigheter som finns och verkar i länet, representanter från näringslivet och civila samhället. Totalt deltog cirka 75 personer.

Den efterföljande utvärderingen visade att utbildningsdagen som helhet fick betyget mycket bra eller bra och att alla mål uppnåddes helt eller till stor del. Några kommentarer var att utbildningen gav en ökad förståelse, men att det behövs mer fördjupning för att uppnå kunskap. Det är en erfarenhet som kommer att tas omhand i planeringen av kommande utbildningar.

Civilt försvar

Syftet med utbildningen var att skapa en förståelse hos deltagarna kring de olika myndigheternas ansvar, roller och uppgifter vid höjd beredskap och krig.

Målet var att deltagarna ska kunna:

- Redogöra för sin organisations ansvar och uppgifter vid höjd beredskap och krig.
- Ha en förståelse för andra organisationers ansvar och uppgifter vid höjd beredskap och krig.

Målgruppen var politiker, kommunchefer, myndighetschefer, förvaltningschefer, jurister och beredskapssamordnare/motsvarande, myndigheter som finns och verkar i länet, representanter från näringslivet och civila samhället. Totalt deltog 70 personer.

Utvärderingen visar att målen med dagen uppfylldes till stor del eller till viss del. Den visar att det finns ett stort behov av att klargöra olika aktörers roller och ansvar vid höjd beredskap och krig. Särskilt lyftes kommunrepresentantens redovisning fram som bra och intressant, vilket visar på kommunernas behov av fördjupad information inom området. Flera deltagare skrev att de önskar en fortsättning på utbildningen med samma typ av upplägg. Ett förslag var att Länsstyrelsen ordnar den här typen av arrangemang en till två gånger per år. Utvärderingen visar sammantaget att intresset för och behovet av information om civilt försvar är väldigt stort i länet.

Gemensamma grunder – tillämpning

Syftet med utbildningen var att öka förmågan att tillämpa former för inriktning och samordning. Målet med utbildningen var att parterna i U-Sam ska kunna:

- Arbeta i en ISF (inriktnings- och samordningsfunktion) och i stödet till ISF.
- Agera i rollen som representant i en inriktnings- och samordningsfunktion.
- Agera i rollen som värd för en inriktnings- och samordningsfunktion.

Målgruppen var Inriktnings- och samordningskontakt (ISK)/Tjänsteman i beredskap (TiB)/först på larmlistan, de personer som kan komma att tillämpa arbetsformerna för aktörsgemensam hantering vid en samhällsstörning. Totalt deltog 28 personer.

Utvärderingen visar att målen för dagen inte riktigt uppfylldes, vilket delvis kan bero på att flera deltagare egentligen inte tillhörde målgruppen för utbildningen. I utvärderingen lyfts betydelsen och behovet av övningar. Även vikten av att vidareutveckla formerna för arbetet i en inriktnings- och samordningsfunktion nämndes. Detta arbete fortsätter under kommande period.

Utbildning kriskommunikation (Tillsammans med Länsstyrelsen i Södermanlands län)

Syftet var att testa de nya rutinerna för kriskommunikation och utbilda i arbetssättet.

Målet var att:

- Deltagarna skulle fått testa på de nya rutinerna.
- Ge möjlighet till samverkan över länsgränsen.
- Ha grundläggande förståelse för arbetssättet Gemensamma grunder.

Målgruppen var kriskommunikatörer i Västmanland och Södermanland. Från Västmanlands län deltog 23 personer.

WIS 3.0. (tre utbildningstillfällen under två dagar)

Syftet med utbildningen var att parterna i U-Sam ska kunna kommunicera i WIS före, under och efter en samhällsstörning. Målet var att parterna i U-Sam ska kunna:

- Ta del av information och material i WIS.
- Dela med sig av information och material i WIS.

I målgruppen ingick de som kan komma att använda WIS före, under och efter en samhällsstörning. Vid utbildningstillfällena deltog drygt 50 personer från U-Sams aktörer.

Utbildningen, som hölls i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps regi, uppskattades av de som deltog i utbildningen. Den nya versionen av WIS skiljer sig från den tidigare, vilket gjorde årets utbildning extra viktig. Effekten av den nya versionen av WIS och utbildningstillfällena bör sammantaget bidra till att det blir lättare att använda WIS.

”Det nya medievärldens logik- hur påverkar det oss som jobbar med kriskommunikation?”

Syftet med tematagen var en kunskapshöjande aktivitet och nätverksträff för kriskommunikationsnätverket. Målet med utbildningen var öka förståelsen för hur media fungerar idag och att berörda kommunikatörer bättre ska nå ut med information till allmänheten vid samhällsstörningar.

I målgruppen ingick de kommunikatörer som har koppling till kriskommunikationsnätverket i länet. Totalt deltog 43 personer.

Utvärderingen visar att temadagen som helhet uppfattades som mycket bra eller bra. Deltagarna uppskattade att få höra representanter från media själva berätta om den förändrade medievärlden och hur den påverkar deras arbete. Tillfället att träffa andra som arbetar med samma frågor lyftes också fram som något positivt, vilket deltagarna tror kan bidra till en bättre samverkan i länet vid samhällsstörningar. En synpunkt som framkom var att den här typen av temadagar också borde ordnas för alla kommunala tjänstemän/motsvarande, eftersom även de behöver få en förståelse för hur media fungerar.

De genomförda utbildningarna har bidragit till att höja kunskapsnivån och därmed även förmågan hos de aktörer som ingår i U-Sam.

Regional övningsverksamhet

Larmövningar

U-Sam har genomfört tre larmövningar under våren för att prova hur larmkedjan i U-Sam fungerar. Utvärderingarna visar att trots upprepade övningar, finns det fortfarande brister som behöver justeras. Det kan vara allt från handhavandefel i respektive organisation till telefonnummer som inte har uppdaterats eller att informationen kring och under en larmövning är otydlig. Länsstyrelsen kommer därför att fortsätta att ha regelbundna larmövningar för att säkerställa att larmkedjan fungerar.

Vid de skarpa händelser då U-Sam sammankallats under 2017 har larmningen fungerat och alla aktörer som kallats har deltagit/svarat.

Övning värmebölja

Övning Värmebölja var en så kallad distribuerad skrivbordsövning där ett antal inspel gjordes under en veckas tid. Sju av länets kommuner, Region Västmanland och Länsstyrelsen deltog i övningen. Syftet var att öva konsekvenserna och hanteringen av en långvarig värmebölja. En del kommuner har framtagna rutiner för hur en värmebölja ska hanteras och dessa fick möjlighet att öva dem.

Deltagandet var frivilligt från kommunernas sida och övningsintensiteten varierade också mellan de deltagande kommunerna. Några övade stora delar av sin organisation medan andra hade en lägre ambitions- och genomförandenivå. Under övningen genomfördes dagliga samverkanskonferenser med de deltagande aktörerna. Till syftet hörde också att testa flera funktioner i WIS (Säkert webbaserat informationssystem), bland annat inhämtning av kommunikativ lägesbild. Vid en av samverkanskonferenserna testades även Skype som verktyg att använda för att dela lägesbilder och information.

En utvärdering av övningen har gjorts där flera konkreta åtgärdsförslag på främst lokal nivå, finns beskrivna.

Övning i kriskommunikativ samverkan

Övningen genomfördes tillsammans med Länsstyrelsen i Södermanlands län och Södermanlands läns kriskommunikatörsnätverk. Syftet var att öva de nya rutinerna för kriskommunikation och gå igenom dokumentet ”Kriskommunikativ samverkan” och utbilda i arbetssättet. Målet var att:

- Öva rutinerna för kriskommunikativ samverkan.
- Ge möjlighet till samverkan över länsgränsen.
- Ge möjlighet till att lämna synpunkter på dokumentet ”Kriskommunikativ Samverkan”.

Målgruppen var kriskommunikatörer i Västmanland och Södermanland. Totalt deltog cirka 20 personer från Västmanlands län.

Det gjordes en samlad utvärdering för utbildningsdagen och övningsdagen. Utbildningen och övningen motsvarade inte riktigt deltagarnas förväntningar. Det fanns förväntningar på mer konkret och praktiskt kriskommunikationsarbete, även om fokus låg på samverkan. Resultatet av träffarna och projektet de ingick i blev dock rutindokumentet ”Kriskommunikativ samverkan” som är förankrat i kriskommunikationsnätverket och fastställt av U-Sams styrgrupp. Arbetet med att implementera rutinerna kommer att pågå under 2018.

Övning kopplad till Försvarmaktsövning Aurora 17

Inför Aurora 17 skedde flera samverkansmöten med Försvarmakten och alla kommuner i länet.

En övning genomfördes den 19 september då länets aktörer fick träna på att lämna lägesbilder till Länsstyrelsen, utifrån aktuellt läge i respektive organisation vid två olika klockslag. Länsstyrelsen sammanställde sedan dessa lägesbilder och delade dem med aktörerna via WIS. Att just den 19 september valdes som övningsdag berodde på att det var

den dagen då de största transportererna till Mälardalen genomfördes. Risken för att någon störning mot övningen eller transportererna skulle inträffa var därför som störst under denna dag.

Under övning Auroras genomförande ordnade Länsstyrelsen, tillsammans med Försvarsmakten två studiebesök, ett på staben i Arboga och ett studiebesök vid Logistikbataljonens verksamhet som bedrevs på flera platser i Västerås kommun. Vid studiebesöket deltog även kommunernas beredskapssamordnare och den av Militärregion Mitt utsedde samverkansofficeren för Västmanland. Studiebesöken gav tillfälle till att diskutera civil och militär samverkan och vilka behov som finns av sådan samverkan. Åtgärderna har lett till ökad förståelse för vad kommunerna kan behöva stödja Försvarsmakten med samt ökat förmågan att samverka med Försvarsmakten.

AG Kriskommunikation

Med stöd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har Länsstyrelserna i Västmanlands län och Södermanlands län tillsammans drivit ett projekt kring kriskommunikativ samverkan. Resultatet av projektet blev ett gemensamt utbildningstillfälle och ett gemensamt övningstillfälle (se ovan under rubriken ”utbildning och övning”) samt ett gemensamt rutindokument för kriskommunikativ samverkan. Projektet ökar förmågan ytterligare att samverka kring kriskommunikation vid samhällsstörningar såväl inom länet som mellan länen.

AG Civilt försvar

Arbetsgruppen Civilt försvar har fokuset på att delta i arbetet med att ta fram en regional (länsgemensam) grundsyn för civilt försvar samt att utarbeta strategier och aktiviteter kopplade till totalförsvaret. Framtagande sker med utgångspunkt i nationella riktlinjer.

Gruppen har genomfört sex möten under året. Vid ett av mötestillfällena har bland annat säkerhetsskyddsfrågor diskuterats. Totalförsvarets Rekryteringsmyndighet (TRM) deltog vid ett tillfälle och informerade då om processen med krigsplacering. Resultatet hittills har varit att beredskapssamordnarna fått en fördjupad kunskap kring processer och verktyg. Flera kommuner har redan nu påbörjat arbetet med att krigsplacera personal och ett par kommuner har genomfört säkerhetsskyddsanalyser enligt gällande lagstiftning.

AG Samband

En förstudie och inventering har genomförts av vilka sambandssystem som U-Sam:s aktörer använder för virtuell samverkan.

Syftet med förstudiearbetet var att kartlägga vilka tekniska stödsystem för samverkan som finns hos de aktörer som kan komma att samverka vid en inträffad samhällsstörning. Målet med inventeringen var att få ett underlag till riktlinjer för vilka system som ska användas.

Studien genomfördes med telefonintervjuer och enkäter som underlag för berörda aktörer. Syftet var att få en bild av hur aktörerna använder de tekniska stödsystemen (telefoni, Raket, e-post, WIS, webbmötessystem och videokonferens) som ska ingå i denna virtuella samverkan. Med denna information som underlag har en analys utförts för att identifiera

vilka åtgärder som behöver vidtas för att skapa den virtuella miljön. Med en vardaglig användning av de tekniska stödsystemen upprätthålls även kunskapsnivån på användningen av de tekniska stödsystemen.

I förstudien har även aktörernas ledningsplatser studerats eftersom utgångspunkten är att alla aktörer så långt det är möjligt att sitta kvar vid sina ordinarie arbetsplatser/lokaler om en samhällsstörning inträffar.

AG CBRN-E (kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosiva ämnen)
I den arbetsgrupp för CBRN-E-frågor som bildats har frågor och rutiner kopplat till Länsstyrelsens beredskapsplan för Westinghouse diskuterats. Det handlar bland annat om att samordna planen med andra aktörers rutiner och åtgärder kopplat till en eventuell kärnteknisk olycka på Westinghouse. Arbetet kommer att fortsätta även under 2018. När arbetet är klart kommer möjligheten till samordning och en effektiv hantering av en händelse med CBRN-E-inslag att ha ökat.

Nätverk

Det finns fem nätverk kopplade till U-Sam.

- Älvsamordningsgrupp.
- Beredskapssamordnarnätverk.
- Räddningstjänstnätverk.
- Kriskommunikation.
- Krisstöd.

Syftet med dessa nätverk är erfarenhetsutbyte, kunskapshöjande åtgärder, utökade kontaktnät och ökad personkänedom.

Älvsamordningsgruppen

Älvsamordningsgruppen består av länets vattenkraftsreglerare, räddningstjänsten, kommunerna, Länsstyrelsen, Strömsholms kanal samt SMHI. Vårmötet fokuserade på de låga vattenflödena. Gruppen beslutade att Länsstyrelsen skulle ta in en lägesrapport för flödena under sommaren, motsvarande den som görs under vårflodsrapporteringen. Vid ordinarie omvärldsbevakningsmöten med U-Sam redogjorde sedan Länsstyrelsen för vattennivåerna.

Höstmötet handlade delvis om uppföljning av flödena, men även om information kring sekretess och säkerhetsskydd. Larmlistor och kontaktlistor uppdaterades. Grupparbeten kring larmning och samordning vid händelse genomfördes.

Resultatet av mötena är dels ökad personkänedom, dels att deltagarna fått en kunskapshöjning kring hur samordning vid en onormal flödessituation går till.

Beredskapssamordnarnätverket

Beredskapssamordnarnätverket består av kommunernas och Region Västmanlands beredskapssamordnare. Vid årets möte gjordes en omvärldsspaning över vilka faktorer som kommer att påverka krisberedskapen i framtiden. Vid mötet diskuterades också planering för 2018. Resultatet av träffen är att kommunerna och Länsstyrelsen gemensamt nu har en samlad bild av vilken verksamhet som behöver prioriteras 2018 för att stötta kommunerna i

arbetet med att uppnå målen med den s.k. kommunöverenskommelsen som tecknats mellan Sveriges Kommuner och Landsting och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Kriskommunikationsnätverket

I nätverket för kriskommunikation ingår länets kommuner, Polismyndigheten, Region Västmanland Försvarsmakten, Kollektivtrafikmyndigheten, Mälarenergi AB, Bostads AB Mimer och räddningstjänsterna.

Kriskommunikationsnätverket har under året haft en utbildningsdag, en övning och en temadag.

Räddningstjänstnätverk och krisstödsnätverk

Räddningstjänstforum och Krisstödsnätverket har inte träffats via Länsstyrelsens försorg under året. Räddningstjänstforum har delvis ersatts av gemensamma träffar mellan Länsstyrelsen och länets räddningschefer som genomförts (Se beskrivning under regleringsbrevsuppdrag 1.20). Krisstödsnätverkets arbete ska komma igång 2018.

Kommunuppföljning

Utifrån att Länsstyrelsen under 2016 genomförde kommunuppföljningsbesök i alla kommuner i Västmanland och då begärde kompletteringar av två kommuners dokument och arbete har uppföljning av dessa kommuner skett under 2017. Den ena kommunen följdes upp via ett nytt platsbesök och den andra kommunen har fått skriftlig återkoppling. Resultatet är att samtliga kommuner i Västmanland nu har en risk- och sårbarhetsanalys som är uppställd enligt gällande föreskrift från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Samtliga kommuner har nu dokument som uppfyller kraven i den s.k. kommunöverenskommelsen. I den årsuppföljning som görs varje år av kommunernas arbete utifrån lag om extraordinära händelser beskriver flera av kommunerna att de har redovisat kompletteringar i sina styrande dokument och även reviderat närliggande handlingsplaner och sett över olika beredskapsrutiner.

Länsstyrelsen bedömer att kommunernas genomförda åtgärder har fått viss påverkan på kommunernas förmåga att förebygga och hantera kriser. Åtgärderna har en positiv effekt på såväl lednings- och samverkansförmåga som stärkt motståndsförmåga vid allvarliga samhällsstörningar.

Länsstyrelsen bedömer att samtliga kommuner uppfyller åtagandena enligt kommunöverenskommelsen och att huvuddelen av målen är uppfyllda. De brister som lyftes fram vid föregående uppföljning och redovisning har väsentligen åtgärdats. Länets kommuner är mycket aktiva gällande arbetet med perspektivet civilt försvar/ höjd beredskap. Det har genomförts både övningar och utbildningar i flera kommuner och kommunerna har deltagit i de länsgemensamma aktiviteter som anordnas inom ramen för U-Sam.

Resultat

Resultatet av verksamheten är att Länsstyrelsen genom kunskapshöjande åtgärder (utbildning och övning) har höjt medvetenheten om risker, sårbarheter och utmaningar som är aktuella för de aktörer som ingår i U-Sam-samarbetet.

Eftersom många av deltagarna på utbildningarna har position som beslutsfattare har också möjligheten att påverka och att få genomslagskraft för krisberedskapsfrågorna ökat. Genom de övningar som har genomförts har Länsstyrelsen reviderat och förbättrat mallar som ska användas vid samverkan i skarpa händelser. Det gemensamma rutindokumentet kring kriskommunikation underlättar samverkan vid skarp händelse. Utifrån dessa mallar och dokument som har tagits fram och spridits till samtliga aktörer i U-Sam kommer förväntningar, samverkan och samordning att underlättas vid skarp händelse.

Övriga uppdrag

Under året har Länsstyrelsen infört RAKEL som larmväg till TiB. Samtliga TiB:ar i länet larmas via RAKEL och respektive TiB disponerar en egen RAKEL som man loggar in på då man tjänstgör som TiB. RAKEL användes som primärt sambandsmedel vid de veckovisa omvärldsbevakningsmötena med U-Sam fram till den 30 november. Därefter används det som verktyg vid ett tillfälle i månaden.

Genom att RAKEL använts som sambandsmedel vid dessa omvärldsbevakningskonferenser sedan flera år tillbaka finns en utbredd RAKEL-mognad och kunskap om systemet i länet.

Länsstyrelsen har även deltagit i de kvartalsvisa sambandsproven som Västerås stad anordnar, inom ramen för sitt geografiska områdesansvar.

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 5*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	26,5	24,8	22,9
Årsarbetskrafter kvinnor	30,6	28,2	25,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	38,78	35,18	31,26
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	89 915	80 410	73 336
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	49,09	44,17	38,89
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 911	1 666	1 930
Antal beslutade ärenden	1 819	1 663	1 903
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	41	95	123
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	45 192	26 296	36 328

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Årsarbetskrafter och verksamhetskostnader

Tabellen anger att antal årsarbetskrafter var högre än föregående år, både antalet kvinnor och män har ökat. Detta till följd av att Länsstyrelsen har anställt personal för att kunna genomföra regeringens satsning inom naturvård och miljö. Verksamhetskostnaderna i förhållande till antal årsarbetskrafter bedöms vara i paritet med tidigare år.

Antal ärenden

Antal ärenden, inkomna och upprättade

Det har under 2017 skett en kraftig ökning av antalet ärenden. En stor del av ökningen är samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken, anmälningar för vattenverksamhet och konsekvensutredningar inom dammsäkerhet samt tillsynsärenden inom miljöfarlig verksamhet. Länsstyrelsen har till följd av att miljöprövningsförordningen ändrades från och med januari 2017 fattat cirka 80 beslut om ny tillsyns- och prövningsavgift. Länsstyrelsen bedömer att den ökade inströmningen av ärenden till viss del kommer att bestå under 2018.

Antal beslutade ärenden

Antalet beslutade ärenden har ökat under 2017, dock inte i paritet med antalet inkomna ärenden, vilket har ökat ärendebalanserna tillfälligt. Detta eftersom det har varit en stor personalomsättning inom prövnings- och tillsynssidan, vilket har gjort det svårt att möta det ökade inflödet av ärenden fullt ut. Nödvändiga rekryteringar är nu genomförda och Länsstyrelsen bedömer att det finns beredskap för ett fortsatt högt inflöde av ärenden. Inom ärendehantering arbetar Länsstyrelsen strategiskt med att ha en bred samverkan, såväl internt mellan olika sakområden som externt med övriga berörda myndigheter och organisationer. Så långt det är möjligt samordnar Länsstyrelsen ärenden som berör samma verksamhet så att sökanden har en väg in och får ett samlat beslut som täcker alla sakområden. Internt prioriteras dessa samprövningsärenden så att handläggningstiden inte påverkas negativt.

Antal ej beslutade ärenden äldre än två år

Mängden ärenden som är äldre än två år har även under 2017 minskat jämfört med föregående år. Detta beror på fortsatta särskilda satsningar inom området med till exempel en speciell ”ärendevecka”, fortlöpande uppföljning samt att Länsstyrelsen slutfört ett flerårigt arbete med att ta fram bevarandeplaner för länets Natura 2000-områden.

Bidragsutbetalningar

Länsstyrelsen ansvarar för administration av utbetalningar av olika typer av bidrag. Bidragen berör kalkning, lokala natur- och vattenvårdsprojekt, viltskador och förebyggande åtgärder, miljöövervakning, utredningar och åtgärder i förorenade områden samt åtgärder för hotade arter i vatten. Under 2017 betalade Länsstyrelsen ut drygt 45 miljoner kronor i bidrag till olika verksamheter. Storleken på utbetalningarna styrs starkt av vilka aktiviteter som genomförts i samhället.

Bidragsutbetalning - Kalkning

Länsstyrelsen har under året betalat ut cirka 900 000 kr i statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag i länets norra och nordvästra del. Skinnskattebergs kommun erhöll merparten av kalkningsmedlen. I de områden som kalkas har vattenkemisk och biologisk kalkeffektuppföljning genomförts, bland annat genom inventering av flodkräfta.

Bidragsutbetalning - Lokala naturvårdsprojekt (LONA)

Länsstyrelsen har handlagt totalt 39 projekt under året och har betalat ut 1 856 143 kronor.

Bidragsutbetalning - Lokala vattenvårdsprojekt (LOVA)

Länsstyrelsen har betalat ut cirka 1,7 miljoner kronor till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) under året. Den största delen av projekten syftar till att minska belastningen av kväve och fosfor i Östersjön. Merparten av dessa berör strukturkalkning av åkermark. En del av bidragsutbetalningarna har också gått till projekt för sanering av båtbottnar som är målade med giftiga färger.

Bidragsutbetalning - Miljöövervakning

Inom den regionala miljöövervakningen har Länsstyrelsen under 2017 lämnat bidrag på 18 000 till Botaniska föreningen i Västmanlands län som skött övervakning av hotade och sällsynta växter. Västmanlands ornitologiska förening har fått ett bidrag om 10 000 kronor för samverkan om kvalitetssäkring av fågelobservationer. 230 000 kronor av utbetalade bidrag avser Länsstyrelsens andel av kostnader för miljöövervakning som bedrivs gemensamt av flera län, där det huvudansvariga länet gör utbetalningar till konsulter och fältpersonal. Det rör sig alltså om ersättning för verksamhet i Västmanlands län, på Länsstyrelsens uppdrag, men som i ekonomiredovisningen benämns bidrag.

Bidragsutbetalning - Åtgärder för efterbehandling av föroreningskadade områden där ansvar saknas

Under året har bidrag förmedlats till utredningar av förorenade områden vid Gamla hyttan i Sala kommun och Köpings hytta och kopparhytta i Köpings kommun. Beviljade bidrag är i samma nivå som 2016.

Länsstyrelsen har även betalat ut bidrag för åtgärder av förorenade områden samt åtgärder av förorenade områden inför bostadsbyggande. För åtgärder av förorenade områden har

bidrag förmedlats inom Sands såg och kvarn i Sala kommun, Tekniska Hårdkrom i Arboga kommun och Oljelagringsdepåer inom område 31 & 32 i Västerås kommun. För åtgärder av förorenade områden inför bostadsbyggande har bidrag förmedlats på fastigheterna Kristina 4:264 och 4:273 i Sala kommun samt Knektbacken 3 (F.d. Hultgrens kemiska tvätt) i Hallstahammars kommun. Beviljade bidrag är i samma nivå som 2016.

Dessa medel har bidragit till ökad kunskap om föroreningssituationen vid några av länets mest föroreningsskadade områden, så att dessa på sikt kan åtgärdas. Dessutom har ett av de värst förorenade områdena i länet sanerats under året.

Bidragsutbetalning - Åtgärder för hotade arter i vatten

Totalt har 460 889 kronor betalats ut i bidrag för åtgärder av hotade arter i vatten. Bidraget har använts till att utreda förutsättningarna för utrivning av en damm i Hedströmmen, biotopvård i Hedströmmen och Håltjärnsbäcken, flodpärlmusselodling vid Hedströmmen, fiskräknare i fiskvägen vid Västerkvarns kraftstation samt inventering av asprom i Kolbäcksån och Hedströmmen. Dessa åtgärder har bidragit till bättre förutsättningar för våra hotade arter, flodpärlmussla och den mälärlevande aspen.

Bidragsutbetalning – Skötsel av naturreservat

Bidrag har betalats ut med 25 000 kronor för arrangerande av Ridödagen i naturreservatet Ridö-Sundbyholmsarkipelagen.

Bidragsutbetalning – LIFE IP Rich waters

I egenskap av koordinerande bidragsmottagare i EU-projektet LIFE IP Rich Waters har Länsstyrelsen i Västmanland betalat ut cirka 18 miljoner kronor i bidrag. Pengarna avser utbetalningar av EU-medel som Länsstyrelsen har förmedlat till 33 organisationer som medverkar i Rich Waters-projektet. Syftet med medlen är att genomföra aktiviteter i 20 olika delprojekt, som alla på olika sätt syftar till att förbättra vattnet i Norra Östersjöns vattendistrikt. Bidraget betalas ut med 2,5 års mellanrum under den totala projektiden på 7,5 år. Det innebär att det blir stora fluktuationer mellan år i bidragsutbetalningar inom LIFE IP.

Bidragsutbetalning – LIFE Tagia

Life Taiga är ett EU-projekt som kommer att genomföra kontrollerade bränningar på över 2 000 hektar barrskog i redan skyddade områden i 14 län. Projektet pågår under åren 2015–2019 och har en budget på 100 miljoner kronor. Länsstyrelsen i Västmanlands län är projektägare och har därför gjort utbetalningar till 13 länsstyrelser med totalt 3 638 151 kronor, eftersom varje län driver sitt eget projekt.

Bidragsutbetalning – Miljömålsarbete

Bidrag på 69 000 kr har betalats ut till Förbundet Agenda 21 som driver miljömålsarbete i länet i olika miljö- och klimatprojekt. 40 000 kronor av dessa utgör bidrag till Gröna Draken-dagen, en seminarie- och diskussionsdag för gymnasieungdomar. Se redovisning av länsstyrelseinstruktion 5 a § för mer information om detta.

Bidragsutbetalning – Ombyggnation av två dammar i Forsån

Projektet ”Ombyggnation av två dammar i Forsån” har bidragit med drygt 300 000 kr för att riva ut Garptjärnsdammen, som ligger uppströms Forsån. Syftet är att återskapa ett naturligt sjöutlopp med naturligt varierande flöden som inte regleras.

Bidragsutbetalning – Fria vandringsvägar i Hedströmmen

Projektet ”Fria vandringsvägar i Hedströmmen” har betalat ut 1,8 miljoner kronor i statsbidrag för att finansiera utrivningar av två dammar i Hedströmmen inklusive biotopvård i angränsande vattendragssträckor.

Bidragsutbetalning – Vattenmyndigheten

Från Vattenmyndighetens kansli har drygt 1 miljon kronor betalats ut i bidrag. Till stor del utgörs medlen av Vattenmyndighetens bidrag till de fem länsstyrelserna i distriktet för genomförandet av LIFE IP Rich Waters. Enligt överenskommelse kommer detta årliga bidrag att utbetalas under hela projekttiden för LIFE IP, alltså till och med 2023.

De fem vattenmyndigheterna i Sverige har ett gemensamt projektkonto som förvaltas av Länsstyrelsen i Västmanlands län. Under 2018 lämnades ett bidrag på 330 000 kr till Havs- och vattenmyndigheten (HaV) för att bidra som delfinansiering till ett externt uppdrag som upphandlades av HaV. Uppdraget gällde anpassning av SMED⁶-konsortiets övergödningsberäkningar till vattenförvaltningens vattenförekomster.

Viltskador och förebyggande åtgärder

Under 2017 har Länsstyrelsen arbetat förebyggande när det gäller fågelskador i gröda genom att låna ut och hjälpa till med att sätta ut skrämsel i gröda. Länsstyrelsen har även anlagt fem avledningsåkrar på strategiska platser i länet som ska kanalisera betande fåglar så att de inte betar på de vanliga åkrarna. För två av åkrarna, som ligger i varsin ände av Tidö-Lindö bukten, har skadorna minskat märkbart, jämfört med föregående år, på övriga utsatta fält i bukten. Två åkrar ligger öster om Dåwö, nära Mälaren, där stora mängder storfåglar samlas vår och höst. Dessa åkrar har varit mycket välbesökta, men inte producerat tillräckligt med foder. Skadorna har fortfarande varit omfattande i närområdet. Den femte åkern var inte särskilt attraktiv och vi kunde konstatera normala skador på omkringliggande fält.

Sedan hösten 2014 har Länsstyrelsen ett projekt för att förebygga rovdjursangrepp på jagande hundar. Jagande hundägare har haft möjlighet att låna skyddsväst samt halsband med vargstål till sin hund. Totalt köptes 17 västar och halsband in som sedan har lånats ut till hundägare. Samtliga västar har varit utlånade under jaktsäsongerna. Länsstyrelsen lämnar även bidrag för inköp av skyddsväst till jagande hundar eftersom efterfrågan på lånevästarna är mycket stor. Under 2017 har bidrag lämnats för köp av 24 skyddsvästar. Länsstyrelsens hundvästprojekt har varit mycket uppskattat.

Länsstyrelsen har under året varit behjälplig med råd och information om rovdjursavvisande stängsel.

Vid förmodade rovdjursangrepp på tamdjur, eller skrämsel av tamdjur, är det ibland svårt att avgöra om det är en rovdjursskada eller inte. Vid sådana tillfällen är det en stor hjälp att använda en besiktningshund för stora rovdjur. Hösten 2015 beslutades att en hund skulle utbildas inom Länsstyrelsen. Hunden har under året uppnått steg 2, Besiktningshund för stora rovdjur och har flitigt nyttjats under 2017. Hunden finns på Länsstyrelsen varje dag för att finnas tillgänglig vid akuta situationer. Nyttan med en besiktningshund har varit stor både vid konstaterade angrepp och vid anmälda angrepp som kunnat konstateras ha andra

---

⁶ SMED står för Svenska MiljöEmmissionsData. Se <http://www.smed.se/>

orsaker än rovdjur, t.ex. självdöda djur som sedan rävar har ätit på. En erfarenhet som gjorts är att djurägarna blir lugna av hunden och de markeringar som hunden gör eller inte gör beroende på om det har varit rovdjur på platsen eller inte.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 511, Skydd av områden och arter ¹⁾	69
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 515, Tillsyn av områdesskydd ²⁾	-
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 525, Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken ³⁾	71
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 537, Förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	69
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 55111, Tillståndsprövningar vid miljöprövningsdelegation (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 5558, Anmälningsärende gällande ändring av tillståndspliktig verksamhet ⁴⁾	
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 575, Tillsyn av förorenade områden (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 511 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 60.

²⁾ Nöjdindex för verksamhet 515 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 10 deltagande länsstyrelser är 47.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 525 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 18 deltagande länsstyrelser är 65.

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 5558 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 15 deltagande länsstyrelser är 71.

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Länsstyrelsen har för dessa verksamheter ett högt nöjdindex på 69 och 71, vilket för båda delverksamheterna är högre än genomsnittligt nöjdindex för samtliga länsstyrelser. Styrkor som lyfts fram i undersökningen är bland annat bra bemötande, information och vägledning. Förbättringsområden är till exempel tillgänglighet via telefon och GIS-tjänster som är enkla att använda. Resultatet kommer att användas som underlag till förbättringsarbete och beslutade aktiviteter ingår i verksamhetsplanen för 2018.

Samlad bedömning av resultat

Den ökade miljöbudgeten har fått stort genomslag i Västmanlands län. Markåtkomsten för nya skyddade områden uppgick till 57 miljoner kronor, vilket är en hög siffra för ett län av Västmanlands storlek. Länsstyrelsen fattar kontinuerligt beslut vid färdig markåtkomst och har därmed inte problem med höga ärendebalanser kopplade till objekt med färdig markåtkomst. Inom förvaltning av skyddade områden har flera särskilda satsningar gjorts. Särskilt kan här nämnas anläggandet av besöksanordningar i Hälleskogsbrännan som nu har ett nytt utsiktstorn som på ett pedagogiskt kan visa upp brukad skog, skyddad skog och brunnen skog. I anslutning finns även slingor som berättar om bränders betydelse för arter och det finns en utomhusscen där skolklasser kan ha undervisning. Allt är anpassat för personer med funktionsnedsättning. Länsstyrelsen har förbrukat de medel som har tilldelats via 1:3-anslaget och genomförda åtgärder beskrivs nedan. Det höga inflödet av prövningar inom naturvårdsområdet har varit en utmaning under 2017 men har kunnat hanteras inom de utsatta tider som finns vad gäller t.ex. 12:6-samråd.

Under verksamhetsåret har det varit ett stort inflöde av många stora och komplexa prövningsärenden enligt 9 och 11 kap. miljöbalken. Prövningsprocessen för många av dessa ärenden kommer att fortgå även under 2018. Bland annat kan nämnas Northvolt och placeringen av en anläggning för tillverkning av litiumjonbatterier i Sverige, där Västerås länge var med i processen som en av två alternativa lokaliseringar. Länsstyrelsen har aktivt deltagit i den tidiga samrådsprocessen för både den större produktionsanläggningen samt forskningsanläggningen, där Västerås är den utpekade placeringsorten för den sistnämnda.

Förändringar i miljöprövningsförordningen har medfört att Länsstyrelsen under året också genomfört ett omfattande arbete kopplat till omklassning av länets miljöfarliga verksamheter och de verksamhetskoder som ligger till grund för prövningsavgifterna. I Länsstyrelsens löpande arbete inom tillsyn och tillsynsvägledning kan särskilt nämnas den kommunuppföljning som genomförts under året där kommunernas efterlevnad av kraven i miljötillsynsförordningen och tidigare avvikelser behandlats.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Större prövningsärenden enligt 9 och 11 kap. miljöbalken

Länsstyrelsen bevakar allmänna intressen i prövningsärenden genom att delta i samråd, lämna yttranden till prövningsmyndigheter samt delta vid förhandlingar. Under året har bland annat följande större ärenden hanterats:

- Muddring i Västerås respektive Köpings hamnar
- Bergtäkt vid Erikslund
- Northvolt – storskalig tillverkning av litiumjonbatterier samt anläggning för produktutveckling och småskalig produktion av litiumjonbatterier
- Amazon – reservkraft vid datalagringshallar
- Västerås flygplats
- Kungsängens avloppsreningsverk i Västerås

Vid förhandlingar i Mark- och miljödomstolen om muddring i Västerås respektive Köpings hamnar beslutades att stora mängder förorenade muddermassor får omhändertas genom

stabilisering och solidifiering på land. Konstruktionerna kommer att användas som anläggningsytor för hamnverksamhet. Frågan har gällt användningen av stora mängder avfall i anläggningsändamål utan risk för spridning av föroreningar.

Vid ansökan om tillstånd till bergtäkt vid Västerås har Länsstyrelsen avstyrkt tillstånd till ny bergtäkt på grund av artskyddet för groddjur. Tillstånd har meddelats av Mark- och miljödomstolen. Domen har överklagats av Naturskyddsföreningen.

Länsstyrelsen har haft samråd inför Northvolts båda tillståndsansökningar och i ett tidigt skede haft en dialog och diskuterat avgränsningarna av miljökonsekvensbeskrivningen med bolaget och kommunen. Tillverkning av litiumjonbatterier är unik för Sverige och det har varit flera nya frågeställningar att hantera i dessa ärenden. Den stora anläggningen har bolaget valt att förlägga i Skellefteå medan utvecklingsanläggningen kommer att placeras i Västerås.

Omklassning av miljöfarliga verksamheter

Förändringar i miljöprövningsförordningen har krävt omklassning av länets 160 miljöfarliga verksamheter med tillstånd enligt miljöbalken. Länsstyrelsen har med hjälp av underlag från kommunerna sett till att de miljöfarliga verksamheterna klassas med rätt verksamhetskoder enligt förordningen. Verksamhetskoderna ligger till grund för statens uttag av prövningsavgift. Länsstyrelsen har fokuserat extra på att hjälpa kommunerna att identifiera de verksamheter som omfattas av industriutsläppsdirektivet för att Sverige ska kunna uppfylla krav i EU-lagstiftning.

Regionalt arbete med föroreningsskadade områden

Länsstyrelsen samordnar arbetet med föroreningsskadade områden i länet och tar årligen fram ett regionalt program för avhjälpande av föroreningsskadade områden. Programmet är ett underlag för att säkerställa att Länsstyrelsen och kommunerna gör rätt prioriteringar i tillsynen av föroreningsskadade områden samt söker statliga bidrag för sanering av de värst föroreningsskadade områdena där ansvar saknas.

Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen har genomfört fyra kommunbesök i syfte att följa upp hur kommunerna lever upp till kraven i miljötillsynsförordningen. Uppföljningen är en fortsättning på det arbete som Länsstyrelsen påbörjade under 2015–2016. Kommunerna har hanterat de avvikelser som Länsstyrelsen meddelade under 2016 på ett tillfredsställande sätt.

Länsstyrelsen har under året fortsatt med en särskild satsning för att stärka länets kommuner vad gäller strandskyddstillsyn. Satsningen innebär att Länsstyrelsen tillsammans med två kommuner årligen genomför en gemensam strandskyddstillsynskampanj där kommunerna får praktisk vägledning direkt i fält. Satsningen upplevs som mycket positiv hos kommunerna som efter deltagande har kommit igång med att bedriva egen strandskyddstillsyn. Under 2017 har Skinnskattebergs kommun och Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning för Norbergs och Fagersta kommuner deltagit i kampanjen. Under 2018 kommer Surahammars och Hallstahammars kommuner delta.

Tillsynsvägledningen redovisades separat till Naturvårdsverket senast den 15 februari 2018 enligt regleringsbrevsuppdrag 3.19.

Hälleskogsbrännan

Hälleskogsbrännan är länets största naturreservat. Reservatet bildades under 2015 efter den stora skogsbranden 2014. Ett omfattande arbete är nerlagt för att motsvara förväntningarna på information och tillgänglighet till Sveriges i moderna tiders största brandfält. Utöver stora satsningar på områdets huvudbesöksväg och ytterligare ett par vägar har ett större informationscentrum vid Grävlingsberget upphandlats och byggts under året. Syftet är att besökarna ska kunna besöka och uppleva området och den brända skogen på olika sätt. En 300 meter lång funktionsanpassad ramp är byggd och ett utkikstorn med utsikt över skogen har färdigställts.

I början på rampen är ett uteklassrum iordningställt enligt önskemål som länets skolor varit delaktiga i att ta fram. Syftet är att skolklasser och andra grupper ska kunna åka till besöksplatsen för att hålla lektioner eller sammankomster. Man kan vara inne om det regnar eller blåser och ute på läktaren om vädret tillåter.

I absolut närhet till klassrummet och under promenaden upp till utkikstornet kommer en större informationssatsning att informera om skogen före och efter branden och hur branden påverkade människor och samhället. Funktionsanpassade toaletter finns också på plats, redo att tas i bruk. I området är även mer jordnära men anpassade stigar byggda. Information längs stigarna berättar om växt- och djurarter och habitat i skogsbrandens spår.

LIFE-projekt

Life-Taiga

Life-Taiga var, när det godkändes, Sveriges största projekt inom Life-Natur någonsin. I projektet deltar 14 länsstyrelser med en total budget på drygt 100 miljoner kronor. Projektet har lett till en väsentligt ökad areal av naturvårdsbränningar i Sverige som helhet och många län har nu skaffat sig ökad kunskap inom området samt införskaffat material för framtida naturvårdsbränningar. Det finns numera även entreprenörer som har specialiserat sig inom arbetsområdet. Länsstyrelsen i Västmanlands län är projektledare och deltar även med egna insatser. Projektet fokuserar främst på naturvårdsbränning i syfte att gynna många hotade arter som är starkt gynnade av brand. Förutom naturvårdsbränning utförs även en hel del informationsinsatser och det anläggs en del mindre besöksanläggningar och stigar.

Projektet har ett stort utbyte med andra projekt även utanför Sverige. Bland annat anordnades i mars 2017 ett stort seminarium i Finland om naturvårdbränning i vilket Life-Taiga var en av två arrangörer. I oktober 2017 genomförde projektet en studieresa om tio dagar till USA, sammanlagt deltog 18 personer från 13 länsstyrelser på denna resa. Syftet med Taiga-projektets studieresa till USA var att inhämta viktig kunskap gällande tekniker och kunskap om storskalig och kostnadseffektiv naturvårdsbränning. I Nordamerika ligger man generellt 20–25 år före Sverige vad gäller just naturvårdsbränningar och man har här lärt sig att utföra storskaliga naturvårdsbränningar på ett mycket rationellt och kostnadseffektivt sätt. Dessa unika kunskaper är mycket viktiga för att kunna leda arbetet med naturvårdsbränningar i Sverige framåt.

LIFE IP Rich Waters

LIFE IP Rich Waters är Sveriges första projekt inom EU:s miljöprogram LIFE IP, där IP står för integrerade projekt. Rich Waters syftar till att stötta genomförandet av vattendirektivet i Sverige. Aktiviteterna siktar på ett fullskaligt genomförande av åtgärdsprogrammet för vatten i Norra Östersjöns vattendistrikt. Syftet är också att projektet ska få effekt i hela Sverige.

Aktiviteterna i projektet förbättrar vattenmiljön i vattendrag, sjöar och kustvatten genom en rad konkreta åtgärder som vattenparker och vandringsvägar för fisk förbi dammar och kraftverk. Projektet innehåller också aktiviteter som ökar kapaciteten för åtgärdsarbetet, som till exempel metodutveckling, kunskapsuppbyggnad och förbättrad samverkan.

En viktig effekt av Rich Waters är att skapa ringar på vattnet i form av kompletterande projekt. Det är projekt som bidrar till samma mål, men finansieras utanför Rich Waters.

Länsstyrelsen i Västmanland koordinerar de 35 parter som ingår i LIFE IP Rich Waters. Projektet pågår mellan första januari 2017 och 30 juni 2024 och har en budget på cirka 300 miljoner kronor.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 a §

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs. Förordning (2013:815).

Länsstyrelsen har under året tydligt stärkt sin roll kring aktiviteter som bidrar till att uppnå generationsmålet samt flera av miljö kvalitetsmålen. Trots detta avsätts i dagsläget inte tillräckliga resurser från nationellt håll för att det ska vara möjligt att nå samtliga miljö kvalitetsmål. För vissa mål är trenden dessutom negativ. Länsstyrelsens samlade bedömning är att endast miljö kvalitetsmålen Frisk luft och Grundvatten av god kvalitet bedöms vara nära att nås till år 2020. Övriga miljö kvalitetsmål bedöms vara svårare att nå. Det behövs ökade statliga anslag och högre prioritering av miljömålsarbetet i hela samhället för att närma oss den hållbarhet som miljömålen eftersträvar.

Samordning av det regionala mål- och uppföljningsarbetet

Det regionala miljömålsarbetet har under 2017 till stor del handlat om att samordna miljömålsarbetet genom länets miljö- och klimatråd.

Länsstyrelsen har dessutom en intern organisation kring miljömålen som involverar alla avdelningar. Här samordnas det regionala mål- och uppföljningsarbetet, både övergripande och för respektive miljökvalitetsmål i enlighet med instruktionen. Respektive miljökvalitetsmål har en ansvarig person som samverkar med olika aktörer i länet. Inom Länsstyrelsen finns även en tydlig koppling mellan Länsstyrelsens miljöledningssystem och miljömålsarbetet. Detsamma gäller verksamhetsplaneringen, där respektive aktivitet kopplas till relevant miljökvalitetsmål.

Miljö- och klimatrådet

För att få till en bättre och mer effektiv regional samordning av frågor kopplade till bland annat miljömålen har Länsstyrelsen infört ett miljö- och klimatråd, med bred representation från länets högskolor, näringsliv, organisationer och offentlig sektor. Totalt ingår cirka 70 personer i rådet och dess grupperingar. Rådet utgör en samordnande och pådrivande kraft i samhället och driver frågor som direkt kopplar till miljömålen i följande avseenden:

- Rådet utgör ett stöd för en övergripande samverkan mellan olika aktörer i länet, vilket inbegriper Länsstyrelsen, andra myndigheter, kommuner, näringsliv och akademi och diskuterar former för ett effektivt miljömålsarbete. Under 2017 har 4 rådsmöten, 3 fokusgruppsmöten och 4 beredningsgruppsmöten hållits. Samtliga möten har generellt upplevts som positiva av deltagarna.
- Rådet ska besluta om strategiskt viktiga miljöåtgärder som kommer att utgöra grunden i ett nytt åtgärdsprogram för miljömålen. Under 2017 har 14 sådana projekt initierats. Formellt beslut om att starta projekten tas 2018.

För att identifiera strategiska frågor och projekt där Miljö- och Klimatrådet gör bäst miljönytta beslutade rådet 2017 om tre övergripande mål och 23 delmål, som ska föra länets miljöarbete framåt. De utgår från FN:s hållbarhetsmål, de nationella miljömålen och det klimatpolitiska ramverket.

Åtgärdsprogramarbete

Länsstyrelsens arbete med att ta fram ett nytt regionalt åtgärdsprogram för att nå de nationella miljökvalitetsmålen fortskrider och beräknas vara färdigt 2018. Kärnan i programmet utgörs av Miljö- och klimatrådets projekt samt åtgärder utpekade i andra styrande dokument där externa aktörer utgör en viktig del. Ett exempel är Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikts åtgärdsprogram och Västmanlands läns klimatstrategi. Länsstyrelsen har under 2017 fortsatt arbetet med att identifiera strategier och nyckelåtgärder som är särskilt betydelsefulla för att nå miljökvalitetsmålen.

Den regionala miljömålsuppföljningen kommer även fortsättningsvis att vara en mycket viktig del av arbetet på regional nivå. Genom den årliga bedömningen får Länsstyrelsen en bild av inom vilka områden åtgärdsarbetet behöver intensifieras.

Insatser kopplade till generationsmålet

Huvuddelen av de aktiviteter som genomförts under 2017 och som direkt berör generationsmålet beskrivs på andra ställen i detta dokument, t.ex. kulturmiljöarbetet (se kapitlet Kulturmiljö), arbetet med att begränsa klimatpåverkan (se kapitlet Energi och klimat), framtagandet av en handlingsplan för grön infrastruktur (se redovisning av regleringsbrevsuppdrag 3.23 nedan), friluftslivsuppdraget (se redovisning av regleringsbrevsuppdrag 1.23 nedan), livsmedelsstrategin (se kapitlet Lantbruk och landsbygd), arbetet med Agenda 21 (se redovisning av regleringsbrevsuppdrag 1.2 ovan), Miljösamverkan Sverige (www.miljosamverkansverige.se) samt Miljö- och klimatrådet.

Utöver detta har följande insatser genomförts under året:

Ungdomssatsning

Länsstyrelsen har en framträdande roll i Förbundet Agenda 21 i Västmanland och har genom detta bland annat varit med att driva "Gröna Draken-dagen", som är en seminarie- och utbytesdag för gymnasieelever kring miljöfrågor. Årets tema var social hållbarhet. Seminariet upplevdes positivt av deltagarna. Förbundet har totalt över 70 medlemmar från både offentlig, privat och ideell sektor.

Cirkulär ekonomi

Den 11 oktober hölls i länet konferensen Cirkulära affärer 2017 där Länsstyrelsen deltog. På konferensen lyftes flera av länets aktörer fram som arbetar med cirkulär ekonomi kopplat till ny teknologi, design, digitalisering och samarbeten. Cirkulär ekonomi har även varit ett tema i Miljö- och klimatrådet.

Insatser under året inom miljö kvalitetsmålen

Nedan följer de viktigare insatserna som har genomförts under 2017 i länet, redovisat per miljö kvalitetsmål.

1. Begränsad klimatpåverkan

Utsläppen i Västmanland har minskat med ungefär 30 procent sedan 1990. Minskningen beror mest på att olja ersatts av förnybara bränslen i fastighets- och industrisektorn. I Västmanlands län kommer klimatet att förändras på grund av växthusgaser. En ny rapport från SMHI visar att länet kommer att få mer regn och att temperaturen troligtvis kommer att stiga mellan tre till fem grader i slutet av seklet. Störst uppvärmning bedöms ske vintertid med en höjning upp mot sex grader.

Under 2017 har Länsstyrelsen prioriterat arbete inom tre områden; fossilfria transporter, solenergi i planeringsprocessen och energieffektiviseringar i företag. Arbetet i projekten sker i bred samverkan med företag i berörda branscher och kommuner. Möjlighet att få investeringsstöd via Klimatklivet underlättar arbetet med att minska länets klimatpåverkan. Under 2017 fanns ett stort intresse av att söka medel från Klimatklivet. Insatserna för att nå miljö kvalitetsmålet beskrivs mer detaljerat i kapitlet Energi och klimat och i återrapporteringen av regleringsbrevsuppdrag 1.16.

2. Frisk luft

I Västmanlands län finns ett Luftvårdsförbund. Länsstyrelsen har en aktiv roll i Luftvårdsförbundet genom att ha en plats i styrelsen och stå för sekreterarskapet. Luftvårdsförbundet finansierar och administrerar luftövervakning, bland annat ett samordnat mätprogram för uppföljning av miljökvalitetsnormer och miljömål för luftkvalitet samt den regionala delen av krondroppsnetet, som följer nedfall och effekter av luftföroreningar. Luftvårdsförbundet driver även projekt. Länsstyrelsen har genom förbundet under 2017 initierat ett projekt angående klimateffekter till följd av luftföroreningar.

3. Bara naturlig försurning

Det har skett en avsevärd minskning av svavelnedfallet sedan mitten av 1990-talet. Utvecklingen för miljömålet är positiv, men i takt med att nedfallet av försurande ämnen har minskat har skogsbrukets försurande påverkan fått en allt större betydelse för uppfyllelse av miljömålet. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har startat ett projekt kring hur uttag av biomassa kan ske inom skogsbruket utan att måluppfyllelsen för miljömålet påverkas negativt. Som en del i denna utredning bidrog Länsstyrelsen med underlag om försurningskänsliga områden, där 10 procent av Västmanlands läns yta pekades ut som prioriterat för askåterföring. Under 2017 har Länsstyrelsen också medverkat vid en workshop som genomförts inom projektet där detta diskuterades.

Länets försurade sjöar och vattendrag uppnår än så länge inte god status utan kalkning. Länsstyrelsen har därför under 2017 genomfört kalkning i 70 sjöar och ett vattendrag. Utvärdering av kalkningens effekter sker enligt riktlinjer från Havs- och vattenmyndigheten. Resultaten bidrar som kunskapsunderlag för bedömning av miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning samt statusklassificering av försurning inom Vattenförvaltningen.

Under året har Länsstyrelsen samverkat med Köpings kommun gällande utvärdering av försurningspåverkan och miljötillstånd i Venabäckens kalkområde. Kalkmängderna i området är mycket små och måluppfyllelsen för Venabäcken är ibland otillräcklig. Länsstyrelsen har tillsammans med Köpings kommun påbörjat framtagande av en handlingsplan för hur måluppfyllelse ska kunna nås i Venabäckens kalkområde.

4. Giftfri miljö

Länsstyrelsen har under 2017 främjat en giftfri miljö främst genom arbetet med tillsyn och prövning av miljöfarlig verksamhet samt i arbetet med förorenade områden.

Länsstyrelsens strategi för handläggning av förorenade objekt där ansvariga finns utgår från att undersökningar och åtgärder i första hand ska vidtas genom frivilliga åtaganden. När detta inte är möjligt tillämpas miljöbalkens regler om tillsyn. För pågående verksamheter bedrivs så långt som möjligt tillsyn över föroreningsskadorna som en integrerad del av tillsyn över den miljöfarliga verksamheten.

Länsstyrelsen arbetar med en tillsynsvägledning enligt en treårscykel tillsammans med övriga länsstyrelser i Mälardalen. Denna vägledning kompletterades under 2017 i Västmanland med kommundialog, utbildningar och samverkansträffar. Exempel på utbildningar som hölls under 2017 var en grundläggande utbildning i tillsyn av föroreningsskadade områden (GRUF) och Mälarlänsutbildningen för de som arbetar med

förorenade områden i regionen. 54 respektive 144 personer deltog i årets utbildningsomgångar.

Arbetet med förorenade områden beskrivs närmare under rubrikerna "Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd - Åtgärder för efterbehandling av föroreningsskadade områden där ansvar saknas" och "Större prövningsärenden enligt 9 och 11 kap. miljöbalken".

I länet finns idag 12 anläggningar som omfattas av bestämmelserna i den så kallade Sevesolagstiftningen, vars syfte är att minska riskerna för allvarliga kemikalieolyckor. Länsstyrelsens arbete med Sevesoanläggningar beskrivs under rubriken "Övergripande samordningsuppdrag - Seveso".

6. Säker strålmiljö

Inom ramen för tillsynsvägledning enligt miljöbalken har Länsstyrelsen under 2017 främst hanterat löpande frågor från miljökontoren om solarietillsyn och elektromagnetiska fält. Länsstyrelsen har även yttrat sig över kommunala detaljplaner där förekomst av elektromagnetiska fält vid bostäder bevakats.

Inom miljömålets övriga delområden, strålskydd och radioaktiva ämnen, är Strålsäkerhetsmyndigheten tillsynsmyndighet för exempelvis sjukhusens röntgenverksamhet och bränslefabriken Westinghouse Electric Sweden AB. Kommunerna i länet mäter bakgrundstrålning var sjunde månad, varefter Länsstyrelsen registrerat mätvärdena i Strålsäkerhetsmyndighetens databas.

7. Ingen övergödning

Huvuddelen av arbetet för att nå miljökvalitetsmålet har under 2017 skett i linje med förvaltningsplanen för Norra Östersjöns distrikt.

LIFE IP Rich Waters

Att motverka övergödning i länets vatten är en viktig del i Life IP-projektet Rich Waters som Länsstyrelsen leder. Under 2017 har förberedande arbete gjorts inför fysiska åtgärder som ska vidtas 2018. Syftet är att minska mängden näringsämnen och miljögifter i vatten och att förbättra fiskarnas möjligheter att nå sina lekområden.

Prioritering av områden som är aktuella för LAV-tillsyn

Länsstyrelserna har ett ansvar att utöva tillsyn enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV). Länsstyrelsen har begärt in underlag från kommunerna om de områden där det kan finnas behov av LAV-tillsyn. Utifrån underlaget har Länsstyrelsen 2017 gjort en viktning och fått fram en prioritering över de aktuella områdena per kommun. Underlaget har presenterats för kommunerna med avsikten att kommunerna ska använda underlaget vid framtagande och revidering av VA-planer. Det finns olika skäl för kommunerna att se över de olika områdena, dels i syfte att minska övergödningen, dels utifrån behovet av en hållbar dricksvattenförsörjning inom områdena. Underlaget kommer även kunna användas för prioritering av Länsstyrelsens LAV-tillsyn.

Under året har två tillsynsvägledningsmöten med länets miljöskyddsinspektörer genomförts. Efter en inledande presentation om prövning utifrån annan lagstiftning än LAV ägnades merparten av dagen till diskussioner utifrån de frågor som kommunerna skickat till Länsstyrelsen. Mötena blev mycket uppskattade.

Tillsynsvägledning under året för miljötillsyn inom jordbruket

Länsstyrelsen har genomfört två tillsynsvägledningmöten för miljötillsyn inom jordbruket 2017. Under dagarna diskuterades Industriutsläppsdirektivet (IED)⁷ och de slutsatser som kommer att vara vägledande för vad som är ”bästa tillgängliga teknik” (BAT)⁸. Merparten av träffen ägnades åt diskussioner utifrån de frågor som kommunerna skickat till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen fick positiv respons från deltagarna på mötets innehåll. Med tillsynsvägledningmötena som grund har en arbetsgrupp för hantering av IED-frågor skapats under året. Medlemmarna i denna arbetsgrupp är tillsynspersoner i de kommuner där det finns jordbruksföretag som omfattas av IED.

Rådgivning inom Greppa Näringen

Inom länet är totalt 24 procent av jordbruksmarken ansluten till Greppa Näringen, som är ett rådgivningsprojekt som drivs i samarbete mellan Jordbruksverket, Lantbrukarnas Riksförbund, länsstyrelserna samt ett stort antal rådgivningsföretag med hjälp av medel från Landsbygdsprogrammet. Fokus i projektet är att minska påverkan på miljön. I Västmanlands län är drygt 120 lantbrukare aktiva rådgivningsmedlemmar i Greppa Näringen. Rådgivningen erbjuds främst till företag som har mer än 25 djurenheter eller över 50 hektar åkermark inom nitratkänsligt område. Länsstyrelsen har prioriterat rådgivningen till Sagåns och Svartåns avrinningsområden där problemen med övergödning är störst. Under 2017 genomfördes cirka 50 rådgivningar i Greppa Näringens regi.

Länsstyrelsen i Västmanlands län presenterade, tillsammans med länsstyrelserna i Örebro, Uppsala och Södermanlands län, Greppa Näringen vid de årliga lantbrukardagarna på Brunby gård i juli 2017. Årets tema var miljövänlig rensning av diken. I slutet av 2017 genomförde Länsstyrelsen en upphandling av kurser och fältvandringar inom Greppa Näringen. Upphandlingen syftar till ett tvåårigt ramavtal med möjlighet till förlängning.

Länsstyrelsen arbete med bidragsmedel

Många av de åtgärder som Vattenmyndigheten föreslår i sitt åtgärdsprogram för att minska övergödning av vatten återfinns som miljöinvesteringar eller miljöersättningar i Landsbygdsprogrammet. Inom programmet finns möjlighet att finansiera flera typer av åtgärder inom jordbruket. Tyvärr är det få lantbrukare som söker dessa stöd. Det finns ett stort antal platser som till exempel skulle lämpa sig för att anlägga våtmarker i syfte att reducera näringsämnen från vatten, men intresset för att göra det är låg.

Länsstyrelsens arbete med att fördela medel till LOVA- och LONA-projekt har fortsatt även i år. Speciellt de projekt som får medel via LOVA bidrar direkt till att minska belastningen av näringsämnen. Under 2017 beviljades medel till sju nya projekt varav de flesta handlade om strukturkalkning.

För att öka intresset hos lantbrukare, ideella föreningar och kommuner att söka medel för åtgärdsarbete har Länsstyrelsen under året börjat undersöka vilka oprövade finansieringsmodeller som finns. Det kan exempelvis handla om att LOVA-stöd kombineras med stöd från landsbygdsprogrammet för att öka stödets täckningsgrad.

---

⁷ IED står för Industriutsläppsdirektivet från engelskans Industrial Emissions Directive.

⁸ BAT står för Best Available Techniques, d.v.s bästa tillgängliga teknik.

Uppföljning av genomförda åtgärder

Även under 2017 fortsatte arbetet inom Åbäcksgravens avrinningsområde. Projektet Greppa Fosforn avslutades under 2014, men Länsstyrelsen kommer även fortsättningsvis att stötta uppföljningen inom avrinningsområdet genom fortsatt finansiering av vattenprovtagning, analys av vattenprover och vattenföringsmätningar. Flera och omfattande åtgärder för att minska läckage av näringsämnen till vatten har genomförts i avrinningsområdet och det är viktigt att dessa följs över tid.

8. Levande sjöar och vattendrag

Länsstyrelsen har under 2017 genom fortsatt god samverkan med externa aktörer genomfört en hel del arbete med syftet att uppnå miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Arbetet har framförallt fokuserats på restaurering av värdefulla vattendrag. Det är främst resurser som fördelas från Havs- och vattenmyndigheten som bidrar till att uppnå målet, men även en del LONA-projekt (från Naturvårdsverket) samt LIFE IP Rich Waters bidrar.

Restaurering av värdefulla vattendrag

Under åren 2006–2009 gjordes många fiskvägsutredningar för de nedersta dammarna i länets större märlarmynnande åar. Länsstyrelsen har därefter verkat för att utredningarna ska bli verklighet, bland annat genom dialog med berörda aktörer. Det är därför glädjande att flera fiskvägar har byggts och att de nedersta dammarna i Arbogaån, Hedströmmen och Kolbäckån numera är passerbara för fisk. Nu pågår tillståndsprövning av faunapassager vid de två nedersta dammarna i Svartån i centrala Västerås.

Det är ofta tidskrävande processer att enas kring hur man ska skapa fri vandringsväg vid en damm, eftersom många intressen behöver samsas. Den interna samverkan gällande åtgärder i vattendrag inom Länsstyrelsen sker i stor utsträckning genom en särskild avdelningsöverskridande samverkansgrupp. Den syftar till att säkerställa att allmänna intressen, exempelvis kulturmiljövärden beaktas och att den negativa påverkan som planerade åtgärder kan medföra minimeras.

Frågor som diskuterats under året är hur och när Länsstyrelsen ska använda sig av tillsyn och i vilka sammanhang det lämpar sig med statsbidragsfinansierade åtgärder. Ett dokument med gemensamma principer håller på att skrivas. Gruppen fokuserar på komplicerade tillsynsärenden, tidig förankring av statsbidragsfinansierade restaureringsåtgärder och att skapa en gemensam helhetssyn.

Forsar och strömmande vatten med sitt syrerika vatten utgör en mycket viktig miljö för många vattenlevande djur. Under 2017 har tre damnutrivningar genomförts i Hedströmmen inom ramen för det särskilda åtgärdsprojektet ”Fria vandringsvägar i Hedströmmen”. Ett internt informationsprojekt har startats av Länsstyrelsen med syfte att ta fram informationsskyltar som ska sättas upp vid de tre platserna. Skyltarna ska berätta om både kulturmiljö- och naturvärden.

Under 2017 spenderade Länsstyrelsen drygt 900 000 kronor från anslaget 1:11 Havs- och vattenanslaget, från Havs- och Vattenmyndigheten, på arbete vars främsta syfte är att gynna hotade arter i vatten såsom flodpärlmussla, flodkräfta och asp. Dessa pengar har bland annat finansierat följande aktiviteter där Länsstyrelsen medverkat:

- Biotopvård som gynnar flodpärlmussla i Hedströmmen och Håltjärnsbäcken enligt samverkansavtal med Skogsmästarskolan, SLU.

- Utredning om förutsättningarna för utrivning av Nyhamnardammen.
- Uppföljning av fiskvägar i Hedströmmen och Kolbäcksån genom insamling av asprom.
- Uppföljning av fiskväg vid Västerkvarn i Kolbäcksån med fiskräknare.
- Genomförande av länets förvaltningsplan för flodkräfta, bland annat dialog med berörda fiskerättsägare och arrendatorer, kräftprovfiske och genetiska analyser.

Länsstyrelsen tar ett stort ansvar när det gäller uppföljning. Länsstyrelsen har exempelvis genomfört elfiske med egen personal i vattendrag med höga naturvärden för att kontrollera att genomförda åtgärder får önskvärd effekt på fiskbeståndet.

Under 2017 har Länsstyrelsen startat upp flödesmätningar på två nya platser de två Natura-2000 områdena Håltjärnsbäcken respektive Hedströmmens naturreservat. Syftet är att övervaka flödesvariationerna under året.

I dialog med Mälarenergi vattenkraft AB har Länsstyrelsen testat nya tappningsregimer vid ett par kraftstationer med syftet att gynna asplek i forsarna i anslutning till kraftstationerna. Det pågår en översyn av den frivilliga överenskommelse om tappning som tidigare upprättats mellan Länsstyrelsen och Mälarenergi Vattenkraft AB. Överenskommelsen kommer att omfatta flera kraftstationer än tidigare och även innebära säsongsvarierad tappning, inte bara ett minimiflöde.

Fokus på samverkan

Länsstyrelsen arbetar aktivt för att engagera externa huvudmän i restaureringsprojekten. Det är därför glädjande att flera externa organisationer har drivit projekt under 2017.

Mälarenergi har lett projektet Utrivning av Holmen kraftstation i Hedströmmen och Fiskräknare i fiskvägen vid Västerkvarn kraftstation. Sveaskog har lett projekten Utredning om förutsättningarna för utrivning av Nyhamnardammen i Hedströmmen och Utrivning av Nedre Borgforsdammen i Hedströmmen. Skogsmästarskolan har lett projekten Biotopvård i Hedströmmens övre delar samt Håltjärnsbäcken och Fältlabb med flodpärlmusselodling vid Hedströmmen. I dessa projekt har Länsstyrelsen varit inblandad i olika grad.

Länsstyrelsen har även tillsammans med Skogsstyrelsen deltagit i framtagandet av en ny LIFE IP ansökan ("GRIP on LIFE IP") som precis har blivit beviljad. Fokus för projektet är just samverkan och hur Länsstyrelsen tillsammans med externa aktörer gemensamt ska kunna bidra till att uppnå EU:s art- och habitatdirektivs mål.

Bevarande och utveckling av vattenanknutna kulturmiljövärden

Länsstyrelsen bidrar genom kulturmiljövårdsanslaget till att vård och restaurering genomförs i flera av de skyddsvärda vattenanknutna kulturmiljöerna i länet. Här kan nämnas Strömsholms kanal (Kolbäcksåns avrinningsområde (ARO)) och Trummelsbergs bruk (Kolbäcksåns ARO). Förvaltningen av Bråfors kulturresevat (en bergsmansby) bidrar också till fortsatt bevarande och utveckling av länets vattenanknutna kulturmiljövärden.

LONA

Länsstyrelsen bidrar genom LONA-anslaget till uppfyllandet av miljö kvalitetsmålet. Följande projekt som fick anslag 2017 bidrar särskilt till målet: "Valstasjön – bildande av reservat" (Hallstammars kommun), "Samverkan, metodutveckling och bekämpning av

sjögull i Västra Mälaren” (Västerås kommun) och ”Flodpärlmusselbänkar som en återintroduktionsmetod i Hedströmmen” (Skinnskattebergs kommun).

9. Grundvatten av god kvalitet

Västmanlands län har på de allra flesta håll god tillgång till grundvatten av god kvalitet i de grundvattenbärande grusåsar som löper genom länet. Arbeta för att stärka skyddet av grundvattentäkter och grundvattenbärande grusavlagringar pågår för att försäkra sig om fortsatt god tillgång till grundvatten av god kvalitet. Länsstyrelsen arbetar för närvarande med att inrätta ett nytt vattenskyddsområde vid Färna i Skinnskattebergs kommun.

Länsstyrelsen har under 2017 arbetat vidare med tillsyn av efterlevnaden av skyddsföreskrifter för vattenskyddsområden i ärenden som rör dispenser. Länsstyrelsen har också avslutat ett tillsynsärende som rör överträdelser av skyddsföreskrifterna inom Hedkärrens vattenskyddsområde i Fagersta kommun.

Länsstyrelsen har tagit fram ett regionalt program för avhjälpande av föroreningsrisker där förorenade områden som riskerar att påverka kvaliteten i på dricksvatten från grundvattentäkter är prioriterade. Vidare verkar Länsstyrelsen för att minska uttaget av naturgrus i länet för att ytterligare säkra grundvattentillgångarna. Under 2017 har dock inga nya ansökningar om tillstånd till uttag av naturgrus inkommit.

Inom ramen för arbetet med Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram har en rad åtgärder föreslagits för att säkerställa grundvattnets kvalitet och kvantitet. På grund av teknisk utveckling och förändrad markanvändning kan i vissa fall nuvarande vattenskydd vara föråldrade. För vissa vattenskyddsområden baseras skyddsföreskrifterna på lagstiftning äldre än miljöbalken. För dessa har revidering av skyddsbehovet föreslagits som en åtgärd för att säkerställa en fortsatt god vattenkvalitet. Andra vattentäkter saknar vattenskyddsområde. Föreslagna åtgärder i sådana fall är upprättande av nya vattenskyddsområden. Revidering av vattenskyddsområdet för Hallstahammars kommuns vattentäkter pågår. Beslut kommer att fattas av kommunen. Länsstyrelsen kommer att verka för att fler vattenskyddsområden inrättas och att fler äldre vattenskyddsområden revideras.

11. Myllrande våtmarker

Ärendehantering

Mycket av Länsstyrelsens arbete med bevarande och återställande av våtmarker sker inom ramen för den dagliga verksamheten, t.ex. vid tillståndsprövning och samråd enligt miljöbalken. Länsstyrelsen avråder från, eller uppmanar till särskild hänsyn vid, vägdragningar och skogsbruksåtgärder som kan påverka våtmarker av skyddsklasserna 1–3 enligt Länsstyrelsens våtmarksinventering (1993) eller andra våtmarker med höga värden (exempelvis rikkärr och Natura 2000-områden). Länsstyrelsen ger inte tillstånd till dikning eller torvtäkt i våtmarker av klasserna 1–3. Exploatering av våtmarker med höga natur- och kulturmiljövärden undviks därigenom. Länsstyrelsen ställer också krav på efterbehandlingen av de torvtäkter som får tillstånd, vilket bidrar till att skapa biologiskt rika våtmarksmiljöer i avslutade täkter.

Områdesskydd och förvaltning

Formellt skydd, huvudsakligen i form av naturreservat, är ett viktigt instrument för bevarande av våtmarker med höga naturvärden. Under 2017 har ytterligare ett av länets objekt i myrskyddsplanen (Naturvårdsverket 2007) fått långsiktigt skydd genom reservatsbeslut. Totalt har under året cirka 112 ha våtmark skyddats i nya naturreservat.

Inom befintliga reservat har Länsstyrelsen bland annat genomfört slåtter av 10 ha strandäng i Asköviken-Tidö. I samma naturreservat har Länsstyrelsen under hösten/vintern 2017 medverkat vid utrivningen av skyddsvallen mot Mälaren, ett arbete som initierats av Slussen-projektet och som beräknas resultera i ytterligare cirka 24 ha strandäng strax utanför reservatet.

Miljöövervakning

Länsstyrelsen bevakar även våtmarker i ”vardagslandskapet”, utanför befintliga och planerade områdesskydd. Den samordnade regionala miljöövervakning som bedrivs under samlingsnamnet Remiil (<http://www.remiil.se>) följer tillståndet (vegetation och ingrepp) i myrar och andra våtmarker i ett urval av så kallade landskapsrutor genom flygbildstolkning samt fältprovtytor. Länsstyrelsen har under 2017 också, tillsammans med sex andra länsstyrelser samt Brockmann Geomatics Sweden AB, publicerat slutrapporten för det första omdrevet av den nationella satellitbaserade övervakningen av miljötillstånd i våtmarker (<http://www.myrar.se>) i länsgrupp Sydöst. Den regionala övervakningen av rikkärr, som påbörjades 2016, har fortgått under året. Även våtmarkernas fågelliv följs genom inventeringar, se mål 16 Ett rikt växt- och djurliv.

Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)

ÅGP bidrar till måluppfyllelsen genom bland annat restaurering och skötsel av rikkärr utanför skyddade områden. Inom denna verksamhet har under 2017 slåtter av 14 ha rikkärr genomförts. Se även nedan, under regleringsbrevsuppdrag 1.23.

Lokala Naturvårdsprojekt (LONA)

Under året har Länsstyrelsen bland annat beviljat LONA-stöd till Hallstahammars kommun, för restaurering och reservatsbildning av ett våtmarksområde nära Hallstahammars tätort.

Landsbygdsprogrammet

Stöden inom landsbygdsprogrammet är av betydelse för jordbrukslandskapets våtmarker och småvatten.

12. Levande skogar

Områdesskydd och förvaltning

Länsstyrelsen prioriterar skogsmiljöer högt i arbetet med långsiktigt bevarande av värdefulla naturområden. Under 2017 har Länsstyrelsen fattat beslut om fem nya naturreservat i syfte att skydda värdefull skog, med en sammanlagd areal produktiv skogsmark på cirka 413 hektar. Arbetet med långsiktigt skydd för flera andra skyddsvärda skogsområden har också fortgått, däribland fem tätortsnära områden.

I redan skyddade områden genomför Länsstyrelsens reservatsförvaltning många aktiva skötselinsatser för att bevara och utveckla skogliga naturvärden som inte enbart gynnas av så kallad fri utveckling. Under året har exempelvis naturvårdsbränningar på totalt 25 ha genomförts i två naturreservat, inom ramen för LIFE+-projektet ”Taiga”.

Miljöövervakning

I det stora brandområdet från 2014 har under året den förstärkta övervakningen av häckande fåglar och av dagfjärilar fortskridit, som delar i den regionala miljöövervakningen.

Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)

Under året har ÅGP bland annat utfört mindre naturvårdseldningar på en lokal för den delvis brandgynnade skogsväxten mosippa, se även under regleringsbrevsuppdrag 1.23 nedan.

Lokala Naturvårdsprojekt (LONA)

Länsstyrelsen har under 2017 beviljat Sala kommun LONA-stöd för ett pilotprojekt med syfte att ta fram en kommunal skogsbruksplan med implementering av artskyddsförordningen. Detta har också bäring på miljömålet 16. Ett rikt växt- och djurliv.

Skydd av kulturmiljövården

Detta mål beaktas i den löpande ärendehandläggningen. Det bedöms att skadenivån på kulturlämningar vid skogsbruksåtgärder fortfarande är hög, liksom i riket i stort, även om uppgifter saknas på länsnivå.

Länsstyrelsen menar att kompetens och erfarenhetsutbyte mellan de som arbetar inom kulturmiljövården och de som arbetar i skogsbruket är en förutsättning för förståelse för varandras sakområden. Kunskap om och förståelse för myndigheternas krav och skogsbrukets möjligheter kan bidra till att skadorna på kulturmiljöer i skogen minskar.

Länsstyrelsen ser positivt på en samverkan med skogsbruket kring ökat erfarenhetsutbyte mellan myndigheter och verksamhetsutövare. Länsstyrelserna och Skogsstyrelsen har sedan 2014 arbetat med det gemensamma projektet Gemensam inlämningsfunktion (GIF). Ett av syftena med projektet är att ensa ärendeprocesserna både internt och externt. En grundläggande utgångspunkt är att lagar och regler följs och tillämpas på ett likartat sätt över hela landet. Verksamhetsutövaren kan nu lämna in och få återkoppling på skogliga frågor, oavsett vilken myndighet som ansvarar för handläggningen. Skogsbolagen använder dock GIF i mycket begränsad omfattning. Länsstyrelsen anser också att behovet av att ensa och utveckla handläggningsrutinerna är stort såväl inom som mellan samtliga länsstyrelser och Skogsstyrelsen. Detta leder till ökad tydlighet, vilket på sikt kan bidra till att nå målet.

13. Ett rikt odlingslandskap**Bidrag till byggnadsvård**

De markvårdande insatser som genomförs inom ramen för förvaltningen av kulturresevatet Bråfors bergsmansby bidrar till måluppfyllelsen. Landskapet vårdas och hålls öppet genom betande djur och manuella röjningar. Under året har Länsstyrelsen genom kulturmiljövårdsbidraget haft möjlighet att lämna bidrag till ett antal mindre byggnader, varav huvuddelen utgör äldre ekonomibygnader, exempelvis gamla stallet i Karbennings by, bod i Kumla och en loge tillhörande Lilla Bråfors. Syftet är att bevara bebyggelseknutna kulturmiljövården i länets odlingslandskap. Genom bidragsgivningen skapas ökade möjligheter att med begränsade medel bevara dessa byggnader som är av stor betydelse för det öppna odlingslandskapet.

Ersättning för restaurering av betesmarker och slåtterängar

Under 2017 har stöd till restaurering av värdefulla naturbetesmarker kunnat sökas i det nya landsbygdsprogrammet. Syftet är att uppväga det årliga tapp som ofrånkomligen sker av

hävdade betesmarker och slåtterängar på grund av ägarbyten m.m. Ett halvdussin ansökningar har inkommit till Länsstyrelsen varav cirka hälften har bedömts vara kvalificerade. Effekten bedöms inte vara tillräcklig.

Ersättning för hävd av betesmarker och slåtterängar

Under 2015–17 har huvuddelen av länets naturbetesmarker återbesökts inför tecknandet av nya femårsåtaganden om EU-stöd i landsbygdsprogrammet. Den exakta siffran över hur stor procent av arealen som går vidare in i det nya programmet finns inte ännu, men tendensen är att senare års vikande trend fortsätter. Det innebär en negativ utveckling för miljökvalitetsmålet.

Stöd till anläggning och restaurering av våtmarker

Från och med hösten 2015 blev stöd till anläggning och restaurering av våtmarker åter sökbart i landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsen arbetar aktivt med information om stödet och direktdialog med jordbrukare. Intresset är dock svalare än någonsin och Länsstyrelsen har endast beviljat fyra projekt hittills. Detta antas bero på att processen upplevs som alltför krånglig samt att villkoren i vissa avseenden försämrats i jämförelse med tidigare landsbygdsprogram. Åtgärden är bland annat en viktig del i att kunna uppfylla Vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2016–2021 och effekten är så här långt mycket långt ifrån tillräcklig.

Särskilda insatser för hotade arter i odlingslandskapet

Under 2017 har särskilda insatser inom verksamhetsområdet åtgärdsprogram för hotade arter gjorts för bland annat artgrupperna gentianor i ängs- och betesmarker samt för den fridlysta mosippan. För dessa arter har direktinformation och stängsling inneburit lyckad förnyring av bestånden på flera lokaler samt återintroduktion på ytterligare några.

Miljöövervakning

I den regionala övervakningen i landskapsrutor, Remiil, ingår övervakning av gräsmarker (delprogrammet Gräsmarkernas gröna infrastruktur) och av småbiotoper i och invid åkermark. Länsstyrelsen arbetar med att ta fram en miljömålsindikator baserad på småbiotopsdata. Övervakning inom Remiil är samlokaliserad med delar av häckfågelövervakningen (se miljö kvalitetsmål nr 16), vilket ger goda förutsättningar för samutvärdering.

15. God bebyggd miljö

Samhällsplanering

Länsstyrelsen granskar och bedömer samtliga inkommande översiktsplaner och detaljplaner utifrån aspekten en god bebyggd miljö, bland annat genom att se till kulturmiljö- och naturvärden, säkerhet och hälsa, avstånd kopplat till transportmedel, rekommendationer kring klimatanpassning etc. Granskningen av kommunernas planer sker tvärsektorielt inom Länsstyrelsen samt att det finns etablerade forum där frågorna diskuteras tillsammans med länets kommuner.

Under varje mandatperiod lämnar Länsstyrelsen en sammanfattande redogörelse till kommunernas översiktsplaner, i vilket eventuellt behov av aktuella underlag påtalas och att Länsstyrelsen har möjlighet att lämna bidrag för framtagande av nya aktuella och ändamålsenliga kunskapsunderlag. Länsstyrelsen uppmanar också kommunerna att i större utsträckning använda informationen i Boverkets PBL Kunskapsbanken, där information finns om bland annat kulturmiljövärden i samhällsplaneringen.

Länsstyrelsen anordnar årligen träffar för länets plan- och bygglovshandläggare, där aktuella frågor, lagändringar och specifika temaområden tas upp och diskuteras, bland annat kulturmiljöfrågor, biotopskydd, riksintressen, etc. Ett mer frekvent forum där planerna diskuteras tvärssektoriellt, och dit kommunernas planhandläggare är välkomna att presentera planer och projekt, är plansamråden som sker veckovis.

Arbetet med de statliga stöden har även det bäring på en god bebyggd miljö, där insatser under året gjorts för att sprida kunskap om stöden, som innefattar stöd till solceller, renoverings- och energieffektiviseringsstöd samt stöd för nyproduktion av bostäder med en maximal hyresnivå.

Byggnadsminnen

Under året har Länsstyrelsen beslutat om två nya byggnadsminnen, mangårdsbyggnaden på Brategården inom kulturreseptatet Bråfors bergsmanby, i Norbergs kommun samt Bultlokalen i Hallstahammars kommun. För närvarande finns det sammanlagt 51 byggnadsminnen i länet som är skyddade enligt 3 kapitlet kulturmiljölagen.

Främjande av kulturmiljöarbete i kommunernas planering

Länsstyrelsen arbetar aktivt med att på flera olika sätt främja kommunernas kulturmiljöarbete, exempelvis genom aktivt deltagande i ovan nämnda forum och sammanhang kring kommunernas planarbeten.

Länsstyrelsen har ofta en tidig dialog med berörd kommun inför ett detaljplanearbete kring hur de planerade markanspråken kan komma att beröra fornlämningar.

Ovan redovisade arbetsinsatser bidrar till att uppnå att olika samhällsbyggnadsprocesser genomsyras av en helhetssyn på förvaltningen av landskapet och stadsmiljön.

Länsstyrelsen har även under året fortsatt samarbetet med Västmanlands läns museum och flera kommuner för att aktualisera och förnya de kommunala planeringsunderlagen avseende bebyggelse och landskap. Årets insatser har bland annat omfattat arbeten i Västerås, Hallstahammars och Sala kommun. För utförligare beskrivning se kapitel avseende Kulturmiljö.

16. Ett rikt växt- och djurliv

Ärendehantering

Länsstyrelsen bevakar och värnar skyddsvärda och skyddade arter inom den löpande prövningen av ärenden på Länsstyrelsen, exempelvis inom kommunernas planläggning och skötsel av naturområden i tätort, hantering av samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken och anmälningar av vattenverksamhet enligt 11 kap. 9 § miljöbalken, prövning av tillståndsgiven verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken och dispensansökningar.

Områdesskydd och förvaltning

Det 16:e miljö kvalitetsmålet har bäring på flera andra miljömål, främst Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar och Ett rikt odlingslandskap. Inte minst är Länsstyrelsens arbete med skydd och skötsel av naturområden av stor betydelse för den biologiska mångfalden. Se redovisningarna av miljö kvalitetsmålen 11. Myllrande våtmarker samt 12. Levande skogar.

Miljöövervakning

Länsstyrelsen har bedrivit övervakning av häckande fåglar under 2017 genom inventering av rutter med fokus på det landbaserade landskapet inklusive våtmarkerna, vilket ger underlag till indikatorer för flera miljö kvalitetsmål, utöver det 16:e. En särskild regional utvärdering av indikatorernas utveckling har påbörjats under året. Dessutom har Hjälmarens fågelskärl inventerats och särskilda inventeringar av storskarv genomförts både i Hjälmarens och Mälarens.

Andra övervakningsinsatser under året med fokus på Ett rikt växt- och djurliv är övervakning av hotade och sällsynta växter (floraväktarverksamheten) samt av dagfjärilar. Dagfjärilsövervakningen ger underlag till miljömålsindikatorn ”Gräsmarksfjärilar”, som är indikator för både Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. Flera av dessa insatser bedrivs genom samverkan med ideella krafter i länet.

Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)

Insatserna för artbevarande inom ÅGP bidrar starkt till uppfyllandet av flera miljö kvalitetsmål. Framför allt är dessa insatser av betydelse för Ett rikt växt- och djurliv. Under 2017 har stora insatser gjorts inom detta område, se nedan under regleringsbrevsuppdrag 1.23.

Lokala Naturvårdsprojekt (LONA)

Under 2017 har Länsstyrelsen beviljat LONA-stöd till projekt som syftar till att bekämpa de invasiva växterna jätteloka (Västerås kommun) och sjögull (Västerås, Kungsörs och Eskilstuna kommun i samverkan). Dessa projekt bedöms vara gynnsamma för den inhemska biologiska mångfalden.

Stöd till kommunerna i miljö målsarbetet

Stödet till kommunerna med miljö målsarbetet sker i första hand genom etablerade nätverk inom olika sakområden. Utöver det stöd som beskrivs för respektive miljö kvalitetsmål ges stöd på övergripande nivå t.ex. genom kommunekologträffarna, på tillsynsträffar, genom klimatanpassningsträffar, genom partnerskapet för landsbygdsutveckling och i samband med miljö- och klimatrådets möten. Utöver detta sker även ämnesspecifika träffar med enskilda kommuner. Stödet syftar till att öka kunskapen hos kommunerna och samverkan mellan kommunerna och Länsstyrelsen, något som är uppskattat, särskilt i små kommuner med små personella resurser.

Miljö målens genomslag i samhällsplanering och tillväxtarbete

Miljö kvalitetsmålen utgör en integrerad del av Länsstyrelsens verksamhet, vilket redovisas utförligt under Länsstyrelseinstruktion 5a § ovan.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.22

Länsstyrelserna ska redovisa arbetet med att identifiera förorenade områden som är lämpliga att sanera för byggande av bostäder. Av redovisningen ska särskilt framgå hur länsstyrelserna informerat kommunerna och andra aktörer om möjligheterna till bidrag samt en uppskattning i tid om när områden är aktuella för bidrag.

Arbetet finansieras delvis från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Informationsspridning

Under året har Länsstyrelsen fortsatt arbetet med att informera kommunerna i länet om bidraget för efterbehandling av förorenade områden inför bostadsbyggande. Arbetet påbörjades redan 2016 då Länsstyrelsen vid två tillfällen skickade ut information med e-post till plankontor, tekniska kontor och enheter ansvariga för fastighet och exploatering i samtliga kommuner. Utskicket innehöll information om att bidraget finns och vilka förutsättningar som gäller för att ta del av bidraget. Länsstyrelsen informerade om bidraget vid tre tillfällen under 2016. Vid två tillfällen var plan- och bygghandläggare representerade och vid ett tillfälle deltog fastighetsägare och byggherrar. Ett tillfälle riktade sig enbart till planhandläggare i kommunerna och lades upp mer som ett seminarium där diskussioner fördes om hur och var i planprocessen arbetet behöver initieras, samt vilka svårigheter och möjligheter de ser med bidraget. Under 2016 har Länsstyrelsen även tagit varje tillfälle i akt att nämna bidraget vid kommundialoger, vid samverkansträffar och i andra sammanhang där vi har kontakt med kommunerna

Under 2017 har Länsstyrelsen vid två tillfällen skickat ytterligare information i form av e-post dels i syfte att påminna om bidraget, dels för att informera om den nya vägledning som Naturvårdsverket har tagit fram angående lönsamhetsberäkning och värdeökning. Länsstyrelsen har även tillsammans med Naturvårdsverket arrangerat en informationsträff där Naturvårdsverket informerade om det nya vägledningsmaterialet. Vid informationstillfället deltog 22 personer från 16 kommuner. Från Västmanland var åtta kommuner representerade vid informationsträffen. Under året har Länsstyrelsen även medverkat i en podinspelning om bidraget som syftade till att inspirera kommuner i hela landet att söka bidraget. Detta initierades av Naturvårdsverket, men Naturvårdsverket har dock valt att inte publicera podinspelningen. Förutom detta har vi också haft löpande kontakt med huvudmän i intresserade kommuner, främst Sala och Hallstahammar som också har inkommit med ansökningar om bidrag.

Identifiering av lämpliga förorenade områden

Länsstyrelsen har kontaktat samtliga tio kommuner i Västmanland direkt per telefon angående bidraget. Under dessa samtal har åtta kommuner angett att de har ett intresse för bidraget. Till dessa åtta kommuner skickade Länsstyrelsen ut en enkät där de fick möjlighet att fylla i områden som de har bedömt som lämpliga att sanera inför bostadsbyggande. Det inkom svar på enkäten från sex kommuner. Sammanlagt har kommunerna angett 16 områden som det kan vara aktuellt att ansöka om bidrag för i framtiden. Kommunerna har upplevt det svårt att uppskatta när i tid de kan inkomma med ansökningar. Sala kommun har uppskattat att de tror att de kan inkomma med en ansökan under 2018. Kungörs

kommun anger att de kan inkomma med en eller flera ansökningar 2020 då de ska påbörja planprocessen för de områden som är aktuella för bidraget. Köpings kommun har uppskattat att de kan inkomma med en eller flera ansökningar mellan 2018–2019. I enkäten fanns det även möjlighet för kommunerna att ange vad de har för behov av stöd från Länsstyrelsen i det fortsatta arbetet med bidraget och att ta fram ansökningar. Länsstyrelsen kommer att ta hänsyn till dessa kommentarer vid planering av det fortsatta arbetet med att informera om bidraget under 2018.

Regleringsbrevsuppdrag 1.23

Länsstyrelserna ska redovisa insatser som gjorts för att samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv, åtgärdsprogram för hotade arter, tätortsnära natur, lokala naturvårdsprojekt och vilt- och rovdjursförvaltning. Redovisningen ska omfatta hur länsstyrelserna, i syfte att minska ärendebalanserna, arbetat med att slutföra ärenden om naturreservat samt insatser för artbevarande. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:15 Skydd av värdefull natur, anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur och anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Samordning av det regionala arbetet med naturvård och friluftsliv

I arbetet med att samordna det regionala arbetet med naturvård och friluftsliv sker en mängd kontakter med andra aktörer; myndigheter, kommuner och olika ideella naturvårdsorganisationer.

Under året har ett nationellt möte ordnats för att samverka kring arbetet med Åtgärdsprogrammet för särskilt skyddsvärda träd.

Två träffar har genomförts mellan Länsstyrelsen och den regionala Skogsstyrelsen för samverkan avseende områdesskyddsarbetet.

Länsstyrelsen har även regelbundna träffar med Länsstyrelsen i Uppsala län och Skogsstyrelsen för att hitta gemensamma ställningstaganden och samverkansformer inom artskydd i skogen.

En kommunekologträff har arrangerats under året i Hallstahammars kommun för en ökad dialog och samverkan mellan länets kommuner.

Två möten har genomförts med Botaniska Föreningen i Västmanlands län, som samordnar floraväktarverksamheten med stöd från Länsstyrelsen inom den regionala miljöövervakningen.

Länsstyrelsen har träffat företrädare för Västmanlands ornitologiska förening. Ett sådant möte hålls årligen och syftar till att utbyta information om fågelrelaterade frågor inom miljöövervakning och naturvård. Länsstyrelsen och föreningen har också en överenskommelse om samverkan inom miljöövervakning av fåglar.

För att samordna arbetet med skötsel av skyddade områden hålls även ett stort antal möten med kommuner, WWF, Kyrkan, Västmanlands ornitologiska förening, naturskolor och markägare.

Slutligen sker samverkan även löpande med en mängd olika nationella och regionala myndigheter, organisationer och aktörer såsom andra länsstyrelser, Naturvårdsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Viltskadecenter, SLU, Svenska Jägareförbundet, lantbrukarorganisationerna, jägare och markägare inom viltförvaltningen. Se vidare under rubriken vilt- och rovdjursförvaltning nedan.

Lokala naturvårdsprojekt (LONA)⁹

I början av året beslutade Länsstyrelsen om 16 nya projekt efter förra årets LONA-ansökan. Under året har kommunerna slutredovisat tolv projekt, varav två projekt inte fullföljdes och pengarna betalades tillbaka. Inför nästa år har ansökningstrycket varit bra med tolv ansökningar på sammanlagt cirka 2,7 miljoner kronor.

Många bra projekt har slutförts och bland annat har en naturskola ställts i ordning och invigts. I ”Välkomnande Karbenning” i Norberg har en 1 km lång naturstig med en gångbro och ett utsiktstorn anlagts. Köpings kommun har gjort en naturvärdesinventering. I projektet ”Prioriterade åtgärder i översiktsplanen” i Norbergs kommun har sex olika underlag tagits fram:

- Gångstråk mot byn Rosendal.
- Motionsslinga sydost om Bågen.
- Cykelstig mellan Norberg och Fagersta.
- Vandringleder - industrihistoriska besöksmål.
- Noren runt - spår för löpning och skidåkning.
- Förslag till utformning av en Naturvårdsplan för Norbergs kommun.

Den 27 augusti genomfördes LONA-dagen som Naturvårdsverket initierat och som syftar till att bjuda in allmänheten och politiker för att kommunerna ska kunna visa upp sina pågående projekt. I det stora hela har mycket naturvårdsnytta och bättre förutsättningar för friluftslivet skapats genom LONA-bidraget.

Naturresevatbildning och åtgärder för att minska ärendebalanserna

Länsstyrelsen har under året drivit ett 20-tal områdesskyddsärenden och beslutat om bildande av fem nya naturresevat. Dessa omfattar en areal av cirka 600 ha varav 413 ha utgörs av produktiv skogsmark. I första hand har värdefulla skogar bevarats, men även viktiga vattenmiljöer (med bland annat flodpärlmussla) och objekt som ingår i den nationella myrskyddsplanen har skyddats långsiktigt. 98 procent av den beslutade skogsmarksarealen är belägen inom utpekade skogliga värdeetrakter¹⁰.

---

⁹ Stödet till lokala naturvårdsprojekt, LONA, är ett statligt stöd som genom Naturvårdsverket och Länsstyrelsen kan ges till lokal naturvård.

¹⁰ En värdeetrakt är ett landskap som har särskilt höga ekologiska värden. Värdeetrakterna används för strategisk naturvårdsplanering och samverkan inom grön infrastruktur, formellt skydd av skog och hållbart skogsbruk.

Under året har cirka 57 miljoner kronor förbrukats i samband med markåtkomst. Merparten av medlen har gått till privata markägare, en dryg fjärdedel till kommuner och en liten del till bolag. Ges länet möjlighet att nyttja motsvarande resurser kommande år bedömer Länsstyrelsen att målarealen som länet tilldelats i den reviderade skogsstrategin kommer att nås.

Länsstyrelsen i Västmanland tillhör inte de län som har höga ärendebalanser eller har ett större antal ärenden med avslutad markåtkomst som väntar på beslut. Under 2017 har Länsstyrelsen ändå satsat särskilt på att avsluta äldre ärenden och de två äldsta ärendena är nu avslutade genom beslut om naturreservat.

Under 2017 har Länsstyrelsen genomfört naturvärdesinventeringar i knappt tio områden i syfte att förbättra kunskapen om länets skogliga naturvärden. Ett gediget kunskapsunderlag om de skogliga värdekärnornas geografiska belägenhet i landskapet är nödvändigt för att målsättningen om att ett så effektivt och ändamålsenligt skydd som möjligt ska kunna tillskapas inom ramen för de uppsatta målarealerna i etappmålet.

Arbetet med att uppdatera bevarandeplanerna för länets Natura 2000-områden har prioriterats högt och ett stort antal nya planer har fastställts. Med undantag av en handfull planer, vilka fastställs under januari/februari 2018, har samtliga Natura 2000-områden en aktuell bevarandeplan. Planerna beskriver syftet med Natura 2000-områdena, anger vilka bevarandeåtgärder som planeras och beskriver de ekologiska förutsättningar som behövs för att områdenas bevarandestatus ska vara gynnsam och naturvärdena ska kunna bevaras långsiktigt.

Åtgärdsprogram (ÅGP) och insatser för artbevarande på land

Länsstyrelsens arbete med hotade arter i vatten redovisas direkt till Havs- och Vattenmyndigheten i enlighet med instruktionerna till årsredovisningen. Målet med åtgärderna i detta stycke är att de arter som finns i åtgärdsområdena ska finnas kvar och att antalet individer ska öka inom varje område. Ett mer framtida mål är att de när de blivit tillräckligt talrika ska sprida sig ut i landskapet.

Slåtter har genomförts på flera områden i länet för att hålla marker öppna som annars skulle ha vuxit igen och där arter skulle ha dött ut. Detta gynnar sällsynta växter (hällebräcka, fältgentiana, mosippa), fjärilar (väddnätfjäril, veronikanätfjäril) och bin (storfibblebi, stortapetserarbi), så att de kan leva kvar i det allt mer fragmenterade landskapet. Mycket av slåttern har genomförts i Länsstyrelsens egen regi och för att underlätta framtida slåtter av rikkärrsmiljöer har stubb- och tuvfräsning genomförts i två kärr. Totalt har över 9 ha fastmark (ängsmarker och kalkhällmarker samt i ett flertal vägkanter) och 14 ha rikkärr slåttats. Nästan 17 ha rikkärr har också tuvfrästs.

Länsstyrelsen har genomfört slyröjning (cirka 7 ha) i områden med veronikanätfjäril och fältgentiana. Även här är syftet att öppna upp delar av landskapet som håller på att växa igen. Friställning/framröjning av särskilt skyddsvärda träd, främst grövre ekar, genomförs för att vårda träden så att de kan leva kvar och för att gynna de arter som lever i och på träden. 2017 har 22 träd i ett område röjts fram.

Mosippa är en växt som missgynnats av att det inte längre brinner så ofta i skog och mark som tidigare. Med syfte att stimulera groningen av frön har mindre naturvårdseldningar genomförts i ett område där växten fortfarande förekommer.

På en lokal har specialinsatser genomförts för fältgentiana genom att stängsla bort området där de växer under en känslig period, så att de inte blir uppätta. Länsstyrelsen har även restaurerat en hage på 14 ha. Alla gamla höga tuvor av gammalt gräs har bränts bort, nytt stängsel har satt upp och kor har börjat beta hagen igen. Förhoppningsvis kommer ortolansparven åter att häcka i området i en snar framtid. På andra ställen har Länsstyrelsen bearbetat marken för att gynna ortolansparven (den vill ha bar jord).

Länsstyrelsen har inventerat och samlat kunskap om var olika arter och habitat förekommer i landskapet så att åtgärder kan genomföras på rätt plats. Länsstyrelsen övervakar även kända områden för att se hur arterna svarar på genomförda åtgärder. Detta för att vi ska kunna justera åtgärderna till att bli ännu mer effektiva. Under 2017 har fokus legat på att inventera följande arter: svartpälsh, särskilt skyddsvärda träd, ängssvamp, väddnätjäril, linddyna, hällebräcka, knyttingsäckmal, läderbagge, mosippa, ortolansparv, svartfläckig blåvinge, veronikanätjäril, rökpipsvamp samt växter i en slåtteryta. Ett intressant resultat från inventeringarna är fyndet av Västmanlands första lokal för svartpälsh, att hela länet nu är färdig inventerat med avseende på träd och att linddyna verkar finnas på all sorts död lindved, vilket är mycket viktig information inför framtida åtgärder.

Länsstyrelsen arbetar strategiskt tillsammans med Länsstyrelsen i Uppsala län och Skogsstyrelsen för att ta fram gemensamma rutiner för att på bästa sätt bevara skyddade arter inom skogsbruket, med så liten inskränkning för skogsbrukaren som möjligt. Som ett led i att hitta ett fungerande artskyddsanpassat produktivt skogsbruk har Länsstyrelsen inom ramen för de lokala naturvårdsprojekten beviljat Sala kommun ett bidrag för att ta fram en artskyddsanpassad skogsbruksplan. Länsstyrelsen uppmantrar även länets andra kommuner att göra samma sak för sina skogsinnehav.

För att värna de arter som upptas i rådets förordning (EG) nr. 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem har Länsstyrelsen under 2017 bjudit in till samtal med länets second hand-butiker och auktionskammare. Två frukostmöten har hållits där Länsstyrelsen informerat om CITES¹¹-bestämmelserna och diskussion har skett för att hitta bästa sättet för att undvika att fel arter säljs. Den hjälporganisationsbaserade second hand-verksamheten har visat ett stort intresse och Länsstyrelsen har även besökt Läkarmissionen och Stadsmissionen för vidare samtal. Under 2018 kommer arbetet att fortsätta och en extra insats kommer att göras för att nå länets auktionshandlare.

Vilt- och rovdjursförvaltning

Viltförvaltningsdelegationen har under året haft fyra ordinarie möten samt två extra möten. Vid mötet i oktober anordnades en fältkursion med tema skog där delegationen tittade på och resonerade kring skador av kronhjort och älg. Länsstyrelsen har ett arbetsutskott som bereder ärenden inför Viltförvaltningsdelegationens möten och utskottet har haft fem möten under året. Under året har flera nya delegater tillkommit. Några delegater har bytts ut och de av regeringen beslutade nya extra delegaterna för naturvårdsintresset och ekoturism har tillsatts. Vidare har naturvårdsintresset valt att tillsätta en delegat på den plats de tidigare valt

---

¹¹ CITES-Convention of International Trade in Endangered Species

att hoppa av ifrån. Under 2018 planeras fortsatt samverkan och utbildning inom delegationen.

Länsstyrelsen har deltagit på ett flertal samråd mellan älgförvaltningsgrupper och älgskötsel- och licensområden. Under året har översyn gjorts av länets fem älgförvaltningsområden och det har resulterat i att antalet områden har minskats till tre. Länsstyrelsen har dessutom haft ett omfattande rådgivningsarbete avseende kronhjorts- och vildsvinsförvaltning.

Länsstyrelsen har genomfört den årliga inventeringen av lodjur och varg som presenterats i en inventeringsrapport. Länsstyrelsen har genomfört ett flertal informationsinsatser genom besök hos olika föreningar samt genomfört omfattande informationsinsatser till allmänhet som antingen ringt eller som Länsstyrelsens vilthandläggare mött i fält.

Länsstyrelsen har, tillsammans med Viltförvaltningsdelegationen, uppdaterat och beslutat om en regional plan för hur viltskademedlen ska användas.

Länsstyrelsens vilthandläggare har arrangerat och deltagit vid ett flertal möten i länet, där viltskador har varit tema och fört en god dialog med mötesdeltagarna.

Länsstyrelsen deltog i juli på Brunnbymässan, som är en av Sveriges största lantbruksmässor. Länsstyrelsen informerade bland annat om förebyggande åtgärder. Montern var mycket välbesökt.

Under året har två nya besiktningsmän utbildats för skada på tamdjur och en besiktningsman har gått fortbildningskurs.

Förvaltning av skyddade områden

Skötsel av värdefull natur

I länet finns en stor variation av naturmiljöer vilket avspeglas i de olika åtgärder som utförts inom de skyddade områden som Länsstyrelsen förvaltar. De naturvårdande skötselåtgärderna syftar i huvudsak till att långsiktigt bevara, men också i vissa fall utveckla, naturvärdena. Under 2017 har en stor del av skötselarbetet kretsat kring de många hävdberoende naturreservaten vid Mälaren. Här har Länsstyrelsen bland annat medverkat till att det kommit ut betesdjur på Mäläröarna, röjt ängs- och betesmarker (bland annat i naturreservaten Ridö- Sundbyholmsarkipelagen, Skutterön, Strömsholm och Ängsö) samt genomfört våt- och fastmarksslåtter inom bland annat Asköviken-Tidö och Ängsö. Åtgärderna har i allt väsentligt fallit väl ut, mycket tack vara det goda samarbetet med markägare, entreprenörer och djurhållare, och markerna har hävdats väl till gagn för både växter och djur.

Några enskilda större satsningar har gjorts inom skyddade områden. Här kan bland annat nämnas strandängsrestaureringar på Långholmen i Ängsö och i Natura 2000-området Rörbrosjön. I Strömsholm har omfattande stängslingsåtgärder genomförts och här liksom i Asköviken-Tidö har det byggts nya insamlingsfällor för betesdjur. Åtgärderna möjliggör en fortsatt hävd av områdena, vilket är av stor vikt för naturvärdenas bevarande.

I delar av Gråtbron har naturvårdsgällringar genomförts. Åtgärden kommer på sikt att öka variationen i området och gynna lövträden vilket i sin tur kommer att gynna de prioriterade bevarandevärdena i området. För att undvika igenväxning av rikkärr har det genomförts rj-

och slåtterinsatser i ett par områden. Åtgärderna har gynnat de konkurrenssvaga arter som är typiska för dessa miljöer. Andra typer av åtgärder har vidtagits i våtmarker i Hälleskogsbrännan. Genom att lägga igen diken har Länsstyrelsen nu påbörjat arbetet den hydrologiska restaureringen av våtmarker.

Friluftsliv i skyddad natur

Många naturreservat är mycket välbesökta, både fysiskt och på webben. I Hälleskogsbrännan har mer än 10 000 fordon passerat den fordonsräknare som sitter vid en av infartsvägarna till området, vilket ger en bra bild av att det samlade besöksstrycket bara i detta område är mycket stort.

Under 2017 har stora satsningar gjorts på information och tillgänglighet. I några områden har särskilda satsningar gjorts för att anpassa vissa anläggningar till personer med funktionsnedsättning och på så sätt tillgängliggöra naturen för alla. Länsstyrelsen har också satsat särskilt på att underlätta och främja kunskapsinhämtning om natur och friluftsliv, bland annat genom satsningar på anläggningar som efterfrågas av skolklasser, föreningar, naturturismentreprenörer, men också genom att initiera ett arbete med en mer tillgänglig och lättförstådd webbplats.

För att uppdatera och förbättra informationen i reservaten har nya informationsskyltar tagits fram och satts upp i en rad områden. Ett antal befintliga stigar har också rustats upp eller underhållits, bland annat genom röjning eller grusning, och här märks bland annat en större satsning i Asköviken-Tidö. I Fermansbo urskog och Kuggenäs har nya stigsträckningar öppnats upp och vid Kuggenäs har en rastplats, med eldstad och vindskydd, anlagts naturskönt vid Hjälmarstranden. Naddennäset har blivit mer tillgängligt genom anläggning av en anslutningsväg och parkeringsplats och i samband med detta revs även en farlig överloppsbyggnad.

I stora brandreservatet Hälleskogsbrännan har en stor satsning genomförts vid huvudbesöksplatsen Grävlingsberget. Satsningen inkluderar bland annat byggnation av utkikstorn, uteklassrum och toalett. Anläggningens olika delar knyts ihop av en spång som anpassats för personer med funktionsnedsättning.

För att ytterligare främja friluftslivet och tillgängligheten har Länsstyrelsen fortsatt att arbeta med appen "Västmanlands Naturkarta". Appen har under 2017 fått allt större spridning och innehåller i dag beskrivningar och vägvisningar till ett drygt 40-tal naturreservat. Länsstyrelsen fortsätter också att posta inlägg med information om naturvård på Länsstyrelsens Facebooksida vilken når väldigt många människor.

Regleringsbrevsuppdrag 3.23

Länsstyrelserna ska ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Naturvårdsverkets riktlinjer för handlingsplanerna ska tjäna som vägledning för arbetet. I uppdraget ingår att:

identifiera landskapets biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön inklusive i tätortsnära områden,

redovisa lämpliga bevarandeinsatser som hänsyn, skydd, skötsel och restaureringsinsatser, som bl.a. kan utgöra grund för prövningsverksamhet och fysisk planering,

samarbeta med berörda landskapsaktörer inom exempelvis skogsbruk, jordbruk och fiske, och involvera det civila samhället i arbetet.

Målsättningen är att handlingsplanerna till stora delar ska vara etablerade 2018. Vid genomförande av uppdraget ska effekterna av ett förändrat klimat beaktas. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Miljö- och energidepartementet) samlat den 1 oktober 2018 av Länsstyrelsen i Västerbottens län. I denna redovisning integreras slutredovisningen från motsvarande uppdrag om grön infrastruktur i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2015 och 2016. Utvecklingen av arbetet ska även delredovisas samlat av Länsstyrelsen i Västerbottens län den 1 oktober 2017 till regeringen (Miljö- och energidepartementet) samt i länsstyrelsernas årsredovisningar. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Regionala handlingsplaner för grön infrastruktur

Behov av analyser och kartor

Länsstyrelsen i Västmanlands län arbetar fortsatt med att identifiera behovet av analyser och kartor, både sådana som kommer att hinnas med innan uppdraget ska redovisas oktober 2018 och sådana som kommer att föreslås som senare tillägg till handlingsplanen.

Arbetet med handlingsplanen följer Naturvårdsverkets riktlinjer i de allra flesta delar och Länsstyrelsen arbetar för att anpassa både innehåll och form, likaså med hur beskrivningen av länets förutsättningar för grön infrastruktur inklusive kartor och analyser av naturtyper ska presenteras. Länsstyrelsen har för avsikt att först och främst ta fram en internetbaserad handlingsplan för grön infrastruktur, som enkelt och tydligt kan presenteras i ett WebbGIS eller i en kartberättelse (StoryMap).

Samarbete och informationsinsatser

Under 2017 har Länsstyrelsen fortsatt med att bestämma lämpliga arbetssätt, analys- och samarbetsformer för att ta fram den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur.

Under slutet av 2016 genomfördes en workshop på temat grön infrastruktur i nära samarbete med klimatanpassnings- och miljömålsarbetet på Länsstyrelsen. Workshopen var uppskattad av deltagarna och med bred representation från berörda aktörer, som till exempel tjänstemän och politiker från kommunerna, Skogsstyrelsen, representanter från skogsbolag, Lantbrukarnas Riksförbund och ideella föreningar. Workshopen var en viktig del i det tidiga förankrings- och samverkansarbetet av arbetet med grön infrastruktur. Under 2017 har resultatet från denna workshop förvaltats och arbetats in i handlingsplanen. Därutöver har Länsstyrelsen kontinuerligt informerat om handlingsplanen för grön infrastruktur och samtidigt beskrivit vikten av biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt hur dessa

knyter an till grön infrastruktur. Detta skett och sker löpande både vid externa och interna möten och träffar.

Identifiering av värdestrakter¹² och insatsområden

Arbetet med att ta fram värdestrakter är påbörjat och kommer att fortsätta under 2018. Framförallt är det värdestrakter för olika typer av skog som är påbörjat, men arbete pågår även med att ta fram värdestrakter för vatten, tätorter och friluftsliv/rekreation.

Länsstyrelsen har även påbörjat arbetet med att identifiera lämpliga insatsområden för handlingsplanen. Arbetet med insatsområdena har till en början utgått från Länsstyrelsens egen verksamhet och de insatser som redan görs i eller genom den egna verksamheten. Länsstyrelsens verksamhet är bred och en stor del av befintliga och planerade insatser och insatsområden bedöms passa mycket väl i handlingsplanen. Länsstyrelsen kommer senare att påbörja arbetet med att förankra även externa aktörers tänkbara insatser och åtaganden. Arbetet med grön infrastruktur är även till viss del inarbetat i det för länet relativt nystartade miljö- och klimatrådet.

---

¹² En värdestrakt är ett landskap som har särskilt höga ekologiska värden. Värdestrakterna används för strategisk naturvårdsplanering och samverkan inom grön infrastruktur, formellt skydd av skog och hållbart skogsbruk.

Lantbruk och landsbygd

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 60*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	2,6	3,1	4,8
Årsarbetskrafter kvinnor	11,3	10,5	10,3
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	9,40	9,06	9,81
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	21 322	24 315	27 627
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	11,64	13,36	14,65
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	4449	254	135
Antal beslutade ärenden ¹⁾	7 714	198	122
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	402	5	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	406

¹⁾ Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöden, miljöersättning för betesmarker och slåtterängar, betesstöd samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. För år 2016 kunde inte utbetalningar av stöd redovisas, enbart ansökningar om stöd.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringsystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöd-, direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd samt landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Införandet av en ny jordbrukspolitik har dragit ut på tiden och medfört kostnadsökningar för den del av verksamhetskostnaderna inom lantbruk och landsbygd som utgörs av administrationen av Landsbygdsprogrammet och direktstöden. Ökad komplexitet i stödsystemet samt behovet av hårda prioriteringar i Jordbruksverkets utveckling av IT-systemen har inneburit en ökad resursåtgång i Länsstyrelsens handläggnings- och kontrollarbete inom både jordbruksstöd och landsbygdsstöd. Kontrollfrekvenserna som 2016 varit lägre återfördes åter till mer normal nivå för 2017. Kontrollinsatsen under 2017 har också påverkats av införandet av så kallade ”gula kort”. En underlättande faktor har dock varit att arbetet med åtagandeplaner minskat jämfört med 2015 och 2016.

I Västmanlands län lämnades 1 546 stycken SAM-ansökningar in under 2017. En ansökan består vanligtvis av ansökan om flera olika stödformer och betalas ut i flera omgångar, vilket medför att en enskild ansökan genererar ett flertal beslut. Inför 2017 kvarstod delar av handläggningen från 2015 och 2016 års jordbrukarstödsansökningar, vilket har inneburit ökade kostnader. Under 2017 har Länsstyrelsen i Västmanlands län fattat cirka 11 680 utbetalningsbeslut i Jordbruksverkets IT -system Jordan och cirka 970 utbetalningsbeslut i Jordbruksverkets äldre datasystem Ararat. Alla dessa ärenden och beslut ingår inte i tabellen ovan. Den statistik som för närvarande går att få fram är inte fullständig, utan omfattar information om gårdsstöd, förgröningsstöd, stöd till unga jordbrukare, stöd till nötkreatur, miljöersättning för betesmarker och slåtterängar och kompensationsstöd.

Den höga utgående ärendebalansen avseende jordbrukarstöden är till stor del orsakad av att Jordbruksverkets IT-system ännu inte är helt färdigbyggda. Det går till exempel i dagsläget

inte att göra slututbetalningar för alla miljöersättningar, hantera brukarskiften och inte heller genomföra eller särredovisa återkrav av stöd. Det finns även ett antal av de ansökningar som blivit uttagna för kontroll som efter detta fastnat på grund av buggar i systemen och som därför inte kan hanteras färdigt.

Trots att vissa moment har effektiviserats jämfört med tidigare hantering saknar många delar fortfarande fungerande IT-stöd och de manuella, tidskrävande inslagen är omfattande. Delar av 2015, 2016 och 2017 års handläggning kommer att kunna slutföras först under 2018 och 2019. De olika handläggningsmoment som kvarstår från tidigare år ökar komplexiteten och därmed även risken för fel och det krävs ett omfattande merarbete för att bibehålla god struktur och ordning i handläggningen.

Även hanteringen av landsbygdsstöden har fortsatt varit mer resurskrävande än normalt på grund av att arbetsmoment och rutiner. Det gäller prioritering av ansökningar med poängsättning och urvalskriterier, rimlighetsbedömningar samt utlysningar som innebär ökade kostnader för hanteringen. De effektiviseringsvinster som förväntades åstadkommas genom digital hantering av ansökan äts upp av ökad administration inom andra delar, till exempel högre krav på utredning enligt Lagen om upphandling (LOU) samt ökade dokumentationskrav.

Samlad bedömning av resultat

För jordbrukarstöden har Länsstyrelsen uppfyllt alla mål som Jordbruksverket följer upp i SUSS-planen (Styr- och uppföljningssystem i samverkan). Goda resultat har nåtts för de utbetalningar som går att besluta. Under 2017 har Länsstyrelsen betalat ut drygt 57 miljoner kronor i miljöersättningar, stöd för ekologisk produktion och kompensationsstöd samt 220 miljoner kronor i direktstöd, vilket är högsta utbetalda andel (procent) gårdsstöd i landet.

För landsbygdsutveckling har Länsstyrelsen arbetat vidare med handläggning inom landsbygdsprogrammet samt havs- och fiskeriprogrammet för perioden 2014–2020.

Samverkan med bredbandskoordinator inom Region Västmanland har utvecklats under året och Länsstyrelsen har deltagit aktivt på de externa möten där information om bredbandssituation i länet diskuterats. Fler områden har fått tillgång till bredband under året.

En höjdpunkt under året var länets ullbaggen vinnare!. Ullbaggen syftar till att lyfta fram och premiera satsningar som gjorts av företag eller genom projekt som bidragit till sin bygds utveckling. Företaget Färna Odlingar från Skinnskätebergs kommun vann en ullbaggen i kategorin ”Årets sysselsättnings pris i Gröna näringar”.

Länsstyrelsen har satsat på att uppfylla SUSS-LB målet för handläggning av utbetalningar om stöd inom landsbygdsprogrammet. Målet är att minst 90 procent av samtliga utbetalningar ska ha fått ett beslut om utbetalning inom 120 dagar. Länsstyrelsen har uppfyllt och överträffat målet under året.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Informationsinsatser

Länsstyrelsen har bjudit in till två partnerskapsmöten för landsbygdsutveckling. I partnerskapet ingår representanter för olika grupper som är verksamma på landsbygden i Västmanland, till exempel kommuner, företagare och intresseorganisationer. Vid det första mötet var livsmedelsstrategiarbetet i fokus. Under det andra mötet informerade Länsstyrelsens samhällsutvecklings- och kulturmiljöfunktionen om aktuella frågor inom sina verksamhetsområden. Arbetet som pågår i Leader-grupperna diskuterades också under det senare mötet. Ett högt deltagande och positiv återkoppling under och efter partnerskapsmötena i länet visar att mötena är uppskattade.

Regional livsmedelsstrategi

Tillsammans med olika aktörer i länet arbetar Länsstyrelsen med att ta fram en regional livsmedelsstrategi. Strategin har fyra fokusområden som är viltmat, länets mat, krismat och upplevelsemat. Under hösten har en kartläggning genomförts av länets styrkor och svagheter. Utifrån denna analys kommer Länsstyrelsen under vintern att besöka kommunerna för att inhämta kunskap och idéer. En styrgrupp är tillsatt som förutom Länsstyrelsen består av representanter från Region Västmanland och Lantbrukarnas Riksförbund.

Behörighetsutbildningar

Länsstyrelsen har genomfört behörighetsutbildningar för växtskyddsmedel i form av en grundkurs och fem följande repetitionskurser med totalt 139 deltagare. Länsstyrelsen har även varit föreläsare på behörighetsutbildning i Stockholms län.

Ängs- och betesmarksinventering

En inventering av länets ängs- och betesmarker har påbörjats under 2017. Urvalet av objekt görs av Jordbruksverket och särskilda medel har finansierat inventeringen. Ungefär en tredjedel av länets objekt är besökta under året. En fortsättning av arbetet kommer att ske under fältsäsongen 2018.

Länsstyrelsens arbete med jordförvärvstillstånd och fastighetsbildning rörande jordbruksfastigheter

Under året har 29 ansökningar handlagts om förvärvstillstånd enligt jordförvärvslagen (1979:230). Länsstyrelsen deltar löpande i samråd med Lantmäteriet angående fastighetsbildning enligt fastighetsbildningslagen (1970:988).

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 4 §

3. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346).

Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap 7 § ärvdabalken

Länsstyrelsen bevakar löpande att dödsbarns ägande av fastigheter, taxerade som lantbruksenhet, avvecklas inom fyra år från dödsfallet. Ärenden identifieras med hjälp av bouppteckningshandlingar från Skatteverket och fastighetsregister. Länsstyrelsen har under året mottagit 29 bouppteckningar från Skatteverket där den avlidne var ägare till fastigheter taxerade som lantbruksenhet.

Åtterrapporing regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.25

Följande likvärdiga målsättningar ska vara vägledande för länsstyrelsernas hantering av EU-stöd:

effektivisering och förenkling för företag och myndigheter,

minskning av de administrativa utgifterna,

en strävan efter att stöden i så stor utsträckning som möjligt kan betalas ut så tidigt som regelverket tillåter, och

minskning av andel fel i stödhanteringen.

Vid genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet ska länsstyrelserna:

redovisa genomförandet av programmen enligt riktlinjer från Statens jordbruksverk samt

avseende Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 tillsammans med Statens jordbruksverk delta i utarbetande av ett styrnings- och uppföljningssystem (SUSS-LB och SUSS-JBR) med målet att arbetet ska vara slutfört under 2017.

Länsstyrelserna ska redovisa handläggningstider och måluppfyllnad utifrån de mål som satts inom ramen för styrnings- och uppföljningssystemet SUSS-LB och SUSS-JBR samt det samlade resultatet av arbetet under åren 2016 och 2017 med att upprätta åtagandeplaner för betesmarker och slåtterängar.

Uppdragen om genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet finansieras av medel från anslagen 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur och 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Genomförandet av Landsbygdsprogrammet

Länsstyrelsen har genomfört handläggning, kontroll samt beslut om utbetalningar i enlighet med Jordbruksverkets föreskrifter och uppföljningsmål för landsbygdsprogrammet. Arbetet har fungerat bra trots stora svårigheter med landsbygdsprogrammets IT-system. Det är mycket svårt att minska de administrativa kostnaderna, eftersom datasystemet i det nya landsbygdsprogrammet kräver mycket dokumentation.

Länsstyrelsen arbetar enligt handlingsplanen för landsbygdsutveckling. De projekt och företagsstöd som har beviljats under året visar på en stark koppling till klimat- och miljömålen. Exempelvis har stöd beviljats till investeringar som minskar jordbrukets utsläpp av växthusgaser, restaurering av våtmarker för biologisk mångfald samt till investeringar som bidrar till idrotts- eller fritidsanläggningar.

Informationsinsatser

Strävan är att hålla en hög servicenivå för att underlätta medborgarnas kontakt med Länsstyrelsen när det gäller landsbygdsprogrammet. Informationen på Länsstyrelsens webbplats uppdateras kontinuerligt och är en viktig kanal till information om olika stödformer. Facebook används också som kanal för att få ut information om stöd till

landsbygdsutveckling. Artiklar publiceras även i det elektroniska nyhetsbrevet Landsbygdsnytt samt i Länsstyrelsens nyhetsbrev Länsnytt. Under året har Länsstyrelsen publicerat två pressmeddelanden om stödbeslut, som båda har tagits upp inom media.

För att Länsstyrelsen ska kunna effektivisera och förenkla för företag krävs att ansökningarna är korrekt ifyllda. Länsstyrelsen informerar därför om urvalskriterier i det regionala handlingsprogrammet. Vid behov förs en dialog med stödsökande, till exempel om vilka krav som finns inför redovisningen.

Samordning med de andra länsstyrelserna i regionen

För att få handläggningsverksamheten för jordbrukarstöd och landsbygdsåtgärder mer effektiv hålls regelbundna telefonmöten och enstaka fysiska träffar med handläggarna i samordningsregionen (Västmanlands, Örebro, Uppsala, Södermanlands, Stockholms och Gotlands län). Regelverk, rutinbeskrivningar, förenklingar och effektiviseringar diskuteras. Frågor som uppstår lyfts vid behov vidare till lantbruksdirektörernas nätverk, LD21.

Länsstyrelsen deltar i samrådet kring uppdatering av handläggningsrutiner inom landsbygdsstöden. Detta medför en fördel i handläggningen eftersom kunskapen om de nya rutinerna finns med från början. Länsstyrelsen har även en intern styrning och kontroll av stödprocessen, inklusive handläggningskontroll och riskanalys.

Jordbrukarstöd

Arbetet har präglats av stora problem, eftersom Jordbruksverkets IT-system inte är färdigutvecklade. Det leder till en ineffektiv handläggning där mycket av arbetet måste skjutas framåt.

Länsstyrelsen effektiviserar handläggningen genom att ge lantbrukarna mycket support. Stödsökande har möjlighet att låna datorer på Länsstyrelsen vid inlämning av sin ansökan om jordbrukarstöd. Brukarna får då både hjälp med tekniska svårigheter och svar på sina frågor om ansökan. Hjälpen leder både till en förenkling för företagen och ger mindre fel i ansökningarna. Länsstyrelsen och Jordbruksverket har en gemensam telefonväxel när det gäller frågor om jordbrukarstöd. Detta har ökat tillgängligheten hos både länsstyrelserna och Jordbruksverket och möjliggör en kväll- och helgjourverksamhet i samband med ansökningstiden av jordbrukarstöd. Länsstyrelsen anordnade också en informationsträff för länets jordbrukarstöds konsulter i samband med ansökningstiden för SAM-ansökan¹³.

För att kontrollera ansökningarnas riktighet har fältkontroller och administrativa kontroller genomförts i enlighet med gällande regelverk. För att uppnå samtliga uppsatta kontrollfrekvenser utfördes 97 arealkontroller samt 43 djurbaserade kontroller, vilket är en ökning jämfört med tidigare år. Kontrollerna bidrar till att rätt pengar betalas ut till rätt personer.

Västmanland ansvarade i år för den nationella utbildningen för fältkontrollanter som hålls varje år i ett utvalt län. Jordbruksverket höll i utbildningen och ungefär 80 personer deltog.

---

¹³ SAM står för samordnad ansökan om jordbrukarstöd.

Alla län var representerade. Jordbruksverket upplevde att utbildningen var väl planerad och genomförd.

Företagsstöd

34 ansökningar om investeringsstöd inom ökad konkurrenskraft har behandlats under året varav sju har beviljats. Drygt 6,2 miljoner kronor har beviljats i stöd till investeringar på över 18,1 miljoner kronor. Stöd har i huvudsak gått till investeringar i fasta anläggningar med lång livslängd. Därmed gynnas landsbygden under en lång tid. Anläggningarna kan utgöra basen för nya investeringar när förändrade förutsättningar gör driftomläggningar nödvändiga.

Intresset för startstöd är lågt i länet och endast ett stöd beviljades under året.

Ett förädlingsstöd för kort livsmedelskedja och lokala marknader har beviljats. Glädjande nog rör det sig om en nyetablering av dryckesproduktion, något som Länsstyrelsen i *Regional handlingsplan för landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020* särskilt pekat på som en viktig utvecklingsväg för länets lantbruk.

Två investeringsstöd för att minska jordbrukets utsläpp av växthusgaserstöd har beviljats. De har båda gått till miljövänlig spridning av stallgödsel.

Ett investeringsstöd för energiinvestering samt energigrödor har beviljats. Det är en större energiskogsplantering, en viktig insats för att bekämpa klimatförändringarna.

Ett företag har beviljats stöd inom åtgärden ”investeringsstöd för att skapa nya jobb” under året. Det beviljade stöd inom åtgärden kommer att bidra till att cirka 3 nya jobb skapas på landsbygden i Västmanlands län.

Länsstyrelsen bedömer att landsbygdsstöden har bidragit till en positiv utveckling i länet. Ett flertal arbetstillfällen har skapats och jordbrukets beroende av fossila bränslen har minskat. Stöd har också beviljats till nya stallar, vilket ökat välfärden för produktionsdjur. Ekologiska djurbesättningar har prioriterats.

Projektstöd för bredband

Länsstyrelsen deltar i länets samverkansgrupp för bredbandsfrågor tillsammans med Region Västmanland och länets kommuner. Länsstyrelsen har också deltagit på nationellt möte ”Länssamverkan bredband 2.0” för att skapa ett ökat samarbete och öka kompetensen i bredbandsfrågan anordnat av PTS.

Budgeten för bredband utgör nästan 40 procent av den totala budgeten för landsbygdsutveckling i länet. Det krävs en kvalificerad insats för att kunna handlägga ansökningar om utbetalningar om bredband. Två stora utmaningar är konkurrensutsättning och kontroll av genomförandet av fibernätet. Länsstyrelsen har ordnat möten med bredbandsstödmottagare för att förbereda dem inför genomförandet och redovisningen av sina projekt.

Med hjälp av urvalskriterier rangordnas ansökningar om stöd genom ett poängsystem. På så sätt konkurrensutsätts ansökningarna och de som får högst poäng beviljas stöd. För stöd till bredband kan Länsstyrelsen konstatera att de nationella urvalskriterierna gynnar stora projekt på bekostnad av mindre projekt med färre anslutna hushåll.

Länsstyrelsen har beviljat ett bredbandsprojekt under 2017 på sammanlagt 7,4 miljoner kronor. Det innebär att 95 procent av länets budget har uppbokats för perioden 2014–2020. Cirka 18 miljoner kronor har utbetalats till sex bredbandsprojekt.

Endast 12 procent av befolkningen på landsbygden i Västmanland har tillgång till bredband med hög hastighet på 100 Mbit/s eller mer, enligt Post- och Telestyrelsens bredbandskarta. Som jämförelse har 79 procent av befolkningen inom tätort tillgång till bredband med hög hastighet på 100 Mbit/s eller mer. Tillgången till snabbt bredband på landsbygden varierar också mellan kommunerna. I exempelvis Kungsörs kommun har ingen tillgång till snabbt bredband på landsbygden, medan motsvarande siffra för Västerås kommun uppgår till 28 procent. Förhoppningen är att stödet till bredband ska minska gapet mellan landsbygd och tätort.

Kompetensutveckling och rådgivning

Under 2017 har Länsstyrelsen fortsatt arbetet inom ”Ekologisk produktion”, ”Greppa Näringen”, ”Ett rikt odlingslandskap” och ”Nya jobb och diversifiering”. Totalt har Länsstyrelsen 15 olika projekt. Dessa projekt och genomförda aktiviteter beskrivs nedan. Länsstyrelsen har erbjudit kompetensutveckling både genom egen och genom upphandlad verksamhet. Aktiviteter riktade till besöksnäringen annonseras på Facebook, genom ett eget nyhetsbrev och via olika kontaktpersoner inom besöksnäringen i länet.

Greppa Näringen region Mitt, där Västmanland och sex län till ingår, har regelbundna Skypemöten för att likrikta verksamheten och genomföra gemensamma aktiviteter på lantbruksmässan Brunnby Lantbrukardag. Länsstyrelsen träffar också Lantbrukarnas Riksförbund i regionen tillsammans någon gång per år för att gemensamt driva verksamheten framåt. Till detta kommer spontana utbyten via e-post med hela gruppen när frågor uppstår.

För att utbyta erfarenhet träffades några gånger under året representanter för dem som arbetar med kompetensutveckling och rådgivning inom de andra ämnesområdena.

Länsstyrelsen har genomfört 13 kurser och sju företagsbesök i egen regi. Totalt deltog närmare 336 personer på aktiviteterna. Alla aktiviteter avslutades med en utvärdering där deltagarna betygsatte aktiviteten på en skala mellan 1 och 10. Medelbetyget blev 9,1, vilket Länsstyrelsen är mycket nöjd med.

Smakrik och blomstrande besöksnäring utvecklar besöksnäringen

I projektet, som i realiteten är uppdelat i sex projekt, har Länsstyrelsen erbjudit en kombination av kurser, företagsbesök och enskild rådgivning inom olika ämnesområden. Syftet med satsningen är att skapa ett upplägg där deltagarna har möjlighet att varva gruppaktiviteter med rådgivning på det egna företaget. Målgruppen är besöksföretag i Uppsala, Stockholms, Södermanlands, Örebro och Västmanlands län. Ämnesområdena är till exempel ”Skapa en attraktiv utemiljö”, ”Lyft matupplevelsen” och ”Effektivare försäljningsteknik”. Projektens effektmål är att bidra till förbättringar i företagets verksamhet som leder till ökad försäljning och kvalitet, vilket i sin tur ger ökad lönsamhet och fler jobb på landsbygden.

Under 2017 genomförde Länsstyrelsen 11 kurser och fem företagsbesök med teman såsom trädgårdsdesign, marknadsföring i sociala medier och laga viltkött. Målet i verksamhetsplaneringen var 12 gruppaktiviteter. Målet blev därmed väl uppfyllt.

Under vårvintern 2017 fattade Länsstyrelsen beslut om att teckna ramavtal med 16 konsulter som skulle erbjuda rådgivning inom områden såsom trädgårdsdesign, matlagning, storytelling och tillgänglig besöksverksamhet. Länsstyrelsen avropade rådgivning för cirka 2 miljoner kronor för ett år framåt. Under 2017 har rådgivning för 90 000 kronor utförts, och Länsstyrelsen bedömer att mer rådgivning utförs under vinterhalvåret.

Ett rikt odlingslandskap bidrar till uppfyllelse av miljömålen

Effekt målet med projektet är att öka andelen välskötta betesmarker, öka jordbrukarnas kunskaper om kulturmiljövärden och odlingslandskapet i stort. Rådgivningstjänster avropades för totalt 680 000 kronor för de två upphandlade rådgivningsföretagen. Länsstyrelsen har tagit fram två foldrar i utbildningssyfte. En folder om hamling av träd i odlingslandskapet och en annan om ängssvampar i naturbetesmarker.

Greppa Näringen bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen

Aktiviteterna inom projektet ska bidra till att fler vattenförekomster uppnår god status. Riskerna med användningen av växtskyddsmedel ska minska. Den negativa påverkan på klimatet som kommer från jordbruket, ska också minska.

Två avropsomgångar från ramavtalet för enskild rådgivning inom Greppa Näringen genomfördes under 2017. Tillsammans genomförde avtalade rådgivningskonsulter drygt 40 rådgivningar hos lantbrukare under 2017. Rådgivningen inom Greppa Näringen utvärderas löpande för hela landet av Greppas Näringens centrala projektledning. Lantbrukare som fått rådgivning kontaktas och får svara på en rad frågor. Eftersom rådgivningen är uppdelad i många olika moduler kan resultatet oftast inte brytas ner på länsnivå med någon statistisk säkerhet. Centralt inom Greppa Näringen görs också beräkningar av rådgivningens resultat vad gäller påverkan på miljön.

Länsstyrelserna i Greppa Näringens region Mitt fortsätter att tillsammans arbeta för att likrikta kraven på de konsulter som ger rådgivning inom Greppa Näringen. Detta är viktigt så att den administrativa kostnaden blir så liten som möjligt för konsulterna som ofta gör rådgivning i flera län.

I slutet av året påbörjade Länsstyrelsen en upphandling av kurser och fältvandringar inom Greppa Näringen.

Ekologisk produktion bidrar till miljömålet Giftfri miljö

Mål på lång sikt är att arealen åkermark som odlas ekologiskt samt att antalet ekologiska djur ska öka. Ett annat mål är att fler ekologiska produkter av god kvalitet ska komma ut på marknaden.

De upphandlade rådgivningskonsulterna använde knappt hälften av avropad medel för rådgivning inom ekologisk produktion under avropsperiodens första åtta månader.

I slutet av året genomförde Länsstyrelsen en upphandling av kurser inom ekologisk produktion.

Genomförandet av Havs- och fiskeriprogrammet

Länsstyrelsen har arbetat enligt riktlinjer från Jordbruksverket i Havs- och fiskeriprogrammet. Länsstyrelsen har genomfört handläggning, kontroll samt beslut om utbetalningar i enlighet med Jordbruksverkets föreskrifter och uppföljningsmål. Under 2017 fattades ett beslut om stöd inom åtgärden diversifiering i Havs och fiskeriprogrammets företagsstöd. Stödet som har beviljats främjar beredning och saluföring inom fiskenäringen och bidrar till bevarandet av ett av de få fiskeföretag som finns runt Mälaren.

SUSS-LB

Handläggningstider och måluppfyllelse

Inom ramen för SUSS-LB är måluppfyllelsen att 90 procent av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom sex månader och ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom fyra månader.

Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd för 30 procent av alla ansökningar inom sex månader 2017. Fördelat inom stödformerna har Länsstyrelsen fattat beslut om 87 procent av miljöinvesteringarna, 9 procent företagsstöden, 69 procent av projektstöden (exklusive bredband) samt 17 procent av stöden till bredband.

Den låga måluppfyllelsen för handläggning av ansökan om stöd till bredband beror främst på brist av medel inom insatsområdet. Inom företagsstöd är den låga måluppfyllelsen orsakad av en svår prioriteringsprocess och hanteringen i datasystemet.

Vad gäller ansökningar om utbetalning av samtliga stödformer d.v.s. projektstöd, företagsstöd och miljöinvesteringar, har 91 procent av besluten tagits inom fyra månader. Uppdelat per stödform har vi beslutat om 100 procent av miljöinvesteringarna, 92 procent av företagsstöden, 87 procent av projektstöden (exklusive bredband) samt 100 procent av stöd till bredband inom fyra månader.

Under året har vi fattat beslut för 110 ansökningar om stöd och 55 ansökningar om utbetalningar.

SUSS-JBR

Handläggningstider

Handläggningsarbetet har varit i fas med Jordbruksverkets driftsättningar.

Måluppfyllnad

I SUSS-JBR-planen arbetar länsstyrelserna tillsammans med Jordbruksverket för att tidigt få signaler om att målsättningar inte nås och då tillsammans genomföra åtgärder för att nå dessa. Under 2017 har denna plan reviderats ett antal gånger på grund av att Jordbruksverkets driftsättningar av datasystemen försenats. Många tidigare målsättningar har helt strukits, medan andra har reviderats med nya ”deadlines”. Uppföljning av uppsatta mål har gjorts och samtliga SUSS-mål uppnåddes.

Åtagandeplaner för betesmarker och slätterängar

Under 2017 har Länsstyrelsen avslutat arbetet med de ansökningar som inkom under 2016 och upprättat åtagandeplaner för alla ansökningar som inkommit 2017 gällande betesmarker och slätterängar med särskild skötsel.

I början av året skickades åtagandeplaner till de lantbrukare som fått sina markklasser fastställda under 2016. Länsstyrelsen har även arbetat med att uppdatera planer efter att lantbrukare velat ändra sitt åtagande.

Länsstyrelsen har under 2017 besökt 28 lantbrukare och fastställt markklasser på cirka 115 block. Av dessa hade 11 lantbrukare sökt åtagande 2016. I genomsnitt har varje betesmark eller slätteräng tagit 2,8 timmar att fastställa. Inräknat i tidsåtgången är inte bara besöket, utan också efterarbete och utskick av åtagandeplan.

Fiske

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 62*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,9	1,1	1,0
Årsarbetskrafter kvinnor	0,5	0,3	0,3
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,90	0,94	0,81
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 809	1 894	1 332
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,99	1,04	0,71
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	209	272	219
Antal beslutade ärenden ¹⁾	211	286	203
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	370	484	249

¹⁾ Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för fiske (VÅS 622) avseende åren 2015–2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015–2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Under året har ordinarie länsfiskekonsulent varit föräldraledig och ersättare har inte arbetat heltid. Av den anledningen har antalet årsarbetskrafter och medföljande kostnader minskat något under år 2017, jämfört med föregående år. Ärendehandläggningen har ändå prioriterats under året, då fler ärenden beslutats än som inkommit och det finns inga ärenden är äldre än två år.

Årets bidragsutbetalningar från Anslaget 1:11 Havs- och vattenmiljöanslaget, riktade mot fiske har minskat under året, främst beroende på att färre organisationer vill engagera sig i fisketillsyn. Det finns tyvärr en ökad hotbild mot tillsynsmännen, vilket kan ha bidragit till att minska intresset för uppgiften.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen arbetar för att främja ett hållbart fiske och en fiskevård som främjar landsbygdsutvecklingen socialt, kulturellt, ekonomiskt och ekologiskt. Genom samverkan med angränsande län bedöms att fisket genomförs långsiktig hållbart i de vatten där yrkesfiske bedrivs. Vad gäller länets övriga vatten kan mycket utvecklas och Länsstyrelsen arbetar där för en ökad kunskap bland ägarna till fisket. Länsstyrelsen stöttar även restaureringsarbetet av dessa vatten så de kan nå sin fulla ekologiska potential.

Länsstyrelsens eftersträvar en snabb, effektiv och rättssäker handläggning av inkomna ärenden.

Länsstyrelsen bedömer att de utbetalda medlen på ett positivt sätt bidragit till att öka hållbarheten i fiskeförvaltningen i länet, dels genom ökad kunskap, dels genom en långsiktigt driven fisketillsyn.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen i Västmanland har samordningsansvaret när det gäller fiskefrågor i Mälaren. Samverkan fungerar bra med de sex övriga berörda länen inom regionen när det gäller frågor avseende Mälaren, Hjälmaren, Dalälven och samt Norra Östersjöns vattendistrikt. Under året har Länsstyrelsen även tagit initiativ till samverkan med Länsstyrelserna i Örebro och Dalarnas län om Hedströmmens avrinningsområde.

Totalt har Länsstyrelsen anslagit drygt 370 000 kronor till fiskevård genom havs- och vattenmiljöanslaget. Huvuddelen av dessa medel (220 000 kronor) har nyttjats till fisketillsyn i Mälaren och Hjälmaren samt till fiskevårdsprojekt som bedrivits i samverkan med Sveriges Lantbruksuniversitet. Åtgärder för att gynna vandringsfisk i våra vattendrag har i nära samverkan med övriga berörda intressenter varit en viktig del av arbetet.

Länsstyrelsen har liksom tidigare år bedrivit och stöttat en omfattande fältverksamhet med bland annat nät- och elfisken i ett stort antal sjöar och vattendrag. Resultaten av de omfattande provfiskena kommer att sammanställas till en rapport samt redovisas i Sveriges Lantbruksuniversitets elfiskedatabas.

Tillsyn

I Länsstyrelsens tillsynsuppdrag avseende fiske ingår att förordna tillsynsmän. I Västmanland finns 344 särskilt utbildade och förordnade fisketillsynsmän. Dessa bedriver tillsyn i flertalet av länets 800 sjöar och i de större och viktigare vattendragen. Länsstyrelsen har enbart uppgifter om tillsynen i Mälaren och Hjälmaren, eftersom resten av tillsynen sker i vatten som är enskilt förvaltade.

Länsstyrelsen i Västmanlands län samordnar redovisningen av tillsynen av Mälaren, vilket förutom Västmanlands län även omfattar Uppsala, Stockholms och Södermanlands län. Länsstyrelsen i Västmanlands har i sin tur uppdragit åt Stockholm stads idrottsförvaltning att ansvara för den övergripande tillsynen över hela Mälaren. Fem tillsynsmän har involverats i den operativa verksamheten. Antalet operativa tillsynstillfällen uppgår under 2017 till 245. Totalt utfördes 1 497 kontroller, vilka ledde till 123 anmärkningar och 14 polisanmälningar. Fisketillsynen har dock rapporterats till Havs- och vattenmyndigheten i särskild ordning i enlighet med regleringsbrevet.

Fisketillsyn har även utförts i mynningsområdena av Kolbäcksån, Eskilstunaån, Arbogaån, Svartån och i den inre delen av Enköpingsviken. Det är fem fiskeklubbar/föreningar som har kompletterat den fisketillsyn som bedrivs av Stockholms stad mot ersättning av fiskevårdsmedel.

De vanligaste orsakerna till anmärkningar och beslag är brott mot regler om märkning och utmärkning av redskap och avvikelser vad det gäller tillåtna nätmaskstorlekar. Ett ökande problem är att grupper bedriver ett intensivt fiske på vissa platser i Mälaren där det är lätt att fånga smågös och därigenom bryter mot statens fiskeregler. Då fisketillsynen försöker ingripa mot detta så har grupperna snabbt uppvisat aggressivt beteende. Det har medfört att flera av de föreningar som bedriver tillsyn i Mälaren med tillrinnande vattendrag, tvekar när det gäller att fortsätta bedriva tillsyn. Ett problem med detta, och som även rapporterats från vatten där allmänheten inte har fritt fiske, är att det är svårt att nå en regelefterlevnad och laglydighet då polismyndigheten inte prioriterar och ytterst sällan rycker ut för att stävja

fiskebrott. Någon förbättring kring detta har inte skett de senaste åren och i dagsläget ser det heller inte ljusare ut.

Miljömålsarbete

Miljömålsarbetet är en viktig uppgift för fiskefunktionen och berör främst miljömålet *Levande sjöar och vattendrag*, men även många av de övriga målen kan på ett eller annat sätt kopplas till fiskevårdsarbetet, artskydd eller utveckling av näringar som har fiskeanknytning (yrkesfiske, fisketurism). Samordningen fungerar väl inom de mål som syftar till att skydda och restaurera vattenmiljöer. Flera långsiktiga och kortsiktiga projekt pågår. Exempel på långsiktiga projekt är restaurering av flodkräftbestånd och kartläggning av fiskarternas dynamik i våra vattendrag. Vissa restaureringsprojekt kan betecknas som engångsinsatser med långtidseffekt. Inom fiskevården har flodkräftfiskevård, biotopvård, fria vandringsvägar och återetablering av utslagna bestånd av öring i vattendragen prioriterats.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Tabell 1.2: Fiske (Regleringsbrevsbilaga)

Länsfakta	2017	2016	2015
Antal fiskevårdsområden	30	30	30
Antal fiskelicenser	0	0	0
Antal personliga fiskelicenser	24	24	27
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	0	3	0

Källa:

Kommentar till tabellen Tabell 1.2: Fiske (Regleringsbrevsbilaga)

Antalet fiskevårdsområden och antalet yrkesfiskare i länet har varit stabilt under de senaste två åren. I länet finns det ett intresse av att bilda fiskevårdsområden och ett område är under bildandeprocess. Stabiliteten i yrkesfisket speglar den stabilitet och försiktighet som råder för att nyttja resurserna i länets fiskevatten långsiktigt och hållbart.

Några fartygstillstånd finns inte i länet då det är inlandsvatten som utgör länets yrkesfiskevatten

Folkhälsa

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 70*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,1
Årsarbetskrafter kvinnor	2,7	1,5	1,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,87	1,04	1,18
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 926	2 217	2 442
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,14	1,22	1,30
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	39	35	39
Antal beslutade ärenden ¹⁾	33	41	41
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	0	0	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	115	3	31

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Antalet årsarbetskrafter har ökat mellan 2016 och 2017, vilket beror på en långtidssjukskrivning under första halvan av 2016. Att antalet årsarbetskrafter år 2017 är mycket högre än tidigare beror på att det brottspreventiva arbetet ingår i verksamhetsområdet Folkhälsa från och med 2017. Därmed påverkas också OH- och verksamhetskostnaderna.

Bidragsutbetalningar har fördelats till små kommuner i länet för att möjliggöra alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksförebyggande insatser, riktade till föräldrar och andra vuxna i dessa kommuner. Bidrag har också lämnats till Västerås stad för projektledning i ett nationellt utvecklingsarbete med att samla informationsmaterial för det tobaks- och narkotikapreventiva arbetet.

Brukarundersökning	2017
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 700, ANDT (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	65

Kommentar till tabellen brukarundersökning

Länsstyrelsen har för denna verksamhet ett nöjdindex på 65. Då Västmanlands län är det enda länet där frågor om folkhälsoarbetet har ställts i denna brukarundersökning är resultatet inte jämförbart med andra län. Styrkor som lyfts fram i undersökningen är bland annat bra bemötande, tillgänglighet på webb och telefon, information och vägledning samt handläggningstiden. Förbättringsområden är till exempel att enklare hitta information på den externa webbplatsen, fler kommunbesök och regelbunden aktiv information utifrån förändringar i lagstiftning och tillsynsarbete. Resultatet kommer att användas som underlag till förbättringsarbete och beslutade aktiviteter ingår i verksamhetsplanen för 2018.

Samlad bedömning av resultat

Den regionala ANDT-strategin har färdigställts under året. Strategin är en viktig grund för det fortsatta arbetet. Samverkan mellan ANDT-samordnaren och tillsynshandläggaren i

både tobaks- och alkoholarbetet har stärkts ytterligare genom flera lyckade insatser. De planerade verksamhetstillsynerna har genomförts enligt plan med gott resultat.

Det brottsförebyggande arbetet har påbörjats med fokus på att kartlägga och inventera vilka aktörer som arbetar med frågan samt hur samverkan fungerar på lokal och regional nivå. Detta har varit av stor vikt för det fortsatta arbetet.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har varit delaktiga i det nationella arbetet kring våldsbejakande extremism, vilket bidragit till kompetensutveckling och fokus på denna fråga i länet.

Inom ramen för föräldraskapsstödet har anordnats flera mycket uppskattade konferenser och föreläsningar.

Andra väsentliga prestationer och resultat

ANDT-samordning¹⁴

Under året har en ny regional ANDT-strategi (alkohol, narkotika, dopning och tobak) arbetats fram av Länsstyrelsen i samverkan med ett antal aktörer. Den nya strategin har ett tydligt jämställdhets- och barnperspektiv. Strategin är undertecknad av samverkansparterna Region Västmanland och Polismyndigheten. I arbetsgruppen har Västmanlands idrottsförbund, Mälardalens högskola, Polisen, kommunerna och Region Västmanland ingått. Strategiskt huvudfokus är att sträva mot ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk.

Arbetet med Samverkan mot alkohol och droger i trafiken (SMADIT), har återupptagits under året. Samverkan sker mellan polisregion Mitt, länets kommuner och Region Västmanland i syfte att minska alkohol- och drograttfylla i trafiken. Arbetet innefattar även erbjudande om samtalsstöd inom öppenvården till identifierade trafikanter.

Länsstyrelsen ansvarar för två nätverk, ett för ANDT och ett för brottsförebyggande åtgärder (BRÅ) med syfte att utveckla ett kunskapsbaserat regionalt och lokalt arbete. För att intensifiera samverkan mellan de två nätverkens arbete har det till vissa delar skett en sammanslagning av verksamheterna på regional och lokal nivå, dock med tydlighet att fortsatt särskilja respektive grupps huvuduppdrag.

ANDT-samordnaren har deltagit på alkohol- och tobakstillsynerna i fyra av länets kommuner för att lyfta fram vikten av ett förebyggande ANDT-arbete på kommunal nivå. Denna medverkan har mottagits positivt i de besökta kommunerna och även lett till en ökad samverkan inom kommunerna.

Under året har ANDT-samordnaren och tillsynshandläggaren haft fokus på tobak, både vad gäller tillsynsarbetet och det förebyggande arbetet. Arbetet har bedrivits tillsammans med representanter från några av länets kommuner, Polisen och Region Västmanland.

---

¹⁴ ANDT står för alkohol, narkotika, doping och tobak.

Tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen

Med utgångspunkt i alkohol och tobaksfrågor har en tillsynsplan tagits fram och genomförts för 2017. Under året har tillsyn genomförts enligt alkohol- och tobakslagen i fem av länets tio kommuner. Arbetet har också omfattat löpande granskning av inkomna beslut från kommunerna samt råd och stöd till kommuner i frågor som rör alkohol- och tobakslagen. Råd och stöd bestod dels av svar på konkreta frågor från kommunal handläggare om tolkning av lagtext, dels nätverksträffar, se beskrivning av dessa nedan.

Uppdrag om förstärkt alkohol- och tobakstillsyn

Under året har samtliga länsstyrelser fått ett utökat uppdrag att förstärka tillsynsarbetet enligt tobakslagen. Länsstyrelsen i Västmanland har valt att göra en kartläggning av förekomsten av rökning på länets skolgårdar. Länsstyrelsen har även gjort en sammanställning av aktuella metoder och arbetssätt som visat sig framgångsrika för att minska tobaksbruket. Omkring 1,3 procent av eleverna i årskurs 7 röker dagligen och i årskurs 9 uppgår motsvarande siffra till 3,7 procent. I årskurs 2 på gymnasiet är siffran 6,9 procent. Andelen dagligrökare har sjunkit sedan förra mättillfället år 2014¹⁵. Länsstyrelsen har också genomfört flera utbildnings- och informationsinsatser:

- Två utbildningsdagar genomfördes tillsammans med ANDT-samordnaren med fokus på tobak för kommunala ANDT-samordnare och tillsynshandläggare, rektorer, lärare, Västmanlands idrottsförbund och Region Västmanland.
- En utbildningsdag anordnades för kommunala miljöinspektörer, kommunala ANDT-samordnare, skolpersonal, fritidsledare och personal från hem för vård och boende (HVB).
- Kommunala miljöinspektörer och ANDT-samordnare bjöds in till ett halvdagsseminarium med information om resultaten från kartläggningen av rökning på skolgårdar.
- Ett halvdagsseminarium för kommunala tobakshandläggare med fokus på e-cigarett och kontrollköp av tobak genomfördes tillsammans med Länsstyrelsen i Örebro.

Dessa utbildningsinsatser har tagits fram och genomförts efter överenskommelse med kommunerna i länet/länen i syfte att bidra till kompetensutveckling. Insatserna har nått ut till målgrupperna, varit välbesökta och uppskattade.

Personligt ombud, förordning SFS 2013:522

Länsstyrelsen har tagit fram en handlingsplan för arbetet med personligt ombud för 2017. Medel har rekvirerats från Socialstyrelsen för detta arbete och medel har betalats ut till Västerås stad.

Länsstyrelsen har deltagit i Socialstyrelsens nationella träffar för Länsstyrelserna samt haft möte med dem som är verksamhetsansvariga i länet och alla personliga ombud.

---

¹⁵ Källa: Liv och hälsa ung 2017, Region Västmanland.

Under året har Länsstyrelsen också anordnat ett seminarium för länets personliga ombud med fokus på bemötande av personer med psykisk ohälsa och missbruk.

Länsstyrelsen har tillsammans med länsstyrelserna i Örebro, Dalarnas, Gävleborgs och Värmlands län bidragit med en föreläsare till en konferens för de personliga ombuden i dessa län.

Syfte med och innehåll i aktiviteterna har tagits fram efter samråd med de personliga ombuden och har varit mycket uppskattade.

Brottsförebyggande arbete

Inom ramen för uppdraget Regional samordning av brottsförebyggande arbete har Länsstyrelsen arbetat med att kartlägga och inventera vilka aktörer som arbetar med frågan samt hur samverkan fungerar på lokal och regional nivå. En viktig del i uppdraget har varit spridning av det nationella programmet Tillsammans mot brott. Länsstyrelsen har anordnat en regional konferens med tema brottsförebyggande arbete och fokus på kunskapsbaserat arbete. Länsstyrelsen har också deltagit i de lokala råden för samverkan.

Våldsbejakande extremism

På initiativ av den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism anordnade Länsstyrelsen ett heldagsseminarium under våren. Syftet med seminariet var att öka kunskap, skapa kontaktytor samt utbyta erfarenheter i arbete med våldsbejakande extremism. Seminariet fokuserade på ett antal olika fallbeskrivningar relaterat till de extrema miljöerna och dess yttringar på lokal nivå. Målgrupp för seminariet var lokala samordnare eller motsvarande som ansvarar för frågan i kommunen, Polisen, civilsamhället och representanter från regionen. Seminariet samlade 40 deltagare.

Under hösten 2017 var Länsstyrelsens arbete fokuserat på att möta de lokala behoven. Samarbete har inletts med Region Västmanland, Svenska kyrkan och Polisen. Två kunskapshöjande insatser har arrangerats, en halvdagsföreläsning med fokus på situationen i Västmanland med exempel från Örebro kommun som ett möjligt sätt att organisera och hantera frågan i en kommun samt på vilket sätt Svenska kyrkan arbetar med demokratistärkande åtgärder. Syftet med seminariet var att få mer fördjupad kunskap om våldsbejakande extremism utifrån regionalt och lokalt perspektiv. Målgrupp för seminariet var yrkesverksamma som i sitt arbete möter personer som riskerar eller är/har varit involverade i våldsbejakande extremism. Seminariet samlade 80 deltagare.

Den andra insatsen ordnades i samarbete med Socialstyrelsen och var inriktad på socialtjänstens och kommunernas arbete med barn och ungdomar som riskerar att involveras i extremism. Syftet med seminariet var att utbilda socialtjänsten i det nya metodstödet för arbete med barn och unga som riskerar att involveras i våldsbejakande extremism. Målgrupp för seminariet var socialtjänsten och personer inom de kommunala förvaltningar som i sitt arbete möter barn och unga som riskerar eller är/har varit involverade i våldsbejakande extremism. Seminariet samlade 35 deltagare.

Länets aktörer värdesätter och uppskattar att samlas regionalt för att diskutera utmaningar och samverkansmöjligheter i arbetet mot våldsbejakande extremism. Genom att erbjuda kompetenshöjande insatser och ett forum för samverkan bidrar Länsstyrelsen till en ökad förmåga hos kommunerna, myndigheterna och civilsamhället att arbeta förebyggande mot

våldsbejakande extremism. Efter seminarierna lyfte deltagarna behov av mer konkreta exempel på metoder och arbetssätt i arbetet mot våldsbejakande både hos unga som vuxna.

Föräldraskapsstöd-samordning

Inom ramen för uppdraget att stödja utvecklingen av det universella föräldraskapsstödet i länet, RB 2017, uppdrag 50, har Länsstyrelsens samverkat med Region Västmanland. Detta har bidragit till att politiker inom Regionen har beslutat att stödja utvecklingsarbetet inom föräldraskapsstödsområdet i länet.

Länsstyrelsen har under året genomfört sex föreläsningar på temat våld i nära relationer. Syftet har varit att skydda barn och unga från riskfyllda situationer på internet. Målgrupp för föreläsningarna var yrkesverksamma och föräldrar. Cirka 1 200 personer deltog vid aktiviteterna.

Länsstyrelsen har också arrangerat en konferens med rubriken. Allt föräldrastöd är brottförebyggande. Syftet var att inspirera till föräldraskapsstödjande och brottförebyggande aktiviteter. Målgrupp för föreläsningarna var yrkesverksamma. Cirka 50 personer deltog vid aktiviteten.

Länsnätverket för föräldraskapsstödet i länet har bjudits in till två träffar under året. Föreläsare har inspirerat till utveckling av aktiviteter för att främja integration av familjer från andra länder.

Intresset har varit stort för att delta i de aktiviteter som har genomförts och deltagarna har uppskattat innehållet på träffar och konferenser.

Utvärderingar med förslag på utveckling och behov av föräldraskapsstödjande arbete från deltagarna har bland annat legat till grund för planeringen av kommande aktiviteter. Det har även genomförts aktiviteter som en uppföljning av tidigare genomförda aktiviteter. Planer finns bland annat för en uppföljande insats genom samverkan med området för brottförebyggande arbete efter en tidigare konferens. Spridning av aktuell forskning och för vad som händer inom föräldrastödjande verksamhet till yrkesverksamma inom området är en viktig och efterfrågad del av uppdraget

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

6. Länsstyrelsen ska verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak,

ANDT-samordning enligt regleringsbrevsuppdrag 33

Länsstyrelsen i Västmanland redovisar sitt arbete utifrån ANDT-samordningsuppdraget under 2017 till Länsstyrelsen i Örebro. Länsstyrelsen i Örebro sammanställer och redovisar en samlad rapport för samtliga länsstyrelsernas arbete med ANDT-samordningsuppdraget och arbetet med förstärkt tillsyn till Socialdepartementet.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter Folkhälsa
(Regleringsbrevsbilaga)

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH¹)	2 502	2,7
varav Allmänt och övergripande inom folkhälsa (700)	199	0,2
varav Fördelning av statsbidrag (704)	0	0,0
varav Alkohol- och tobaksärenden (705)	701	0,9
varav Alkoholärenden (7051 - 7053)	293	0,4
varav Tobaksärenden (7054 - 7056)	408	0,5
Totala kostnader (inkl. OH¹)	3 926	

¹ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11). Tabellen ska innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen ska endast redovisas för senaste räkenskapsåret (dvs. 2017).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Kommentar till tabellen Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter Folkhälsa (Regleringsbrevsbilaga)

Länsstyrelsen har under året fördelat 2,7 årsarbetskrafter på arbetet med folkhälsa, huvudsakligen inom området alkohol, narkotika, dopning och tobak och brottsförebyggande arbete. ANDT motsvarar 2,0 årsarbetskrafter. Arbetet omfattar både tillsyn och samordning av området. Medan 0,7 årsarbetskrafter motsvarar det brottspreventiva arbetet, vilket inte redovisas under ovanstående VHT.

Jämställdhet

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 80*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,4	0,1	0,1
Årsarbetskrafter kvinnor	2,7	2,0	1,6
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,11	1,37	1,10
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	6 068	3 793	3 245
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	3,31	2,08	1,72
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	22	20	19
Antal beslutade ärenden ¹⁾	16	18	3
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	0	1	3
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 061	1 000	510

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Andelen årsarbetskrafter har ökat successivt de senaste åren, vilket beror på att Länsstyrelsen fått externa anslag för politikområdet jämställdhet. De externa medlen har nästintill fördubblats de senaste två åren. Riktade uppdrag har varit projekt kring djur och våld, hedersrelaterat våld m.m. Ramanslagen har också ökat i samma omfattning.

Verksamhetskostnaden för sakområde jämställdhet sjönk med en tredjedel under 2017 jämfört med tidigare år. En förklaring till detta är att tjänsten som särskilt sakkunnig delvis finansierades med pengar från Tillväxtverket och gick på andra sakområden.

Det inkom tio nya ärenden till sakområdet under 2017 och det beslutades i 16 ärenden. Flera av ärendena på sakområdet är långsiktiga regeringsuppdrag i form av upprättande av strategier. Flera ärenden slutredovisades i december. Det finns inga ärenden som inte har avslutats efter 2 år.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen inom politikområde jämställdhet av år 2017, är att arbetet tagit ett stort kliv i rätt riktning. Landshövdingen har bildat ett jämställdhetsråd som består av höga beslutsfattare och det utgör ett gediget fundament för att jämställdhetspolitiken ska kunna implementeras på en regional nivå. Därtill har fyra fokusgrupper med strategier, chefer och medarbetare från länets största arbetsgivare skapats. Ett arbete har startats med att hitta samhandlingsområden och grupperna har varit aktiva i framtagandet av en ny strategi för jämställdhetsintegrering. Länsstyrelsen har skapat en struktur för att jämställdhetsutveckling skall kunna ske i länet.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Arbete med jämställdhetsintegrering och de jämställdhetspolitiska delmålen 1–5, riktade till externa aktörer i länet

Länsstyrelsen har under 2017 arbetat utifrån strategin ”Strategi för jämställdhetsintegrering i Västmanland 2014–2016”. Den omfattade den dåvarande politikens fyra fokusområden inom ramen för delmål 1–3:

1. Utveckla kunskap om ojämställdheten i Västmanland.
2. Jämställd medborgarservice.
3. Arbetsmarknad och kompetensförsörjning.
4. Företagande och innovationer.

Det femte fokusområdet är det sjätte jämställdhetsmålet (mäns våld ska upphöra), för vilket insatser redovisas längre fram i texten under den rubriken ”Arbete med det sjätte jämställdhetspolitiska målet”.

Länsstyrelsen påbörjade en utbildningsinsats i jämställdhetsintegrering 2015 som riktade sig till länets fullmäktigeförsamlingar i kommuner och landsting. Ett mål med satsningen var att fler politiker skulle fatta inriktningsbeslut i linje med CEMR-deklarationen¹⁶ eller andra motsvarande beslut som leder till att gå från ord till handling. För att fortsätta stödja kommunernas arbete, samordnar Länsstyrelsen ett nätverk för utvecklingsledare/strateger i länets kommuner. Nätverket omfattar inte enbart arbete med jämställdhetsintegrering, utan även mänskliga rättigheter, såsom barns rättigheter, tillgänglighetsfrågor och hbtq-frågor. Under 2017 har nätverket särskilt samrått i processen att ta fram den nya länsstrategin för jämställdhetsintegrering.

Det regionala tillväxtansvaret övergick till Region Västmanland från den 1 januari 2017. Under första halvan av 2017 låg dock ansvaret för projektet Jämställd tillväxt, med finansiering från Tillväxtverket, delvis kvar hos Länsstyrelsen. En nuläges- och behovsanalys avseende jämställd regional tillväxt genomfördes och regionala prioriteringar togs fram. Från och med halvårsskiftet gick ansvaret över till Region Västmanland varpå projektmedlen från Tillväxtverket överfördes. Länsstyrelsens roll är efter första juli att stötta regionen, vilket har skett genom regelbundna samordningsmöten och gemensam planering. Arbetet omfattar nedanstående områden:

- 1) Område systematiskt ledningsarbete och jämställdhetsintegrering:
  - Jämställdhetsintegrering av Länstransportplan 2018–2029 Västmanland.
  - Jämställdhetsintegrering av handlingsplan utifrån Regional gång- och cykelstrategi för Västmanland 2018–2020.

---

¹⁶ CEMR är de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation. Den europeiska deklarationen om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR, är ett verktyg för att integrera jämställdhetsperspektivet i politiskt beslutsfattande och praktisk verksamhet. Avsikten är att se till att diskrimineringslagstiftningen efterlevs och att principer reglerade i internationella avtal omsätts i praktik på lokal och regional nivå

- Jämställdhetsintegrering av Handlingsplan för Regional digital agenda 2018–2020.
Områdena systematiskt ledningsarbete och jämställdhetsintegrering, samt kartläggning och synliggörande av skillnader mellan kvinnor och män.
  - Ta fram analyser och jämställdhetsintegrerade målbilder för handlingsprogram utifrån näringslivsstrategin Affärsplan Västmanland 2018–2020.
  - Ta fram analyser och målbilder för jämställdhet och integration kommande RUP/RUS process.
- 2) Område integrera ett jämställdhetsperspektiv i planering och genomförande av projekt inom regionalfondsprogrammen 2014–2020:
- I samverkan med övriga regionala tillväxtaktörer i strukturfondsregion Östra Mellansverige samt Tillväxtverkets enhet i Örebro, ska planering och genomförande av projekt inom regionalfondsprogrammen i Östra Mellansverige jämställdhetsintegreras.

Under den andra halvan av året har Länsstyrelsen bistått Region Västmanland i arbetet med kunskap och analyser. I samverkan med Region Västmanland ingår Länsstyrelsen i en analysgrupp som ska bidra till att öka kommunernas analysförmåga. Region Västmanland och Länsstyrelsen vill tillsammans stötta kommunerna i arbetet med att ta fram mer könsuppdelad statistik och göra jämställdhetsanalyser.

Under året har Länsstyrelsen utbildat samarbetsaktörer i jämställdhetsintegrering. Det har skett genom ett startseminarium i Sala kommun där kommunen på allvar kommit igång med framtagandet av en handlingsplan kopplad till CEMR-deklarationen. Länsstyrelsen genomförde även en utbildningsdag till kultur- och idrottsförvaltningen i Västerås stad. Ovanstående aktiviteter förväntas få effekt på lång tid i och med att kunskaperna ökar hos de externa aktörerna.

Länsstyrelsen har samverkat med Europeiska Socialfonden (ESF) och givit processtöd i de så kallade horisontella perspektiven genom telefonsamtal och deltagande på utbildningsdagar.

Även inom område 3, arbetsmarknad och kompetensförsörjning, har insatser skett under året. Länsstyrelsen har fortsatt med informations- och mobiliseringsinsatser kring utlysningar från Europeiska socialfonden och lämnat råd vad gäller integrering av jämställdhets- och tillgänglighetsperspektiv i ESF-projekt.

Inom ramen för det tredje jämställdhetsmålet, en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, har Länsstyrelsen i samverkan med flera länsstyrelser, genomfört kampanjen #delapådet. Kampanjen som pågick november 2016–maj 2017, spred budskap kring och uppmanade föräldrar att dela på föräldraledigheten. Budskapet spreds via webben, sociala medier, annonsering i matvarubutiker och genom spridande av foldrar och affischer till miljöer där föräldrar finns, till exempel barnvårdscentraler och öppna förskolor.

Arbete med det sjätte jämställdhetspolitiska målet

Länsstrategi för samverkan kring det sjätte jämställdhetspolitiska målet

Under året har en ny länsstrategi för samverkan kring det sjätte jämställdhetspolitiska målet, att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, tagits fram. Strategin gäller för perioden 2017–2020 och till denna har en årlig handlingsplan tagits fram. Strategin har under året beslutats av samtliga länets kommuner, Polisområde Västmanland, Åklagarkammaren, Kriminalvården samt Region Västmanland. En ny organisation för arbetet har trätt i kraft. Arbetet leds av en styrgrupp med representanter på chefsnivå.

Nästa nivå i strukturen är en regional samverkansgrupp med tjänstepersoner från de samverkande organisationerna samt företrädare för ideella föreningar i länet.

På lokal nivå finns lokala samverkansgrupper med en representation motsvarande den regionala samverkansgruppen. Länsstyrelsen ser att denna nya struktur kommer att effektivisera arbetet, då beslut för utvecklingsinsatser på ett enklare sätt kan ledas av styrgruppen.

Samverkan mot våld mot vuxna, barn och djur

En väsentlig insats under året har varit fortsatt utveckling av projektet ”Djur och våld”. Projektet har finansierats av Socialstyrelsen. Projektets syfte är att stärka djurskyddshandläggarnas möjligheter att upptäcka våldsutsatta barn och vuxna, men även att förbättra bemötande, stöd och skydd i samverkan med myndigheter och aktörer inom området. Vidare prövas och utvecklas en metod för organisation och ärendehandläggning kring våld och djur såväl internt på Länsstyrelsen som externt med samverkansaktörer.

Projektet har under året genomfört informations- och utbildningsinsatser för socialtjänst, hälso- och sjukvård, polis, åklagare, ideella föreningar, samt djurskyddshandläggare och djurhälsopersonal. Intresse har visas av andra länsstyrelser och spridningsaktiviteter har genomförts. Nationellt Centrum för Kvinnofrid har skrivit en artikel som publicerats på deras webb som ett gott exempel på att upptäcka våldsutsatta barn och kvinnor samt samverkan mellan Länsstyrelsen och socialtjänst. Projektet avslutades med ett internat som ägde rum den 12–13 december. Syftet var att öka kunskapsnivån och sprida metoder. (Se även redovisning av Länsstyrelseinstruktion 5 § 3p.)

Att motverka prostitution och människohandel

En viktig insats under året har varit projektet med regionskoordinator mot prostitution och människohandel. Projektet har genomförts i samverkan länsstyrelserna i Gävleborgs- och Västmanlands län samt med den nationella samordnaren för prostitution och människohandel på Länsstyrelsen i Stockholms län. Länsstyrelserna har stått för full finansiering och Västerås stad fick uppdraget att hålla samman projektet. Koordinators uppdrag är att ge stöd i samt koordinera insatser i dessa ärenden för kommuner och myndigheter inom länen Gävleborg och Uppsala. Koordinatör har främst haft en nära samverkan med Polisens regionala enhet Gränsöverskridande Internationell Grov Organiserad Brottlighet (GIGOB) samt den myndighetsutövande delen av socialtjänsten i Gävleborgs samt Västmanlands län. Koordinatör har även medverkat på flera utbildningsinsatser inriktade på att motverka prostitution och människohandel. Under året har en insatsvecka mot sexköp genomförts i Västerås med flera lagförda sexköpare. Samtliga köpare har erbjudits stödinsatser mot sexköp. Samtliga brottsoffer har erbjudits vård och stödinsatser, exempelvis placering på skyddat boende, men även stöd för

återvändande. Ytterligare effekt av koordinators arbete är att fler ärenden om människohandel har kunnat utredas och brottsoffer har upptäckts som också fått stöd. Överenskommelse har ingåtts med Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelserna i Gävleborg och Västmanlands län samt kommunerna i dessa båda län om fortsatt arbete år 2018.

Att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck

En väsentlig insats under året har varit att i samverkan med övriga länsstyrelser, genomföra en kampanj mot barn- och tvångsäktenskap. Länsstyrelsen Västmanland har deltagit i en arbetsgrupp kring framtagande av kampanjmaterial, där myndigheten valt att fokusera kampanjen mot målgruppen barn och unga. En kanal har varit via idrotten. Länsstyrelsen Västmanland har i samverkan med en fotbollsklubb i Västerås genomfört en fotbollscup "Safe Youth Cup". Cupen hade 45 lag och 1000 besökare. Syftet med Länsstyrelsens deltagande var att ge information om hedersförtryck till en potentiell målgrupp. Länsstyrelsen har även haft två hästtävlingar tillsammans med två lokala ridklubbar på kampanjens tema.

Länsstyrelsen har i samverkan med socialtjänst, skola, polis och ideella föreningar tagit fram "Metodstöd när personer befinner sig eller riskerar att föras utomlands mot sin vilja". Metodstödet används i hela länet samt sprids nationellt via Polisen. Till metodstödet har Länsstyrelsen tagit fram "nödkort" till utsatta unga, med information om hur de kan få stöd om de misstänker att de ska blir bortförda och bortgifta. Nödkortet har reproducerats av andra länsstyrelser och sprids nationellt. Det finns exempel på flickor som har fått hjälp och stöd tack vare denna information. Länsstyrelsen har sedan 2007 ett regionalt resursteam Heder, ett nätverk för yrkesverksamma inom skola, socialtjänst, ungdomsmottagning samt rättsväsendet. Under året har Länsstyrelsen genomfört fyra nätverksträffar samt haft flera vidareutbildningar för nätverket. Ett internat har genomförts tillsammans med Länsstyrelsen Östergötland samt Länsstyrelserna Gävleborg, Dalarna, Värmland och Örebro.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

1. Länsstyrelsen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor.

Internt arbete med jämställdhetsintegrering

Arbetet med jämställdhetsintegrering har fortsatt utvecklats och systematiserats utifrån den interna strategin som Länsstyrelsen redovisade till socialdepartementet i december. En viktig insats är att Länsstyrelsen varje år arbetar med att jämställdhetsintegrera minst en av arbetsprocesserna, externt eller internt riktade. Arbetet stöds och följs upp av sakkunnig i jämställdhet och rapporteras till ledningsgruppen vid årets slut. Aktuella processer under året har varit:

- Remissvar RUF5 2050¹⁷.
- Utveckla framtagandet av Agenda 2030-strategi.
- Granskning av alla TIA-ansökningar (Tidiga insatser till asylsökande) ur ett jämställdhetsperspektiv.
- Revidering av den regionala överenskommelsen för mottagandet av nyanlända (RÖK).
- Remissvar kring utredningen om jämlik folkhälsa.
- Plan för agerande då en anställd utsätts för våld i nära relation.
- Utveckla samverkan mellan djurskydd och utvecklingsledare för fjärde jämställdhetspolitiska målet.
- Granska jobbannonser ur jämställdhetsperspektiv.

En samlad bedömning är att arbetet med jämställdhetsintegrering medvetandegör anställda, vilket leder till förändrade och mer systematiserade arbetssätt. De leder i sin tur till att kvinnor och män får mer likvärdig service och mer rättssäkra beslut.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

2. Länsstyrelsen ska genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Individbaserad statistik

Länsstyrelsen använder i stor utsträckning könsuppdelad statistik i sin verksamhet, till exempel i utredningar, analyser och annat material som tas fram. Två specifika insatser har gjorts under året. Anmälungsverktyget till konferenser har utvecklats. På så vis kan Länsstyrelsen lättare se om myndighetens distribution av skattemedel fördelats likvärdigt mellan kvinnor och män. Länsstyrelsen har också infört återrapporteringskrav på könsuppdelad statistik från de projektägare som beviljats TIA-medel.

---

¹⁷ Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen RUF5 2050. Utställningsförslag 27 juni-3 november 2017. Stockholms läns landsting.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Tabell 6.1: Jämställdhet (Regleringsbrevsbilaga)

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2017	2016	2015
Verksamhetskostnader inkl. OH¹ (tkr)	6 068	3 793	3 245
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	1 673	975	865
varav övrig finansiering (tkr)	4 295	2 818	2 257
Andel av Länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	2,99	2,02	1,72
Verksamhetsintäkter	3 080	2 003	1 953

1) Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Kommentar till tabellen Tabell 6.1: Jämställdhet (Regleringsbrevsbilaga)

Verksamhetskostnader

Länsstyrelsens kostnader i procent för sakområde jämställdhet minskade under 2017. Det beror på att den särskilt sakkunniga i jämställdhet under delar av 2017 var anställd av Region Västmanland på halvtid.

Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 81* och 82*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,1	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	0,5	0,5	0,5
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,37	0,31	0,33
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	808	542	609
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,44	0,30	0,32
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	5	2	3
Antal beslutade ärenden ¹⁾	2	2	1
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 722	2 737	2 722

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Inom sakområdet nationella minoriteter har verksamhetskostnaderna ökat från 3 000 till 11 000 kronor de senaste två åren. Kostnadsökningen beror på antalet arbetade timmar. Sakområdet har prioriterats av Länsstyrelsen som tydligare tagit på sig samordningsansvaret i länet.

Inkomna ärenden på sakområdet är de pågående statliga offentliga utredningar som handlar om att stärka minoritetspolitiken. Remisstiden löper över årsskiftet så därför är de inte beslutade ännu.

Även inom sakområdet Mänskliga rättigheter har Länsstyrelsen utökat antalet arbetade timmar. Frågan är högt prioriterad av länsledningen och myndigheten har påbörjat utvecklingsarbeten och hållit interna utbildningar.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har under året intensifierat sitt arbete med nationella minoriteter och mänskliga rättigheter. Av 11 potentiella aktörer i länet är sju finska förvaltningsområden. Det är kommunerna i Fagersta, Hallstahammar, Köping, Skinnskatteberg, Surahammar, Västerås samt Region Västmanland. För dessa aktörer gäller ett förstärkt skydd enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Länsstyrelsen har deltagit och ansvarat för nätverksträffar. Det faktum att tre kommuner i länet vunnit pris som årets finskspråkiga kommun visar att samverkan och spridning av lärande exempel haft effekt.

Länsstyrelsens arbete med mänskliga rättigheter fick ökad fart i slutet av året i samband med ett beviljat stimulansbidrag från de länsstyrelsegemensamma utvecklingsmedel som Dalarna distribuerat. Det har genomförts en rad interna utbildningsinsatser i mänskliga rättigheter för funktionerna social hållbarhet, kulturmiljö, samhällsskydd och beredskap, samhällsplanering och djurskydd.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har deltagit i den hearing som Kulturdepartementet anordnade kring utredningen Nästa steg – Förslag för en stärkt minoritetspolitik, SOU 2017:60. Länsstyrelsen har deltagit och samarrangerat två länsträffar på politikområdet. Information från samråden visar att frågorna är sidoordnade i kommunerna. Frågor om minoriteter och mänskliga rättigheter kopplas sällan eller aldrig till kommunernas ordinarie styrsystem och kvalitetsuppföljning. Länsstyrelsen har därför påbörjat planeringen av en stor konferens/utbildningsdag för höga chefer och politiker i länet, med tema nationella minoriteter. Den kommer att genomföras under våren 2018. Den nationella samordnaren på Länsstyrelsen i Stockholm samt en professor i interkulturellt ledarskap har tackat ja.

Det finns ett behov av att koppla de mänskliga rättigheterna (lagar, konventioner m.m.) till det systematiska kvalitetsarbetet och se sambanden. Länsstyrelsen har påbörjat ett arbete med att koppla Agenda 2030-målen till sin egen styrning och det arbetet har även påbörjats i Region Västmanland samt Hallstahammars kommun och Västerås stad.

Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 5 §

3. Länsstyrelsen ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa.

Konsekvenser för barn

Länsstyrelsens ledningsgrupp har rutiner och checklistor som följs vid viktiga beslut för att alltid göra konsekvensanalyser ur flera perspektiv, inte minst barnperspektivet. Inom många verksamhetsområden där olika perspektiv viktats mot varandra har Länsstyrelsens röst för barnens bästa ofta lyfts fram. Det kan gälla vid hedersrelaterade brott, skyddade boenden, föräldrastödsfrågor, boenden för ensamkommande barn, övergripande trafikplanering etc.

Länsstyrelsen har fortsatt att utveckla sitt arbete med att göra barnkonsekvensanalyser inom olika sakområden.

Länsstyrelsernas uppdrag inom samhällsplanering, ANDT, föräldraskapsstöd, mottagning av flyktingar och ensamkommande flyktingbarn samt jämställdhet är några sakområden där barnperspektiv ständigt är närvarande.

Några nya och återkommande insatser har varit:

- Belysa ungdomars utnyttjande av alkohol och tobak. Ett nytt uppdrag med tobaksfria skolgårdar började struktureras upp i slutet av året.
- Flera kampanjer mot hedersvåld, barn- och tvångsäktenskap har genomförts. Bland annat har information spridits på fotbollscup och ridtävlingar med ungdomar som primär målgrupp.
- Konferens om grooming (när barn blir kontaktade i sexuella syften på nätet) har genomförts för yrkesverksamma och föräldrar.
- Aktiviteter om pornografins skadeverkningar på barn och unga.

- Kartläggning av kvaliteten på boenden för våldsutsatta och förmågan att barnanpassa dessa.
- Konferens om ensamkommande barn som försvinner m.m.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

4. Länsstyrelsen ska vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Länsstyrelsen har rutiner och checklistor för att förbättra tillgängligheten. Särskild hänsyn tas vid samrådsmöten, konferensinbjudningar etc. Kommunikationsavdelningen har ett ständigt pågående förbättringsarbete för att alltid göra kommunikationen tillgänglig för alla. Anpassningar görs bland annat för synskadade och personer som behöver lättläst svenska. Länsstyrelsen arbetar aktivt för att personer med olika fysisk funktionsförmåga ändå ska kunna ta del av naturreservat och kulturvärden.

Ett antal tillgänglighetsåtgärder har genomförts i länets naturreservat. Inom förvaltning av skyddade områden har flera särskilda satsningar gjorts. Särskilt kan här nämnas anläggandet av besöksanordningar i Hälleskogsbrännan som nu har ett nytt utsiktstorn som på ett pedagogiskt sätt kan visa upp brukad skog, skyddad skog och brunnen skog. I anslutning finns även slingor som berättar om bränders betydelse för arter och det finns en utomhusscen där skolklasser kan ha undervisning. Allt är anpassat för personer med funktionsnedsättning.

Hälleskogsbrännan är länets största naturreservat. Reservatet bildades under 2015 efter den stora skogsbranden 2014. Ett omfattande arbete är nerlagt för att motsvara förväntningarna på information och tillgänglighet till Sveriges i moderna tiders största brandfält. Utöver stora satsningar på områdets huvudbesöksväg och ytterligare ett par vägar har ett större informationscentrum vid Grävlingsberget upphandlats och byggts under året. Syftet är att besökarna skall kunna besöka och uppleva området och den brända skogen på olika sätt. En 300 meter lång funktionsanpassad ramp är byggd och ett utkikstorn med utsikt över skogen har färdigställts. I början på rampen är ett uteklassrum iordningställt enligt önskemål som länets skolor varit delaktiga i att ta fram. Syftet är att skolklasser och andra grupper ska kunna åka till besöksplatsen för att hålla lektioner eller sammankomster. Man kan vara inne om det regnar eller blåser och ute på läktaren om vädret tillåter. I närhet till klassrummet och under promenaden upp till utkikstornet kommer en större informationsatsning att informera om skogen före och efter branden och hur branden påverkade människor och samhället. Funktionsanpassade toaletter finns också på plats, redo att tas i bruk. I området är även mer jordnära men anpassade stigar byggda. Information längs stigarna berättar om växt- och djurarter och deras livsmiljöer i skogsbrandens spår. För att ytterligare främja friluftslivet och tillgängligheten har Länsstyrelsen fortsatt att arbeta med appen "Västmanlands Naturkarta". Appen har under 2017 fått allt större spridning och innehåller i dag beskrivningar och vägvisningar till ett drygt 40-tal naturreservat. Länsstyrelsen fortsätter också att posta inlägg med information om naturvård på Länsstyrelsens Facebooksida, vilken når väldigt många människor.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

5. Länsstyrelsen ska integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering,

---

Mänskliga rättigheter i Länsstyrelsens interna verksamhet

Under året sökte och fick Länsstyrelsen utvecklingsmedel för att förbättra det interna arbetet med mänskliga rättigheter. Länsstyrelsen har använt det nationella ”Metodstödet för ett rättighetsbaserat arbetssätt”. Det har skett via interna utbildningar. I ansökan har Länsstyrelsen påbörjat ett arbete med att utveckla materialet. I ursprungsformen är materialet tekniskt och utgår från kunskaper om de internationella konventionerna. Problemet är att anställda på Länsstyrelsen kan ha fördomar och då hjälper kunskapen föga. Materialet ger heller ingen vägledning i hur anställda ska agera då två olika rättighetsperspektiv ställs mot varandra. Genom att undersöka autentiska dilemman får anställda vägledning i hur de mänskliga rättigheternas ska förstås och tolkas. Länsstyrelsen har köpt in tjänster från en forskare på Mälardalens högskola.

Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Regleringsbrevsuppdrag 1.26

Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med § 5 förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redovisningen ska bl.a. innehålla information om hur länsstyrelserna har tillämpat lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i myndighetens interna och externa insatser utifrån målet för minoritetspolitiken. Vidare ska länsstyrelserna redovisa samarbetet med andra berörda myndigheter och de åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med ovanstående frågor. De åtgärder som har vidtagits för att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt av respektive länsstyrelse.

Länsstyrelsen arbete med icke-diskriminering och mänskliga rättigheter

Länsstyrelsen fortsätter att utveckla sitt arbete med mänskliga rättigheter (MR) inom alla sakområden. Internt samordnas arbetet av särskilt sakkunnig i jämställdhet och dialoger kring arbetet sker i en samverkansgrupp med handläggare från Länsstyrelsens alla enheter och i dialog med chefer i samband med tertiärluppföljning. Nyanställda ges introduktionsutbildning i mänskliga rättigheter utifrån uppdragen i Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion 5§, punkterna 1–5.

Som en effekt av den nya diskrimineringslagstiftningen och #metoo har Länsstyrelsen internt sett över och anpassat sitt arbete med icke-diskriminering. Likabehandlingsplaner och åtgärdsplan för sexuella trakasserier har uppdaterats.

Under året har Länsstyrelsen deltagit i länsstyrelsernas gemensamma projekt med att utveckla stöd för arbetet med mänskliga rättigheter. Särskilt sakkunnig i jämställdhet har deltagit i projektets styrgrupp och projektet redovisas i årsredovisningen för projektägaren Länsstyrelsen i Dalarna. Särskilt sakkunnig deltog under MR-dagarna i Jönköping genom att arbeta i länsstyrelsernas gemensamma monter och sprida kunskap om den länsstyrelse-gemensamma rapport som släpptes under eventet.

Länsstyrelsen har deltagit i en arbetsgrupp med flera aktörer i länet med syfte att få arrangera de nationella MR-dagarna i Västerås 2019, men arbetsgruppen har upphört då arrangemanget tillföll en annan stad. Länsstyrelsen har vidare även i år deltagit i planering och genomförande av Mångfaldsdagen, en årlig inspirationsdag för näringsliv och offentlig sektor kring arbete med mångfald i bred bemärkelse. I arbetet samverkar Länsstyrelsen med Västerås stad, Mälardalens högskola, Svenskt Näringsliv, ABB, Handelskammaren Mälardalen, Region Västmanland och Västmanlands läns tidning.

Det har under året startats en regional HBTQ-grupp där Länsstyrelsen samordnar arbetet. I gruppen ingår de fyra kommuner (Fagersta, Hallstahammar, Sala och Västerås) som har egna Pride-festivaler, Region Västmanland och fem civilsamhällesorganisationer inom HBTQ-rörelsen. RFSL har med finansiering från Länsstyrelsen startat ett projekt som heter "Newcomers" som syftar till att stötta nyanlända HBTQ-personer. En flyktingförläggning i Surahammar har varit Sveriges enda anpassade och HBTQ-certifierade boende för nyanlända HBTQ-personer.

Andra årligen förekommande arrangemang är flaggning med den romska flaggan den 8 april och prideflaggan under Västerås Pridefestival i juni. Även i år har Länsstyrelsen deltagit i anordnande av mångfaldsdagen, en av både näringsliv och offentlig verksamhet välbesökt seminariedag kring mångfald och mänskliga rättigheter.

Nationella minoriteter

Länsstyrelsen fortsätter att utveckla informationen på Länsstyrelsens webbplats på de nationella minoritetsspråken om deras rättigheter. Fokus är på finska språket, då Region Västmanland och sex av länets tio kommuner utgör förvaltningsområden för det finska språket. Länsstyrelsen har under året fortsatt arbetet med att hitta goda rutiner för samråd med rättighetsinnehavare som talar finska. Arbeta återstår dock inom detta område.

Länsstyrelsen deltog i den hearing som Regeringskansliet anordnade kring den pågående statliga utredningen om en förstärkt minoritetspolitik. Myndigheten har också deltagit på några nätverksträffar med de sex kommuner samt Region Västmanland som är finska förvaltningsområden. Det erfarenhetsutbyte och de kunskapshöjande aktiviteter som sker i samverkansrådena stärker hela regionens minoritetspolitik. Att en kommun från länet vann priset för "Årets finskspråkiga kommun" för tredje året i rad är ett tecken på att myndighetssamverkan gett effekt.

Den samlade bedömningen är att Länsstyrelsen under året tog ett samlat grepp i uppdraget och samordnade kommuner, Region Västmanland och myndigheter i flera nätverk. Det gäller såväl HBTQ-frågor som nationella minoritetsfrågor. Genom samverkan i det nationella Länsstyrelsenätverket har en regional lägesbild tagits fram kring efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna och denna rapport har spridits i länet. Det återstår mycket arbete men Länsstyrelsen har lagt en grund för ökad måluppfyllelse genom samverkan.

Integration

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 85*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,1	0,3	0,4
Årsarbetskrafter kvinnor	2,2	2,5	2,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,24	1,84	1,76
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	4 585	3 556	2 603
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,50	1,95	1,38
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	50	40	34
Antal beslutade ärenden ¹⁾	47	26	32
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	178	0	0

Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Andelen årsarbetskrafter för verksamhetsåret 2017 har ökat med motsvarande två tjänster, vilket medfört ökade verksamhetskostnaderna på grund av ökningen av tjänster. Ökningen beror på ett ökat antal uppdrag till verksamhetsområdet Integration, bland annat det nya uppdraget kring tidiga insatser för asylsökande (TIA).

Antalet ärenden ökade med drygt 25 procent under 2017. Detta hänger samman med det nya uppdraget TIA och dels med uppdraget kring att ta fram lägesbilder av kommunernas situation kopplat till integration. TIA-uppdraget är till för att bevilja medel för insatser som riktar sig till att motverka passivisering av asylsökande, länet fick lite drygt 3,3 miljoner att fördela. Länsstyrelsen beviljade elva olika projekt under året vilket har medfört att fler ärenden har inkommit, upprättats och beslutats.

Den bidragsutbetalningen som gjordes 2017 var till ett §37-projekt. Ett projekt som beviljats medel från Länsstyrelsen fick avslutas i samband med att Västmanlands Kommuner och Landsting (VKL) avvecklades. Det skedde i samband med bildandet av Region Västmanland då det regionala utvecklingsansvaret fördes över från Länsstyrelsen till regionen. Detta föranledde ett återbetalningskrav av en del av medlen motsvarande 178 tkr. Dessa pengar beviljades sedan till ett annat §37-projekt och därmed bidragsutbetalningen från Länsstyrelsen.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens samlade bedömning av sakområdet integration är att de mål som sattes upp för 2017 uppnåtts. Integration jobbar utifrån flera olika regleringsbrevsuppdrag (uppdrag 40, 41, 42,43,44,45,46,47,48 och 49) som ska återrapporteras till Länsstyrelsen i Jönköpings län, som i sin tur skickar en sammanställning till Arbetsmarknadsdepartementet samt Justitiedepartementet.

Uppsatta mål för handläggningstider har uppnåtts, trots nyrekryteringar och nya uppdrag under året. Rättssäkerheten i handläggningen har stärkts och utvecklats.

Arbetet med att utveckla jämställdhetsperspektivet i allt det arbete som görs har gett goda effekter och resultat. Det framkommer framförallt i de projekt som blivit beviljade pengar för olika insatser, där jämställdhetsperspektivet är tydligare och genomsyrar hela insatsen.

Arbetet bidrar därmed till måluppfyllelsen avseende de globala hållbarhetsmålen som finns inom Agenda 2030, framförallt berörs mål 5 Jämställdhet. Länsstyrelsen har även fokuserat sitt arbete på den psykiska ohälsa som ökar inom målgruppen asylsökande och nyanlända. Något som även följer det tredje globala målet Hälsa och välbefinnande.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Nationellt samarbete

Länsstyrelsen i Västmanland har under 2017 deltagit i länsstyrelsernas regionala och nationella nätverk. En nära och regelbunden samverkan finns med noden LIN-Öst (Länsstyrelserna i Gotland, Stockholm, Södermanland, Uppsala, Västmanlands och Östergötland). Via webben har Länsstyrelsen deltagit i regional samverkan med Migrationsverket Region Mitt och länsstyrelserna inom LIN-Öst.

Länsstyrelsen har även deltagit i olika strategidagar som haft fokus på olika områden/uppdrag inom integration. Länsstyrelsen i Västmanland kommer att ha en representant i länsstyrelsernas nationella bosättningsgrupp och har också sedan tidigare en representant i bosättningsgruppen inom LIN-Öst.

Syftet och effekten av att delta i dessa nätverk är att få en gemensam inriktning för arbetet kring integration inom myndigheten. Det ger möjlighet till information från andra länsstyrelser samt ger möjlighet till kunskapsspridning och samverkan.

Lokal och regional samverkan

Under ledning av Arbetsförmedlingen har Länsstyrelsen i Västmanland, Försäkringskassan, Migrationsverket och SKL arbetat med att revidera det nationella metodstödet "Utgångspunkter för samverkan om nyanländas etablering". Revideringen färdigställdes under våren 2017.

I arbetet med de lokala överenskommelserna om nyanlända i länet har Länsstyrelsen i samarbete med berörda parter påbörjat revideringar av överenskommelserna. Länsstyrelsen har under hösten träffat länets sektionschefer från Arbetsförmedlingen som en nystart inför det fortsatta samarbetet. Länsstyrelsen har till sektionscheferna lyft vikten av att arbeta fram jämställdhetsintegrerade överenskommelser utifrån de sex jämställdhetspolitiska målen för att jämna ut de skillnader som finns mellan kvinnor och män som deltar i etableringsuppdraget.

Regional överenskommelse (RÖK)

Den regionala överenskommelsen om nyanländas etablering och mottagande av ensamkommande barn undertecknades i slutet av 2016 av samtliga parter. Här ingår länets kommuner, Landstinget Västmanland (numera Region Västmanland), Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan samt dåvarande Västmanlands Kommuner och Landsting (VKL).

Syftet med överenskommelsen är att arbeta gemensamt inom länet med de utmaningar som finns. För detta finns en struktur med integrationsråd som inriktande och beslutande samt arbetande grupp som beredningsgrupp och samverkansgrupper. Ett arbete om att göra den regionala överenskommelsen mer jämställdhetsintegrerad och där jämställdhetsperspektivet ska finnas med i dokumentets alla delar startade under året. Ett större arbete kommer att ske under 2018.

Integrationsrådet är ett strategiskt forum för samverkan kring mottagande och etablering av nyanlända och ensamkommande barn. Rådet leds och sammankallas av landshövdingen. I rådet ingår kommunstyrelseordförandena i länets kommuner, regionråd, myndighetschefer (för Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Polisen) samt representanter från Företagarna, Handelskammaren, Västmanlands Länsbildningsförbund, Svenska kyrkan och enskilda företag. Rådet sammanträder fyra gånger per år och sammankallas av landshövdingen.

Integrationsrådet ska besluta om att prioritera några fokusområden varje år. Integrationsrådet har i enlighet med RÖK fokuserat på områdena hälsa, arbete och sysselsättning och bosättning under 2017. Rådet har beslutat att arbetet med dessa mål ska fortsätta under 2018.

Integrationsrådet har uppdragit till beredningsgruppen att ta fram en handlingsplan kring barn som försvinner och att inom varje fokusgrupp beakta ensamkommande barn och ungdomar. Handlingsplanen ska tas fram under 2018 och målet är att hitta ett gemensamt angreppssätt kring hur länets olika aktörer (kommuner, statliga myndigheter, civilsamhälle och näringsliv) tillsammans ska kunna förebygga att fler ensamkommande barn försvinner.

Beredningsgruppen har en beredande och stödjande funktion för integrationsrådet. Länsrådet är sammankallande och till gruppen inbjuds kommunchefer samt företrädare för Region Västmanland, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan, Västmanlands Länsbildningsförbund och Samordningsförbunden i Västmanland. Beredningsgruppen sammankallas fyra gånger om året och träffas ett par veckor innan Integrationsrådet sammanträder.

Regionala samverkansgruppen har i uppdrag att följa upp mål och samverkan inom lokala överenskommelser samt lyfta aktuella frågor till beredningsgruppen, initiera uppdrag och stödja insatser inom integrationsområdet. I samverkansgruppen ingår tjänstepersoner med samordnings- och utvecklingsansvar inom länets kommuner, statliga myndigheter och Region Västmanland.

Aktiviteter under året:

- Kartläggning av olika aktörers arbete med hälsa och nyanlända.
- Ett påbörjat arbete med attitydförändring för att få fler privatpersoner att hyra ut bostäder till nyanlända.
- Utvecklat arbetsformer inom Länsstyrelser för att tydligare koppla samman integration och samhällsplanering. Inriktningen är att arbeta mer strategiskt med fördelningen av de statliga medel som finns vad gäller inom Integration (§37) och inom Samhällsplanering och boende (statliga bostadsstöd).

Länsövergripande

Utvecklingsmedel och Tidiga Insatser för Asylsökande (TIA)

Länsstyrelsen har utifrån utvecklingsmedel och statliga bidrag besökt alla länets kommuner. Detta har bidragit till att TIA-medlen kunnat spridas mer över länet och fördelats till de områden där behoven är som störst. Under 2017 har Länsstyrelsen godkänt tolv TIA-ansökningar. Dessa är inriktade på språk, arbetsmarknad och hälsa. Effekten blir att asylsökande under sin asyltid kan vara aktiva och får ta del av civilsamhällets insatser i större utsträckning och slipper därmed passivisering och tristess. Länsstyrelsen har under året informerat om TIA-medel och vilket bidragit till att man i länet har visat stort intresse för att ansöka om TIA-medel.

Vad gäller §37-medel har Länsstyrelsen bifallit tre projekt med inriktning på inkludering, anpassning och tillgång på bostäder. För tre projekt med fokus på mötesplatser har §37a-medel beviljats. En sådan mötesplats, som sker i samverkan mellan kommun och civilsamhället, och som gör en stor skillnad för de ensamkommande barnen är Mötesplats för ensamkommande. Länsstyrelsen har varit behjälplig vid ansökningsförfarandet, vilket bidragit till mer kompletta ansökningar. Länsstyrelsen har arbetat aktivt med jämställdhetsintegrering av projektansökningar. Sakkunnig i jämställdhet har deltagit i bedömningen. Utöver detta har en checklista använts för att säkerställa att alla delar av jämställdhetsintegreringen kommer med i bedömningen.

Lägesbilder

Länsstyrelsen Västmanland har, förutom att rapportera om läget i länet utifrån lägesbildsenkäten, framställt kartor till kommuner över kommunernas lägesbild gällande bostäder, skola, socialtjänst samt hälsa, för att de skall ha ett jämförelsematerial. Detta ger kommunerna en bättre överblick över läget i länet. Utmaningar som kvarstår för nyanlända och ensamkommande i länet är den akuta bristen på bostäder och den försämrade psykiska hälsan.

Samhällsorientering

Länsstyrelsen har haft ett nära samarbete med Region Västmanland kring implementering av samhällsorientering och hälsoorientering, SOH+. Utbildningsinsatser för kommunikatörer i länet har genomförts i samverkan med myndighetens ANDT-samordnare.

En särskilt viktig insats kopplad till samhällsorientering är länets mobilisering för nyanlända HBTQ-personer. Västmanland är det län i Sverige som procentuellt tagit emot flest asylsökande HBTQ-personer. Länet har haft ett specialanpassat HBTQ-certifierat flyktingboende i Surahammars kommun och nu har Arboga kommun i samarbete med

Migrationsverket samt RFSL Västmanland, ordnat särskilda anvisade boenden för den utsatta gruppen. Länsstyrelsen har betalat ut TIA-medel till RFSL som ger målgruppsanpassad samhällsorientering, vilket underlättat integrationen för gruppen. Migrationsverket signalerar att efterfrågan är större än utbudet. Fler HBTQ-anpassade asylboenden och kommunanvisningar behövs för att HBTQ-personer ska kunna känna trygghet.

Ensamkommande barn

Länsstyrelsen har arbetat med att omforma och effektivisera befintliga nätverk avseende ensamkommande barn samt ensamkommande barn som försvinner.

Länsstyrelsen har anordnat en länsövergripande konferens på temat ”Ensamkommande barn som försvinner – vad kan vi göra?” Den nationella samordnaren deltog bland annat och presenterade materialet man arbetat fram i Stockholm. Även regionkoordinatören mot människohandel och prostitution deltog i syfte att visa på den utsatthet som många av de ensamkommande barnen och unga befinner sig i. Cirka 70 personer deltog på konferensen och responsen i utvärderingen och i samtal med deltagarna har varit positiv.

Konferensen ”Våga prata pengar” genomfördes i april i samverkan med Samordningsförbundet Västra Mälardalen. Cirka 80 personer deltog i konferensen. En utvärdering mejlades till samtliga deltagare dagen efter konferensen. Utvärderingen visade att konferensen var uppskattad och hade ökat deltagarnas kunskap inom området. Deltagarna fick kännedom om och kontaktuppgifter till personer lokalt som arbetar med frågor kring budget- och skuldrådgivning. Även lokala arbetssätt presenterades och bidrog med inspiration till deltagarna.

Ett seminarium om statsbidrag och statliga ersättningar, inklusive det nya ersättningssystemet, gällande mottagande av nyanlända samt ensamkommande barn och unga har genomförts. Seminariet arrangerades i samverkan med Migrationsverket i april och cirka 25 personer deltog. Åtta av länets tio kommuner var representerade och fick möjlighet till aktuell information från Migrationsverket samt möjlighet till erfarenhetsutbyte kommunerna emellan. Kommunerna fick möjlighet att ställa frågor direkt till experter på Migrationsverket samt föreslå utvecklingsområden och fungerande arbetssätt i arbetet med statliga ersättningar.

Under våren sammanställde Länsstyrelsen tillsammans med flera andra regionala aktörer ett underlag för placering av ensamkommande barn och unga genom konceptet ”Folkhögskolespåret”. En kartläggning av folkhögskolor i Västmanland och angränsande län genomfördes och sammanställningen skickades ut till samtliga kommuner i länet med information om möjliga placeringalternativ. Sammanställningen visade vilka folkhögskolor som finns i Västmanland och angränsande län (fem stycken) och som var öppna för ett samarbete med kommunerna gällande placering av ensamkommande unga.

Organisationsstyrning

Länsstyrelsens styr- och ledningsmodell

Länsstyrelsen har en styrmodell som utgår ifrån vision, verksamhetsidé, regleringsbrev och övriga aktuella styrdokument. I organisationens målkort formuleras övergripande mål och prioriteringar som utgör stöd för planering och uppföljning. Verksamheten följs upp varje tertiäl och ekonomin varje månad. Under 2017 har Länsstyrelsens planering och uppföljning utvecklats och ett arbete med att digitalisera dessa stödprocesser med hjälp av verktyget LISA (Hypergene) har påbörjats.

Länsstyrelsens målkort 2017

Länsstyrelsens målkort för 2017 innefattade målområdena kund, verksamhet, medarbetare och ekonomi. I kolumnerna i matrisen nedan framgår mål och delmål för respektive målområde.

KUND	VERKSAMHET	MEDARBETARE	EKONOMI
1. Våra kunder vet vad de kan förvänta sig av oss. Vårt bemötande är rättssäkert.	2 a) Länsstyrelsen är en effektiv myndighet med förmåga att anpassa oss efter förändringar i omvärlden. Vi är en efterfrågad regional aktör i framkant med väl fungerande dialog.	3. Vi har ett öppet och förtroendeingivande arbetsklimate med kompetenta, professionella och handlingskraftiga och föredömliga medarbetare.	4. Vi har en ekonomi i balans och använder våra ekonomiska resurser på ett effektivt sätt.
	2 b) Vi är ett gott föredöme genom att arbeta aktivt med att integrera miljömål, jämställdhet och mänskliga rättigheter inom alla våra verksamheter. Vi arbetar även aktivt med att utveckla vårt miljöledningssystem.		
1.1: Våra kunder vet vad de kan förvänta sig av oss	2.1: Vi har en effektiv ärendehantering	3.1: Medarbetarnas delaktighet och trivsel är hög	4.1: Vi använder våra tilldelade resurser inom givna ramar
1.2: Våra kunder uppfattar oss som kommunikativa och transparent	2.2: Vi har en digital ärendehantering	3.2: Medarbetarna ska vara väl insatta i Länsstyrelsens, enhetens och de egna målen	4.2: Vi har god framförhållning och bra kvalitet i våra prognoser
1.3: Vi tar hänsyn till kundernas förväntningar i vår verksamhet	2.3: Vi bidrar aktivt till en hållbar samhällsutveckling	3.3: Vi ska ha hög frisknärvaro	4.3: Vi gör kvalitativa och kostnadseffektiva upphandlingar
	2.4: Vi genomför det vi har åtagit oss i rätt tid (våra projekt/uppdrag)		
	2.5: Vår verksamhet är förberedd för att efterleva nya dataskyddsförordningen		

Internt utvecklingsarbete

Verksamhetsutvecklingsuppdraget

Landshövdingen har uppdragit åt ett antal avdelningschefer och funktionsledare att bedriva länsstyrelseövergripande utvecklingsarbete inom fyra utpekade områden. Utvecklingsarbetet genomförs inom fyra grupper som har i uppdrag att arbeta med nedanstående verksamheter och frågeställningar:

1. Grupp omvärld: Hur kan vi utveckla och stärka vår relation till omvärlden?
2. Grupp effektivitet: Hur kan vi öka effektiviteten i vårt arbete?
3. Grupp verksamhetsprocesser: Hur kan våra verksamhetsprocesser utvecklas och bli mer effektiva?
4. Grupp medarbetarskap: Hur kan medarbetarskapet utvecklas och stärkas?

Gruppernas arbete har utgått från resultatet av diskussionerna vid Länsstyrelsens chefskonferens och personaldag under våren 2017. Varje arbetsgrupp har haft i uppdrag att lämna förslag på aktiviteter som leder mot målet att utveckla och stärka Länsstyrelsen.

Vision och övergripande mål

Länsstyrelsen har under året fattat beslut om en ny vision samt övergripande mål.

Vision:

”Vi samverkar för att utveckla ett hållbart Västmanland för nuvarande och kommande generationer.”

Övergripande mål:

Länsstyrelsen ska:

- Ha goda relationer med uppdragsgivare, samverkansparter och invånare.
- Vara lösningsorienterad och samtidigt garantera en rättssäker myndighetsutövning.
- Ha effektiv verksamhet med ekonomi i balans.
- Ha ett öppet arbetsklimat med engagerad och kompetent personal.
- Vara drivande för en hållbar utveckling i länet.

Dataskydd och informationssäkerhet

Det har under året varit ett ökat fokus på den nya dataskyddsförordningen samt att se över rutiner och styrning av informationssäkerhetsarbetet.

När det gäller förberedelser inför dataskyddsförordningen har arbetet under 2017 innefattat följande områden:

- Nyckelpersoner inom myndigheten har genomgått utbildning i dataskyddsförordningen.
- Respektive avdelning har fått en grundläggande utbildning i Personuppgiftslagen (PUL).
- En kartläggning har genomförts av Länsstyrelsens hantering av personuppgifter enligt PUL. En större enkät besvarades funktionsvis och fördjupade diskussioner hölls med nyckelfunktioner.
- Genomgång och uppdatering av befintlig registerförteckning enligt 39 § PUL.

Några förbättringsområden som framkommit under arbetets gång inkluderar tydligare rutiner kring hantering, lagring och gallring av personuppgifter. Tydligare riktlinjer kring känsliga personuppgifter samt återkommande utbildning för samtliga medarbetare. Det har också framkommit vikten av att alla länsstyrelser arbetar tillsammans i dessa frågor på grund av antalet gemensamma IT-system.

En förstudie genomfördes under hösten som föreslog en nationell organisation för dataskyddsfrågor. Denna organisation ska under 2018 utformas och kombinerar olika perspektiv, inklusive juridik, informationssäkerhet, arkiv och verksamhet.

Samordning kring informationssäkerhetsfrågor har ökat under året och arbetet under 2017 har innefattat följande områden:

- Nyckelpersoner har genomgått en grundläggande SIS-utbildning i informationssäkerhet.
- Reviderad informationssäkerhetspolicy beslutad.
- Interna rapporteringsstrukturer framtagna.
- Arbete med att ta fram riktlinjer och rutiner kring informationssäkerhet.

Övertagande av uppgifter som ny förvaltningslag

Länsstyrelsen har genomfört ett omfattande arbete med anledning av det kommande övertagandet av Polisens arbetsuppgifter på djurområdet (djurskyddslagen) som kommer att ske den 1 juni 2018. Myndigheten har deltagit i den länsstyrelsegemensamma projektgrupp som förbereder övertagandet av uppgifterna på området. I arbetet har Länsstyrelsen i Västmanlands särskilt bidragit med upphandlingsjuridisk kompetens.

Förberedelser har också vidtagits med anledning av införandet av den nya förvaltningslagen, såsom planering av kommande utbildningar och en genomgång av vad den kommande lagen kommer att medföra för förändringar för myndigheten.

Länsstyrelsens gemensamma utvecklingsmedel

Länsstyrelsen i Västmanland är värmland för länsstyrelsernas gemensamma kansli. Kansliet har i uppgift att stärka det länsövergripande samarbetet och stödja länsstyrelserna i det gemensamma utvecklings- och förvaltningsarbetet. Kansliets huvuduppdrag är att skapa förutsättningar för en effektiv gemensam utveckling och förvaltning av de gemensamma IT-stöden.

Länsstyrelserna har under 2017 ytterligare förstärkt och förbättrat den länsövergripande samverkan. Arbetet sker i nära samarbete med den gemensamma IT-avdelningen. Gemensamma utvecklingsinitiativ genomförs utifrån en gemensam målbild och målkarta. Utgångspunkten är att förenkla kontakten för individen och samhället, uppträda ensat, effektivisera länsstyrelsernas interna arbete samt att skapa drivkraft i att utveckla tillsammans.

Under året har bland annat följande utvecklingsinitiativ genomförts/inletts:

- Nytt systemstöd för lönegarantiärenden (slutleverans under 2018).
- Nytt handläggarstöd för kulturmiljöprocesser (i samverkan med Riksantikvarieämbetet, levereras 2018).
- Ny gemensam extern webb (levereras 2018).
- Projekt för samordning av nya dataskyddsförordningen (levereras 2018).
- Program för kontinuitet och resiliens (3-års program).
- Teknisk förstudie för anslutning till Mina meddelande (slutrapport 2017).

Digitalisering

Förutom de länsstyrelsegemensamma insatserna har Länsstyrelsen fortsatt arbetet med att digitalisera ärendehantering. Detta innebär att ett aktivt arbete bedrivs för att fler ärenden ska skickas in digitalt. Arbetet har gett resultat och allt fler ärenden inkommer via digitala kanaler. All fysisk post skannas in, vilket innebär att all ärendehandläggning kan göras digitalt. En stor andel beslut tas digitalt, vilket har effektiviserat ärendehandläggningen och minskat pappershanteringen. Inom Länsstyrelsen finns många ärenden som kräver kompetens från flera avdelningar. Införandet av en digital funktion för internremisser har påbörjats, vilket möjliggör ytterligare effektiviseringar av ärendehandläggningen.

Miljöledning

Länsstyrelsens miljöpolicy

Nuvarande miljöpolicy lyder enligt följande:

"Vi arbetar för en bättre och mer variationsrik miljö".

Länsstyrelsen ska vara en förebild i miljöarbetet genom:

- En god kunskapsnivå om hur vi kan bidra till en bättre miljö.
- En hög ambition att minimera vår energianvändning, klimatpåverkan från resor och mängden avfall.
- Att ställa miljökrav i vårt arbete.

Länsstyrelsen arbetar i samverkan med andra aktörer för att utveckla ett långsiktigt hållbart Västmanland genom att bidra till att:

- Västmanlands energianvändning är långsiktigt hållbar och bidrar till minskad miljö- och klimatpåverkan.
- Västmanland har effektiva kommunikationer som ger långsiktigt hållbar tillväxt.
- Länets invånare har en god livsmiljö och länet en mångfald av attraktiva miljöer.

Indirekt miljöpåverkan

Stor indirekt miljöpåverkan sker framför allt genom skydd av värdefulla miljöer, tillsyn av miljöfarlig verksamhet, miljöhänsyn inom jord- och skogsbruk samt samhällsplanering och genom det arbete som bedrivs med övriga aktörer i länet inom vattenförvaltning och klimat- och energifrågor.

Exempel på Länsstyrelsens större insatser under 2017 är:

- Drivit och samordnat arbetet inom Miljö- och klimatrådet, som innefattar en bred representation från olika aktörer i länet. Rådet initierar konkreta åtgärder för att uppnå ett hållbart samhälle.
- Fortsatt ansvara för och arbeta i EU-projektet LIFE Taiga som genomfört riktade och större naturvårdsinsatser i prioriterade områden och naturtyper, både i länet och i landet. Detta bidrar till att uppnå flera miljö kvalitetsmål.
- Påbörjat arbetet inom EU-projektet LIFE IP Rich Waters där Länsstyrelsen Västmanland är projektledare. Projektet syftar till att genomföra prioriterade

åtgärder för bättre vattenkvalitet i länet och i landet, vilket bidrar till att uppnå flera miljö kvalitetsmål.

- Bedrivit flera projekt för att öka användningen av fossilfria bränslen.

Direkt miljö påverkan

De aktiviteter som har en betydande direkt påverkan på miljön är i första hand tjänsteresor, energianvändning samt förbrukning av teknisk utrustning och kontorsmaterial.

Under 2017 har Länsstyrelsen fortsatt att genomföra aktiviteter enligt beslutad handlingsplan för åren 2015–2017 och bland annat genomfört följande åtgärder för att uppnå målen för direkt miljö påverkan:

- Samarbete med hyresvärderna avseende energiförbrukningen i Länsstyrelsens lokaler, bland annat genom effektivare styrning av inomhusklimat.
- Ett fortsatt arbete tillsammans med fastighetsägaren för att möjliggöra produktion av egen solenergi.
- Förändrat rutiner för att uppnå minskad användning av engångsartiklar i plast och papper, exempelvis plastmuggar, papperstallriker och bestick.
- Kontinuerligt arbete med översyn av avtal och inköp för att beakta miljö aspekten vid inköp.
- Digitaliseringen av ärendehanteringens fortgår och Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt för att minska pappersförbrukningen.
- Resfria möten, många möten genomförs via Skype.

Jämställdhetsintegrering

Länsstyrelsens interna arbete med jämställdhetsintegrering har inneburit att ett jämställdhetsperspektiv införlivats i allt beslutsfattande, på alla nivåer, i alla steg och i alla processer (planering, budget, genomförande och uppföljning). Konkret har det bland annat inneburit att:

- Processtöd införts till handläggare (vid framtagande av strategidokument m.m.).
- Nyanställda har fått utbildning i jämställdhet.
- Handläggningsstöd ordnats i sakområden (vid exempelvis remissvar).
- Integrerat perspektiven i processer (tex vid TIA-ansökningar).
- Samlat in könsuppdelad statistik.
- Följt upp arbetet i tertiärrapporter.

Eftersom Länsstyrelsen har flera regeringsuppdrag som överlappar arbetet med jämställdhet har det varit av stor vikt att dessa processer inte genomförts i separata spår. Arbetet med Agenda 2030, mänskliga rättigheter, icke-diskriminering, nationella minoriteter, integration med mera har tvärtom genomförts av ett jämställdhetsperspektiv.

Länsstyrelsen har tagit fram en ny intern strategi för jämställdhetsintegrering som redovisats till Socialdepartementet den 15 december 2017.

Mänskliga rättigheter

Det interna arbetet med mänskliga rättigheter har intensifierats under 2017. Ledningsgruppen samt två avdelningar har fått grundläggande utbildning enligt det koncept som Länsstyrelserna tagit fram nationellt – ”Metodstöd för ett rättighetsbaserat arbetssätt”. Länsstyrelsen Västmanland ansökte och fick utvecklingsmedel för att utveckla metodstödet. Detta arbete påbörjades under slutdelen av 2017. Två arbetslag (djurskydd och social hållbarhet) har fått utbildning och handledning i speglingsmetoder som syftar till att upptäcka sitt eget förhållningssätt och sina egna fördomar.

Brukarundersökningen 2017

Västmanlands län fick höga betyg i årets brukarundersökning och ett högt sammanvägt nöjdindex (NI), som var 70 i jämförelse med snittet på 65. I länet undersöktes 14 verksamheter och de verksamheter som undersöktes var:

Samhällsutveckling

- VÄS 431 Fornminnen = NI 71 (snitt alla län 67).
- VÄS 432 Byggnadsminnen = NI 75 (snitt alla län 66).
- VÄS 433 Kyrkliga kulturminnen = NI 77 (snitt alla län 67).
- VÄS 434 Byggnadsvård NI = NI 73 (snitt alla län 69).
- VÄS 70 Folkhälsa = NI 65 (endast Västmanland).

Naturvård

- VÄS 218 Jakt och viltvård = NI 65 (snitt alla län 63).
- VÄS 511 Skydd av områden och arter = NI 69 (snitt alla län 60).
- VÄS 525 Samråd 12 kap 6 § MB = NI 71 (snitt alla län 65).

Landsbygdsutveckling

- VÄS 281 Livsmedelskontroll = NI 84 (snitt alla län 60).
- VÄS 282 Djurskydd = NI 74 (snitt alla län 70).
- VÄS 28231 Förprovning djurstallar = NI 68 (snitt alla län 65).
- VÄS 283 Smittskydd = NI 84 (snitt alla län 75).
- VÄS 284 Allmänna veterinära frågor = NI 68 (snitt alla län 65).
- VÄS 285 Foder och animaliska biprodukter = NI 68 (snitt alla län 60).

Resultatet var generellt bra, med ett högre nöjdindex än genomsnittet för alla undersökta verksamheter. Det övergripande resultatet visar att Västmanland har många styrkor att bevara så som till exempel att kunderna får ett bra bemötande, personalen upplevs som kompetenta och återkoppling på inkomna ärenden. Några av de förbättringsområden som framkom i undersökningen var telefoni och tillgänglighet samt GIS-tjänster som är lätta att använda.

Brukarundersökningen är en nationell gemensam kundundersökning. Alla 21 län deltar och det var nionde året som undersökningen genomfördes (2009–2017). Syftet är att följa upp utvalda verksamheter och få in underlag till förbättringsarbete samt att skapa möjligheter till jämförelser och att identifiera goda exempel. Totalt undersöktes 28 verksamheter och cirka 8 400 intervjuer genomfördes.

Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Återrapportering

Länsstyrelsens vision och verksamhetsidé är grunden

Allt övergripande personalarbete har sin grund i Länsstyrelsens vision och verksamhetsidé. Av verksamhetsidén framgår att besluten ska vara rättssäkra och servicen god, de nationella målen ska få genomslag, olika samhällsintressen ska vägas samman och länets förutsättningar ska tas tillvara samt att Länsstyrelsen ska vara en efterfrågad samarbetspart.

Arbetsgivarpolitisk strategi

Personalarbetet utgår också från den arbetsgivarpolitiska strategin, som de statliga arbetsgivarna gemensamt arbetat fram. Strategin är ett viktigt stöd för Länsstyrelsens chefer för att utveckla och skapa en effektiv verksamhet. Den är en grund för utveckling, innovation, attraktivitet och ett gott ledarskap. Strategin hålls levande genom årlig uppdatering och dialog i ledningsgrupp och med de fackliga organisationerna. Gällande policydokument och riktlinjer inom personalpolitiska området har fortsatt reviderats och implementerats.

Organisationsöversyn

Den 1 januari 2017 gick det regionala utvecklingsansvaret över till Region Västmanland, vilket medförde att 11 medarbetare omfattades av verksamhetsövergång till Region Västmanland. Med bland annat verksamhetsövergången som grund genomfördes en organisationsöversyn under hösten 2016, där uppdraget var att skapa en ännu tydligare verksamhets- och ansvarsområdesindelning. Inriktningen var att bygga vidare på de delar som fungerar bra i organisationen. Ansvarsfördelningen avdelningschef, biträdande chef, enhetschef och funktionsledare har förtydligats för att roller och arbetsuppgiftsfördelning ska bli så konkreta som möjligt.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen styrs av Länsstyrelsens verksamhet samt de förändringar som myndigheten förväntas stå inför. Länsstyrelsen ska vara en attraktiv arbetsgivare där kvalitet, effektivitet och resultat är avgörande för att nå verksamhetsmålen. Länsstyrelsen är en kunskapsintensiv organisation där medarbetarnas kompetens är en förutsättning för att lösa uppdrag och nå goda resultat. Kompetensförsörjningen ska stödja kompetensutvecklingen utifrån Länsstyrelsens behov och målbilder.

Under året har en särskild kompetensinsats genomförts för biträdande avdelningschefer och funktionsledare. Biträdande avdelningschefer har genomgått ledarskapstester och fått coachande samtal. Funktionsledarna har genomgått en tre dagars utbildning i "Att leda utan att vara chef. En uppföljningsinsats planeras under våren 2018.

I regeringsuppdraget att tillhandahålla praktikplatser för nyanlända och för personer med funktionsnedsättning har Länsstyrelsen kunnat erbjuda fem personer praktik under 2017. Inom uppdraget moderna beredskapsjobb har tre personer anställts under året.

År 2017 har präglats av många nyrekryteringar, sammanlagt 60 nya medarbetare. Den främsta anledningen är att Länsstyrelsen tilldelats extra medel till följd av nya regeringsuppdrag. Länsstyrelsen har också erhållit ett stort LIFE projekt, Life IP Rich Waters, vilket medfört flera nyanställningar. Länsstyrelsen har för övrigt haft en normal personalomsättning med 11 tillsvidareanställda som slutat sin anställning under året och en pensionsavgång. Länsstyrelsen ser positivt på de nya uppdragen och därmed nyrekrytering av nya medarbetare. Introduktionen av nyanställda har förstärkts för att de nya medarbetarna ska introduceras i Länsstyrelsens verksamhet och den statliga värdegrunden.

Ledarskap

Länsstyrelsen verkar för att utveckla ett kvalificerat och ansvarsfullt ledarskap. Grunden för denna styrning finns i chefspolicyn. Länsstyrelsen arbetar aktivt och strukturerat för att säkra Länsstyrelsens fortsatta ledarförsörjning och för att skapa bästa möjliga förutsättningar för ledaruppdraget. Varje chef har en individuell utvecklingsplan där kompetensaktiviteterna styrs av behoven. Länsstyrelsen har under året rekryterat fyra nya chefer, varav två har börjat under året och två kommer att börja efter årsskiftet. Urvalet av kompetenta kandidater har varit stort, vilket är glädjande. Det visar att många är intresserade av att vara chef på Länsstyrelsen.

Chefsforum

Chefsforum, bestående av chefer och funktionsledare har fortsatt utvecklats under 2017. Forumet fyller en viktig funktion för att få en ökad förståelse för varandras verksamhetsområden och för att diskutera den strategiska inriktningen av Länsstyrelsens uppdrag och prioriteringar.

Ärendehantering

Nya ärendehanteringsrutiner fortsätter att utvecklas med syfte att få ett bättre resursutnyttjande och effektivare arbetsformer. Länsstyrelsen har under året fortsatt utvecklingen kring digitaliseringen och ett delvis utvecklat arbetssätt.

Mänskliga rättigheter

Personalfunktionen har tillsammans med andra medarbetare på Länsstyrelsen fortsatt deltagit i det interna arbetet med mänskliga rättigheter för att öka kompetensen och driva arbetet framåt inom området. Riktlinjer mot sexuella trakasserier har tagits fram för att skapa en god arbetsmiljö för samtliga anställda.

Hälsa och arbetsmiljö

Länsstyrelsen fortsätter att arbeta aktivt med förebyggande insatser inom arbetsmiljö och hälsa som till exempel tidig rehabilitering, kontinuerlig ergonomisk rådgivning, samt systematisk uppföljning av sjukfrånvaron. Sjukfrånvaron ligger fortfarande på en låg nivå, även om den ökat något sedan förra året. Sjukfrånvaron för 2017 uppgick till 2,8 procent, jämfört med 2,6 procent 2016.

Flera friskvårds- och hälsofrämjande aktiviteter har genomförts under året, bland annat en medarbetardag med inriktning på balansen i tillvaron, samt medarbetarens egna ansvar för sin hälsa.

Andra exempel på hälsofrämjande aktiviteter är ergonomiinformation och olika aktiviteter inom friskvårdsområdet. Medarbetare uppmuntras att värna om sin hälsa och erbjuds en friskvårdstimme per vecka på ordinarie arbetstid samt ett ekonomiskt bidrag.

Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3 § FÅB

Kön	Ålder	2017			2016		
		Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	≤29	0,4			0,2		
	30-49	26,9	0,8		29,0	1,3	
	50≥	20,3	1,3		22,8	2,1	73,6
	Alla	47,6	1,0		52	1,7	45,6
Kvinnor	≤29	6,7			6,2		
	30-49	67,7	2,5	35,8	66,8	2,1	50,3
	50≥	39,2	5,3	60,4	37,8	4,7	48,1
	Alla	113,6	3,6	46,6	110,7	3,0	47,8
Samtliga	≤29	7,1			6,4		
	30-49	94,6	2,0	32,6	95,8	1,9	42,2
	50≥	59,4	4,8	55,2	60,5	3,7	53,0
Summa		161,2	2,8	42,7	162,7	2,6	47,4

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

*) Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Kommentar till tabellen sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3 § FÅB

Länsstyrelsen har under många år haft en låg sjukfrånvaro. Under 2017 har sjukfrånvaron ökat något från 2,6 procent 2016 till 2,8 procent 2017. För att förebygga ohälsa arbetar Länsstyrelsen med förebyggande insatser, tidig rehabilitering, kontinuerlig ergonomiska rådgivning samt systematisk uppföljning av sjukfrånvaron. Utvecklingen av sjukfrånvaron följs upp kontinuerligt. Det finns alltför få anställda under 29 år för att det ska gå att redovisa sjukfrånvaron per kön.

Åtterrapportering regleringsbrevsuppdrag 1.4

Länsstyrelserna ska bidra till en god förvaltningskultur. Ledarskapets och medarbetarskapets betydelse och rollen som statstjänsteman ska vara i fokus.

En gemensam värdegrund

Länsstyrelsens verksamhet vilar på en gemensam värdegrund som utgår från demokrati och mänskliga rättigheter och som är rättssäker och effektiv. Arbetet med värdegrunden sker i dialog i ledningsgrupp, i samverkan med fackliga representanter och inom de olika enheterna. Den gemensamma värdegrunden är ett prioriterat område för ledning och medarbetare. För att värdegrundsarbetet ska genomsyra hela verksamheten är det viktigt att det finns utrymme för dialog och diskussion kring värdefrågor. Alla nyanställda får som en del i introduktionen särskild information om statstjänstemannarollen och den gemensamma värdegrunden.

Medarbetarskap – professionell, handlingkraftig och föredömlig

Länsstyrelsen ska fullfölja sina uppgifter i enlighet med de beslut som fattas av riksdag och regering. Länsstyrelsen arbetar på medborgarnas uppdrag och ska fatta riktiga beslut på grundval av gällande lagar och författningar. Myndigheten ska fullfölja arbetet med saklighet, opartiskhet och omutlighet.

Medarbetarskap innebär krav på medarbetaren att förstå och ta sitt ansvar för Länsstyrelsen, vilket omfattar förhållningssätt och förmåga till eget ansvarstagande och aktivt deltagande och självstyre.

Länsstyrelsen har genomfört särskilda aktiviteter utifrån den nya medarbetarpolicy, där honnörorden är professionell, handlingkraftig och föredömlig.

En särskild medarbetardag har genomförts med tema arbetsglädje kopplat till medarbetarskap.

Särskilda utvecklingsgrupper har bildats där en av grupperna har temat medarbetarskap. Gruppens uppgift är att lämna förslag på aktiviteter som leder mot målet att utveckla och stärka Länsstyrelsen kopplade till vår värdegrund och medarbetarpolicy.

Under 2018 kommer ytterligare fokus att läggas vid förvaltningskultur då Länsstyrelsen under 2017 anställt flera nya medarbetare.

Året i siffror

Tabell A – Verksamhetskostnader 2015–2017 Tkr

VÄS-kod	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2017	2016	2015
20-21	Övrig förvaltning	6 667	4 611	3 199
25	Trafikföreskrifter m.m.	636	626	489
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	5 543	5 242	6 527
30	Regional tillväxt	457	9 602	9 133
34	Infrastrukturplanering	362	3027	3441
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 615	3 548	6 124
41	Stöd till boende	1 157	244	342
42	Energi och klimat	3 297	2 691	1 533
43	Kulturmiljö	8 127	8 005	7 640
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	5 162	4 423	15 650
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	14 902	14 352	13 571
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	21 125	19 405	16 941
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1 752	1 588	1 554
53	Vattenverksamhet	16 833	12 465	11 969
54	Mineral- och torvfyndigheter	1	14	20
55	Miljöfarlig verksamhet	3 274	4 395	2 965
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	115	216	175
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 951	2 335	2 350
58	Restaurering	599	979	3325
60	Lantbruk och landsbygd	14 325	18 334	21 443
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens läns)	0	0	33
62	Fiske	1 140	1 228	817
70	Folkhälsa	2 502	1 378	1650
80	Jämställdhet	4 072	2 597	2 492
81	Nationella minoriteter	11	8	3
82	Mänskliga rättigheter	488	334	408
85	Integration	2 659	2 118	1 588
	Summa produktion	120 775	123 766	135 381
10	Myndighetsövergripande verksamhet	28 480	19 711	18 893
11	Administration och intern service	34 662	38 634	34 336
	Summa verksamhetskostnader exklusive resurssamverkan	183 936	182 110	188 610
99	Resurssamverkan ¹⁾	19 248	5 929	78
	Totalsumma verksamhetens kostnader enligt resultaträkning²⁾	203 184	188 039	188 688

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod.

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Tabell B - Verksamhetskostnader 2017

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		OH-kostnader		Kostnader inkl OH	
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
20-21	Övrig förvaltning	6 667	3,62	1 351	2,23	8 018	4,38
25	Trafikföreskrifter m.m.	636	0,35	485	0,80	1 121	0,61
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	5 543	3,01	3 896	6,43	9 439	5,15
30	Regional tillväxt	457	0,25	1 943	3,11	2 400	1,31
34	Infrastrukturplanering	362	0,2	235	0,39	597	0,33
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 615	1,97	2 412	3,98	6 027	3,29
41	Stöd till boende	1 157	0,63	860	1,42	2 018	1,10
42	Energi och klimat	3 297	1,79	1 720	2,84	5 017	2,74
43	Kulturmiljö	8 127	4,42	3 713	6,13	11 841	6,46
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	5 162	2,81	3 109	5,14	8 272	4,52
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	14 902	8,10	7 443	12,29	22 345	12,2
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	21 125	11,48	7 505	12,4	28 629	15,63
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1 752	0,95	1 332	2,20	3 085	1,68
53	Vattenverksamhet	16 833	9,15	9 487	15,67	26 321	14,37
54	Mineral- och torvfyndigheter	1	0,00	0	0,00	1	0,00
55	Miljöfarlig verksamhet	3 274	1,78	1 640	2,71	4 914	2,68
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	115	0,06	89	0,15	204	0,11
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 951	1,06	1 461	2,41	3 412	1,86
58	Restaurering	599	0,33	405	0,67	1 005	0,55
60	Lantbruk och landsbygd	14 325	7,79	6 997	11,56	21 322	11,64
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0	0,00	0	0,00	0	0,00
62	Fiske	1 140	0,62	668	1,10	1 809	0,99
70	Folkhälsa	2 502	1,36	1 424	2,35	3 926	2,14
80	Jämställdhet	4 072	2,21	1 996	3,3	6 068	3,31
81	Nationella minoriteter	11	0,01	9	0,01	20	0,01
82	Mänskliga rättigheter	488	0,27	299	0,49	788	0,43
85	Integration	2 659	1,45	1 927	3,18	4 585	2,5
	Summa produktion	120 775	65,66	62 407	100	183 182	100
10	Myndighetsövergripande verksamhet	28 480	15,48				
11	Administration och intern service	34 681	18,86				
	Summa verksamhetskostnader exklusive resurssamverkan	183 936	100				
99	Resurssamverkan ¹⁾	19 248		735		19 984	

VÄS- KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		OH-kostnader		Kostnader inkl OH	
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
	Totalsumma verksamhetens kostnader enligt resultaträkningen²⁾	203 184				203 184	
	Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ³⁾						
	Nivå 1 (113-115)	21 528	27,46				
	Nivå 2 (110-112, 116-119)	13 153	16,78				
	Nivå 3 (100-109)	28 480	36,33				
	Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)	78 392					

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

³⁾ Summan på nivå 1-3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2-8 (kkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Tabell C – Årsarbetskrafter 2015–2017

VÄS-kod	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2017		2016	2015	
		totalt	varav kvinnor	varav män	totalt	totalt
20-21	Övrig förvaltning	2,5	0,8	1,7	2,6	2,6
25	Trafikföreskrifter m.m.	1	1	0,0	1	0,5
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	7,7	7,6	0,1	7,4	8,0
30	Regional tillväxt	0,2	0,2	0,0	10,5	10,2
34	Infrastrukturplanering	0,5	0,4	0,0	3,6	3,7
40	Hållbar samhällsplanering och boende	4,8	3,6	1,2	4,3	4,2
41	Stöd till boende	1,9	1,1	0,8	0,4	0,2
42	Energi och klimat	3,4	2,1	1,4	2,9	1,8
43	Kulturmiljö	7,4	7,4	0,0	8,2	9,2
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	5,1	4,1	1,0	4,9	12,0
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	13,4	7,6	5,8	12,8	12,3
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	15,3	4,6	10,6	16,9	13,4
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2,9	2,8	0,1	2,6	2,7
53	Vattenverksamhet	18,1	10,5	7,6	13,4	12,6
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
55	Miljöfarlig verksamhet	3,3	2,0	1,3	3,3	3,3
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,2	0,0	0,1	0,4	0,3
57	Förorenade områden, efterbehandling	3,1	2,1	1,0	2,6	2,9
58	Restaurering	0,9	0,9	0,0	1,0	0,8
60	Lantbruk och landsbygd	13,8	11,3	2,6	13,6	15,1
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
62	Fiske	1,3	0,5	0,9	1,4	1,2
70	Folkhälsa	2,7	2,7	0,0	1,6	1,8
80	Jämställdhet	3,1	2,7	0,4	2,1	1,7
81	Nationella minoriteter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
82	Mänskliga rättigheter	0,5	0,5	0,0	0,5	0,5
85	Integration	3,3	2,2	1,1	2,8	2,7
	Summa produktion	116,4	78,6	37,8	120,8	123,9
10	Myndighetsövergripande verksamhet	12,7	10,1	2,5	12,9	12,6
11	Administration och intern service	17,7	14,2	3,5	16,5	17,6
	Summa årsarbetskrafter exkl. resurssamverkan	146,7	103,0	43,8	150,3	154,2
99	Resurssamverkan ¹⁾	0,5	0,4	0,1	0,3	0,2
	Totalt antal årsarbetskrafter	147,2	103,3	43,8	150,6	154,4

¹⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffernivå.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Tabell D – Representation

Kostnader för representation	2017		2016		2015	
	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	118	805	65	432	125	808
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	565	3 841	522	3 468	405	2 624

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Tabell E – Lokaler

Lokalkostnader	2017	2016	2015
Residens			
Lokalkostnader (tkr) 103	1 322	1 358	1 295
Lokalyta (m ²)	1 326	1 326	1 162
Lokalkostnad per m ² (kr)	997	1 024	1 115
Lokaler ¹⁾			
Lokalkostnader (tkr) 113	8 099	8 002	7 853
Lokalyta (m ²)	6 502	6 502	6 807
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 246	1 231	1 154
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	55	53	51
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	44	43	44
Kontorslokaler ²⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	4 832	4 810	5 115
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	33	32	33
Summa lokalkostnader	9 421	9 360	9 148

¹⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

²⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biutor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Redogör även för planerade större lokalförändringar

Kommentar:

Inga större lokalförändringar är planerade.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2017

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och intern service (10-11)	46	75	121	165	77	1
Övrig förvaltning (20-21)	62	601	32	645	50	2
varav Stiftelser (206)	-	-	-	-	-	-
varav Kameraövervakning (211)	27	79	1	100	7	0
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	0	31	0	29	2	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	23	98	3	101	23	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	75	675	591	1274	67	1
varav Livsmedelskontroll (281)	6	8	59	71	2	0
varav Djurskydd (282)	60	607	446	1056	57	1
varav Smittskydd (283)	5	19	25	45	4	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	2	41	23	62	4	0
Regional tillväxt (30)	2	6	0	5	3	0
Infrastrukturplanering (34)	10	32	1	38	5	1
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	38	465	5	443	65	8
Stöd till boende (41)	245	215	0	115	345	4
Energi och klimat (42)	10	54	4	37	31	0
Kulturmiljö (43)	93	767	74	844	90	8
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	42	76	44	118	44	1
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	4	7	0	6	5	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	91	250	31	269	103	12
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	61	58	117	154	82	20
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	1	0	1	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	39	477	29	482	63	3
Vattenverksamhet (53)	77	209	80	258	108	1
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	8	136	55	141	58	0
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	1	0	1	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	44	317	152	465	48	2
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	39	258	148	404	41	2
Övrigt miljö- och hälsoskydd (56)	4	138	0	136	6	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	31	24	9	42	22	2

A	B	C	D	E	F	G
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	14	12	3	19	10	0
Restaurering (58)	2	12	7	12	9	1
Lantbruk och landsbygd (60) ¹	5 089	4 420	29	7 714	1 825	402
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	4 932	4 195	3	7 425	1 705	389
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	-	-	-	-	-	-
Fiske (62) ²	15	201	8	211	13	0
Folkhälsa (70)	5	29	10	33	11	0
Jämställdhet (80)	3	10	12	16	9	0
Nationella minoriteter (81)	0	3	0	2	1	0
Mänskliga rättigheter (82)	1	0	2	0	3	0
Integration (85)	6	41	9	47	9	0
Summa	6 114	9 254	1 370	13 627	3 111	469
varav Vattenmyndighetens ärenden	46	27	18	69	22	1
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöden, betesstöd samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. För år 2016 kunde inte utbetalningar av stöd redovisas, enbart ansökningar om stöd.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöd- direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd samt landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

²⁾ Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för fiske (VÄS 622) avseende åren 2015-2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015-2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket.

Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2017

A	B	C	D
Sakområde och del av sakområde	Antal överklagade ärenden ¹⁾	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans ²⁾	Varav antal ändrade ärenden ³⁾
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	1	0	0
Övrig förvaltning (20-21)	15	21	9
varav Stiftelser (206)	-	-	-
varav Kameraövervakning (211)	5	11	7
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	0	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	5	6	1
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	5	15	0
varav Livsmedelskontroll (281)	0	0	0
varav Djurskydd (282)	5	15	0
varav Smittskydd (283)	0	0	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	0	0
Regional tillväxt (30)	0	0	0
Infrastrukturplanering (34)	0	0	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	16	17	3
Stöd till boende (41)	0	0	0
Energi och klimat (42)	0	0	0
Kulturmiljö (43)	0	2	0
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	2	3	0
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	9	12	2
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	0	1	0
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	1	2	0
Vattenverksamhet (53)	4	1	0
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	3	1	0
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	0	0	0
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	0	0	0
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	0	1	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	0	0	0
varav Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	0	0	0
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk och landsbygd (60)	3	11	3
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	0	8	2
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	-	-	-
Fiske (62)	2	0	0
Folkhälsa (70)	0	0	0

A	B	C	D
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
Summa	63	92	18
<i>varav</i> Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0
<i>varav</i> Miljöprövningsdelegationens ärenden	-	-	-

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och som överklagats till högre instans under 2017.

²⁾ Avser ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2017, oavsett vilket år överklagandet skickades in.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till Länsstyrelsens beslut.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina.

Tabell H – Handläggningstider

H – Ärendeslag med gemensamma mål		Mål dagar	Utfall %		
VÄS	Beskrivning	2015–2017	2017	2016	2015
202	Anmälan om svenskt medborgarskap ¹¹⁾	45			
204	Begravningsfrågor ¹¹⁾	45			
211	Ansökan om kameraövervakning ³⁾	120	32	71	
212	Auktorisation av bevakningsföretag ¹¹⁾	180			
282	Ansökan om tillstånd enligt 16§ Djurskyddslagen ¹⁾	90	100	87	89
282	Ansökan om förprovning djurstall ¹⁾	56	81	100	82
282	Anmälningsärenden djurskydd	90	98	99,5	97
403	Överklagande av lov, förhandsbesked ^{2, 10)}	150	100	100	
403	Överklagande av bygglov för bostäder, dock ej fritidsbostäder ^{2, 7)}	120	100		
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen ³⁾	180	100	¹²⁾	
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författn ³⁾	180	93	78	
525	Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	42	75	79	82
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens ⁸⁾	21	94	89	94
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc) ^{1,4)}	180			
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	¹³⁾	¹⁴⁾	92
562	Prövning av avfall och producentansvar	40	95	100	98
566	Tillsyn av avfall och producentansvar	30	98	87,5	98
602	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{3, 5, 9)}				
	Företagsstöd	180	9	36	
	Projektstöd	180	87	39	
	Miljöinvesteringar	180	53	64	
622	Ansökan om stöd från Fiskerifonden ^{3, 5, 9)}				
	Företagsstöd	180	0		
	Projektstöd	180	0		
602	Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{3, 6, 9)}				
	Företagsstöd	120	92	100	
	Projektstöd	120	100	100	
	Miljöinvesteringar	120	96	83	
622	Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden ^{3, 6, 9)}				
	Företagsstöd	120	0		
	Projektstöd	120	0		
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	92	56	53
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	94	100	96

- 1) Målet är satt från komplett ansökan.
- 2) Uppdrag 3.13 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2017.
- 3) Nytt ärendeslag med gemensamma mål från och med 2016.
- 4) Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.
- 5) Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.
- 6) Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till att Jordbruksverket har betalat ut stödet. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.
- 7) Nytt mål om 120 dagar från och med år 2017.
- 8) Enligt 19 kap 3 b § Miljöbalken.
- 9) Målet enligt SUSS LB (Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan för LB-stöden) Hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg Dawa.
- 10) För åren 2015-2016 ingick bygglov 40322 i dessa ärenden, men från och med 2017 har de urskiljts från övriga lov och fått en egen uppföljning.
- 11) Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län.
- 12) Antal beslutade ärenden = 6, Utfall 100 %.
- 13) Antal beslutade ärenden = 5, Utfall 80 %.
- 14) Antal beslutade ärenden = 3, Utfall 100 %.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket.

Avgiftsbelagd verksamhet*Belopp angivna i tkr*

Verksamhet	2015 ackumulerat utfall	2016 utfall intäkter	2016 utfall kostnader	2016 netto utfall	2017 budget intäkter	2017 utfall intäkter	2017 budget kostnader	2017 utfall kostnader	2017 netto budget	2017 netto utfall	2017 ackumulerat utfall
Offentligrättslig verksamhet											
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-2 323	183	434	-251	200	199	950	196	-750	3	-2 571
Registreringsavgift för jaktområden	42	14	0	14	16	0	0	55	16	-55	0
Delgivning	-44	20	47	-27	40	31	55	48	-15	-17	-88
Övrig offentligrättslig verksamhet	10	1	-12	13	0	0	0	0	0	0	22
Uppdragsverksamhet											
Resurssamordning	-70	5 020	4 955	64	20 100	19 470	20 100	19 269	0	201	195
Övrig uppdragsverksamhet	0	0	0	0	0	64	0	6	0	58	58
Summa totalt	-2 386	5 237	5 424	-188	20 356	19 764	21 105	19 574	-749	190	-2 384
- fördelat på											
Summa offentligrättsligt	-2 316	217	469	-252	256	230	1 005	299	-749	-69	-2 637
Summa uppdragsverksamhet	-70	5 020	4 955	64	20 100	19 534	20 100	19 275	0	259	253

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall av länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet i jämförelse mot budget. Uppställningen utgår från indelningen av avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras enligt bilaga 5 till länsstyrelsernas regleringsbrev.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Kommentarer avgiftsbelagd verksamhet

Kostnaderna för verksamheten Djur och lantbruk är högre än intäkterna. Nuvarande avgiftsnivå är för låg och täcker inte de verkliga kostnaderna för denna verksamhet. Detta är orsakat av:

- 1) Vid vissa kontroller behövs två kontrollanter av arbetsmiljöskäl, men regelverket tillåter bara debitering motsvarande en person.
- 2) Att kontroller efter anmälan ska ske utan förvarning innebär att vi har många bomkörningar.
- 3) Vissa djurägare har svårt att betala sin kontrollavgift vilket genererar kundförluster.

Inom djurskyddsverksamheten varierar intäkterna av avgifter mellan åren beroende på vilka typer av kontroller som utförs samt hur stor andel av kontroller som är avgiftsbelagda. Under år 2017 har andelen avgiftsbelagda kontroller varit lägre än 2016.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

	2017	2016	2015	2014	2013
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	3 000	3 000	3 700	3 700	3 700
Utnyttjad	2 386	1 921	1 505	1 734	2 266
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	4 900	4 900	4 900	4 900	4 900
Räntekonto					
Ränteintäkter	9	8	4	119	314
Räntekostnader	0	0	-63	0	0
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	20 356	4 700	5 000	5 500	6 000
Utfall	25 459	12 462	5 829	4 739	5 191
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	3 880	3 880	3 640	3 620	3 620
Utfall	6 024	4 701	4 096	3 585	3 483
Anslagskredit					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
<i>01 05 001 015 Länsstyrelsen i Västmanlands län</i>					
Beviljad	4 580	4 377	4 307	4 270	4 187
Utnyttjad	0	0	0	0	0
<i>Utgiftsområde 19</i>					
<i>Regional tillväxt</i>					
<i>19 01 001 015 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i Västmanlands län</i>					
Beviljad	170	3 406	3 290	3 290	3 290
Utnyttjad	1 191	2 940	2 622	3 056	2 803
Anslagssparande					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
<i>01 05 001 015 Länsstyrelsen i Västmanlands län</i>					
Summa anslagssparande	3 295	1 946	3 208	3 122	2 869
<i>Utgiftsområde 06</i>					
<i>Försvar och samhällets krisberedskap</i>					
<i>06 02 004 003 Skogsbranden i Västmanlands län</i>					
Summa anslagssparande	424	1 425	1 425	78 079	-

Utgiftsområde 19

Regional tillväxt

19 01 001 015 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i
Västmanlands län

Summa anslagssparande	1 191	0	0	0	0
-----------------------	-------	---	---	---	---

Bemyndiganden

Tilldelat	3 000	43 000	60 000	60 000	60 000
Åtaganden	1 894	39 472	38 102	29 629	37 404

Personal

Antal årsarbetskrafter ²	147	151	154	155	145
Medeltal anställda ¹	161	163	195	171	172
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 373	1 242	1 217	1 487	1 034

Kapitalförändring

Årets kapitalförändring	190	-188	-795	-555	-990
Balanserad kapitalförändring	-2 574	-2 386	-1 592	-1 037	-47

¹ Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

² Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar.

Information av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning

06 02 004 003 Skogsbranden i Västmanlands län

I slutet av år 2017 beslutades en ändring av regleringsbrevet för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (Ju2017/09622/SSK Ju 2017/00623/KRIM (delvis)) att Länsstyrelsen i Västmanlands län får rätt att disponera anslagssparandet från anslag 06 02 004 003 för utbetalning av ersättning för kostnader avseende Skogsbranden.

Finansiell redovisning

RESULTATRÄKNING (TKR)

	2017	2016	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	109 443	114 155	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	25 459	12 462	2
Intäkter av bidrag	68 459	61 222	3
Finansiella intäkter	13	13	4
Summa	203 374	187 852	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-101 989	-102 198	5
Kostnader för lokaler	-9 758	-10 037	6
Övriga driftskostnader	-90 257	-74 802	7
Finansiella kostnader	-206	-180	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-973	-821	9
Summa	-203 184	-188 039	
Verksamhetsutfall	190	-188	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	6 024	4 701	10
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-6 074	-4 731	11
Saldo	-50	-30	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	5 636	31 495	12
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	36 453	30 670	13
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	18 431	11	14
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	-176	-11	15
Lämnade bidrag	-60 294	-62 135	16
Saldo	50	30	
Årets kapitalförändring	190	-188	17

BALANSRÄKNING

TILLGÅNGAR (TKR)	2017-12-31	2016-12-31	Not
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	88	187	
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2 221	1 803	
Summa	2 309	1 990	18
Varulager m.m.			
Summa	0	0	19
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	746	523	20
Fordringar hos andra myndigheter	12 555	4 707	21
Övriga kortfristiga fordringar	829	47	22
Summa	14 131	5 278	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	2 390	2 316	
Upplupna bidragsintäkter	10 892	5 295	
Summa	13 282	7 611	23
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	20 242	50 927	
Summa	20 242	50 927	24
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	15 620	42 132	25
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	65	410	26
Kassa och bank	636	521	27
Summa	16 321	43 063	
Summa tillgångar	66 285	108 869	

BALANSRÄKNING

KAPITAL OCH SKULDER (TKR)	2017-12-31	2016-12-31	Not
Myndighetskapital			
Statskapital	43	43	
Balanserad kapitalförändring	-2 574	-2 386	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	190	-188	
Summa	-2 341	-2 531	28
Fonder			
Fonder	1 735	1 559	
Summa	1 735	1 559	16
Avsättningar			
Övriga avsättningar	662	543	29
Summa	662	543	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	2 386	1 921	30
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	0	0	31
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	7 908	8 808	32
Leverantörsskulder	7 399	4 548	33
Övriga kortfristiga skulder	1 932	1 673	34
Depositioner	65	401	35
Summa	19 689	17 352	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	17 386	28 568	
Oförbrukade bidrag	29 155	56 518	
Övriga förutbetalda intäkter	0	6 861	
Summa	46 541	91 946	36
Summa kapital och skulder	66 285	108 869	

Anslagsredovisning

Redovisning mot
anslag

Belopp i tkr

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	NOT
Utgiftsområde 01								
Rikets styrelse								
01 05 001 015 Länsstyrelsen i Västmanlands län	1 946	114 489	650	0	117 085	-113 790	3 295	37
Utgiftsområde 6								
Försvar och samhällets krisberedskap								
06 02 004 003 Skogsbranden i Västmanlands län	1 425	0	0	0	1 425	-1 002	424	38
Utgiftsområde 19								
Regional tillväxt								
19 01 001 015 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i Västmanlands län	-2 940	1 705	2 793	0	1 558	-366	1 191	39
Summa	431	116 194	3 443	0	120 068	-115 158	4 910	

Anslagsbehållning som får disponeras 2017 för utgiftsområde 1 Rikets styrelse 01 05 001 015 Länsstyrelsen i Västmanlands län är max 3% (3 435 tkr)

I utgiftsområde 01 Rikets styrelsen 01 05 001 015 Länsstyrelsen i Västmanlands län ingår 30 mkr som avser länsstyrelsegemensam utveckling och därtill hörande utvecklingsnära förvaltning av projekt.

I slutet av år 2017 beslutades en ändring av regleringsbrevet för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (Ju2017/09622/SSK Ju 2017/00623/KRIM (delvis)) att Länsstyrelsen i Västmanlands län får rätt att disponera anslagssparandet från anslag 06 02 004 003 Skogsbranden i Västmanlands län för utbetalning av ersättning för kostnader avseende Skogsbranden.

Beviljad anslagskredit för utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 015 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i Västmanlands län är 170 tkr.

**Redovisning mot
inkomsttitel**

Belopp i tkr			
Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster	NOT
2511 019 Expeditions- och ansökningsavgifter	350	540	
	3		
2537 119 Miljöskyddsavgift Täckavgift	400	5 154	
2552 317 Avgifter enligt avfallsförordningen	100	109	
2552 417 Övriga avgifter vid länsstyrelserna	0	22	
2714 117 Sanktionsavgifter	30	201	
2811 207 Övriga inkomster	0	50	
	3		
Summa	880	6 074	10

Inkomsten av "2537 119 Miljöskyddsavgift Täckavgift" är högre än beräknat. Den 1 januari 2017 trädde en ny förordning i kraft, förordningen (2016:986) om avgifter för tillsyn av åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvariga kemikalieolyckor (Sevesoavgiftsförordningen). Det innebär att den som bedriver en verksamhet som omfattas av Sevesolagen ska betala en årlig avgift för tillsyn. Under 2017 debiterades en årlig avgift för första gången för dessa verksamheter vilket lett till en högre intäkt mot föregående år. Avgiftsbeloppen för miljöfarliga verksamheter som omfattas av tillstånd enligt miljöbalken har successivt höjts under åren 2015-2017, även det har bidragit till ökade avgiftsintäkter under 2017.

**Redovisning av
beställningsbemyndiganden**

Anslag	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år				NOT
				2017	2017	2018	2019	
19 01 001 015 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i Västmanlands län	3 000	1 193	1 894	1 700	194	0	0	39

Tilläggsupplysningar och noter

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Länsstyrelsens redovisning följer god redovisningssed enligt 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Regeringen har beslutat att återrapportering ska ske enligt anvisningar som framgår under rubriken Verksamhet i avsnitt 1 "Mål och Återrapporteringskrav", avsnitt 2 "Organisationsstyrning" och avsnitt 6 "Avgifter och bidrag" samt bilaga 2 "Mall för redovisning av statistik" i regleringsbrevet. Anvisningarna utgör ett undantag från bestämmelserna i 3 kap. 2 § FÅB och i vissa fall undantag från 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2018.

De flesta belopp i resultatredovisning och de finansiella delarna är framtagna med hjälp av exelator. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor t.o.m. brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 20 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader såsom hyror m.m. för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 100 tkr. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras halvårsvis med värdeförändring till följd av ändrade löner m.m.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd nyttjandeperiod om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på minst 20 tkr redovisas som anläggningstillgångar. Immateriella anläggningstillgångar vid anskaffningsvärde på minst 100 tkr och för förbättringsutgifter på annans fastighet på minst 50 tkr.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer då de utsätts för extra stort slitage.

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Följande avskrivningstider tillämpas.

	Avskrivningstid
Immateriella anläggningstillgångar	3 år
Materiella anläggningstillgångar:	
- Förbättringsutgift på annans fastighet	högst 7 år
- Maskiner, inventarier m.m.	
IT-utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	4 år
Maskiner	4 år
Konst	ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år
- Pågående nyanläggning	ingen avskrivning

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Stora genomslag i den finansiella redovisningen

Dispositionsrätter

Länsstyrelsen i Örebro län har under år 2017 fått dispositionsrätt på flera myndigheters anslag. Dessa har Örebro län fördelat mellan alla länsstyrelser efter gemensamma beslut. Länsstyrelsen i Västmanland har på detta sätt tilldelats medel via Örebro från Kammarkollegiet, Socialstyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Naturvårdsverket, Boverket, Statens Energimyndighet, Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap, Havs- och Vattenmyndigheten, Folkhälsomyndigheten samt Brottsförebyggande rådet. Tidigare år har dessa medel fördelats direkt från respektive myndighet.

Verksamhetsövergång

Den 1 januari 2017 överlämnades ansvaret för Regional tillväxt från Länsstyrelsen Västmanland till Region Västmanland. I samband med det övergick anslaget för Regional tillväxt till Region Västmanland och endast en liten del disponeras av Länsstyrelsen Västmanland. År 2016 tilldelades Länsstyrelsen 34 060 tkr i anslag för Regional tillväxt och år 2017 var tilldelningen 1 705 tkr. I samband med övergången av ansvaret skedde också en verksamhetsövergång.

**Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2§ förordningen om
årsredovisning och budgetunderlag**

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
Landshövding		
Akhtarzand, Minoo	1 381 631	Södertörns högskola
Länsråd/Länsöverdirektör		
Gradin, Ulrica	984 179	
Insynsråd		
Carola Gunnarsson	5 976	SKL Företag AB
Magnus Hemmingsson	4 350	Mälarenergi AB Mälarenergi Kraft AB Mälarenergi Försäljning AB Mälarenergi Elnät AB Fibra AB Energiforsk AB
Stig Henriksson	3 395	Exportkontrollrådet
Sture Johansson	16 358	Hushållningssällskapet i Västmanlands län Svepnäs Gård AB
Suzanne Lagerholm	4 350	Create Marknad & Näringsliv AB SynerLeap Powered by ABB AB World Childhood Foundation
Catarina Pettersson	4 581	Strukturfondspartnerskapet Östra Mellansverige Strömsholms kanal AB FIBRA STUTAB (Strömsholms Utvecklings aktiebolag)
Paul Pettersson	5 800	Insynsrådet, Länsstyrelsen i Södermanlands län UP4ALL International AB Compratio AB
Fredrik Svensson	4 350	Arvid Svensson AB Fastighets AB Balder Klövern AB

Noter till resultaträkningen

Not 1	Intäkter av anslag	2017	2016
	01 05 001 Förvaltningsanslag	109 418	111 649
	19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	25	2 506
	Summa intäkter av anslag	109 443	114 155

Skillnaden mellan summan av intäkter av anslag samt medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag i resultaträkningen och utgifter i anslagsredovisningen beror på anslagsavräknad semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 enligt övergångsbestämmelsen till 16 § anslagsförordningen.

01 05 001 Förvaltningsanslag

Det ingår 30 mkr som avser Länsstyrelsegemensam utveckling och därtill hörande utvecklingsnära förvaltning av projekt.

19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder

Den 1 januari 2017 skedde en övergång av ansvaret för Regional tillväxt som övertogs av Region Västmanland, i samband med det skedde en verksamhetsövergång. En liten del av anslaget disponeras av Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2017	2016
	Offentligrättsliga avgifter	613	622
	Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	24 650	11 500
	Intäkter av andra ersättningar	196	340
	Summa	25 459	12 462

Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av

Intäkter uthyrning	739	730
Intäkter utbildning/konferenser	1 767	1 686
Intäkter konsultuppdrag	22 112	9 064
Intäkter övriga 4 § avgifter	31	20
	24 650	11 500

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Ökningen från föregående år avseende "Försäljning enligt 4§ Avgiftsförordningen-Intäkter av konsultuppdrag" avser "Resurssamverkan" som ökat med 14,3 mkr. Från och med 2016 fakturerar Länsstyrelsen i Västmanlands län övriga länsstyrelser för gemensamma förvaltningskostnader för system som används i verksamheten. Medel betalas ut för respektive förvaltningsobjekts upparbetade kostnader. Efter länsstyrelsegemensamma beslut har andelen förvaltning (gemensamma IT-system samt därtill hörande arbetssätt) som finansieras på detta sätt ökat.

Not 3 Intäkter av bidrag	2017	2016
Bidrag från statliga myndigheter	64 161	60 480
varav		
Länsstyrelsen i Örebro län	18 805	1 655
Naturvårdsverket	18 382	19 459
Havs- och vattenmyndigheten	10 620	14 461
Statens jordbruksverk	4 016	4 883
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	2 115	2 684
Riksantikvarieämbetet	1 888	2 803
Regeringskansliet	1 550	0
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	1 000	300
Socialstyrelsen	938	1 170
Statens energimyndighet	752	1 052
Länsstyrelsen i Västmanlands län	628	1 645
Kammarkollegiet	442	1 429
Tillväxtverket	396	3 320
Post- och telestyrelsen	136	1 325
Länsstyrelsen i Uppsala län	81	1 488
Övriga motparter	2 411	2 806
Bidrag från övriga	4 298	742
varav bidrag från EU:s fonder		
Life - program för miljö- och klimatpolitik	1 757	238
Summa	68 459	61 222

Länsstyrelsen i Örebro län har under år 2017 fördelat medel från olika dispositionsrätter till länsstyrelserna. Länsstyrelsen i Västmanland har tilldelats dispositionsrätter från Kammarkollegiet (1 500 tkr), Socialstyrelsen (111 tkr), Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (1 257 tkr), Naturvårdsverket (3 967 tkr), Boverket (1 346 tkr), Statens Energimyndighet (582 tkr), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (450 tkr), Havs- och Vattenmyndigheten (5 620 tkr), Folkhälsomyndigheten (1 682 tkr) samt Brottsförebyggande rådet (1 364 tkr). Eftersom medel erhålls via dispositionsrätter från Länsstyrelsen i Örebro har medel som kommer direkt från respektive sektorsmyndighet minskat, exempelvis från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

Not 4 Finansiella intäkter	2017	2016
Räntekonto i Riksgälden	9	8
Övriga finansiella intäkter	4	5
Summa	13	13

Not 5 Kostnader för personal	2017	2016
Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-68 783	-68 921
varav		
Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)	-415	-381
Övriga kostnader för personal	-33 206	-33 277
Summa	-101 989	-102 198

Not 6	Kostnader för lokaler	2017	2016
	Kostnader för lokaler	-9 758	-10 037

Not 7	Övriga driftskostnader	2017	2016
	Övriga driftskostnader	-90 257	-74 802

Den största ökningen avser konsultkostnader för länsstyrelsegemensam utveckling och förvaltning (år 2016, 34 820 tkr och år 2017, 46 855 tkr). Från och med 2016 fakturerar Länsstyrelsen i Västmanlands län övriga länsstyrelser för gemensamma förvaltningskostnader för system som används i verksamheten. Medel betalas ut för respektive förvaltningsobjekts upparbetade kostnader. Efter länsstyrelsegemensamma beslut har andelen förvaltning (gemensamma IT-system samt därtill hörande arbetssätt) som finansieras på detta sätt ökat. Under år 2017 fakturerades mer än år 2016.

Not 8	Finansiella kostnader	2017	2016
	Räntekostnader i Riksgälden	-190	-175
	Övriga finansiella kostnader	-16	-5
	Summa	-206	-180

Räntekostnaderna beror på Riksgäldkontorets negativa ränta.

Not 9	Avskrivningar och nedskrivningar	2017	2016
	Avskrivningar och nedskrivningar	-973	-821

Nyinvesteringar under 2017 har bidragit till att avskrivningskostnaderna ökat mot föregående år.

Not 10	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2015	2016	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017
		netto utfall	netto utfall	budget intäkter	utfall intäkter	budget kostnader	utfall kostnader	netto budget	netto utfall	Akkumulerat utfall
	Avgifter med bestämt ekonomiskt mål									
	2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	-850	-1 572	350	540	0	1 767	350	-1 227	-3 649
	2528 Avgifter vid bergstaten	-9	0	0	0	0	0	0	0	-9
	2537 Miljöskyddsavgift	709	1 447	3 400	5 154	0	2 712	3 400	2 441	4 598
	2552 Övriga offentligrättsliga avgifter	38	42	100	130	0	90	100	18	98
	varav						0			
							0			
	- Avgifter enligt avfallsförordningen	38	42	100	109	0	90	100	18	98
	Övriga intäkter som inte disponeras och inte har bestämt ekonomiskt mål	55	66		201					
	2714 Sanktionsavgifter	55	66	30	201					
	Summa avgifter redovisade mot inkomstitel	-57	-16		6 024					

Noten är omarbetad under 2017 och överensstämmer inte med noten i årsredovisningen 2016. Uppgifterna speglar tabell 6.2 i Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende länsstyrelserna. Noten är uppdelad på avgifter med bestämt respektive inte bestämt ekonomiskt mål. På de avgifter som har bestämt ekonomiskt mål är personalkostnaderna hämtade utifrån redovisning på respektive verksamhetskod med finansiering förvaltningsanslag. På de kostnaderna läggs OH på med 49 % utifrån Örebro-modellen.

Utsökningen som hämtar uppgifterna till tabellen ur ekonomisystemet söker på de VHT-koder som avgiftsinkomsterna redovisas på. På dessa VHT-koder förekommer troligtvis inte bara kostnader som är hänförliga till respektive ärendehantering. De kan även innehålla lönekostnader som avser andra arbetsuppgifter. Den nationella EA-samordningen kommer utifrån detta års bokslutsarbete analysera och fortsätta arbetet med att matcha kostnader mot intäkter. Det är ett långsiktigt arbete som krävs för att skapa en rättvisande bild. Den redovisningsstruktur som länsstyrelserna har idag medger inte absolut matchning.

En avvikelse om 50 tkr råder mellan intäkter av avgifter som inte disponeras och medel som tillförts statens budget från uppbindningsverksamhet på inkomstitel 2811 207 Övriga inkomster. Denna inkomstitel avser medel som tillfaller staten genom en återbetalning enligt förordningen (2015:210) om statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag.

Not 11	Medel som tillförts statens budget från uppbördsvksamhet	2017	2016
	Medel som tillförts statens budget från uppbördsvksamhet	-6 074	-4 731

Skillnaden mellan åren beror på intäkter av miljöskyddsavgift som ökat med 1 100 tkr. Förändringar i Sevesolagstiftningen den 1 januari 2017 har inneburit att Länsstyrelsen i Västmanlands län för första gången debiterat miljöfarliga verksamheter en årlig avgift vilket lett till en högre intäkt om 632 tkr. Avgiftsbeloppen för miljöfarliga verksamheter som omfattas av tillstånd enligt miljöbalken har successivt höjts under åren 2015-2017 vilket bidragit till 502 tkr i ökade avgiftstintäkter för 2017.

Not 12	Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2017	2016
	01 05 001 Förvaltningsanslag	4 292	-377
	19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	342	31 872
	06 02 004 003 Skogsbranden i Västmanlands län	1 002	0
	Summa	5 636	31 495

01 05 001 015 Förvaltningsanslag

Avser bidragsutbetalningar till Region Västmanland för finansiering av förvaltningskostnader, i enlighet med regleringsbrevet 2017. Återbetalning av bidrag gör att nettobeloppet som redovisas är lägre än det beslutade beloppet som betalats ut till Region Västmanland.

19 01 001 015 Regionala tillväxtåtgärder

Den 1 januari 2017 övertogs ansvaret för Regional tillväxt av Region Västmanland, vilket ledde till en verksamhetsövergång. En liten del av anslaget disponeras av Länsstyrelsen Västmanlands län.

06 02 004 003 Skogsbranden i Västmanlands län

I slutet av år 2017 beslutades en ändring av regleringsbrevet för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (Ju2017/09622/SSK Ju 2017/00623/KRIM (delvis)) att Länsstyrelsen i Västmanlands län får rätt att disponera anslagssparandet från anslag 06 02 004 003 för utbetalning av ersättning för kostnader avseende Skogsbranden.

Not 13 Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2017	2016
Från myndighet		
Kammarkollegiet	0	901
Riksantikvarieämbetet	130	0
Länsstyrelsen i Södermanlands län	975	0
Länsstyrelsen i Uppsala län	0	70
Länsstyrelsen i Västmanlands län	178	0
Länsstyrelsen i Örebro län	290	0
Socialstyrelsen	2 722	2 821
Naturvårdsverket	21 146	21 826
Post- och telestyrelsen	158	219
Tillväxtverket	3 412	225
Havs- och vattenmyndigheten	7 443	4 606
Folkhälsomyndigheten	0	3
Summa	36 453	30 670

Länsstyrelsen i Västmanlands län har under året lämnat bidrag till Region Västmanlands avseende erhållna medel från Tillväxtverket för projekt som övertagits i samband med verksamhetsövergången av Regionala tillväxtåtgärder. Ökningen mellan åren för Havs- och vattenmyndigheten beror på att Vattenmyndigheten betalat ut större bidrag under 2017 eftersom de fick ett extra bidrag för genomförandet av det nya EU-projektet LIFE IP Rich Waters. Vidare har man i år lyckats fördela ut hela LOVA-stödet från Havs- och Vattenmyndigheten om 2,1 mkr.

Not 14 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2017	2016
Regionförbundet Örebro	692	0
Älgvårdsfonden	61	11
Bygdemedel	115	0
Life - program för miljö- och klimatpolitik	17 563	0
Summa	18 431	11

17 419 tkr av erhållna medel för finansiering av bidrag i "Life- program för miljö- och klimatpolitik" avser projektet LIFE IP Rich Waters, övriga 144 tkr avser LIFE TAIGA. LIFE IP är ett nytt EU-projekt och bidragsmedlen utgör en delfinansiering till de 33 partners för deras kostnader i det första delprojektet.

Not 15	Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2017	2016
	Ingående balans	1 559	1 548
	Årets förändring	176	11
	Utgående balans	1 735	1 559
	Uppdelat på		
	Ålgårdsfonden		
	Ingående balans	1 038	1 027
	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	61	11
	Utgående balans	1 099	1 038
	Bygdemedel		
	Ingående balans	521	521
	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	115	0
	Utgående balans	636	521
Not 16	Lämnade bidrag	2017	2016
	Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-49 863	-33 652
	Lämnade bidrag till övriga samt periodiseringar	-10 432	-28 483
	Summa Lämnade bidrag	-60 294	-62 135
	inom verksamhetsområden		
	Miljömål	-21 320	-2 292
	Efterbehandling av förorenade områden	-14 928	-13 883
	Allmänt och övergripande inom regional tillväxt	-4 529	0
	Förvaltning och skötsel av skyddade områden	-3 677	-6 787
	Regional projektverksamhet	-2 897	-21 978
	Frågor inom mänskliga rättigheter	-2 722	-2 722
	Restaurering av vatten som inte kalkas	-1 572	-500
	Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön	-1 430	-700
	Jämställhetsfrågor	-1 061	-1 000
	Samverkan, ledning och samordning	-1 002	0
	Skydd av områden och arter (exkl. vattenskyddsområden och kulturresevat)	-995	0
	Hushållning med energi	-975	0
	Kalkning av försurade vatten	-945	-1 098
	Företagsstöd inom regional tillväxt	50	-10 089
	Övriga verksamhetsområden	-2 293	-1 087
		-60 294	-62 135
	varav finansiering genom EU-fonder		
	Life - program för miljö- och klimatpolitik	-17 563	0

Lämnade bidrag har minskat med totalt 1 841 tkr. Största faktorn till det är övertagandet av ansvaret för Regional tillväxt från Länsstyrelsen Västmanlands län till Region Västmanland. Lämnade bidrag inom området "Företagsstöd inom regional tillväxt" samt "Regional projektverksamhet" inom ramen för Regional utvecklings verksamhet har minskat med totalt 29 220 tkr mot föregående år. "Allmänt och övergripande inom regional tillväxt" avser bidragsutbetalningar om 4 529 tkr till Region Västmanland i enlighet med regleringsbrevet 2017. Lämnade bidrag inom verksamhetsområdet "Miljömål" har ökat med 19 028 tkr. Det beror till största delen på det nya EU-projekt LIFE IP Rich Waters där bidrag om totalt 17 419 tkr lämnats till totalt 33 partners.

Not 17 Årets kapitalförändring	2017	2016
Verksamhetsutfall		
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	190	-188
Semesterlöne- och löneskuld	79	390
Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av anslag	-79	-390
Summa verksamhetsutfall	190	-188
Uppbörd		
Transfereringar		
Summa Transfereringar	0	0
Summa årets kapitalförändring	190	-188

Under år 2017 har det tillkommit en kapitalförändring avseende ytterligare en avgiftsverksamhet och resurssamverkan vilka är gemensamma förvaltningsmedel (194 tkr) och tillsyn dammsäkerhet (58 tkr) som bidragit till förändringen mot föregående år.

Noter till balansräkningen

Not 18 Materiella anläggningstillgångar	2017-12-31	2016-12-31
Förbättringsutgifter på annans fastighet		
Ingående anskaffningsvärde	975	975
Årets försäljning, utrangering	-103	0
Utgående anskaffningsvärde	872	975
Ingående avskrivningar	-788	-688
Årets avskrivningar	-99	-100
Årets försäljning, utrangering	103	0
Utgående avskrivningar	-784	-788
Bokfört värde	88	187
Maskiner, inventarier, installationer mm.		
Ingående anskaffningsvärde	5 882	5 652
Årets anskaffning	1 292	772
Årets försäljning, utrangering	-53	-541
Utgående anskaffningsvärde	7 121	5 882
Ingående avskrivningar	-4 079	-3 899
Årets avskrivningar	-874	-722
Årets försäljning, utrangering	53	541
Utgående avskrivningar	-4 900	-4 079
Bokfört värde	2 221	1 803
Pågående nyanläggningar		
Bokfört värde	0	0
Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	2 309	1 990

Värdet av anläggningstillgångar har ökat år 2017 med anledning av nyinvesteringar under året i form av en bil och inventarier till länsstyrelsens lokaler i Västmanland.

Not 19 Varulager m.m.	2017-12-31	2016-12-31
Pågående arbete	0	0

Länsstyrelsen i Västmanlands län har utfört pågående arbete åt Naturvårdsverket på naturreservaten Aggarön och Hälleskogsbrännan. Hela kostnaden om 5 853 tkr har fakturerats Naturvårdsverket.

Not 20 Kundfordringar	2017-12-31	2016-12-31
Kundfordringar	746	523

Not 21 Fordringar hos andra myndigheter	2017-12-31	2016-12-31
Diverse fordringar andra myndigheter	9 045	2 791
Mervärdesskatt	3 511	1 916
Summa	12 555	4 707

Fordringar hos andra myndigheter har ökat eftersom Länsstyrelsen i Västmanlands län i slutet av 2017 fakturerat Naturvårdsverket 6 157 tkr för pågående arbete och underhåll på naturreservatet Hällekogsbrännan. Även mervärdesskattefordran har ökat med anledning av detta arbete eftersom ingående moms med omvänd skattskyldighet ökat mot föregående år. Detta rekvideras i januari 2018.

Not 22 Övriga kortfristiga fordringar	2017-12-31	2016-12-31
Uppbördsfordringar	828	42
Övriga kortfristiga fordringar	1	5
Summa	829	47

Med anledning av Sevesoförordningen har Länsstyrelsen i Västmanlands län skickat ut beslut till verksamheter som omfattas av Sevesolagen innan fakturering av miljöskyddsavgiften, vilket bidragit till att uppbördsfordringar ökat mot föregående år.

Not 23 Periodavgränsningsposter	2017-12-31	2016-12-31
Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda hyror	2 179	2 160
Övriga förutbetalda kostnader	211	156
Summa förutbetalda kostnader	2 390	2 316
Upplupna bidragsintäkter		
Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter	9 126	4 729
varav		
Statens jordbruksverk	4 199	3 190
Länsstyrelsen i Örebro län	1 871	0
Länsstyrelsen i Västmanlands län	867	74
Havs- och vattenmyndigheten	570	104
Tillväxtverket	511	539
Övriga motparter	1 108	821
Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	1 766	566
varav finansiering genom EU-fonder		
Totala upplupna bidragsintäkter	10 892	5 295
Summa periodavgränsningsposter	13 282	7 611

Ökning från föregående år beror på att medel ännu ej rekviderats.

Not 24 Avräkning med statsverket	2017-12-31	2016-12-31
Uppbörd		
<i>Ingående balans</i>	-42	-153
Redovisat mot inkomsttitel (-)	-6 074	-4 731
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	5 288	4 842
Fordringar/skulder avseende uppbörd	-828	-42
Anslag i icke räntebärande flöde		
<i>Ingående balans</i>	8	-79
Redovisat mot anslag (+)	1 368	34 378
Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-1 376	-34 291
Fordringar/skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	8
Anslag i räntebärande flöde		
<i>Ingående balans</i>	-1 946	-3 208
Redovisat mot anslag (+)	113 790	111 662
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-115 139	-110 400
Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-3 295	-1 946
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
<i>Ingående balans</i>	905	1 295
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-79	-390
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	825	905
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
<i>Ingående balans</i>	52 003	24 981
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	102 684	109 213
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-127 235	-111 641
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	-3 912	29 449
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto	23 540	52 003
Summa utgående balans avräkning med statsverket	20 242	50 927

Verksamhetsövergången där ansvaret för Regional tillväxt övertogs av Region Västmanland påverkar utfallet för avräkning med statsverket eftersom anslaget i det icke räntebärande flödet har minskat. År 2016 tilldelades Länsstyrelsen i Västmanlands län 34 060 tkr i anslag för Regional tillväxt och år 2017 tilldelades 1 705 tkr.

Not 25 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2017-12-31	2016-12-31
--	------------	------------

Räntekonto i Riksgälden	15 620	42 132
-------------------------	--------	--------

Största anledningen till en lägre behållning på räntekontot i Riksgälden år 2017 beror på det nya EU-projektet LIFE IP Rich Waters, föregående år erhöles ett bidrag om 18 766 tkr på räntekontot och bidragsutbetalning från projektet skedde i år med 17 417 tkr. Vidare är en annan orsak att utbetalningar avseende länsstyrelsegemensamma utvecklings- och förvaltningsobjekt ökat.

Not 26 Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2017-12-31	2016-12-31
--	------------	------------

Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	65	410
---	----	-----

Not 27 Kassa och bank	2017-12-31	2016-12-31
-----------------------	------------	------------

Bank A	636	521
Summa	636	521

Avser bygdemedel.

Not 28 Förändring av myndighetskapitalet

	Stats- kapital	Balanserad kapital- förändring, avgifts- belagd verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkning	Summa
Utgående balans 2016	43	-2 386	-188	-2 531
<i>varav</i>				
Statskapital	43	0	0	43
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	-2 386	-188	-2 574
Semesterlöne- och löneskuld	0	0	0	0
Övriga periodiserade kostnader RTA	0	0	0	0
Ingående balans 2017	43	-2 386	-188	-2 531
Föregående års kapitalförändring	0	-188	188	0
Årets förändring				
<i>varav</i>				
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	190	190
Summa årets förändring	0	0	190	190
Utgående balans 2017	43	-2 574	190	-2 341

Utgående balansen för "Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan" består till största delen av verksamheten för extra djurskyddskontroller. Nuvarande avgiftsnivå är för låg och täcker inte de verkliga kostnaderna för denna verksamhet. Ytterligare en bidragande orsak till underskott är svårigheter att kräva in fordringar på fakturerade avgifter eftersom berörda djurägare ofta har låg betalningsförmåga, vilket får till följd att nedskrivningar av fordringar regelbundet måste göras.

Not 29	Övriga avsättningar	2017-12-31	2016-12-31
	Lokalt omställningsarbete		
	Årets förändring	192	131
	Utgående balans	662	543
	Omstruktureringsåtgärder		
	Årets förändring	0	0
	Summa övriga avsättningar	662	543

Ett avtal om lokala omställningsmedel beslutades i december 2015. Länsstyrelsen i Västmanlands län har under året inte nyttjat hela avsättningen avseende kompetensväxlingsåtgärder. Aktiviteterna beslutas i samverkan och inriktningen är att de ska användas till olika kompetensutvecklingsinsatser. Arbetsgivare och fackliga representanter ska vara överens om vad medlen ska användas till. Under 2017 har medel använts till kompetensutveckling av funktionsledare. Även för konsultmedverkan vid medarbetardag där temat var värdegrund och arbetsglädje.

Not 30	Lån i Riksgäldskontoret	2017-12-31	2016-12-31
	Ingående balans	1 921	1 505
	Under året upptagna lån	1 417	1 225
	Årets amorteringar	-952	-809
	Utgående balans	2 386	1 921
	Beviljad låneram	3 000	3 000

Länsstyrelsen i Västmanlands läns lån i Riksgäldskontoret har ökat med anledning av nyinvesteringar under 2017. Lån har tagits upp under december för anläggningar anskaffade till och med nov 2017. Inga nyanskaffningar har skett under december 2017.

Not 31	Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	2017-12-31	2016-12-31
	Beviljad kreditram	4 900	4 900

Not 32	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2017-12-31	2016-12-31
	Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	5 047	6 460
	Lagstadgade arbetsgivaravgifter	2 095	1 864
	Mervärdesskatt	766	484
	Summa	7 908	8 808

Not 33	Leverantörsskulder	2017-12-31	2016-12-31
	Leverantörsskulder	7 399	4 548

Fakturor med högre belopp som inkommit i slutet av året har lett till en ökning av leverantörsskulder.

Not 34	Övriga kortfristiga skulder	2017-12-31	2016-12-31
	Personalens källskatt	1 932	1 664
	Övriga kortfristiga skulder	0	9
	Bestående av		
	Transfereringar under utbetalning	0	8
	Övrigt	0	0
	Summa	1 932	1 673

Not 35	Depositioner	2017-12-31	2016-12-31
	Depositioner	65	401

Vid deponering gäller att den som deponerat har rätt att få tillbaka pengarna efter tre månader, om inte hyresvärden innan dess inkommit till Länsstyrelsen med uppgift om att tvist pågår. Utbetalning sker dock endast på begäran av den som deponerat, vilket innebär att Länsstyrelsen inte kan styra över när återbetalning sker. Om Länsstyrelsen inom tremånadersperioden får underrättelse från hyresvärden om att tvist pågår, får Länsstyrelsen inte betala ut pengar till någon förrän tvisten är löst, antingen i domstol eller efter överenskommelse mellan parterna. Inte heller detta är något som Länsstyrelsen kan påverka. Detta innebär sammantaget att det är mycket svårt att bedöma hur stor del av de deponerade medlen som kommer att regleras inom 12 månader. Under 2017 har det skett en utbetalning av deponerade medel om ett större belopp i ett ärende från 2014 vilket minskar depositioner mot föregående år.

Not 36	Periodavgränsningsposter	2017-12-31	2016-12-31
	Upplupna kostnader		
	Upplupna löner, arvoden inkl social avg	657	718
	Upplupna semesterlöner inkl social avg	6 280	6 163
	Övriga upplupna kostnader	10 449	21 687
	Summa upplupna kostnader	17 386	28 568
	<i>I "Övriga upplupna kostnader" ingår 9 004 tkr som avser periodisering av 2017 års kostnader i de länsstyrelsegemensamma utvecklingsprojekt och förvaltningsobjekten. Föregående år var motsvarande uppbokning 19 655 tkr vilket förklarar den stora skillnaden i upplupna kostnader mellan åren.</i>		
	Oförbrukade bidrag från annan myndighet	24 563	32 585
	varav		
	Havs- och vattenmyndigheten	7 766	5 705
	Naturvårdsverket	4 733	14 288
	Länsstyrelsen i Örebro län	3 922	2 962
	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 584	765
	Länsstyrelsen i Uppsala län	1 088	1 028
	Övriga myndigheter	5 470	7 837
	Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas:		
	- Inom tre månader	2 295	3 781
	- mer än tre månader till ett år	10 748	22 341
	- mer än ett år till tre år	11 705	6 235
	- mer än tre år	4 406	228
	Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	4 592	23 933
	varav finansiering genom EU-fonder		
	Life - program för miljö- och klimatpolitik	4 067	23 388
	Summa oförbrukade bidrag	29 155	56 518
	<i>Summan av oförbrukade bidrag har minskat med totalt 24 683 tkr. År 2016 ingick 18 766 för EU-projektet LIFE IP Rich Waters under oförbrukade bidrag eftersom det beviljades i slutet av året, vilket är den största orsaken till differensen mot år 2016. Oförbrukat bidrag från Naturvårdsverket har minskat med 9 566 tkr. Föregående år erhöles större summor för åtgärder inom flera verksamhetsområden som effektuerats under år 2017.</i>		
	<i>Bidrag som förbrukas inom 3 månader avser dispositionsrätter som återbetalas till Länsstyrelsen i Örebro län. Största andelen av bidrag som planeras att förbrukas inom mer än ett år till tre år avser Life IP Rich Waters (5 182 tkr). LIFE Taiga utgör den största andelen av bidrag som planeras förbrukas inom mer än tre år (3 815 tkr)</i>		
	Övriga förutbetalda intäkter		
	Övriga förutbetalda intäkter, inomstatliga	0	6 858
	Övriga förutbetalda intäkter, utomstatliga	0	3
	Summa förutbetalda intäkter	0	6 861
	<i>Föregående år ingick 6 762 tkr avseende återföring av fakturerade kostnader för de länsstyrelsegemensamma förvaltningsobjekten som inte upparbetats under året. År 2017 fanns inte behovet av denna uppbokning.</i>		
	Summa periodavgränsningsposter	46 540	91 947

Noter i anslagsredovisningen

Belopp i tkr

			Tilldelat	
			Belopp	Utfall
	Anslag/Benämning	Villkor		
NOT 37	01 05 001 015 Länsstyrelsen i Västmanlands län	Anslagskredit	4 580	0
		Anslagsbehållning som disponeras, 3 %	3 435	3 295
		Kredit på räntekonto	4 900	0
		Låneram för anläggningstillgångar	3 000	2 386
		Finansiering av utvecklingsprojekt som bedrivs gemensamt av länsstyrelserna	30 000	29 162
NOT 38	06 02 006 002 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Skogsbranden i Västmanland	Anslagskredit	0	
		Anslagsbehållning som disponeras	1 425	1 002
		Medel under denna anslagspost får användas för eventuella återstående utgifter som uppkommit hos berörda kommuner och Länsstyrelsen i Västmanlands län som en direkt följd av skogsbranden.		
NOT 39	19 01 001 015 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Västmanlands län	Anslagskredit	170	1 191
		Anslagsbehållning som disponeras	inget	
		Uppföljning och utvärdering	1 000	
		Beställningsbemyndigande	3 000	

Bilaga

Regleringsbrev 2017, uppdrag som inte redovisas i årsredovisningen

Följande uppdrag i regleringsbrevet till länsstyrelserna berör Länsstyrelsen i Västmanlands län och återrapporteras på anvisat sätt och inte i årsredovisningen.

Uppdragsformuleringarna har förkortats och/eller omformulerats av utrymmesskäl.

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
1.29	Länsstyrelserna ska i Hermes redovisa prognoser med tillhörande kommentarer för 2017-2020.	2017-01-18 2017-02-17 2017-05-03 2017-07-31 2017-10-25	Hermes, Finansdepartementet	111-477-2017
1:30	Länsstyrelserna ska i en samlad redovisning redovisa utfall och prognos för verksamheter som finansieras såväl av förvaltningsanslag som av andra intäkter.	2017-05-03 2017-10-25	Finansdepartementet	111-1086-2018
1:31	Länsstyrelserna ska redovisa prognoser för anslagsbelastning avseende anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 för 2017–2021.	2017-01-18 2017-02-17 2017-05-03 2017-07-31 2017-10-25	Hermes, Finansdepartementet	111-477-2017
3.1	Bidra till satsning på moderna beredskapsjobb	2017-08-01	Statskontoret	112-1069-2018
3.2	Tillsyn över djurhälsopersonal (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ)	2017-02-01	Statens jordbruksverk	284-401-2017
3.2	Tillsyn över djurhälsopersonal (uppdrag från år 2017, Fi2017/02789/RS)	2018-02-01	Statens jordbruksverk	284-1091-2018
3.3	Foder och animaliska biprodukter (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ m.fl.)	2017-02-28	Statens jordbruksverk	285-404-2017
3.4	Allmänna veterinära frågor (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ m.fl.)	2017-02-01	Statens jordbruksverk	283-399-2017
3.10	Bredband i världsklass.	2018-02-01	Post- och telestyrelsen	602-762-2018
3.11	Granska kommunernas tillsyn av ovärdade fastigheter.	2018-01-31	Boverket	400-6028-2017
3.12	Uppföljning av tillämpningen	2018-01-31	Boverket	400-6028-2017

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
	av plan- och bygglagstiftningen			
3.13	Översyn processer och utbyte av erfarenheter mellan länsstyrelser i arbetet med att verka för att behovet av bostäder tillgodoses.	2017-10-01	Näringsdepartementet	400-1102-2018
3.13	Handläggning och rådgivning för att möta behovet av bostäder	2018-02-28	Boverket	400-6228-2017
3.14	Kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning	2017-06-15	Boverket	405-3053-2017
3.15	Användandet av digital teknik	2017-05-31	Boverket	409-2798-2017
3.16	Minskad klimatpåverkan och energiomställning – länsstyrelserna arbete enligt uppdraget.	2018-01-26	Länsstyrelsen i Östergötlands län	420-504-2018
3.17	Sevesotillsyn	2018-02-28	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	458-269-2018
3.18	Stärkt säkerhetsarbete	2018-02-22	Miljö- och energidepartementet, kopia till Justitiedepartementet	457-804-2018
3.19	Miljötillsyn	2018-02-15	Naturvårdsverket	500-649-2018
3.20	Utsläpp av enskilda avlopp	2018-03-30	Havs- och vattenmyndigheten	¹⁾
3.21	Förelägganden inom ramen för tillsyn över vattenverksamheter	2017-04-01	Lst Jämtland/Miljö- och energidepartementet	535-363-2018
3.22	Skydd av värdefulla naturområden	2018-02-15	Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten	500-590-2017
3.23	Regionala handlingsplaner för grön infrastruktur*	2017-10-01 2018-10-01	Miljö- och energidepartementet	¹⁾
3.24	Havs- och vattenmiljö: användning av medel från anslaget 1:11 Åtgärder för havs och vattenmiljö.	2018-02-15	Havs- och vattenmyndigheten	535-713-2017
3.25	Havs- och vattenmiljö: se över om det finns ytterligare vattenförekomster.	2018-02-28	Miljö- och energidepartementet	²⁾
3.26	Strandskydd	2018-02-15	Naturvårdsverket	526-387-2018
3.27	Friluftsliv	2018-02-15	Naturvårdsverket	500-1107-2018

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
3.28	Kostnader för hantering av jordbruksstöd	2017-02-01	Statens jordbruksverk	606-1-2017
3.29	Gemensam inlämningsfunktion	2018-03-31	Näringsdepartementet	¹⁾
3.31	Grundläggande betaltjänster	2017-12-01	Lst Dalarna/Näringsdepartementet	341-5411-2017
3.32	Fiske	2017-02-01	Havs- och vattenmyndigheten	623-258-2017
3.33	Folkhälsa – ANDT	2018-01-31	Lst Örebro/Folkhälsomyndigheten	706-1845-2016
3.34	Jämställdhet: motverka hedersrelaterat våld och förtryck (uppdrag från RB 2016)	2017-03-31	Socialdepartementet	801-1222-2016
3.34	Jämställdhet: motverka hedersrelaterat våld och förtryck (uppdrag från RB 2017)	2018-04-03	Socialdepartementet	¹⁾
3.35	Jämställdhet: arbete mot prostitution, människohandel, skydd och stöd för kvinnor, förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (RB 2016)	2017-03-31	Socialdepartementet	801-1222-2016
3.35	Jämställdhet: arbete mot prostitution, människohandel, skydd och stöd för kvinnor, förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (RB 2017)	2018-04-03	Socialdepartementet	¹⁾
3.38	Jämställdhet: främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck	2017-03-31	Socialdepartementet	801-1222-2016
3.39	Jämställdhet: strategier för jämställdhetsintegrering 2014-2016	2017-02-15	Socialdepartementet	801-782-14

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
3.40	Integration: lägesbilder avseende vilken påverkan som aktuella förändringar i antalet asylsökande och nyanlända har.	2017-04-20 2017-10-20 Samt vid behov	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	851-1335-2017
3.41	Integration: samordna tidigare insatser för asylsökande	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	¹⁾
3.42	Integration: statsbidrag till verksamheter för asylsökande	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	¹⁾
3.43	Integration: lägesbild över befintlig och planerad verksamhet med insatser för asylsökande	2017-06-16	Arbetsmarknadsdepartementet	851-364-2017
3.44	Integration: kommunernas beredskap och mottagningskapacitet	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	¹⁾
3.45	Integration: ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	¹⁾
3.46	Integration: förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	2018-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	¹⁾
3.48	Mottagande av ensamkommande barn och unga: kommunernas beredskap och kapacitet	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	¹⁾
3.49	Mottagande av ensamkommande barn och unga: nationell kartläggning av ensamkommande barn som försvinner	2017-12-15	Socialdepartementet	851-617-2016
3.53	Föräldrastöd: stöd till föräldrar med barn i tonåren	2017-02-15 2018-02-15	Socialdepartementet	706-2581-2016 706-1115-2018
3.55	Förenklingsarbete för företag*	2018-03-31	Lst Kronoberg/Näringsdepartementet	¹⁾

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
3.56	Regional samordning inom det brottsförebyggande området	2018-02-15	Justitiedepartementet	706-6366-2017

* Uppdraget redovisas också helt eller delvis i årsredovisningen för år 2017.

¹⁾ Slutredovisning ej lämnad.

²⁾ Samlad redovisning via Länsstyrelsen Kalmar

Beslut om årsredovisningen 2017

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Västerås den 22 februari 2018.

Minoo Akhtarzand

Landshövding i Västmanlands län

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Har du frågor eller önskar fler exemplar, kontakta
Länsstyrelsen i Västmanlands län, 721 Västerås

Tfn 010-224 90 00 | Fax 010-224 91 10 | E-post: vastmanland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/vastmanland